

ЗВІТ 2018

про результати першого циклу
загальнодержавного моніторингового
дослідження якості початкової освіти

Частина III

ЧИТАННЯ

ЗВІТ
про результати першого циклу
загальнодержавного моніторингового
дослідження якості початкової освіти
«Стан сформованості читацької та
математичної компетентностей
випускників початкової школи
закладів загальної середньої освіти»
2018 р.

ЧАСТИНА III

ЧИТАННЯ

УДК 373.3.012
З 42

- З 42** Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина III. Читання / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с. [340 с. із додатками].

Частина III є третьою з п'яти частин Звіту про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р.

У цій Частині схарактеризовано концептуальні засади оцінювання стану сформованості читацької компетентності випускників початкової школи, інструменти її вимірювання; репрезентовано основні характеристики вибірки учасників основного етапу першого циклу моніторингового дослідження (учнів, які виконували тест із читання, і вчителів, які їх навчали). Основну увагу в цій Частині приділено аналізу даних, отриманих за підсумками тестування й анкетування учасників, із погляду досягнення учнями-учасниками встановлених у моніторинговому дослідженні порогів і рівнів сформованості читацької компетентності, а також зв'язку результатів учнів-учасників із деякими чинниками соціально-економічного та освітнього характеру. Крім того, для ознайомлення освітян з інструментом оцінювання, використаного під час основного етапу моніторингового дослідження, наведено інформацію про статистичні й психометричні характеристики трьох тестових частин із читання.

Невід'ємним елементом Частини є додатки, де вміщено зразки трьох тестових зошитів (тестових частин) із читання, використаних на основному етапі моніторингового дослідження, фрагменти інструкцій із кодування відповідей на тестові завдання на надання відповіді з оприлюднених тестових зошитів, а також наведено дані щодо психометричних характеристик усіх тестових завдань із читання основного етапу моніторингового дослідження. Крім того, один із додатків пропонує пояснення щодо того, як «читати» таблиці та графіки, що використані в цій Частині Звіту для представлення результатів аналізу даних, отриманих за підсумками тестування учнів із читання та анкетування учнів і вчителів.

Матеріали Частини III можуть бути корисними для управлінців у галузі освіти, учителів, науковців, а також усіх, хто займається питаннями освітніх вимірювань, моніторингових досліджень в освіті.

УДК 373.3.012

© Український центр оцінювання
якості освіти, 2019
© Кольга Ю. В., обкладинка, 2019

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	15
ПЕРЕДМОВА	16
РОЗДІЛ 1 ЧИТАЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИПУСКНИКА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....	19
1.1 Визначення читацької компетентності.....	19
1.2. Читацьке коло випускника початкової школи: шкільна практика й виклики життя.....	22
Таблиця 1.1 – Типи текстів за метою читання.....	25
1.3 Когнітивні читацькі процеси.....	26
1.3.1 Знаходження інформації.....	28
1.3.2 Формулювання простих висновків.....	28
1.3.3 Інтерпретування та узагальнення (інтегрування) інформації	29
1.3.4 Аналізування й оцінювання форми та змісту тексту.....	29
РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА КОГНІТИВНОГО ІНСТРУМЕНТА ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	31
2.1 Характеристики текстів, використаних у тестах із читання, та розподіл тестових завдань за різними категоріями текстів.....	32
Таблиця 2.1 – Розподіл текстів за базовими критеріями	33
Таблиця 2.2 – Розподіл тестових завдань за текстами відповідно до категорії текстів	33
2.2 Розподіл тестових завдань за специфікою актуалізованих когнітивних читацьких процесів	34
Таблиця 2.3 – Розподіл тестових завдань із читання за когнітивними читацькими процесами.....	34
2.3. Розподіл тестових завдань за додатковими ознаками, що впливають на складність роботи читача з текстом.....	35
Таблиця 2.4 – Розподіл тестових завдань за деякими ознаками, що можуть впливати на складність роботи учня з текстом	36
2.4 Види тестових завдань до текстів у тестах із читання та їх розподіл	37
Таблиця 2.5 – Розподіл тестових завдань із читання за типами й видами	38
2.5 Структура тестів із читання	38
Таблиця 2.6 – Дизайн тестів із читання	39
2.6. Опис рівнів сформованості читацької компетентності з метою звітування про результати моніторингового дослідження	40
Таблиця 2.7 – Опис рівнів сформованості читацької компетентності випускника початкової школи	40

РОЗДІЛ 3 ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСНИКІВ ОСНОВНОГО ЕТАПУ ПЕРШОГО ЦИКЛУ МОНІТОРИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ІЗ ЧИТАННЯ..... 42

3.1 Характеристика вибірки випускників початкової школи, які виконували тести із читання.....42

Таблиця 3.1 – Узагальнення показників вибірки учасників моніторингового дослідження із читання43

Рисунок 3.1 – Розподіл учнів за типом населеного пункту, де розташований ЗЗСО, у якому вони навчалися45

Рисунок 3.2 – Розподіл учнів за типом ЗЗСО, у якому вони навчалися ..45

Рисунок 3.3 – Розподіл учнів за стратою ЗЗСО за наповненістю, у якому вони навчалися.....46

Рисунок 3.4 – Розподіл учнів за статтю.....46

Рисунок 3.5 – Розподіл учнів за датою народження.....47

3.2 Портрет учителя початкової школи, учні якого виконували тести із читання48

Рисунок 3.6 – Розподіл учителів за статтю51

Рисунок 3.7 – Розподіл учителів за віком.....51

Рисунок 3.8 – Розподіл учителів за ступенем освіти.....52

Рисунок 3.9 – Розподіл учителів за типом закінченого закладу вищої освіти.....52

Рисунок 3.10 – Розподіл учителів за спеціальністю53

Рисунок 3.11 – Розподіл учителів за стажем роботи в ЗЗСО53

Рисунок 3.12 – Розподіл учителів за кваліфікаційною категорією54

Рисунок 3.13 – Розподіл учителів за педагогічним званням54

РОЗДІЛ 4 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ІЗ ЧИТАННЯ..... 55

4.1 Який рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи: загальна характеристика55

Таблиця 4.1 – Досягнення випускниками початкової школи визначених порогів сформованості читацької компетентності56

4.2 Що можуть випускники початкової школи з базовим і високим рівнями сформованості читацької компетентності.....56

Рисунок 4.1 – Середня складність тестових завдань із читання базового та високого рівнів.....57

4.2.1 Результати виконання тестових завдань базового рівня57

4.2.2 Результати виконання тестових завдань високого рівня.....59

4.3 Як випускники початкової школи виконують тестові завдання, що передбачають актуалізацію різних когнітивних читацьких процесів, оперування з інформацією різного ступеня абстракції, різної локалізації в тексті, практичної ускладненості62

Таблиця 4.2 – Середня складність тестових завдань із читання за категоріями когнітивного виміру читацької компетентності.....65

Рисунок 4.2 – Середня складність тестових завдань із читання за категоріями когнітивного виміру читацької компетентності.....65

Таблиця 4.3 – Середня складність тестових завдань із читання за типами завдань.....	66
Рисунок 4.3 – Середня складність тестових завдань із читання за типами завдань	66
Таблиця 4.4 – Середня складність тестових завдань із читання за місцем пошуку відповіді у тексті.....	67
Рисунок 4.4 – Середня складність тестових завдань із читання за місцем пошуку відповіді у тексті.....	67
Таблиця 4.5 – Середня складність тестових завдань із читання за типом запитуваної інформації в тестовому завданні	68
Рисунок 4.5 – Середня складність тестових завдань із читання за типом запитуваної інформації в тестовому завданні	68
Таблиця 4.6 – Середня складність тестових завдань із читання за ускладненістю тестового завдання додатковими умовами	69
Рисунок 4.6 – Середня складність тестових завдань із читання за ускладненістю тестового завдання додатковими умовами	69
4.4 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи та їх гендерною належністю, віком та окремими характеристиками ЗЗСО, де вони навчалися.....	70
4.4.1 Залежність результатів від статі випускників початкової школи	71
4.4.2 Залежність результатів від віку випускників початкової школи	71
4.4.3 Залежність результатів від страти за наповненістю ЗЗСО, де учні здобували початкову освіту.....	72
4.4.4 Залежність результатів від місця розташування ЗЗСО, де учні здобували початкову освіту	73
4.4.5 Залежність резуль-татів від типу ЗЗСО, де учні здобували початкову освіту	73
Рисунок 4.7 – Розподіли балів хлопчиків і дівчаток (читання)	75
Таблиця 4.7 – Статистичні показники розподілу балів учнів за статтю (читання)	75
Рисунок 4.8 – Статистичні показники розподілу балів учнів за статтю (читання)	75
Таблиця 4.8 – Статистичні показники розподілу балів учнів за віком (читання)	76
Рисунок 4.9 – Статистичні показники розподілу балів учнів за віком (читання)	76
Рисунок 4.10 – Розподіли балів учнів за стратами ЗЗСО за наповненістю (читання)	77
Таблиця 4.9 – Статистичні показники розподілу балів учнів за стратами ЗЗСО за наповненістю (читання).....	77
Рисунок 4.11 – Статистичні показники розподілу балів учнів за стратами ЗЗСО за наповненістю (читання).....	77
Таблиця 4.10 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом населеного пункту (читання).....	78
Рисунок 4.12 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом населеного пункту (читання).....	78

Таблиця 4.11 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом ЗЗСО (читання).....	79
Рисунок 4.13 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом ЗЗСО (читання).....	79
4.4.6 Досягнення випускниками початкової школи визначених порогів сформованості читацької компетентності.....	80
Таблиця 4.12 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від статі учнів	81
Таблиця 4.13 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від страти ЗЗСО за наповненістю	82
Таблиця 4.14 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від типу населеного пункту, який відвідували учні	83
Таблиця 4.15 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від типу ЗЗСО, у якому навчалися учні	84
4.5 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи та деякими соціальними чинниками (за даними анкетування учнів)	85
4.5.1 Залежність результатів учнів від того, чи відвідували вони дитячий садок і готувалися до вступу до ЗЗСО.....	85
4.5.2 Залежність результатів учнів від того, як вони проводять позашкільний час.....	85
4.5.3 Залежність результатів учнів від того, скільки часу вони витрачають на виконання домашнього завдання.....	86
4.5.4 Залежність результатів учнів від того, яку участь у житті, зокрема навчальному, своєї дитини беруть батьки.....	87
4.5.5 Залежність результатів учнів від того, як вони ставляться до читання	87
Таблиця 4.16 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Як довго ти ходив/ходила до дитячого садка?».....	89
Рисунок 4.14 – Середній бал учнів відповідно до категорій відповідей на запитання анкети «Як довго ти ходив/ходила до дитячого садка?»	89
Таблиця 4.17 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Пригадай, як ти готувався/готувалася до вступу до 1-го класу?».....	90
Рисунок 4.15 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Пригадай, як ти готувався/готувалася до вступу до 1-го класу?».....	90
Таблиця 4.18 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Які заняття поза школою ти відвідував/відвідувала протягом року?»	91
Рисунок 4.16 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Які заняття поза школою ти відвідував/відвідувала протягом року?».....	91
Таблиця 4.19 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Скільки часу в день ти зазвичай витрачаєш на виконання домашнього завдання з літературного читання?».....	92

Рисунок 4.17 – Кількість відповідей і середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Скільки часу в день ти зазвичай витрачаєш на виконання домашнього завдання з літературного читання?».....	92
Таблиця 4.20 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Рідні розмовляють із тобою про навчання»	93
Рисунок 4.18 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Рідні розмовляють із тобою про навчання» ..	93
Таблиця 4.21 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Рідні перевіряють, чи ти зробив/зробила домашню роботу»	94
Рисунок 4.19 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Рідні перевіряють, чи ти зробив/зробила домашню роботу».....	94
Таблиця 4.22 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Рідні допомагають тобі виконувати домашнє завдання» ..	95
Рисунок 4.20 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Рідні допомагають тобі виконувати домашнє завдання»	95
Таблиця 4.23 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Як часто ти просиш батьків допомогти тобі розібратися з новою темою з літературного читання?»	96
Рисунок 4.21 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Як часто ти просиш батьків допомогти тобі розібратися з новою темою з літературного читання?»	96
Таблиця 4.24 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читаю за власним бажанням для задоволення чи розваги»	97
Рисунок 4.22 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаю за власним бажанням для задоволення чи розваги»	97
Таблиця 4.25 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читаю за власним бажанням, щоб дізнатися про щось корисне».....	98
Рисунок 4.23 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаю за власним бажанням, щоб дізнатися про щось корисне»	98
Таблиця 4.26 – Розподіл відповідей учнів і середнього балу за запитанням анкети «Читаю, тому що мене змушують батьки або інші дорослі»	99
Рисунок 4.24 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаю, тому що мене змушують батьки або інші дорослі»	99
Таблиця 4.27 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Мені цікаве те, що я читаю на уроках літературного читання»	100
Рисунок 4.25 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Мені цікаве те, що я читаю на уроках літературного читання».....	100

Таблиця 4.28 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Книжки, які я читаю вдома, цікавіші ніж ті, які ми читаємо на уроках літературного читання»	101
Рисунок 4.26 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Книжки, які я читаю вдома, цікавіші ніж ті, які ми читаємо на уроках літературного читання»	101
Таблиця 4.29 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Я часто нудьгую на уроках літературного читання»	102
Рисунок 4.27 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Я часто нудьгую на уроках літературного читання»	102
Таблиця 4.30 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читання – це мій улюблений спосіб проводити вільний час»	103
Рисунок 4.28 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читання – це мій улюблений спосіб проводити вільний час»	103
Таблиця 4.31 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читаючи, я дізнаюся багато нового»	104
Рисунок 4.29 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаючи, я дізнаюся багато нового»	104
Таблиця 4.32 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читати важливо, щоб досягти успіху в житті»	105
Рисунок 4.30 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читати важливо, щоб досягти успіху у житті»	105
Таблиця 4.33 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Я читаю лише тоді, коли мушу це робити»	106
Рисунок 4.31 – Середній бал учнів відповідно до обраних ним категорій відповідей на запитання анкети «Я читаю лише тоді, коли мушу це робити»	106
Таблиця 4.34 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Зазвичай мені нудно читати»	107
Рисунок 4.32 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Зазвичай мені нудно читати»	107
Таблиця 4.35 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Літературне читання не настільки важливе, як інші шкільні предмети»	108
Рисунок 4.33 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Літературне читання не настільки важливе, як інші шкільні предмети»	108
Таблиця 4.36 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Я зазвичай можу легко впоратися із завданнями з літературного читання»	109
Рисунок 4.34 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Я зазвичай можу легко впоратися із завданнями з літературного читання»	109
Таблиця 4.37 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Мені складніше читати, ніж багатьом іншим учням із мого класу»	110

Рисунок 4.35 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Мені складніше читати, ніж багатьом іншим учням із мого класу».....	110
Таблиця 4.38 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Літературне читання для мене складніше, ніж інші шкільні предмети».....	111
Рисунок 4.36 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Літературне читання для мене складніше, ніж інші шкільні предмети».....	111
Таблиця 4.39 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Мій учитель каже мені, що я добре читаю»	112
Рисунок 4.37 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Мій учитель каже мені, що я добре читаю».	112
Таблиця 4.40 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Наскільки складними тобі видалися завдання тесту, який ти виконував/виконувала на попередньому уроці?»	113
Рисунок 4.38 – Кількість відповідей і середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Наскільки складними тобі видалися завдання тесту, який ти виконував/виконувала на попередньому уроці?»	113
4.6 Чи є зв'язок між результатами тестування із читання та шкільною оцінкою учнів (за даними анкетування учнів)	114
Рисунок 4.39 – Графік розсіювання залежності балу за тестом від середнього значення оцінок за літературне читання й українську мову, вказаних учнями під час анкетування	114
4.7 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи й окремими професійно-кваліфікаційними характеристиками вчителя (за даними анкетування вчителів)	116
Таблиця 4.41 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кваліфікаційної категорії вчителя.....	117
Рисунок 4.40 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кваліфікаційної категорії вчителя.....	117
Рисунок 4.41 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від категорії вчителя для страти малих за наповненістю шкіл.....	118
Рисунок 4.42 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від категорії вчителя для страти звичайних за наповненістю шкіл.....	118
Таблиця 4.42 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від педагогічного звання вчителя	119
Рисунок 4.43 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від педагогічного звання вчителя	119
Рисунок 4.44 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від педагогічного звання вчителя для страти малих за наповненістю шкіл	120
Рисунок 4.45 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від педагогічного звання вчителя для страти звичайних за наповненістю шкіл	120

4.8 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи та практиками викладання літературного читання в ЗЗСО (за даними анкетування вчителів) 121

Таблиця 4.43 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від форм організації учнівської роботи, які використовував учитель у процесі викладання літературного читання в класі, який брав участь у тестуванні 124

Таблиця 4.44 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від методів навчання, які використовував учитель у процесі викладання літературного читання в класі, що брав участь у тестуванні 125

Таблиця 4.45 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від специфіки засобів, які використовував учитель у процесі викладання літературного читання в класі, який брав участь у тестуванні 126

Таблиця 4.46 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від використання комп'ютерів або смартфонів на уроках літературного читання 127

Рисунок 4.46 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від використання комп'ютерів або смартфонів на уроках літературного читання 127

Таблиця 4.47 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від наявності бібліотеки або куточка читача в класі 128

Рисунок 4.71 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від наявності бібліотеки або куточка читача в класі 128

Таблиця 4.48 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості книг у бібліотеці або в читацькому куточку в класі 129

Рисунок 4.48 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості книг у бібліотеці або в читацькому куточку в класі 129

Таблиця 4.49 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості періодичних видань у бібліотеці або в читацькому куточку в класі 130

Рисунок 4.49 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості періодичних видань у бібліотеці або в читацькому куточку в класі 130

Таблиця 4.50 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від частоти організації вчителем самостійного читання учнями матеріалів із бібліотеки або читацького куточка в класі 131

Рисунок 4.50 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від частоти організації вчителем самостійного читання учнями матеріалів із бібліотеки або читацького куточка у класі 131

Таблиця 4.51 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, чи мали учні можливість брати матеріали з бібліотеки або читацького куточка 132

Рисунок 4.51 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, чи мали учні можливість брати матеріали з бібліотеки або читацького куточка 132

Таблиця 4.52 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, наскільки часто учням задавали прочитати текст із літературного читання додому..... 133

Рисунок 4.52 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, наскільки часто учням задавали прочитати текст із літературного читання додому..... 133

Таблиця 4.53 – Розподіл відсотків відповідей учителів щодо підручників із літературного читання, за якими навчалися учні 134

Таблиця 4.54 – Розподіл відсотків відповідей учителів щодо хрестоматій із літературного читання, які використовували учні..... 134

РОЗДІЛ 5 ХАРАКТЕРИСТИКА ОПРИЛЮДНЕНИХ ТЕСТОВИХ ЧАСТИН ІЗ ЧИТАННЯ («ТВІЙ НОВИЙ ВЕЛОСИПЕД», «РОБОТ-ФОТОГРАФ», «ЯК Я ВПЕРШЕ СТРИБНУВ У ВОДУ»)..... 135

Таблиця 5.1 – Оприлюднені тексти та тестові частини із читання 135

Рисунок 5.1 – Структура паспорта тестового завдання 137

5.1 Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Твій новий велосипед» 138

Таблиця 5.2 – Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Твій новий велосипед» 138

Рисунок 5.2 – Розподіл учнів, які виконували тестову частину «Твій новий велосипед», за кількістю набраних ними тестових балів 139

5.2 Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Твій новий велосипед» 140

Таблиця 5.3 – Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Твій новий велосипед» 140

Рисунок 5.3 – Розподіл тестових завдань за складністю 141

Рисунок 5.4 – Розподіл тестових завдань за розподільною здатністю . 142

Рисунок 5.5 – Розподіл тестових завдань за їх кореляцією із загальною кількістю балів, набраних учнями за виконання тестової частини «Твій новий велосипед» 142

5.3 Паспорти тестових завдань тестової частини «Твій новий велосипед» 143

5.4 Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Робот-фотограф» 175

Таблиця 5.4 – Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Робот-фотограф» 175

Рисунок 5.6 – Розподіл учнів, які виконували тестову частину «Робот-фотограф», за кількістю набраних ними тестових балів 176

5.5 Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Робот-фотограф» 177

Таблиця 5.5 – Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Робот-фотограф» 177

Рисунок 5.7 – Розподіл тестових завдань за складністю 178

Рисунок 5.8 – Розподіл тестових завдань за розподільною здатністю . 178

Рисунок 5.9 – Розподіл тестових завдань за їх кореляцією із загальною кількістю балів, набраних учнями за виконання тестової частини «Робот-фотограф»	179
5.6 Паспорти тестових завдань тестової частини «Робото-фотограф»	180
5.7 Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»	208
Таблиця 5.6 – Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»	208
Рисунок 5.10 – Розподіл учнів, які виконували тестову частину «Як я вперше стрибнув у воду», за кількістю набраних ними тестових балів	209
5.8 Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»	209
Таблиця 5.7 – Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини	210
Рисунок 5.11 – Розподіл тестових завдань за складністю	210
Рисунок 5.12 – Розподіл тестових завдань за розподільною здатністю	211
Рисунок 5.13 – Розподіл тестових завдань за їх кореляцією із загальною кількістю балів, набраних учнями за виконання тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»	211
5.9 Паспорти тестових завдань тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»	212
ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ	242
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	245
ДОДАТКИ	251
Додаток А Тестові зошити та книжки з читання	251
Додаток А.1 Тестовий зошит «Твій новий велосипед»	251
Додаток А.2 Книжка з читання «Твій новий велосипед»	251
Додаток А.3 Тестовий зошит «Робот-фотограф»	251
Додаток А.4 Книжка з читання «Робот-фотограф»	251
Додаток А.5 Тестовий зошит «Як я вперше стрибнув у воду»	251
Додаток А.6 Книжка з читання «Як я вперше стрибнув у воду»	251
Додаток Б Інструктивні матеріали для кодування тестових зошитів з читання	251
Додаток Б.1 Інструкція для кодування відповідей тестового зошиту "Твій новий велосипед"	251
Додаток Б.2 Інструкція для кодування відповідей тестового зошиту "Робот-фотограф"	251
Додаток Б.3 Інструкція для кодування відповідей тестового зошиту "Як я вперше стрибнув у воду"	251
Додаток В Класифікація населених пунктів, де розташовані ЗЗСО, що використана в моніторинговому дослідженні	251
Додаток Г Пояснювальні матеріали щодо читання інформації в таблицях і на рисунках Частини III Звіту	251

Додаток Д Психометричні характеристики усіх (оприлюднених і неоприлюднених) тестових завдань з читання основного етапу першого циклу моніторингового дослідження.....	251
Додаток Е Розподіл балів читання в шкалі 100–300.....	251

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Державний стандарт початкової освіти 2011 р. – Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою КМУ від 20.04.2011 р. № 462.

Державний стандарт початкової освіти 2018 р. – Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою КМУ від 21.02.2018 р. № 87

ЗЗСО – заклад (заклади) загальної середньої освіти.

ІОА – Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики».

Концепція Нової української школи – Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р.

Моніторингове дослідження – загальнодержавне моніторингове дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів».

МОНУ – Міністерство освіти і науки України.

Основний етап моніторингового дослідження – період збору даних, на основі обробки й аналізу яких проводиться визначення й оцінювання результатів моніторингового дослідження.

Перший цикл моніторингового дослідження – перший цикл загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів» 2018 року.

Пілотний етап моніторингового дослідження – період збору даних із метою валідації та оптимізації матеріалів і процедур моніторингового дослідження перед проведенням основного етапу моніторингового дослідження.

Програма анкетування – Програма анкетування учасників першого циклу моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 року.

Програма моніторингового дослідження – Програма загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів», затверджена наказом МОНУ від 20.03.2018 р. № 256.

Робоча група з розроблення методології моніторингового дослідження – робоча група з розроблення методології проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів», склад якої затверджено наказом МОНУ від 20.03.2018 р. № 256.

УЦОЯО – Український центр оцінювання якості освіти.

Учасники (моніторингового дослідження) – учні 4-го класу 2017/2018 навчального року (випускники початкової школи) та вчителі, які їх навчали.

PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study / Програма міжнародного оцінювання читацької грамотності.

PISA – Programme for International Student Assessment / Програма міжнародного оцінювання учнів.

ПЕРЕДМОВА

Звичка до читання в дитини просто так не з'явиться. На жаль, цю традицію важко прищепити в зрілому віці. Важко зараз і уявити дитину, яка сидить вночі й читає під ковдрою. Таких зараз одиниці, тому що інформація сприймається по-іншому. Література, яку викладають у школі, діти сприймають з інформаційної точки зору. Учителі їх перевіряють на знання тексту і фактажу.
Галина Крук¹

Сьогодні стає загальновизнаним той факт, що з розвитком інформаційного суспільства, або, як його ще називають, суспільства знань, зміст поняття «читацька компетентність» змінюється, адже сучасна людина змушена жити у світі, де зростає і кількість, і різноманітність писемних текстів, де все більшої кількості людей доводиться використовувати ці тексти по-новому й у набагато складніших ситуаціях, ніж раніше. Саме тому освіта в галузі читання зазнає в наш час суттєвого переосмислення: якщо ще донедавна її метою в багатьох країнах світу було передусім формування вмінь і навичок читання із метою накопичення та засвоєння інформації, то сьогодні йдеться передусім про формування здатності особи працювати з будь-якими видами інформації – текстової й нетекстової, знаходити доступ до неї в різноманітних джерелах – паперових і електронних, розуміти, належно осмислювати, оцінювати її та застосовувати відповідно до все більш ускладнюваних особистих і суспільних потреб.

У вітчизняній шкільній освіті також відбуваються зміни, спрямовані на поглиблення компетентнісної складової, зокрема й у навчанні читання. Так, Державний стандарт початкової освіти 2011 р. ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого й компетентнісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту мовно-літературної освіти. Цей стандарт утратить свою чинність у 2021 р. На заміну йому, відповідно до Концепції Нової української школи, запроваджується новий Державний стандарт початкової освіти 2018 р., який також визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання з урахуванням компетентнісного підходу, в основу якого покладено ключові компетентності, серед яких і дві взаємопов'язані – володіння рідною та іноземними мовами, що, безперечно, передбачають і здатність особи бути вправним читачем. Важливо, крім цього, відзначити, що саме вміння читати з розумінням зафіксовано, услід за європейською рамкою ключових компетентностей для навчання впродовж життя², чинним Законом України «Про освіту» як наскрізне вміння³, що ще раз підтверджує зміну поглядів на читання в сучасній вітчизняній парадигмі освіти.

¹ URL: <http://old.dyvensvit.org/news/9165.html>

² The Key Competences for Lifelong Learning – A European Framework. Official Journal of the European Union on 30 December 2006/L394. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>: Competence in the fundamental basic skills of language, literacy, numeracy and in information and communication technologies (ICT) is an essential foundation for learning, and learning to learn supports all learning activities. There are a number of themes that are applied throughout the Reference Framework: critical thinking, creativity, initiative, problem solving, risk assessment, decision taking, and constructive management of feelings play a role in all eight key competences.

³ Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>: Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння

Саме тому в умовах, коли на рівні початкової школи розпочалася активна фаза імплементації реформ, визначених Концепцією Нової української школи, постала гостра потреба в проведенні моніторингового дослідження якості початкової освіти для фіксації стану мовно-літературної освіти, зокрема стану сформованості читацької компетентності випускників початкової школи за її функціонування на засадах «старої» парадигми початкової освіти. Результати цього дослідження надалі стануть відправною точкою для простеження змін у відповідній сфері за підсумками впровадження «нової» освітньої парадигми, визначеної Концепцією Нової української школи.

Для цього в грудні 2016 р. МОНУ ініціювало проведення у 2017 р. загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів» ([Додаток А.1](#) Частини I Звіту), яке б дало змогу зробити зріз якості початкової освіти, заснованої на «старих» принципах, результати якого в майбутньому могли б бути використані для порівняльних досліджень якості початкової освіти, заснованої на принципах Нової української школи.

Варто зазначити, що ініціатива МОНУ була позитивно сприйнята освітянським середовищем, адже засвідчила, що в управлінні освітою на державному рівні спостерігаються дійсно якісні зміни, знаком яких є воля МОНУ мати достовірну інформацію про те, як впливають освітні реформи на стан вітчизняної початкової освіти.

Потреба в науково виваженому підході до організації й проведення моніторингового дослідження зумовила певне зміщення в термінах його проведення: відповідно 2017 рік, на який було початково заплановано проведення моніторингового дослідження, став роком проведення підготовчих робіт, а вже 2018 рік – роком проведення основного етапу моніторингового дослідження й аналізу його результатів (див. [Додаток А.2](#) Частини I Звіту).

Підготовчий рік дав можливість більш широко й комплексно подивитися на цілі, зміст і форму розроблюваного моніторингового дослідження, завдяки чому його початкова концепція (одноразовий моніторинг) була суттєво змінена: моніторингове дослідження 2018 р. перетворилося на частину довготривалого дослідження, набувши статусу першого циклу з-поміж чотирьох запланованих у перспективі до 2024 р. – року, коли вже вся популяція 4-класників буде випускатися з початкової школи, де будуть уповні реалізовані ідеї Нової української школи.

Основний етап першого циклу моніторингового дослідження, відповідно до нормативних документів МОНУ та УЦОЯО, було проведено навесні 2018 р. Упродовж майже півроку науковці УЦОЯО збирали й обробляли матеріали цього циклу, результатом чого став звітний документ у кількох частинах, однією з яких є й ця частина – Частина III Звіту, присвячена результатам дослідження рівня сформованості читацької компетентності випускників початкової школи станом на 2018 р.

У цій частині, окрім результатів оцінювання рівня сформованості читацької компетентності четвертокласників, які вивчали мову й літературу за старим, нині ще чинним Державним стандартом початкової освіти 2011 р., наведено аналіз зв'язку результатів випускників із деякими чинниками соціально-економічного й психолого-педагогічного характеру, інформація про які отримана на підставі анкетування учасників (учнів, які виконували тести із читання, і вчителів, які навчали цих учнів).

Результати моніторингового дослідження рівня сформованості читацької компетентності в учнів на етапі завершення ними здобуття початкової освіти важливо розглядати, виходячи з розуміння того, що таке читацька компетентність випускника початкової школи й у чому вона виявляється. Крім того, необхідним є загальне уявлення

висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

про те, за допомогою яких інструментів її було виміряно й відповідно до яких критеріїв проводилося визначення успішності випускників початкової школи в оволодінні читацькою компетентністю. З огляду на це в Частині III Звіту спочатку визначено сутність читацької компетентності, окреслено основні характеристики тестового інструментарію, використаного під час основного етапу першого циклу моніторингового дослідження, надалі наведено аналіз основних результатів, отриманих під час тестування й анкетування вибірки учнів, які виконували тести із читання, та учителів, які заповнювали анкети.

На доповнення до основної звітної інформації Частина III містить **Список джерел**, де представлено відомості про частину матеріалів (нормативних, наукових, методичних), використаних у процесі проектування, проведення й визначення результатів основного етапу першого циклу моніторингового дослідження із читання. Варто звернути увагу, що включені до цього списку матеріали можуть стати в пригоді вчителям початкової школи, методистам, які прагнуть поглибити свої уявлення про феномен читання, особливості методики навчання читання в початковій школі як у вітчизняній шкільній практиці, так і в зарубіжній.

Завершується ця Частина розділом **Додатки**, у яких для широкого кола освітян, які працюють у початковій школі, запропоновано зразки тестів із читання, використаних під час основного етапу моніторингового дослідження, фрагмент кодингу (інструкції з перевірки (кодування) тестових завдань на надання відповіді до оприлюднених тестів із читання), а також деякі інші матеріали.

Для забезпечення зручного орієнтування по Звіту з огляду на його багаточастинну конструкцію всі частини мають спеціальну систему навігації у вигляді розташованих зліва інформаційних блоків-врізок, де запропоновано «підказки» щодо того, у якій частині Звіту чи в якому розділі певної частини треба шукати ту чи ту інформацію.

Ознайомлюючись із наведеними в цій Частині Звіту результатами першого циклу моніторингового дослідження, варто мати на увазі, що чимало відомостей, що допоможуть зрозуміти матеріали цієї Частини, наведено в Частині I Звіту. Зокрема в ній у **Додатку М** запропоновано **Словник термінів**, де наведено дефініції основних

термінологічних одиниць, що використані у всіх частинах Звіту про це моніторингове дослідження. Наведені в цьому Словнику статті допоможуть зорієнтуватися в базовій термінології тим, для кого галузь освітніх вимірювань є новою, і забезпечать уніфіковане розуміння матеріалів Звіту.

Водночас в окремих випадках той чи той термін та його визначення або значущі наукові положення подані в блоках-врізках справа.

РОЗДІЛ 1 ЧИТАЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИПУСКНИКА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Читання – це така ж потреба, як дихати і їсти. Я стурбований, що в молодого покоління, до якого належать і мої онуки, немає бажання читати та бути начитаними. У мене є духовна потреба мати на тумбочці недочитану книжку. Вважаю, що читання – не розвага, а праця. Моя бібліотека складається з 10 000 книг, половину з них я прочитав. ...Я читаю книжки лежачи. Ніколи над доброю літературою, а читаю лише добру, на сон не хилить. Ти чуєшся оновлений, як після концерту, Служби. Читання – це насолода і пізнання, хоча воно дається дуже тяжко.
Роман Іваничук⁴

1.1 Визначення читацької компетентності

Значущість читання – складної інтелектуальної діяльності суб'єкта, спрямованої на одночасне сприйняття й конструювання смислу через взаємодію з текстом за посередництва мовних знаків, – для становлення особистості та її активного функціонування в соціумі впродовж усього життя нині визначається за аксіому. Саме тому питанням формування індивіда як вправного, ефективного читача, а відтак і питанням оцінювання індивідуальної читацької спроможності в усьому світі приділяють останнім часом особливу увагу, передусім з огляду на неймовірне збільшення різноманіття й складності текстової й нетекстової інформації, яку продукує сучасна цивілізація та з якою змушені постійно мати справу люди.

У науковій і методичній літературі, присвяченій феномену читання, навчання читання та оцінюванню результатів цього навчання, зокрема й на рівні початкової освіти, на сьогодні використовується цілий спектр формулювань для означення якості особи, яка здатна доцільно, ефективно працювати з текстом у паперовій (а останнім часом і в електронній) формі. Поряд співіснують часто як взаємозамінні такі, наприклад, терміни, як «читацька грамотність», «читацька компетенція», «читацька компетентність», «читацька спроможність» тощо. Ось лише дешифрація актуальних дефініцій цих термінів.

«Читацьку компетентність у системі початкового навчання доцільно розглядати як предметну. ...предметну компетентність ми розуміємо як особистісне утворення, що інтегрує відповідно до вимог певного предмета, знання, уміння й навички, особистий досвід, ставлення до процесу і результату. Відтак і читацьку компетентність учня ми будемо розуміти як сукупність освітніх елементів, яка виявляється у володінні системою літературних знань, умінь і навичок, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості та здатності їх використовувати з метою пізнання навколишньої дійсності, задоволення власних потреб (пізнавальних, естетичних, самоосвітніх та ін.)»⁵.

⁴ URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24708944.html>

⁵ Вашуленко О. В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2011. № 1.

Читацька компетентність молодшого школяра – комплексна характеристика особистості, яка вбирає в себе результати попереднього психічного розвитку, володіє достатньо сформованою навичкою читання, читацькими вміннями та навичками; має здатність до читацької самостійності, самооцінки, самоконтролю, творчого розв'язання літературних завдань; сформованість інтелектуальних операцій для повноцінного сприймання й осмислення твору, творчих літературних здібностей⁶.

Читацька компетентність молодших школярів – це інтегративна якість особистості, що характеризується: ціннісним ставленням до читання й знання, отримуваного через читання літератури, доступної за змістом і формою (навіщо читати?), наявністю читацького кругозору й літературознавчих уявлень; знанням кола читання в його жанрово-тематичному різноманітті (що читати? про що читати?); умінням виконувати необхідні читацькі дії під час роботи з книгою й твором з метою формування й розвитку потреби в читанні; наявністю продуктивних способів читання, якісної навички читання (як читати?)⁷.

Читацька грамотність – здатність розуміти й використовувати різноманітні писемні форми, які затребувані соціумом та/або чимось цінні для індивіда. Читачі можуть видобувати смисли з текстів різних форм. Вони читають, щоб навчатися, брати участь в спільнотах читачів у школі й буденному житті, а також для отримання задоволення⁸.

Читацька грамотність – розуміння, використання, оцінювання, осмислення писемних текстів і вияв зацікавленості ними з метою досягнення певних цілей, розширення своїх знань і розвитку читацького потенціалу задля готовності до активної участі в житті суспільства. Компетентний читач – особа, яка вдається до когнітивних читацьких процесів, навичок і стратегій із метою знайти інформацію й досягти її розуміння, а також критично оцінити актуальність і достовірність цієї інформації⁹.

Детальну інформацію про підготовчі роботи, спрямовані на визначення сутності читацької компетентності, її вимірів, наведено в **Пункті 3.1.1** Чащини I Звіту.

Безперечно, наведені визначення мають багато спільного, але водночас характеризуються і специфічними деталями. Ця ситуація значною мірою відбиває як багатогранність явища, так і неодномірність поглядів на нього. Тому в кожному конкретному випадку науковці, методисти, дослідники в галузі читання намагаються означити базове для них поняття, фіксуючи в

⁶ Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів, гуманіт. ун-тів, пед. коледжів спец. «Педагогіка і методика почат. Навчання». Тернопіль, 2010. 280 с.

⁷ Колганова Н. Е. Педагогическая модель формирования основ читательской компетентности младших школьников. *Вестник ТГУ*. 2013. № 2(118). С. 67–71.

⁸ Mullis Ina V.S., Martin Michael O., and Sainsbury Marian. PIRLS 2016 Reading Framework. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). 2016. 200 p. https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/downloads/P16_Framework_2ndEd.pdf

⁹ PISA: читацька грамотність / Уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, В. П. Горох. Київ, 2017. 123 с. URL: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Math_PISA_Framework.pdf

ньому значущі для них аспекти відповідного феномена дійсності. Тож закономірно, що й у межах підготовки моніторингового дослідження перед робочою групою з розроблення методології моніторингового дослідження постала потреба в чіткому визначенні обсягу категорії «читацька компетентність» як базової для дослідження. Ця потреба значною мірою була зумовлена тим, що в науково-методичній літературі з питань читання в початковій школі доволі часто спостерігається тенденція до вузького розуміння читацької компетентності як читацької літературної компетентності¹⁰, тоді як моніторингове дослідження концептуально від самого початку було орієнтоване на вивчення стану сформованості читацької компетентності випускників початкової школи як більш універсальної особистісної характеристики випускників початкової школи, яка дає їм змогу працювати не лише з літературними текстами, а й з текстами іншої функціональної природи, із якими вони набагато частіше стикаються в реальному житті.

На підставі опрацювання значної кількості наукової, методичної, нормативної літератури (див. **Список джерел**), зокрема: 1) державних стандартів початкової освіти 2011 р. та 2018 р.; 2) чинних освітніх програм початкової освіти; 3) методичної літератури з відповідної проблематики вітчизняних і зарубіжних авторів; 4) засадничих документів міжнародних досліджень із читання, – було сформульовано визначення, зафіксоване в Програмі моніторингового дослідження.

Читацька компетентність – здатність особи широко розуміти текст як частину повсякденного життя й навчальної діяльності, шукати нову інформацію, відтворювати та використовувати її, інтерпретувати зміст і формулювати умовиводи, осмислювати й оцінювати зміст і форму тексту тощо.

Програма загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів», затверджена наказом МОНУ від 20.03.2018 р. № 256

У запропонованій дефініції акцент зроблений на двох значущих моментах: з одного боку, на актуальному в сучасних суспільних умовах читацькому колі випускника початкової школи, з іншого, – на операційному складнику читацької когнітивної діяльності, результативність якої (тобто досягнення учнем як читачем значущих для нього особистих чи суспільних цілей за допомогою тексту) і постає свідченням того чи того рівня сформованості відповідної компетентності. З цього випливає, що для оцінювання читацької компетентності випускників початкової школи значущим є простеження, з одного боку, того, чи здатні вони взаємодіяти з текстами різної функціональної призначеності, змістової й структурної складності тощо, що важливі для їхнього розвитку й життєдіяльності як особистостей та активних членів суспільства, а з іншого боку, того, як успішно вони спроможні виконувати взаємопов'язані пізнавальні дії задля досягнення певного результату. З

Текст (від лат. *textum* – тканина) – це письмове або усне цілісне утворення, що становлячи лінійну послідовність висловлень, об'єднаних тематичними, логічними, смисловими, сюжетно-композиційними та формально-граматичними зв'язками, виступає комунікативною одиницею. У комунікації текст виступає серединним компонентом між відправником (адресантом) та отримувачем (адресатом). Відправник у тексті кодує (вербалізує) певну інформацію та відповідні її ситуативні мотивації, завдання ж отримувача декодувати не тільки інформацію, а й увесь загальний позатекстовий мотивацій.

Визначальними категоріями тексту в його організації постають категорії: подійності, суб'єктності, об'єктності, часу та місця. З ними без посередньо взаємодіють категорії цілісності, зв'язності, дискретності, інформативності. Категорія антропоцентричності в тексті реалізується через авторську настанову (створення будь-якого тексту розпочинається із задуму та послідовної його реалізації). (За А. Загнітоком).

¹⁰ **Примітка.** Показовими в цьому сенсі можуть бути перші три з наведених вище визначень читацької компетентності.

огляду на це далі обговорено значущі питання, що стосуються специфіки текстів, із якими мають уміти працювати нинішні молодші школярі, тим самим виявляючи свою компетентність як читачів, та специфіки когнітивних процесів, які потрібні їм (молодшим школярам на етапі закінчення початкової школи) для ефективної взаємодії з текстом у його якнайширшому розумінні.

1.2. Читацьке коло випускника початкової школи: шкільна практика й виклики життя

Вітчизняна практика навчання учнів початкової школи в галузі мовно-літературної освіти на сьогодні продовжує закріплені тривалою методичною традицією підходи, відповідно до яких після добуварного й букварного періоду, відбувається предметна диференціація, результатом якої є виокремлення курсу мови й курсу читання, при цьому останній зазвичай набуває виразної літературної спрямованості. Відповідно учні початкової школи найчастіше мають уроки з «Літературного читання», під час яких учителі основну увагу приділяють формуванню молодшого школяра передусім як вправного й зацікавленого читача художнього тексту, тобто тексту специфічного за своєю природою, який має значний культурний, естетичний, виховний, розвивальний потенціал. Згідно з цим і відбираються для учнів початкової школи тексти відповідної тематики, родово-жанрової специфіки, структурної й мовної організації тощо.

Так, аналіз вітчизняної методичної літератури з читання, підручників, читанок, хрестоматій для різних класів початкової школи, засвідчує, що тематика текстів для читання учнів цього рівня освіти доволі різноманітна, хоча й обмежена специфікою віку та інтелектуально-психічного розвитку учнів і головними завданнями, що стоять перед початковою освітою. Типовими в початковій школі є такі тематичні групи текстів із літературного читання: 1) природа, Земля, космос, рослинний і тваринний світ, охорона довкілля; 2) Батьківщина, держава, державні символи, нація, рідний край, родина; 3) інші країни й нації; 4) розваги, ігри, захоплення й дозвілля, пригоди; 5) історія й сьогодення, видатні особистості; 6) культура, звичаї й традиції; 7) суспільство, стосунки людей, колектив, дружба; 8) людські якості, моральні цінності; 9) мова, книга, бібліотека; 10) побут, їжа, одяг, зовнішність; 11) трудова діяльність, професія; 12) освіта; 12) творчість, митець, я-творець; 13) наука, дослідження, відкриття. Проте майже поза увагою курсу літературного читання залишаються такі значущі, а найважливіше – доволі цікаві для молодшого школяра теми, як: 14) спорт, здоров'я, медицина; 15) техніка, технології, транспорт; 16) інформація, засоби масової інформації, телебачення, радіо, Інтернет; 17) економіка, гроші й фінанси, – тобто теми, які мають вихід у сферу буденного життя людини. Більшою мірою ця тематика актуалізується в курсах на зразок «Я і світ».

У свою чергу за родово-жанровою специфікою в читанках і хрестоматіях для учнів початкової школи (з урахуванням їх вікової специфіки) пропонуються тексти таких жанрів, як: байка, балада, біографія, веснянка, вірш, гра, загадка, казка, колискова, колядка, комікс, легенда, лічилка, міф, оповідання (новела), переказ, п'єса, пісня, повість, приказка, примовка, прислів'я, притча, скоромовка, спотиканка, стаття, усмішка, чистомовка, щедрівка, лист, автобіографія, дума, гімн та деякі інші. При цьому основними жанрами на рівні останнього класу початкової школи стають оповідання, казки та вірші, а також дещо посилюється роль статті пізнавального характеру. Із цього переліку видно, що чимало жанрів, особливо нових, породжених, зокрема, розвитком Інтернет-середовища, із якими учні стикаються в реальному житті, не мають актуалізації в межах курсу літературного читання.

За форматом більшість із названих вище жанрових форм є в основному текстами цілісними, тобто текстами, побудованими у вигляді послідовного розгортання вербального ряду без укріплення сторонніх компонентів (наприклад, врізок, плашок, графіків, діаграм,

змістів, кольорових і шрифтових виділень, малюнків, мап, переліків, умовних позначок, покажчиків, покликань, приміток, рисунків, світлин, символів-сигналів, схем, таблиць, тощо). З усіма подібними ускладнювальними компонентами тексту учні початкової школи вчать оперувати ніби «між іншим», опрацьовуючи матеріали підручників. Власне, можна стверджувати, що в межах шкільного курсу літературного читання в початковій школі увага цьому питанню таки приділяється, хоча, зрозуміло ж, говорити про наявність цілісної методичної системи навчання роботи з цими елементами тексту немає. Натомість доводиться констатувати, що умов для формування в учнів стійких навичок і вмінь працювати з текстами так званого перерваного формату (бланки, таблиці, переліки тощо) в межах курсу літературного читання не створено, хоча вміння працювати й із такими текстами, як доводять дослідження в галузі читання, мають розглядатися як важливий складник читацької компетентності учня на виході з початкової школи¹¹.

Наведена вище узагальнена характеристика поточної ситуації в галузі навчання учнів початкової школи читання в межах спеціалізованого курсу дає підстави для висновку про те, що нині школа докладає значних зусиль передусім для формування естетично багатой, духовної, творчої дитини, закладає більшою або меншою мірою міцний підмурівок для продовження вивчення нею курсів літератури на наступних рівнях освіти, але ігнорує той очевидний факт, що в реальному житті сучасна дитина набагато частіше змушена мати справу аж ніяк не з високохудожніми текстами, а з текстами більш приземленого, ужиткового характеру, які призначені для навчання, розширення світогляду про навколишню дійсність, орієнтування у світі тощо. Або по-іншому, з інформаційними текстами.

Фактично сучасною школою поки що ігнорується той факт, що нинішній випускник початкової школи залишається сам на сам із необхідністю в реальному житті, зокрема й у подальшій навчальній діяльності, мати справу з багатьма текстами, із якими його цілеспрямовано не вчили працювати. З огляду на це у вітчизняній методиці викладання в початковій школі все

Згадайте, якими шляхами ви дійшли до того, щоб розуміти світ навколо себе. Що ви читали, щоб з'ясувати, який клімат у регіоні, куди ви їдете? Що вам допомогло ідентифікувати пташку, що щойно пролетіла за вікном? Навіть більше, що ви читаєте в цю мить? Відповідь на всі ці питання – **інформаційні тексти**.

Ми оточені текстом, основною метою якого є надати інформацію про природний і соціальний світ. Успіх у навчанні, у роботі й у соціумі загалом залежить від нашої здатності розуміти цей матеріал. Тоді як багато дітей і дорослих мають труднощі в розумінні інформаційних текстів.

Ми не повинні чекати на вирішення цієї проблеми до часу, коли учні підуть до базової, середньої чи вищої школи, де навчання через текст є наріжним каменем навчального процесу. Чотири стратегії можуть допомогти вчителю покращити розуміння учнями початкової школи інформаційних текстів. Учитель має: забезпечити можливість доступу учнів до інформаційних текстів; збільшити час, який витратять учні на роботу з інформаційними текстами в класі; зрозуміло навчати стратегій розуміння цих текстів; створювати ситуації, у яких перед учнями постає природна необхідність працювати із цими текстами.

Nell K. Duke. *The Case for Informational Text. Educational Leadership*. March 2004. Vol. 61. # 6. *What Research Says About Reading P. 40.*

¹¹ **Примітка.** Не всі дослідники поділяють погляд, що здатність працювати з нетекстовими елементами має розглядатися як складник читацької компетентності. Цю позицію вони аргументують тим, що для роботи з текстами перерваного й змішаного форматів читач актуалізує, крім читацьких когнітивних процесів, чимало інших пізнавальних операцій. Див. про це: Gehrер K., Zimmermann S., Artelt C., Weinert S. NEPS framework for assessing reading competence and results from an adult pilot study. *Journal for educational research online*. 2013. Vol. 5, # 2. P. 50-79. URL: <https://www.google.com/search?q=reading+as+a+crucial+skill&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab>

активніше озвучується думка про необхідність включення до курсу читання в межах початкової школи більш широкого спектру текстів за специфікою їх актуальності для розвитку дитини як особистості і як активного члена суспільства¹².

У цьому контексті методисти передусім наголошують на доцільності включення до читанок як для класного, так і позакласного читання науково-пізнавальних, науково-художніх текстів, аргументуючи це тим, що в середній і старшій ланці школи кількість часу, яка пов'язана з опрацюванням навчального тексту, істотно зростає, унаслідок чого в учнів виникають труднощі з якісним освоєнням матеріалу за допомогою книги, адже вони не володіють прийомами роботи з начальним, а потім і науковим текстом, переносять основне навантаження на пам'ять, тому що використовують прийоми, необхідні для вивчення художнього твору¹³.

Однак, поряд з відстоюванням права інформаційно-пізнавальних текстів посісти більш помітне місце в колі читання учня молодшої школи, у вітчизняній методиці все активніше обстоюється думка й про те, що зміст навчання в школі, зокрема й на уроках читання, має бути збагачений ще і якомога ширшим спектром медіатекстів. Навіть більше, відповідна позиція знайшла на сьогодні своє нормативне закріплення в Державному стандарті 2018 р., де серед вимог до обов'язкових результатів навчання учнів у галузі читання зазначається, зокрема, що учень має бути спроможним володіти повноцінними навичками читання, що дає змогу зрозуміти тексти різних видів; визначати форму й пояснювати зміст простих медіатекстів; описувати враження від змісту і форми медіатексту, на основі текстів створювати план, таблицю, модель.

З 1 вересня 2018 року в Україні застосовується новий Державний стандарт початкової освіти, де обов'язкові результати навчання передбачають, що школяр Нової української школи має засвоїти навички зі сприйняття, аналізу, інтерпретації, критичної оцінки інформації в текстах різних видів та медіатекстах.

Якщо ви тримаєте в руках цю збірку, значить вам небайдужа доля маленьких школяриків, які крокують по великому життю. А це життя неймовірне і цікаве! Допитлива малеча пізнає його дуже активно. Пізнає (інколи під наглядом дорослих, а інколи й самотужки), робить якісь висновки (чудернацькі для нас, але надважливі для них), встановлює для себе певні правила і за ними живе. А дорослі (батьки, вчителі, сусіди і ще ціла купа тітоньок та дядечків) дивляться на дітлахів і зітхають: «Як так можна? Хто їх цього навчив? Де вони цього набралися?». Ці зітхання інколи доречні, бо сучасна малеча поводить себе так, як ми (дорослі та розумні!!!) в дитинстві точно не поводитися. А бувають вони і даремними, адже зайнявши позицію «як гарно було в СРСР», ми просто випадаємо з реалій сучасності.

А школярик просто живе в медіапросторі та активно його досліджує з допомогою гаджетів (з якими багато дорослих, зокрема й учителі, так і не «подружилися») та інтернету (о, скільки є охочих його «заборонити!!!», бо то зло). Тож саме час зробити його перебування в цьому просторі безпечним, корисним, цікавим.

Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г. А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О., Янкович О. І. / За ред. Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ, 2018. С. 5

¹² **Примітка.** Варто відзначити, що усвідомлення важливості інформаційних текстів пізнавального спрямування для розвитку молодших школярів на сьогодні поступово виливається в активну роботу науковців і методистів у цьому напрямі, свідченням чого є, наприклад, напрями роботи відділу початкової освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України. Див.: *Дидактичне моделювання організаційних форм компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі. Звіт про науково-дослідну роботу 2014–2016 рр. (заключний). Державний реєстраційний № 0114U003129 / Національна академія педагогічних наук України. Інститут педагогіки. Відділ початкової освіти. Київ, 2016. 69 с.*

¹³ Ємець А. А. Методика роботи з науково-пізнавальними творами в початкових класах. Навчальний посібник. Харків, 2009. С. 9.

Таким чином, зважаючи на поточний стан навчання читання у вітчизняній початковій школі та на тенденції останнього часу в цій царині, які загалом відповідають світовій практиці, що підтверджується засадничими принципами міжнародних порівняльних досліджень у галузі читацької грамотності, у моніторинговому дослідженні читацька компетентність розглядається як здатність випускника початкової школи працювати як із художніми, так і з інформаційними текстами¹⁴.

Різниця між цими типами текстів полягає в їхній функціональній спрямованості. Якщо ж розглядати їх із погляду читача, то відмінність між ними визначена метою, із якою до них читач звертається (див. **Таблицю 1.1**).

Таблиця 1.1 – Типи текстів за метою читання

Тип тексту за функціональною спрямованістю	Мета, з якою особа читає текст	Стисле загальноприйняте визначення мети читання	Види, різновиди (приклади)
Художній	До художніх текстів читач звертається для збагачення свого духовного світу, отримання естетичної насолоди від художнього слова, поглиблення власних творчих потенцій	Заради набуття читацького літературного досвіду	Епічні (оповідання, казки, легенди, притчі), ліричні (вірші, пісні), драматичні (драматичні казки, п'єси) тощо
Інформаційний	До інформаційних текстів читач звертається для отримання актуальної інформації, задоволення потреби в розширенні світогляду	Заради отримання й використання інформації	Науково-пізнавальні (статті, звіти), рекламні буклети, ділові листи

¹⁴ На сьогодні в науковій і методичній літературі немає уніфікованої типології текстів (у широкому розумінні цього поняття). Це твердження справедливе й у стосунку до текстів кола дитячого читання. У вітчизняних методичних посібниках простежується плутанина в термінах, що застосовуються для номінації нехудожніх текстів (*науково-художні тексти, науково-пізнавальні тексти, науково-інформаційні тексти, навчальні, навчально-інформаційні, інформаційні тексти* тощо). У міжнародній практиці усталилася традиція поділяти тексти в першу чергу за метою читання, функцією. Відповідно, першим ступенем класифікації найчастіше стає розподіл текстів на літературні (художні) та інформаційні (нехудожні). Ґрунтовні дослідження підтверджують виправданість такого поділу: «Сильний зв'язок між інформаційними текстами та всіма іншими типами текстів [аргументативні, інструктивні та рекламні. – Прим.], на відміну від художніх текстів, засвідчує, що – якщо говорити дуже спрощено – всі типи текстів, крім художніх, можна загалом розглядати як тексти інформаційні або інструктивні; тобто типові когнітивні вимоги, які потрібні для роботи з ними, мають багато спільного» (Джерело: Gehrer K., Zimmermann S., Artelt C., Weinert S. NEPS framework for assessing reading competence and results from an adult pilot study. Journal for educational research online. 2013. Vol. 5, # 2. P. 73. URL: <https://www.google.com/search?q=reading+as+a+crucial+skill&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab>). З огляду на це в моніторинговому дослідженні за базову також прийнято двочленну класифікацію текстів, які використовуються для вимірювання читацької компетентності випускників початкової школи. У межах кожного типу текстів надалі проводиться детальніший розподіл. Так, художні тексти класифікуються за прийнятим у літературознавстві родово-жанрово-тематичним критерієм. Що ж до текстів інформаційних, то вони представлені в межах першого циклу двома видами науково-популярними текстами та рекламними медіатекстами.

Якщо звернення в межах моніторингового дослідження до художніх та інформаційних текстів науково-пізнавального характеру обґрунтоване як поточною практикою навчання читання в школі, так і перспективною тенденцією в цій галузі, то актуалізація рекламного медіатексту, який на сьогодні не є спеціальним об'єктом вивчення в шкільних курсах із читання, потребує пояснення.

Мотивом до їх включення стало визнання очевидного факту: на сьогодні ці тексти набули значення одного з надзвичайно важливих інформаційних продуктів, необхідних для задоволення як особистих, так і суспільних потреб людини, адже майже кожен суб'єкт сучасного соціуму шукає та споживає інформацію, яку йому необмежено надають засоби масової комунікації, передусім Інтернет, або ж продукує її. На відміну від інформаційних науково-пізнавальних текстів, покликаних задовольняти пізнавальний інтерес читача й формувати в нього ставлення до наукових відкриттів і досягнень, а також до перспектив їх застосування в житті суспільства, рекламні медіатексти не лише задовольняють запит читача на необхідну йому інформацію, а цілеспрямовано на нього впливають як на потенційного користувача певних послуг. Таким чином, можна стверджувати, що рекламні тексти стали сьогодні повноцінними медіатекстами, які можуть претендувати на місце серед інших навчальних текстів. Це й зумовлює важливість у межах моніторингового дослідження вивчення того, як із ними вміють працювати юні читачі, які стикаються з ними щодня в реальному житті. Включення цих текстів дасть можливість більш повно дослідити сформованість читацької компетентності випускників початкової школи. Крім того, вартою уваги є незамінність цих текстів із погляду «функціональної корисності» для досягнення цілей дослідження, адже через те, що метою цих текстів є привернення уваги читача до певної інформації й забезпечення невимушеного її запам'ятовування, вони, щоб забезпечити власну функціональність та ефективність, унікально поєднують у собі багато специфічних текстових і нетекстових ознак (стилістичність, простота викладу, уживанням слоганів, особлива композиція, графічні засоби донесення інформації, такі як таблиці, графіки, діаграми, художнє оформлення, зокрема кольорові зображення, різні шрифти тощо). Завдяки цьому ці тексти постають як цінний матеріал для різноманітних завдань, які можуть сприяти виявленню рівня сформованості читацької компетентності випускників початкової школи.

Насамкінець важливо наголосити, що залучення всіх означених вище типів і видів текстів надзвичайно значуще для моніторингового дослідження стану сформованості читацької компетентності, адже кожен із типів і видів текстів має відносно обмежений потенціал щодо можливості актуалізації за його посередництва тієї чи іншої тематики, формату (цілісний, перерваний, змішаний), конструкції й мовних засобів. Тобто тільки в разі комплексного використання цих текстів можна дійсно якнайширше охопити в межах моніторингового дослідження коло читацьких інтересів читачів – випускників початкової школи, а відтак отримати можливість дійсно всебічно оцінити рівень сформованості читацької компетентності цих читачів.

1.3 Когнітивні читацькі процеси

Різноманітні тексти як джерела особистісно й суспільно значущої інформації завжди передбачають наявність читача, здатного видобути з них відповідну інформацію, використовуючи знання мови, відповідні когнітивні й метакогнітивні прийоми, стратегії роботи з текстовим матеріалом, залучаючи фонові й конвенційні знання тощо. Читаючи, особа може застосовувати різні підходи й стратегії, які їй допомагають досягти актуальних для неї цілей. Так, і у вітчизняній, і в зарубіжній методичній літературі наголошується, що вже в початковій школі учні мають під час читання бути здатними активізувати й використовувати фонові знання, генерувати й ставити питання, робити висновки, які випливають із тексту, хоча про них автор тексту й не говорить, передбачати події, логіку розгортання викладу, узагальнювати інформацію, візуалізувати прочитане, моніторити

свою читацьку діяльність, прояснювати незрозумілі місця тексту шляхом перечитування, спиратися на структуру тексту тощо.

Разом із тим поглиблений науковий аналіз особливостей когнітивної діяльності особи під час читання привів дослідників до висновку, що базовими читацькими пізнавальними процесами, які значною мірою забезпечують сприйняття тексту в його формальній, смисловій, інтенційній дискретності й водночас цілісності, є такі:

- 1) знаходження інформації, поданої в явному вигляді, безпосередньо або опосередковано;
- 2) формулювання простих висновків на основі інформації, яка подана в тексті як явно, так і латентно;
- 3) інтерпретування й узагальнення (інтегрування) інформації;
- 4) аналізування та оцінювання змісту тексту й способів його донесення, а саме мовних особливостей та структури тексту.

Виваженість запропонованого конструкту засадничих пізнавальних читацьких процесів підтверджена значною кількістю досліджень, що й зумовило його широке застосування, інколи з певними модифікаціями окремих аспектів загальної схеми, для оцінювання сформованості читацької компетентності різних категорії осіб¹⁵.

До речі, якщо детальніше проаналізувати вітчизняні методичні напрацювання з проблем читання, нормативні документи щодо обов'язкових результатів навчання з читання, то можна помітити тенденцію до все ширшого використання означеного конструкту й вітчизняними науковцями, методистами, вчителями-практиками¹⁶.

Власне, саме з огляду на це у визначенні сутності читацької компетентності, прийнятому в моніторинговому дослідженні, як показано в Підрозділі 1.1, акцентовано на тому, що компетентний читач – це особа, яка здатна здійснювати вказані когнітивні читацькі операції, працюючи з текстами різної функціональної спрямованості.

¹⁵ Gehrер K., Zimmermann S., Artelt C., Weinert S. NEPS framework for assessing reading competence and results from an adult pilot study. Journal for educational research online. 2013. Vol. 5, # 2. P. 50-79. URL : <https://www.google.com/search?q=reading+as+a+crucial+skill&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab>; Lamb S., Maire Q., Doecke E. Key Skills for the 21st Century: an evidence-based review. Future frontiers analytical report. A report prepared for the NSW Department of Education / Centre For International Research On Education Systems (CIRES). State of New South Wales (Department of Education), 2017. 71 p. URL: <https://education.nsw.gov.au/our-priorities/innovate-for-the-future/education-for-a-changing-world/research-findings/future-frontiers-analytical-report-key-skills-for-the-21st-century/Key-Skills-for-the-21st-Century-Analytical-Report.pdf>; Mullis Ina V.S., Martin Michael O., and Sainsbury Marian. PIRLS 2016 Reading Framework. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). 2016. 200 p. https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/downloads/P16_Framework_2ndEd.pdf; PISA: читацька грамотність / Уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, В. П. Горох. Київ, 2017. 123 с. URL: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Math_PISA_Framework.pdf; Standards for the Assessment of Reading and Writing. Revised Edition. Prepared by the Joint Task Force on Assessment of the International Reading Association and the National Council of Teachers of English. URL: <https://www.literacyworldwide.org/docs/default-source/resource-documents/standards-for-the-assessment-of-reading-and-writing.pdf>; Бобак Н. В., Мартинюк О. В., Марочко Н. В. Моніторинг якості освіти: міжнародний досвід. URL: <https://www.ippo.if.ua/files/%D0%86%D0%9C/MON/Bobak.pdf>. 13 с.; Одогова В. Ф. Педагогические условия формирования читательской компетентности младших школьников. *Нижегородское образование*. 2015. № 1. С. 110–118. URL : <http://www.niro.nnov.ru/?id=31091>; Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах : Посіб. для вчителя. Київ, 2007. 334 с. URL : <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/SAVChENKO.pdf>.

¹⁶ Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи : Додаток до наказу МОН України від 19.08.2016 № 1009. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pochatkova/vymogy-do-kontorlyu-ta-otsinyuvannya.pdf>

У межах моніторингового дослідження означені когнітивні читацькі процеси названі в такий спосіб: 1) знаходження інформації; 2) формулювання простих висновків; 3) інтерпретування й узагальнення (інтегрування) інформації; 4) аналізування та оцінювання форми та змісту тексту. Далі запропоновано стислу характеристику кожного з означених процесів.

1.3.1 Знаходження інформації

Знаходження інформації в тексті вважають базовою когнітивною операцією, тому найчастіше її асоціюють зі здатністю читача знаходити доступ до тексту, проглядати й перечитувати його за потреби, орієнтуватися в ньому та в окремих його частинах, а також, що найважливіше, локалізувати в ньому явно вказані автором відомості.

Шуканою може бути інформація про місце, час, подію, послідовні події, об'єкт, дію, вчинок, факт, причину, мету, деталь, ознаку, характеристику, ставлення, стан тощо. Також це може бути пошук певних мовних засобів, нетекстових елементів та под. Крім пошуку потрібних фрагментів або даних у самому тексті, читач може мати потребу здійснювати пошук потрібної інформації й у нетекстових елементах, наприклад, у таблицях, на графіках, рисунках тощо.

Хоча ця операція є доволі простою за своїм процесуальним і когнітивним характером і не передбачає поглибленого вчитування в текст, насправді ж, вона може бути й доволі складною, коли пошук залежить від багатьох супутніх факторів, що ускладнюють читацьке завдання (де, у якій частині тексту чи в якому нетекстовому форматі необхідно шукати інформацію; скільки фрагментів даних треба локалізувати; чи це запит на пошук інформації, про яку є достатньо вихідних даних, а чи ж на інформацію, щодо якої є мінімальний набір даних). Ідеться про те, що, наприклад, знайти певну інформацію, яка явно репрезентована в тексті, та ще й на його початку, набагато простіше, ніж знайти подібну до неї інформацію, що розташована де-небудь у великому фрагменті тексту, що знаходиться посередині. Складність пошуку тим більше підвищується, коли виникає потреба в пошуку кількох видів даних, інформація про які розосереджена по тексті. Утім специфіка, кількість цих ускладнень кардинально не змінює природи самого когнітивного процесу, який реалізує читач.

Насамкінець важливо наголосити, що недостатньо сформовані вміння руху по тексті, нездатність реалізувати прийоми поверхового, побіжного читання, несформованість навички робити в тексті позначки, виписки тощо часто можуть ставати причиною того, що виконання читацьких завдань, для яких потрібна актуалізація складніших когнітивних операцій, стає неможливим.

1.3.2 Формулювання простих висновків

Розумінню сутності цього читацького процесу допомагає його інтерпретація як «читання між рядками», але не в значенні 'вичитування підтекстових смислів', а в значенні 'поновлювання ланки, якої не вистачає, але яка має закономірно знаходитися між іншими ланками'. Відповідно цей процес передбачає здатність читача в першу чергу знаходити ланки, яких не вистачає між певними фрагментами тексту (діями, подіями, характеристиками, вчинками, ідеями рішеннями тощо). Зазвичай наслідком цієї діяльності читача є прості висновки про певний аспект описуваного стану речей або певної думки, про очевидну причину певної дії чи події, закономірний наслідок події, про мету певних дій, подібність або відмінність об'єктів, відповідність зображення назві, імені характеру, зовнішності рисі характеру, належність певного погляду тому чи тому герою, автору або герою, прогнозований, очікуваний розвиток подій тощо.

За своєю природою ця когнітивна операція наближається до попередньої, оскільки заснована лише на роботі з інформацією з тексту, що зазвичай явно наведена. Саме тому в багатьох випадках ці два види читацької діяльності розглядають у сукупності.

1.3.3 Інтерпретування та узагальнення (інтегрування) інформації

Інтерпретування та інтегрування текстової інформації є складними когнітивними операціями, адже в результаті їх проведення читач орієнтує себе на своєрідну реконструкцію авторського задуму, авторського бачення ситуації, яке той представив у тексті. Для цієї реконструкції читач має враховувати факти, судження, почуття, дії, події, характеристики, про які в тексті повідомлялося в різних місцях, установлювати між цими даними зв'язки, вибудовуючи таким чином мережу комплексних висновків, які у своїй сукупності й допомагають йому розкрити як очевидний, так і прихований зміст тексту (підтекст), виявити авторські інтенції, простежити суперечності тощо. Крім того, складність цих процесів зумовлюється тим, що читач в окремих випадках має працювати з різними форматами подачі інформації (вербальна, таблична), залучати фонові знання, щоб досягти кращого розуміння змістових і формальних особливостей тексту.

Узагальнення інформації передбачає передусім збір даних, їх відбір, з'ясування зв'язку між ними, визначення залежності, значущості тощо. Інтегруючи інформацію, читач забезпечує ґрунт для інтерпретації, водночас визначаючи межі можливої інтерпретації інформації з тексту. Збираною й аналізованою інформацією можуть бути відомості про події, їх порядок, реакції, вчинки, зовнішні і внутрішні вияви якостей героїв, ідеї, судження, аргументація з тексту та інші елементи.

Інтерпретування текстової інформації передбачає встановлення змістових зв'язків і формулювання висновків, визначення головного й другорядного, виявлення значущих ідей і встановлення їх зв'язку з заголовками, ілюстраціями, установлення фактів і надання їм пояснення, відмежування фактів і суджень про них. Крім того, інтерпретування тісно пов'язане з необхідністю тлумачення мовних виразів, їх прямих і переносних значень. Так, у художніх текстах інтерпретативне витягування смислів найбільш виразно виявляє себе в простеженні особливостей мовлення персонажів і пов'язування цих відомостей із зовнішніми характеристикам, вчинками героя.

1.3.4 Аналізування й оцінювання форми та змісту тексту

Аналітична й оцінювальна діяльність читача під час роботи з текстом є найскладнішим видом когнітивних процесів, адже в цьому разі читач фактично має прорефлексувати увесь набуток, отриманий ним на етапі пошуку інформації, формулювання простих і комплексних висновків, інтерпретації інформації, щоб мати можливість робити обґрунтовані висновки про майстерність автора як у донесенні своєї позиції, так і в її мовно-структурному оформленні. Типово на цьому етапі перед читачем постає завдання ніби вийти за межі тексту й поглянути на нього відсторонено, критично простеживши, наприклад, якість, функціональність заголовкових комплексів, відповідність їх змісту текстовим фрагментам, оцінивши логічність, достовірність, відповідність стилю викладу в інформаційному тексті або достовірність і мовну переконливість зображеного в художньому тексті, значущість окремих текстових елементів для витлумачення й пояснення думки автора. Для успішної реалізації оцінювальної діяльності важливим для читача є залучення своїх фонових знань про жанри, функції текстів, типові моделі структурування текстів, а також активізація лінгвістичних знань, наприклад, про нейтральну й експресивну лексику, уявлень про красиве, справедливе, дієве.

Читацька компетентність як складна особистісна характеристика, що виявляється в здатності взаємодіяти з текстами різної функціональної спрямованості, тематики, різної структурної й мовної організації та видобувати з них смисли через цілеспрямовану й ефективну актуалізацію когнітивних процесів розпізнавання й знаходження інформації в тексті, формулювання простих і комплексних висновків на її основі, обґрунтованого її інтерпретування, а також аналізування й оцінювання її з погляду форми, цінності та функціональності, – важливий індивідуальний ресурс для особистісної й суспільної самореалізації людини в сучасному світі. Рівень сформованості цієї компетентності значною мірою визначає те, наскільки людина зможе скористатися величезними масивами інформації, накопиченої на сьогодні людством, для забезпечення власного й суспільного поступу. Формування читацької компетенції є одним із базових завдань початкової школи, належне виконання якого закладає основи для подальшого поступу дитини. Тому надзвичайної суспільної ваги набуває завдання виявлення поточного стану сформованості читацької компетентності випускників початкової школи задля забезпечення вчасного реагування на негативні тенденції у цій сфері, коригування педагогічних практик та підтримку передового досвіду.

РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА КОГНІТИВНОГО ІНСТРУМЕНТА ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зміст та інструментарій моніторингового дослідження стану сформованості читацької компетентності в учнів, які завершують навчання в початкових класах шкіл України, було розроблено з урахуванням:

- 1) положень Державного стандарту початкової освіти 2011 р. та Державного стандарту початкової освіти 2018 р.
- 2) чинних освітніх програм для початкової школи;
- 3) досвіду міжнародних порівняльних досліджень, передусім дослідження PIRLS як спрямованого на оцінювання читацької грамотності учнів, які здобули початкову освіту, і моніторингового за своєю природою;
- 4) методичних напрацювань вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі вимірювання читацької компетентності.

Згідно з Програмою моніторингового дослідження (див. [Додаток А.2](#) Частини I Звіту) для вимірювання сформованості читацької компетентності випускників початкової школи робочою групою було розроблено відповідний когнітивний інструментарій – **тести із читання**, у яких сумарно під час основного етапу першого циклу моніторингового дослідження було використано 105 тестових завдань до восьми текстів.

Детальну інформацію про процес підготовки тестових завдань із читання, їх апробацію, формування тестів репрезентовано в [Пункті 3.1.1 Частини I Звіту](#).

Типові тестові завдання із читання, що були використані під час основного етапу першого циклу моніторингового дослідження, з їхнім детальним описом (за специфікою текстів і процесів читання, статистичними й психометричними характеристиками та ін.) наведено в [Розділі 5](#) цієї Частини Звіту.

Відібрані й використані тестові завдання, а відповідно й тести, сформовані з них, відповідали передбаченим Специфікацією тестування із читання, підготовленою робочою групою з розроблення методології моніторингового дослідження, вимогам¹⁷ щодо охоплення тестуванням із читання текстів різних типів, актуалізації тестовими завданнями визначених когнітивних читацьких процесів тощо.

Нижче запропоновано узагальнений опис тестового інструмента для вимірювання читацької компетентності в межах першого циклу моніторингового дослідження, а також наведено

змістовий опис базового й високого рівнів сформованості читацької компетентності випускників початкової школи, відповідно до параметрів якого в Розділі 4 цієї Частини здійснено звітування про досягнення випускниками початкової школи, які завершили здобуття початкової освіти у 2018 р., визначених рівнів сформованості читацької компетентності.

¹⁷ **Примітка.** Специфікація тесту (тестування) є технологічним документом, що визначає основні кількісні та якісні параметри планованих до розроблення тестів (тестувань). Цей документ є базовим для розробників тестових завдань, укладачів тестів. У Звіті специфікації тестів, що використані під час підготовки інструментів не наводяться, оскільки вони є документами для внутрішнього використання.

2.1 Характеристики текстів, використаних у тестах із читання, та розподіл тестових завдань за різними категоріями текстів

Під час добору текстів для використання під час основного етапу моніторингового дослідження вихідною позицією розробників було те, що різні ознаки текстів впливають на специфіку рецепції читачами відповідних текстів, а отже, і на пов'язані із цим читацькі досягнення. Тому під час роботи з текстами до уваги було взято цілу низку критеріїв, наприклад, щодо відповідності віку учасників тестування, функціональної спрямованості, змісту, структури текстів, основними серед яких стали: 1) функціональна спрямованість тексту (художній, інформаційний); 2) формат тексту (цілісний, перерваний, змішаного типу); 3) сюжетність викладу (сюжетний, безсюжетний, змішаного типу).

З огляду на те, що читацька компетентність випускника початкової школи виявляється в його здатності ефективно працювати з різними за функціональною, стильовою, жанровою специфікою текстами задля досягнення особистісно й суспільно значущих цілей, для моніторингового дослідження було дібрано тексти як художні, на вивченні яких, як зазначено в попередньому Розділі, зосереджена основна увага в межах шкільного курсу навчання читання, так і нехудожні, або інформаційні, які так само актуальні для молодшого школяра, хоча на навчанні роботи з ними акцент у початковій школі і не робиться. Відповідно до цього в межах основного етапу було використано два художні тексти та шість інформаційних.

Художні тексти в першому циклі моніторингового дослідження представлені лише зразками епічного роду літератури – оповіданнями, що, безперечно, не є імперативом для наступних циклів моніторингового дослідження, де потенційно можуть бути використані й жанрові різновиди інших родів літератури (наприклад, поетичні й драматичні художні твори). У свою чергу інформаційний тип текстів у цьому циклі репрезентований двома видами текстів – науково-популярними й рекламними. З-поміж шести інформаційних текстів два тексти за своїм функціональним спрямуванням є науково-популярними, а чотири – рекламними.

Тексти обох зі згаданих типів відбиралися для моніторингового дослідження з урахуванням низки ознак. Так, текст мав відповідати таким вимогам: мати естетичну, виховну та освітню цінність; за обсягом бути такими, щоб його прочитання не займало більше 10-15 хвилин; відповідати віковим та психологічним особливостям учнів за складністю змісту та мови; містити достатньо інформації, необхідної для найширшого охоплення когнітивних читацьких процесів; бути доступним для сприйняття за основною ідеєю й авторським задумом; відображати різноманітні життєві ситуації (навчальні, особистісні, суспільні); містити ілюстрації, рисунки, карти, таблиці зі словесними підписами тощо; урахувувати життєвий досвід, інтереси й пізнавальні можливості учнів цього віку; використовувати стилістичні прийоми, типові як для художніх, так і для інформаційних текстів, які потрапляють в поле зору учнів цього віку; апелювати до знань і досвіду учнів, стимулюючи роздуми, необхідні для розуміння авторської думки, розв'язання низки пізнавальних задач, які впливають зі змісту; бути цікавими як для хлопчиків, так і для дівчаток; бути нейтральними по відношенню до расових, етнічних і релігійних груп.

За критерієм цілісності/перерваності формату тексти, використані на основному етапі моніторингового дослідження, розподілилися в такий спосіб: п'ять текстів характеризуються цілісністю вербального ряду, тобто становлять собою текстові масиви, поділені на абзаци, в окремих випадках – на розділи й не ускладнені нетекстовими елементами (графіками, таблицями, рисунками тощо), а інші три тексти є зразками змішаного формату, коли в одному тексті співіснують як власне вербальні частини, так і частини у вигляді схем, таблиць, переліків тощо. Текстів так званого перерваного формату в межах першого циклу моніторингового дослідження, цебто таких, які становлять собою винятково таблиці, бланки, переліки тощо, не було використано.

За критерієм сюжетності, тобто наявності в тексті подієвого ряду, три тексти, відібрані для основного етапу моніторингового дослідження, належать до текстів із

виразно простежуваним сюжетом, три – характеризуються структурою, де частина тексту має певну сюжетну основу, а інша – в основному описово-констатувальна, та два – типові зразки безсюжетного викладу інформації.

У **Таблиці 2.1** наведено розподіл текстів, використаних під час основного етапу моніторингового дослідження, за означеними критеріями.

Таблиця 2.1 – Розподіл текстів за базовими критеріями

Критерій	Клас	Кількість
Функціональна спрямованість тексту	Художній (оповідання)	2
	Інформаційний (науково-популярний і рекламний медіатекст)	6
Формат тексту	Цілісний	5
	Перерваний	0
	Змішаного типу	3
Сюжетність тексту	Сюжетний	3
	Безсюжетний	3
	Змішаного типу	2

Крім означених критеріїв, до уваги бралися й інші ознаки текстів, наприклад, обсяг тексту, кількість у текстах подій, персонажів, фактів, суджень, багатство й складність синтаксису й лексики тощо, які важливо враховувати, з одного боку, для з'ясування прийнятності тексту для цільової реципієнтської аудиторії, а з іншого, – для забезпечення можливості розроблення тестових завдань відповідної когнітивної складності.

До схарактеризованих восьми текстів, як зазначалося вище, було відібрано 105 тестових завдань, розподіл яких за кожною з визначених категорій наведено в **Таблиці 2.2**.

Таблиця 2.2 – Розподіл тестових завдань за текстами відповідно до категорії текстів

Категорія текстів		Кількість тестових завдань	Разом
Інформаційні	Науково-пізнавальні тексти	50	105
	Рекламні медіатексти	26	
Художні	Оповідання	29	
Цілісні		63	105
Змішаного типу		37	
Сюжетні		29	105
Безсюжетні		39	
Змішаного типу		37	

2.2 Розподіл тестових завдань за специфікою актуалізованих когнітивних читацьких процесів

З огляду на орієнтованість моніторингового дослідження на оцінювання рівня сформованості читацької компетентності, а не програмових знань із літературного читання чи української мови тестові завдання, розроблені для основного етапу першого циклу, спрямовані на виявлення здатності випускників початкової школи активізувати широкий спектр читацьких знань, навичок, умінь, ставлень під час роботи з текстами різної функціональної, структурної, ідейно-тематичної специфіки. Відповідно до цього в межах моніторингового дослідження основним критерієм поділу тестових завдань став критерій спрямованості тестового завдання на актуалізацію певного читацького когнітивного процесу¹⁸, а саме:

- 1) знаходження інформації,
- 2) формулювання простих висновків,
- 3) Інтерпретування й узагальнення (інтегрування) інформації,
- 4) аналізування та оцінювання змісту й форми тексту.

У **Таблиці 2.3** наведено розподіл тестових завдань, використаних під час основного етапу моніторингового дослідження, за специфікою когнітивних читацьких процесів, здатність актуалізувати які має бути показана випускником початкової школи як читачем, щоб виконати відповідні тестові завдання до різних текстів.

Перевірка навички читання вголос, у тому числі розуміння прочитаного, може здійснюватись після першого і наступних перечитувань твору. Якщо перевірка здійснюється після першого перечитування, то виразність не враховується, а запитання мають стосуватись фактичного змісту твору: *хто?, що?, які?, де?, коли?, як?; які і як відбувалися події?; хто персонажі?, що вони робили?, до якого жанру належить твір?*. Якщо перевірка здійснюється після наступних перечитувань, то виразність враховується, а завдання мають стосуватись визначення теми, основної думки; відтворення послідовності подій, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, рис характеру персонажів, мотивів їхніх вчинків.

...Зміст завдань [за перевірки читання мовчки] такий самий, як і для перевірки розуміння учнями прочитаного вголос... Перевірка розуміння прочитаного мовчки тексту повторного його перечитування не передбачає.

Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Додаток до наказу МОН України від 19.08.2016 №1009

Таблиця 2.3 – Розподіл тестових завдань із читання за когнітивними читацькими процесами

Когнітивні категорії	Кількість тестових завдань	Відсоток від загальної кількості тестових завдань
Знаходження інформації	32	30
Формулювання простих висновків	26	25
Інтерпретування й узагальнення (інтегрування) інформації	30	29
Аналізування та оцінювання змісту й форми тексту	17	16

¹⁸ **Примітка.** У деяких сучасних дослідженнях ця категорія називається «когнітивна вимога» завдання, що пов'язано з тим, що для завдання для свого виконання «вимагає» активізації певного виду когнітивної операції.

Означений розподіл тестових завдань за їхнім когнітивним спрямуванням (когнітивною вимогою) загалом подібний до розподілів, що мають місце в багатьох інших програмах тестування читацької компетентності, зокрема в міжнародних. Наприклад, у дослідженні PIRLS, що на міжнародному рівні оцінює читацьку компетентність четвертокласників, типовим є таке орієнтовне відсоткове співвідношення тестових завдань за подібними категоріями: 20:30:30:20. Можна помітити, що у вітчизняному моніторинговому дослідженні більш високою є питома вага тестових завдань на знаходження інформації. Це цілком обґрунтована позиція, адже в межах першого циклу лівова частка текстів (шість із восьми) належить до категорії інформаційних, за роботи з якими, як відомо, саме знаходження інформації є провідним читацьким процесом.

2.3. Розподіл тестових завдань за додатковими ознаками, що впливають на складність роботи читача з текстом

Крім урахування специфіки тестових завдань за ознакою активізованого ними читацького процесу, під час розробки інструментарію до уваги було взято й деякі інші аспекти специфіки тестових завдань, що впливають на складність діяльності читача.

Серед цих аспектів важливими є орієнтованість тестового завдання на:

- 1) вид інформації в тексті, із якою має працювати тестований, за специфікою її абстрактності або конкретності;
- 2) роботу з текстовим матеріалом, тобто з вербальним рядом, чи з нетекстовими елементами (схеми, таблиці тощо);
- 3) практичне застосування інформації з тексту (ідеться про те, що тестове завдання пропонує якусь ситуацію, яку учень має розв'язати, спираючись на текстові дані);
- 4) інформацію, що міститься в різних частинах тексту (на початку, в середині, у кінці) або по всьому тексту;
- 5) обсяг текстового матеріалу, із яким необхідно працювати тестованому.

Урахування означених особливостей тестових завдань може бути інформативними для дослідження особливостей роботи випускників початкової школи з текстами й доповнювати уявлення про їхню читацьку компетентність.

У різних дослідженнях автори змогли показати, що визначення складності завдання до тексту, що ґрунтується на «схемі рейтингу», мало виразну прогностичну силу, підтверджуючи емпірично отримувані характеристики складності завдань. Дослідники розрізняли такі три фактори: (а) тип відповідності, (b) тип запитуваної інформації та (с) наявність відволікальної інформації. Відповідно до першого фактора складність залежить від необхідності знаходити, висновувати, інтегрувати й оцінювати. Відповідно до другого фактора, типу запитуваної інформації, на завдання з абстрактною інформацією важче відповісти, ніж на завдання щодо конкретних речей. Третій фактор стосується інформації, що відволікає, створюючи умови для сприйняття правдоподібності неправильного в тексті. Завдання простіше, коли в тексті немає інформації, що відволікає, і складніше, коли «відволікачі» розташовані в тому самому абзаці, що й відповідь, яку треба шукати.

Gehrer K., Zimmermann S., Artelt C., Weinert S. NEPS framework for assessing reading competence and results from an adult pilot study. *Journal for educational research online*. 2013. Vol. 5, # 2. P. 58-59.

Розподіл тестових завдань за означеними вище критеріями наведено в **Таблиці 2.4**.

Таблиця 2.4 – Розподіл тестових завдань за деякими ознаками, що можуть впливати на складність роботи учня з текстом

Критерій		Орієнтований відсоток тестових завдань
Вид інформації, із якою має працювати тестований, виконуючи тестове завдання	Абстрактна	54
	Конкретна	46
Специфіка фрагмента тексту, із яким має працювати тестований, виконуючи тестове завдання	Вербальний (текстовий) ряд	90
	Нетекстовий елемент (таблиця, схема)	10
Наявність у тестовому завданні ускладнення у вигляді практично орієнтованого запиту	Неускладнене	88
	Ускладнене	12
Розташування інформації в тексті, із якою має працювати тестований, виконуючи тестове завдання	Початок тексту	15
	Середина тексту	59
	Кінець тексту	9
	Розосереджена по тексту	17
Обсяг тексту, із яким має працювати тестований, виконуючи тестове завдання	Одне речення	12
	Сусідні речення	9
	Один абзац	29
	Кілька абзаців	31
	Увесь текст	13
	Нетекстовий елемент	6

Наведена інформація переконує в тому, що під час підготовки тестових завдань було застосовано, так би мовити, багатопараметричний підхід, що в результаті забезпечило можливість через тестові завдання змодельовати комплексну картину читацької компетентності в її складності.

Варто зазначити, що висновки, які можна зробити, аналізуючи специфіку виконання учасниками моніторингового дослідження тестових завдань за різними додатковими характеристиками відповідних груп завдань, можуть бути корисними як для виявлення типових проблемних аспектів у читацькій діяльності випускників початкової школи, так і для поглиблення уявлень про напрями зосередження уваги вчителів початкової школи в процесі навчання читання молодших школярів.

2.4 Види тестових завдань до текстів у тестах із читання та їх розподіл

Для вимірювання рівня сформованості компетентності випускників початкової школи як читачів у першому циклі моніторингового дослідження було використано два типи тестових завдань, а саме:

- тестові завдання на вибір відповіді;
- тестові завдання на надання відповіді.

Тестові завдання на вибір відповіді представлені таким видом цього типу завдань, як тестові завдання на вибір однієї правильної відповіді з-поміж чотирьох запропонованих варіантів відповіді. У свою чергу тестові завдання на надання відповіді в тестах із читання були репрезентовані двома видами:

- тестові завдання на надання короткої відповіді та
- тестові завдання на надання розгорнутої відповіді.

Відповідь на тестові завдання першого виду передбачала зазначення учасником тестування в місці, призначеному для відповіді, одного слова (або числа), словосполучення або короткого судження, а також проведення стрілок (якщо завдання передбачало встановлення відповідності чи окреслення маршруту), а тестові завдання на надання розгорнутої відповіді орієнтували учасника тестування на виписування певних фрагментів тексту, що підтверджували певну думку, написання розгорнутого (зазвичай одне-два речення) міркування щодо певних аспектів тексту тощо.

Варто наголосити, що вибір того чи того виду тестового завдання не був прив'язаний до якогось із типів текстів – художнього чи інформаційного, використаних у тестах моніторингового дослідження, чи до якогось когнітивного процесу – знаходження інформації, формулювання висновків, інтерпретація й інтеграція інформації чи оцінювання форми й змісту тексту, актуалізованих у стосунку до того чи того тексту, адже кожен із видів тестових завдань має достатній потенціал, щоб бути застосованим до будь-якого тексту й для актуалізації будь-якого когнітивного процесу. Разом із тим певні тенденції в розподілі тестових завдань усе ж помітні: тестові завдання на вибір відповіді в основному орієнтовані на виявлення здатності випускників початкової школи шукати потрібну інформацію та узагальнювати її, тоді як тестові завдання на надання відповіді – інтерпретувати інформацію, оцінювати форму та зміст текстів.

Зазначимо, що значна частка тестових завдань на надання відповіді, безперечно, сприяла покращенню якості інструмента вимірювання, адже саме тестові завдання такого типу нівелюють фактор угадування відповіді, забезпечують можливість виявити здатність учнів формулювати власні позиції щодо різних аспектів тексту.

У **Таблиці 2.5** наведено розподіл тестових завдань, використаних під час основного етапу моніторингового дослідження, за їх типами й видами.

Тестове завдання – елемент тесту з чітко визначеними психометричними характеристиками, що орієнтований на вимірювання певної властивості учасника моніторингового дослідження.

Тестове завдання на вибір відповіді – тип тестових завдань, що передбачають вибір учасником тестування одного або кількох варіантів відповіді з-поміж запропонованих. У межах моніторингового дослідження використано тестові завдання на вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих варіантів відповіді. Іншими назвами цього типу тестових завдань є «закриті тестові завдання», «тестові завдання множинного вибору», MCQ тощо.

Тестове завдання на надання відповіді – тип тестових завдань, що передбачають самостійне створення учасником тестування відповіді. Видами цього типу тестових завдань, які використані в межах моніторингового дослідження, є тестові завдання на надання короткої відповіді, на надання розгорнутої відповіді, на побудову. Іншими назвами цього типу тестових завдань є «відкриті тестові завдання», «тестові завдання відкритої форми» тощо.

Таблиця 2.5 – Розподіл тестових завдань із читання за типами й видами

Тип тестових завдань	Вид тестових завдань	Кількість тестових завдань	Разом
На вибір відповіді	На вибір однієї правильної відповіді з-поміж чотирьох запропонованих	50	50
На надання відповіді	На надання короткої відповіді	15	55
	На надання розгорнутої відповіді	40	
			105

Тестові завдання із читання були апробовані під час двох пілотних етапів моніторингового дослідження, що передували основному етапу. Завдяки цьому всі відібрані тестові завдання мають прийнятні психометричні характеристики, що дало змогу якісно виміряти сформованість читацької компетентності випускників початкової школи відповідно до визначених параметрів.

Детальну інформацію про кодування й оцінювання тестових завдань наведено в [Частині I Звіту](#).

Фрагмент інструкції для кодування відповідей на тестові завдання на надання відповіді, за якою було проведено кодування відповідей групою кодерів (екзаменаторів) із читання під час основного етапу моніторингового дослідження, репрезентовано в **Додатку Б** цієї Частини Звіту.

З огляду на те, що в тестовому інструменті, розробленому для вимірювання читацької компетентності випускників початкової школи, більше 50 % тестових завдань передбачали надання учасниками тестування відповідей у тестових зошитах, важливим завданням робочої групи з розроблення когнітивного інструмента було створення системи перевірки, яка б забезпечила уніфікований підхід до відповідей. Для цього, як було зазначено в підпункті 3.1.1 Частини I Звіту, була застосовано систему кодування відповідей. Залежно від виду тестового завдання відповіді на кодувалися або як «відповідь зараховано / відповідь не

зараховано», або як «відповідь зараховано повністю», «відповідь зараховано частково», «відповідь не зараховано».

Рішення про нарахування балів за конкретні відповіді приймалося під час аналізу даних, отриманих за результатами основного етапу моніторингового дослідження.

2.5 Структура тестів із читання

Як було зазначено вище, для основного етапу моніторингового дослідження було підготовлено вісім текстів. До кожного тексту пропонувалося від 11 до 14 тестових завдань (сукупно 105 тестових завдань до 8 текстів). Із цих текстів і тестових завдань було створено 8 варіантів тестів.

Три книжки для читання та тестові зошити (тестові частини) із тестовими завданнями до них наведено в **Додатку А** цієї Частини Звіту.

Оприлюднення трьох із восьми тестів, використаних під час основного етапу моніторингового дослідження, зумовлене важливістю інформування широкого загалу про специфіку тестового інструментарію, що був орієнтований на виявлення читацької компетентності випускників початкової школи в роботі з трьома функціональними видами текстів – художнім, науково-пізнавальним і рекламним.

Під тестом у цьому разі розуміється сукупність тестових завдань, уміщених у двох окремих зошитах – у Частині 1 та Частині 2 до двох різних текстів. Отже, сукупно було підготовлено 16 тестових частин (16 тестових зошитів).

Тексти на читання, яких стосувалися тестові завдання в Частинах тестів, були відокремлені від тестових завдань: учні мали читати тексти в окремих буклетах, які маркувалися як «Книжка для читання», а завдання виконувати в буклетах, які маркувалися як «Зошит

із завданнями» відповідної Частини певного варіанта Тесту. Тобто на зошитах із завданнями зазначалося: «Тест n-й Частина 1» або «Тест n-й Частина 2». Відповідно, під час тестування кожен учень для роботи отримував тестовий комплект, що складався з:

- 1) книжки для читання (де містився один текст);
- 2) зошита із тестовими завданнями (де містилися завдання до відповідного тексту) (Тест N-й Частина 1 або Тест N-й Частина 2).

Компонування тестів із читання відображено в **Таблиці 2.6** (назви текстів, які не оприлюднюються, у чарунках замінено цифровими кодами (див. підрозділ 3.1.1 Частини I Звіту).

Таблиця 2.6 – Дизайн тестів із читання

	Тест I	Тест II	Тест III	Тест IV
Частина 1	1	Твій новий велосипед	5	7
Частина 2	2	4	Як я вперше стрибнув у воду	Робот-фотограф
	Тест V	Тест VI	Тест VII	Тест VIII
Частина 1	2	Як я вперше стрибнув у воду	Робот-фотограф	4
Частина 2	7	Твій новий велосипед	5	1

Пов'язаність усіх тестів між собою (у таблиці зв'язки позначено додатково кольорами) й утворення ними в такий спосіб ланцюжка, у подальшому дало змогу вирівнювати бали окремих субпопуляцій учнів, які взяли участь у тестуванні на основному етапі першого циклу моніторингового дослідження. Вирівнювання різних тестів із читання проводилося за Частиною 1 Тесту VIII (Частиною 2 Тесту II) (відповідно до **Таблиці 2.6**). Варто зазначити, що застосовані процедури вирівнювання тестових частин зумовлюють ситуацію, за якої різниця у виконанні учасниками тестових завдань до різних типів і видів текстів за функціональною специфікою та форматів текстів нівелюється, тобто на підставі цієї інформації не можна робити висновків про те, що з текстами інформаційними, наприклад, випускники початкової школи працюють краще, ніж із художніми. Разом із тим аналіз характеру виконання тестових завдань за іншими ознаками дає цінну інформацію.

2.6. Опис рівнів сформованості читацької компетентності з метою звітування про результати моніторингового дослідження

Для звітування про результати оцінювання рівня сформованості читацької компетентності випускників початкової школи за допомогою схарактеризованого вище когнітивного інструмента в межах моніторингового дослідження використовується шкала 100–300. На ній визначено два основні пороги сформованості читацької компетентності – **базовий** і **високий**, які відповідають 170 і 230 балам відповідно. Крім того, на шкалі 100–300 визначено середній поріг (200 балів), однак його значення не можна асоціювати з будь-яким середнім значенням успішності випускників початкової школи, тому в **Таблиці 2.7** наведено змістовий опис лише базового й високого рівнів сформованості читацької компетентності.

Середній поріг 200 балів на шкалі 100–300 відповідає значенню нуля логітів (значення, яке відповідає ймовірності 50 % розв'язати тестове завдання зі складністю нуля логітів). У першому циклі опис цієї характеристики немає легкопояснюваного змісту, однак у наступних циклах моніторингового дослідження зміщення результатів від цього порогу демонструватиме динаміку змін результатів.

Цей опис сформульовано експертним шляхом на підставі аналізу як специфіки тестового інструментарію, так і результатів тестування із читання. Крім того, під час визначення змісту рівні сформованості читацької компетентності було проаналізовано вітчизняні стандарти початкової освіти щодо обов'язкових результатів навчання здобувачів початкової освіти, орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень випускників початкової школи, а також практику оцінювання сформованості читацької компетентності, застосовувану на рівні міжнародних моніторингових досліджень.

З урахуванням того факту, що читацька діяльність, пов'язана з різними типами текстів, а саме художніми, робота з якими орієнтована на набуття літературного досвіду, отримання естетичної насолоди, та інформаційними, метою роботи з якими найчастіше є знаходження інформації, досягнення якоїсь утилітарної мети, суттєво різняться, в наведеному описі типові елементи, що свідчать про той чи той рівень сформованості читацької компетентності, означені окремо для художніх та інформаційних текстів.

Таблиця 2.7 – Опис рівнів сформованості читацької компетентності випускника початкової школи

Рівень сформованості читацької компетентності	Опис
Базовий	Працюючи з художнім текстом, випускник початкової школи демонструє здатність знаходити явно, безпосередньо наведену інформацію про місце, час, дії й почуття героїв, основні події, робити прості висновки про зв'язок між подіями, причину й мету дій героїв, узагальнювати інформацію з тексту для визначення його теми, оцінювати вчинки, поведінку героїв, правдоподібність подій, якщо текст на знайому нескладну тематику. За роботи з інформаційним текстом, випускник початкової школи здатний знаходити фактичну, конкретну інформацію, наведену в різних форматах, зокрема на картах, у таблицях, основні важливі деталі в описах об'єктів, у переліках, робити прості висновки про причиново-наслідкові зв'язки, послідовність дій, визначати основні

	риси подібності й відмінності предметів, оцінювати корисність, достовірність інформації, якщо тематика тексту добре знайома
Високий	<p>Читаючи художній текст, випускник початкової школи засвідчує здатність орієнтуватися в усьому тексті, знаходячи інформацію про значущі дії, вчинки, почуття, ознаки героїв, робити висновки про причиново-наслідкові зв'язки, мотив, мету дій і вчинків героїв, інтерпретувати причину змін поглядів, почуттів героїв, розвиток почуттів героїв упродовж тексту, визначати тему, основну думку тексту, пов'язуючи їх із заголовком, фрагментами з тексту, аналізувати окремі специфічні риси мови героїв, оцінювати достовірність зображеного, наводячи докази з тексту, виявляти засоби вираження авторського ставлення до героїв, зчитує підтекстові смисли.</p> <p>Працюючи з інформаційним текстом, випускник початкової школи спроможний виокремлювати як із суцільного тексту, так і з інших форматів (таблиць, схем, рисунків, переліків) значущу інформацію, важливі деталі, з опорою на текст робити висновки про логічність пояснення, обґрунтування, причиново-наслідкові зв'язки, пов'язувати інформацію, надану в різних форматах, оцінювати обґрунтованість висновків, функціональність частин тексту, графічних елементів, доцільність певних мовних засобів, використаних автором, їх ефект</p>

Вимірювання рівня сформованості читацької компетентності випускників початкової школи в межах основного етапу першого циклу моніторингового дослідження було забезпечено ретельно підготовленим когнітивним інструментарієм – тестами із читання, тестові завдання яких орієнтовані на з'ясування здатності учнів знаходити інформацію в текстах трьох функціональних видів – художніх, науково-пізнавальних і рекламних, робити прямі висновки з отриманої із цих текстів інформації, інтерпретувати й узагальнювати її, а також аналізувати й оцінювати зміст і форму відповідних текстів з огляду на їхню функціональну специфіку.

Для звітування про стан сформованості читацької компетентності випускників початкової школи було визначено сутність базового й високого рівнів відповідної компетентності.

РОЗДІЛ 3 ХАРАКТЕРИСТИКА УЧАСНИКІВ ОСНОВНОГО ЕТАПУ ПЕРШОГО ЦИКЛУ МОНІТОРИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ІЗ ЧИТАННЯ

Програмою моніторингового дослідження визначено, що учасниками (суб'єктами) моніторингового дослідження є учні 4-х класів початкової школи ЗЗСО, а також учителі початкової школи, які їх навчають. Разом із тим проведено моніторингове дослідження є вибіркоvim, а отже, передбачає залучення до участі не всієї сукупності суб'єктів, а лише деякої її частини. Саме тому для забезпечення якості, об'єктивності й достовірності отримуваної за результатами моніторингового дослідження інформації, було проведено низку заходів, спрямованих на побудову репрезентативної вибірки учнів-учасників моніторингового дослідження, тобто вибірки, здатної відбивати всі зв'язки та особливості генеральної сукупності випускників початкової школи 2017/2018 навчального року.

Вибірковий метод полягає в здійсненні вибіркового спостереження – виду несущільного спостереження, при якому отримують характеристику всієї сукупності одиниць на основі дослідження деякої її частини. Цей метод відрізняється двома ознаками: 1) визначається кількість одиниць генеральної сукупності, які належить вибірково обстежити, 2) визначається порядок відбору одиниць, за якого вибірка сукупності достатньою мірою буде репрезентувати генеральну.

Вимірювання в освіті: Підручник / За ред. О. В. Авраменко. Кіровоград, 2011. С. 62.

У цьому Розділі схарактеризовано вибірку учасників основного етапу першого циклу моніторингового дослідження, а саме вибірку учнів початкової школи, які проходили тестування й анкетування із читання, та вчителів, які їх навчали й узяли участь в анкетуванні. Частина даних щодо вибірки, наведена в цьому Розділі, надана ІОА в межах заходів із формування вибірки учасників, а частина – зібрана за результатами анкетування учнів і вчителів.

3.1 Характеристика вибірки випускників початкової школи, які виконували тести із читання

Основні соціологічні поняття й детальну інформацію про формування вибірки моніторингового дослідження наведено в **Підрозділі 5.1** [Частина I Звіту](#).

На етапі розрахунку вибіркової сукупності для репрезентативності вибірки було відібрано 4 928 учнів із 241 ЗЗСО, які мали виконувати тест із читання. Через стан здоров'я, відмову батьків щодо участі їхньої дитини в тестуванні та інших об'єктивних причин частина учасників, які були включені до вибірки, не змогла взяти участь у моніторинговому дослідженні. У підсумку до бази даних із читання

було включено результати тестування та анкетування 4506 учнів. Зменшення обсягу вибірки учнів, а отже, і їхніх результатів, однак, не вплинуло на репрезентативність отриманих даних.

У **Таблиці 3.1** відображено основні кількісні показники генеральної, запланованої вибіркової та остаточної вибіркової сукупності випускників початкової школи.

Таблиця 3.1 – Узагальнення показників вибірки учасників моніторингового дослідження із читання

Показник	Генеральна сукупність	Вибіркова сукупність	
		Планована кількість	Включені до бази даних
Кількість ЗЗСО	14 341	241	241
Кількість 4-х класів	19 166	241	241
Кількість учителів	19 166	241	241
Кількість учнів	361 481	4928	4506

Оскільки під час формування вибірки було використано двостадійний стратифікований дизайн на основі методу PPS (Probability Proportional to School Size – ймовірнісний вибір пропорційно розміру школи), то у вибірковій сукупності учасників було забезпечено однакову ймовірність участі в тестуванні на основному етапі моніторингового дослідження кожного випускника початкової школи 2017/2018 навчального року.

Для вирішення завдань одного з важливих завдань моніторингового дослідження, визначених Програмою моніторингового дослідження, на етапі формування вибірки було виділено дві «політично» важливі для вивчення страти: 1) звичайні школи (кількість учнів у паралелі 4-х класів у ЗЗСО більше 15 осіб) та 2) малі школи (кількість учнів у паралелі 4-х класів у ЗЗСО – від 7 до 15 осіб). Остаточна вибірка сукупність випускників початкової школи зберегла репрезентативність щодо генеральної сукупності на рівні виокремлених страт звичайних і малих ЗЗСО.

На сьогодні основною проблемою шкільної системи, як показує статистика, є значна нерівність між селом і містом — а також між малими, середніми, і великими містами. Що більший населений пункт, то кращими є зароблені випускниками бали ЗНО і більш економним надання освіти виявляється для державного бюджету. На макрорівні найважливішим питанням є демографічна криза, яка призвела до суттєвого зменшення кількості учнів без пропорційного зменшення кількості шкіл і вчителів. Це означає значне навантаження на бюджет, оскільки менші школи дорожче утримувати (в розрахунку на одного учня). І, що не менш важливо, зменшення шкіл та класів не веде до кращих навчальних результатів, як показує дослідження Тома Купе та його співавторів. Можливим є навіть те, що менші розміри шкіл, навпаки, погіршують якість освіти для учнів.

Самохін І. Демографічна криза та нерівність в українській шкільній системі: аналіз нової бази даних "Шкільна карта України."

<https://cedos.org.ua/edustat/graph>

На етапі аналізу даних вибіркової сукупності учнів, які проходили тестування із читання, була зважена на основі розрахованих коефіцієнтів зважування, що враховували страти малих і звичайних шкіл, і додаткових коригувальних коефіцієнтів, що враховували кількість учнів, які потрапили до вибірки, але з різних причин не взяли участь у тестуванні/анкетуванні. Усі статистичні характеристики розподілів, таблиці й графіки частот та подальші статистичні висновки розраховувалися й робилися на основі зваженої вибіркової сукупності¹⁹.

Вибіркова сукупність учасників моніторингового дослідження із читання будувалася з урахуванням найважливіших характеристик генеральної сукупності, які потрібно брати до уваги, аналізуючи висновки щодо стану сформованості читацької компетентності випускників початкової школи, що наведені в цьому Звіті. Зокрема за типом населених пунктів, де розташований ЗЗСО, було виділено учнів, які навчаються в 1) селах, 2) селищах, 3) містах у районах і 4) містах обласного підпорядкування (**Рисунок 3.1**)²⁰. За критерієм «тип ЗЗСО» було виділено учнів із загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виховних комплексів, гімназій, ліцеїв, колегіумів і спеціалізованих шкіл (**Рисунок 3.2**). Окремо було враховано фактор наповнюваності ЗЗСО: учні, що навчалися в малих ЗЗСО становлять 10 % від загальної вибірки учасників, що є достатнім для досягнення цілей моніторингового дослідження (**Рисунок 3.3**).

Частина інформації про учасників, що не могла бути врахована на етапі побудови вибірки, була зібрана під час анкетування. Зокрема таким чином було зібрано дані щодо статі та віку учнів (**Рисунки 3.4 та 3.5**). Хоча отримана в такий спосіб інформація не може бути верифікована, проте вона також є джерелом важливих даних, які варто враховувати під час ознайомлення з наведеними у Звіті висновками.

Побудова вибіркової сукупності учасників моніторингового дослідження із читання була здійсненна з урахуванням основних характеристик генеральної сукупності випускників початкової школи 2017/2018 навчального року, зважаючи на тип населеного пункту та тип закладу освіти, де навчаються учні. Окрім того, для більш глибокого дослідження специфіки навчання в невеликих ЗЗСО було виділено страту «малі школи», частка учнів якої становить 10% від загальної кількості учасників. Вибірка учнів – випускників початкової школи, які виконували тест із читання, є репрезентативною за основними ознаками та зважена за стратами. Похибка репрезентативності становить не більш 2 %.

«Портрет» випускників початкової школи, які взяли участь у моніторинговому дослідженні із читання, практично не відрізняється від того, який був отриманий під час вивчення результатів моніторингу з математики (див. Частина II Звіту).

Це хлопчики й дівчатка, частка яких практично рівна серед учасників, що народилися на початку 2008 р. або наприкінці 2007 р. Більшість із них мешкає в містах обласного підпорядкування чи містах в районах (сукупно їхня частка дорівнює 69 %). Абсолютна більшість учнів навчаються в загальноосвітніх школах (67%), тоді як частка тих, хто навчається в ЗЗСО інших типів (гімназії, ліцеї, колегіуми, спеціалізовані школи та НВК) сукупно становить 33 %.

¹⁹ **Примітка.** Виняток становлять лише деякі розподіли, які було побудовано окремо для страт звичайних і малих шкіл, а також для деяких ознак, де зважування не приводить до значущих змін частотного розподілу.

²⁰ **Примітка.** Зміст використаних в моніторинговому дослідженні категорій «Село», «Селище», «Місто в районі» та «Місто обласного підпорядкування» пояснено в **Додатку В** цієї Частини Звіту.

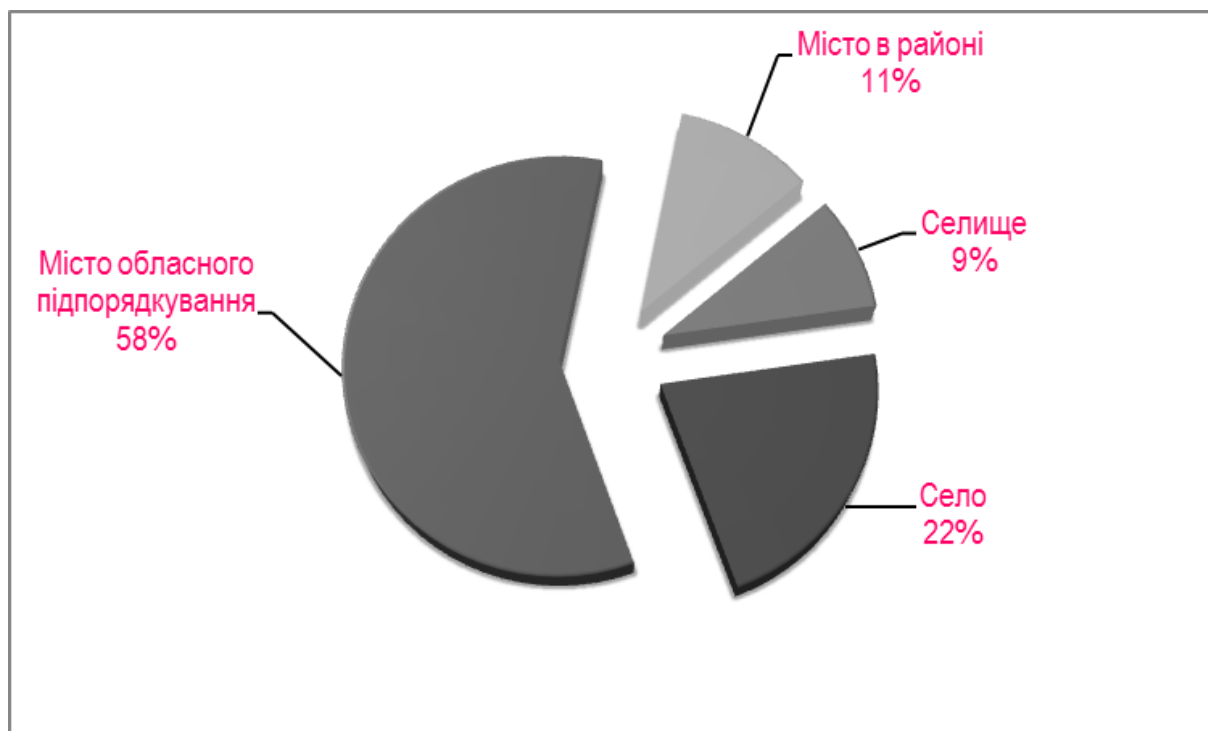

Рисунок 3.1 – Розподіл учнів за типом населеного пункту, де розташований ЗЗСО, у якому вони навчалися

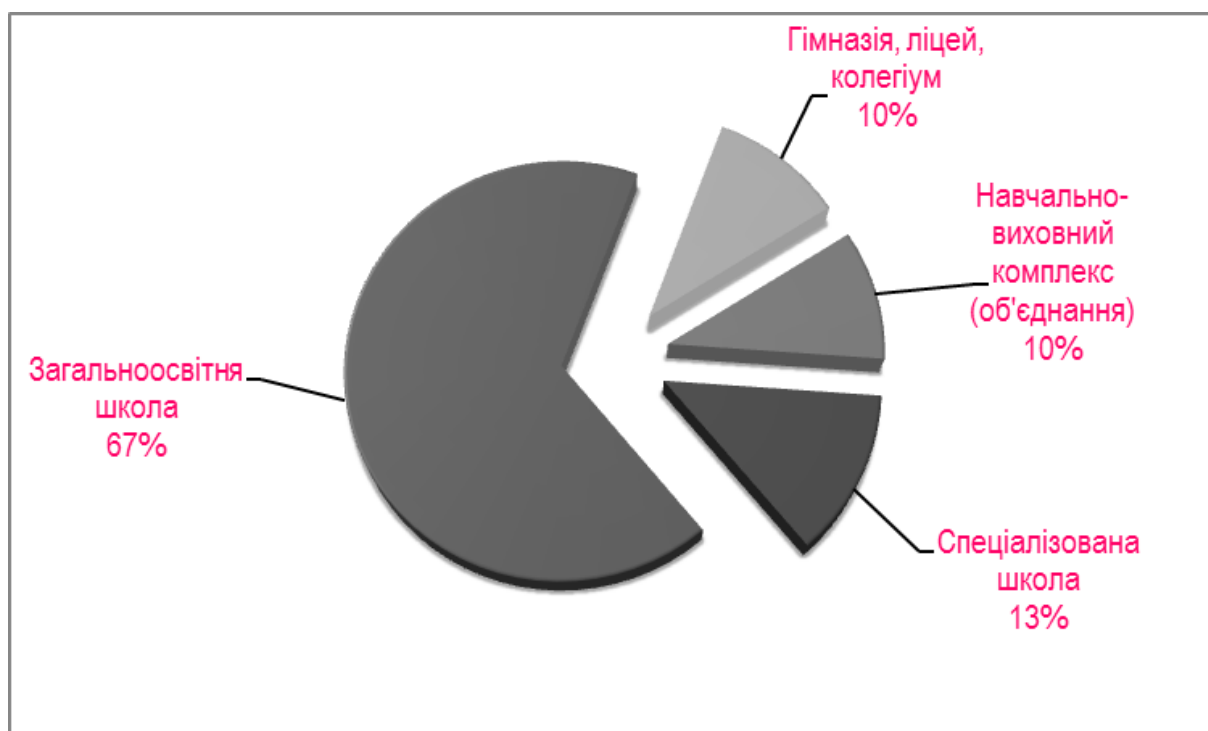

Рисунок 3.2 – Розподіл учнів за типом ЗЗСО, у якому вони навчалися

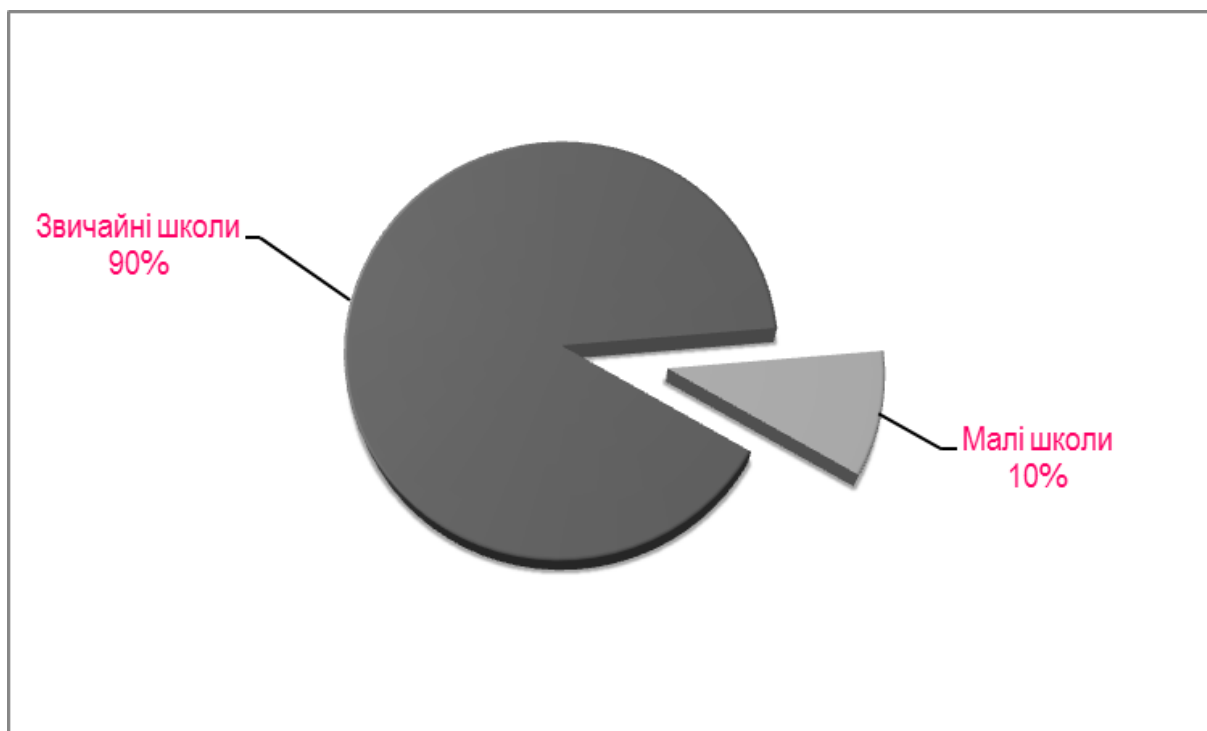

Рисунок 3.3 – Розподіл учнів за стратою ЗЗСО за наповненістю, у якому вони навчалися

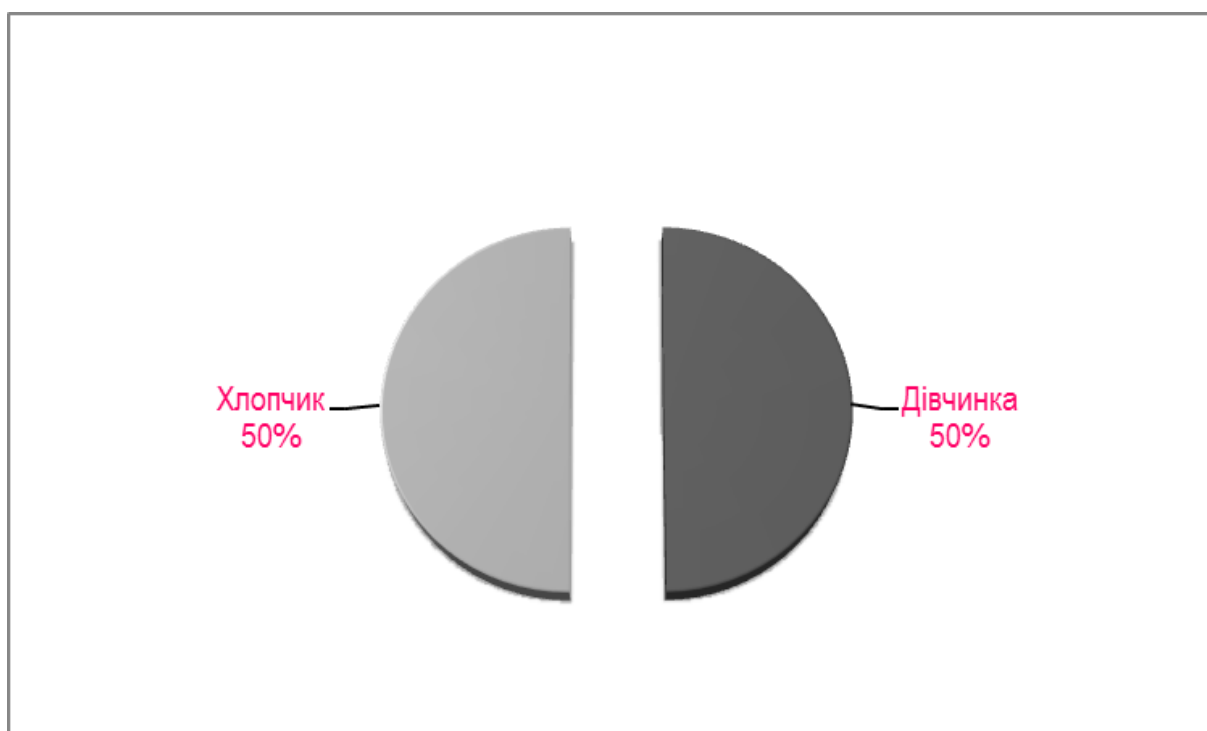

Рисунок 3.4 – Розподіл учнів за статтю

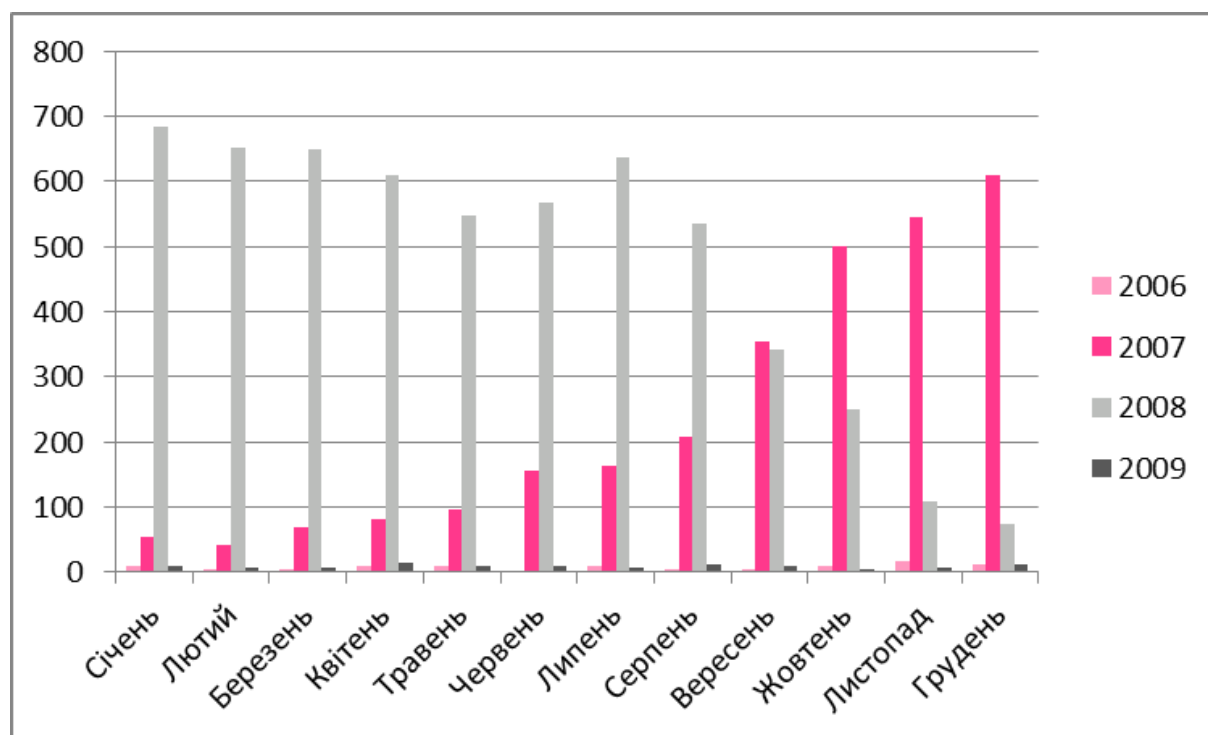

Рисунок 3.5 – Розподіл учнів за датою народження

3.2 Портрет учителя початкової школи, учні якого виконували тести із читання

Інформація щодо вчителів була зібрана за підсумками анкетування. Анкету, використану під час основного етапу моніторингового дослідження, наведено в [Додатку Е.6](#) Частина I Звіту.

не можуть бути екстрапольовані на всіх учителів країни чи окремих регіонів. Разом із тим відповіді вчителів, які були залучені до участі в опитуванні під час моніторингового дослідження, є джерелом важливих даних щодо особливостей освітнього процесу в початковій школі, які загалом відбивають тенденції у сфері вітчизняної початкової освіти.

Аналіз демографічних даних (стать, вік), отриманих за підсумками анкетування 241 учителя початкової школи під час моніторингового дослідження, демонструє правдивість усталених уявлень про специфіку вчительського контингенту сучасної вітчизняної школи, зокрема й на рівні початкової школи станом на кінець другого десятиліття ХХ століття²¹.

Так, 99 % опитаних учителів – це жінки (**Рисунок 3.6**). Серед них за ознакою віку переважають особи середнього (41–50 років) та старшого середнього (51–65 років) віку (43 % та 36 % відповідно) (**Рисунок 3.7**). Найменше серед опитаних виявилось вчителів молодого (менше 30 років) та похилого (більше 65 років) віку (5 % та 2 % відповідно). Варто відзначити, що означена ситуація щодо статево-вікового

На відміну від учнів-учасників моніторингового дослідження із читання, учителі початкових класів не відбиралися спеціальним чином, а отже, не можуть розглядатися як репрезентативна вибірка. Відтак дані, зібрані під час їх опитування,

Демографічні характеристики вчителів важливі для тих, хто приймає рішення у сфері освіти, а також для дослідників.

Потенційні наслідки гендерного дисбалансу в педагогічній професії у зв'язку з такими питаннями, як успішність учнів, мотивація учнів, утримання вчителів у професії тощо, є проблемою політики в багатьох країнах, де дуже мало чоловіків залучені в учительську професію. Гендерний дисбаланс характерний для багатьох регіонів світу. Він особливо помітний у дошкільній і початковій освіті...

На сьогодні є небагато доказів того, що стать учителя впливає на успішність учнів, хоча є й дані, що вчителі-жінки, які викладають математику, справляють певний вплив на успішність учениць.

Отримання інформації про віковий розподіл педагогічного складу також є цінним для тих, хто приймає політичні рішення в галузі освіти. Деякі країни стикаються із суттєвими викликами, пов'язаними зі старінням вчительської робочої сили, коли значна частка вчителів, які працюють, уже наближається до пенсійного віку. Також було встановлено, що вік учителів пов'язаний із таким явищем, як вигорання вчителя в школі: показники вигорання зазвичай вищі в перші декілька років викладання та знижуються відповідно до того, як довго вчитель залишається в професії.

OECD (2014), *Talis 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning*.

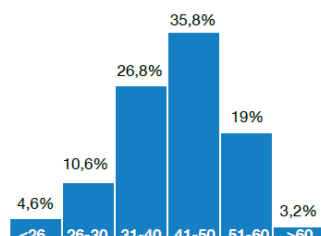
²¹ Загалом по Україні кількість учителів закладів загальної середньої освіти на початок 2017/2018 н.р. становила 437 471 особа, з-поміж яких 54,5 % працювали в містах, 45,5 % – у сільській місцевості. Регіональний розподіл педагогічних працівників показав, що у всіх областях учителі віком від 41 до 50 та від 51 до 60 років становлять більшу частку. В Одеській області у закладах загальної середньої освіти викладають майже 17 % вчителів віком понад 60 років. Натомість у Чернівецькій області найбільше вчителів віком до 30 років. Джерело: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/1serpkonf-informatsiyniy-byuleten.pdf>

розподілу вчителів у початковій школі в загальному відображає ситуацію у вітчизняній школі й на інших щаблях (див. нижче).

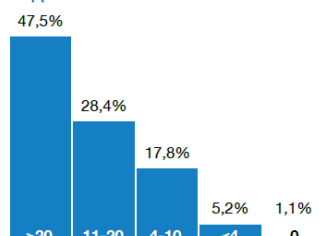

Навчати і навчатися: як і куди зростати українському вчителю? Результати дослідження сфери підвищення кваліфікації й сертифікації у рамках спільної ініціативи руху EdCamp Ukraine і Міністерства освіти і науки України / О. Елькін, О. Марущенко, О. Масалітіна, І. Міньковська. Харків, 2019. 120 с.

СКІЛЬКИ ВАМ РОКІВ?

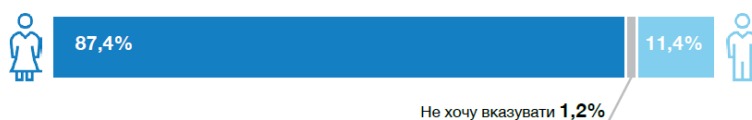
ЯКИЙ У РОКАХ ВАШ ЗАГАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ СТАЖ?

ЯКИЙ РІВЕНЬ ОСВІТИ ВИ МАЄТЕ?

ЯКА ВАША СТАТЬ?

Щудло С., Заболотна О., Лісова Т. Українські вчителі та навчальне середовище. Результати Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS). Анотований звіт. Дрогобич, 2018. 20 с.

Соціально-демографічний та професійний профіль українських вчителів

Стать	84 % українських вчителів – жінки, що істотно перевищує середній міжнародний рівень (68,1%), отриманий в TALIS 2013. Більша частка жінок серед учителів є характерною для майже всіх країн, крім Японії, де 61% вчителів середньої школи є чоловіками. Найбільш близькими до України є значення цього показника у Естонії (84%), Латвії (89%), Словацькій Республіці (82%). У розрізі регіонів України, частка жінок коливається від 76,7 % (Центр) до 87,7 % (м. Київ).
Вік	Середній вік українських вчителів 5-9 класів 44,7 років. Це перевищує середній міжнародний рівень у TALIS 2013 (42,9 років). Найбільша частка українських вчителів – у віковій групі від 40 до 49 років (29 %), тоді як у середньому по країнах такою ж є частка вчителів у віковій групі від 30 до 39 років. Частка українських вчителів у віковій групі 60 і більше 12 %, що удвічі перевищує середній міжнародний показник. Вищий, ніж Україна, відсоток у цій віковій групі мають Естонія (16 %) та Норвегія (15 %). Найстарші вчителі працюють у м. Київ.
Досвід роботи	Українські вчителі мають досвід роботи вчителем загалом 21,7 років, тоді як середній міжнародний показник 16,2 роки. Середня кількість років роботи вчителем у даній школі (17,8) для України значно вища, ніж середній показник по інших країнах (9,8), що вказує на низьку мобільність українських вчителів всередині галузі освіти. Подібний до України стаж роботи на вчительських посадах спостерігається у Латвії, Естонії, Болгарії.

Під час анкетування вчителів-учасників моніторингового дослідження була можливість отримати також відомості про їхні професійні характеристики. Зокрема було зібрано інформацію щодо рівня освіти, стажу роботи, кваліфікаційної категорії та педагогічного звання. Відповідні розподіли даних за відповідями вчителів наведено на **Рисунках 3.8–3.13**.

Учителі початкової школи, які взяли участь у моніторинговому дослідженні, не становлять репрезентативної вибірки, хоча загалом їхні характеристики відображають основні характеристики генеральної сукупності – усіх вчителів початкової школи країни станом на 2017/2018 навчальний рік. Таким чином, можна стверджувати, що типовий учитель, який навчав читання учнів, що завершили здобуття початкової освіти у 2018 році, –

це жінка від 40 до 65 років, яка має повну вищу педагогічну освіту ступеня спеціаліста або магістра за спеціальністю «Початкова освіта» й вищу кваліфікаційну категорію, водночас в основному не має педагогічного звання. Ця жінка, увійшовши в професію, працює в школі більше 15 років, тобто станом на 2018 рік її праця вплинула на формування читацької компетентності понад чотирьох «генерацій» юних українців.

Варто відзначити, що цей «портрет» типового вчителя початкових класів загалом збігається з тим, що був отриманий на підставі вивчення результатів опитування вчителів, учні яких під час моніторингового дослідження виконували тести з математики. Цей факт свідчить, що загалом по країні середньостатистичний учитель початкової школи – це вчитель старшого віку, хоча саме на його плечі лягає надзвичайно складне завдання – стати Новим Учителем Нової української школи.

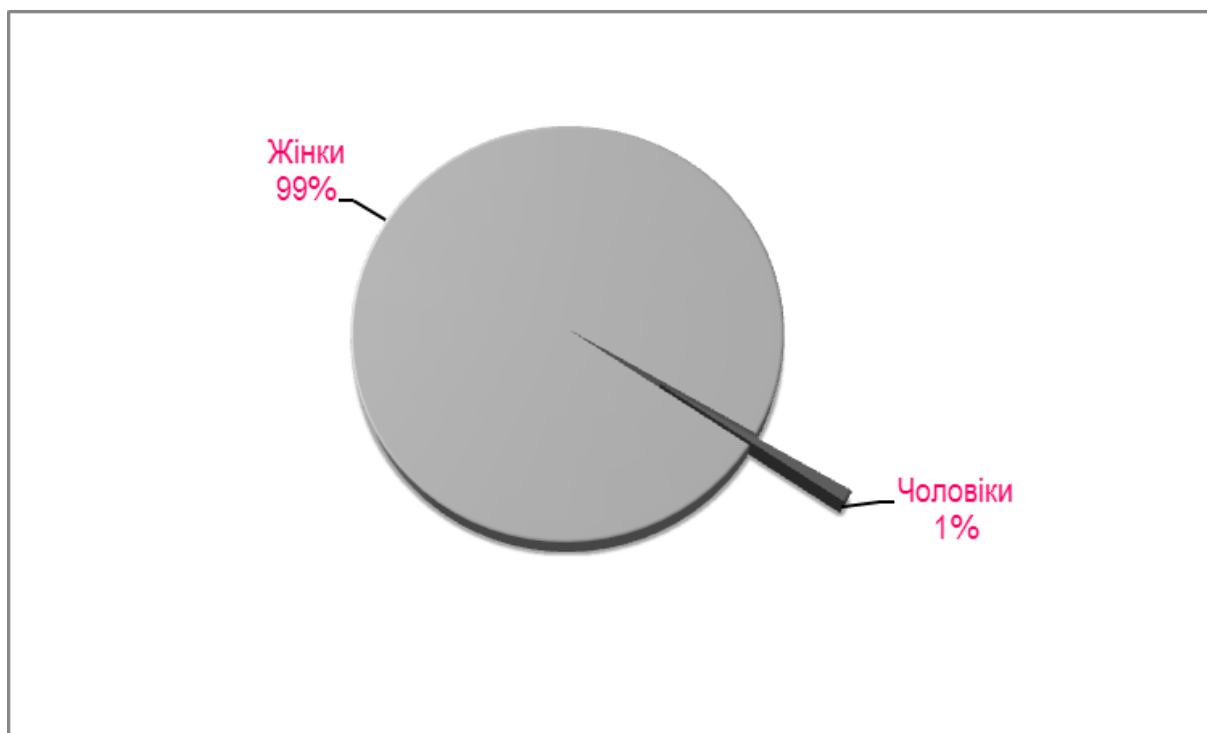

Рисунок 3.6 – Розподіл учителів за статтю

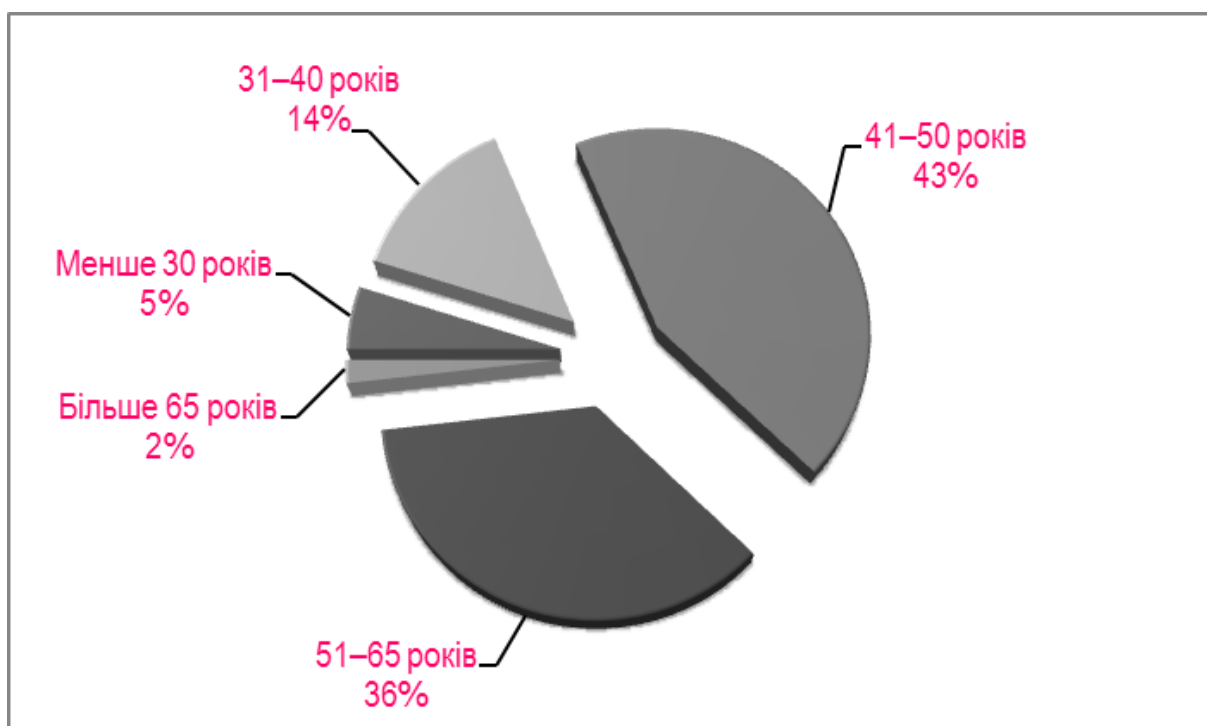

Рисунок 3.7 – Розподіл учителів за віком

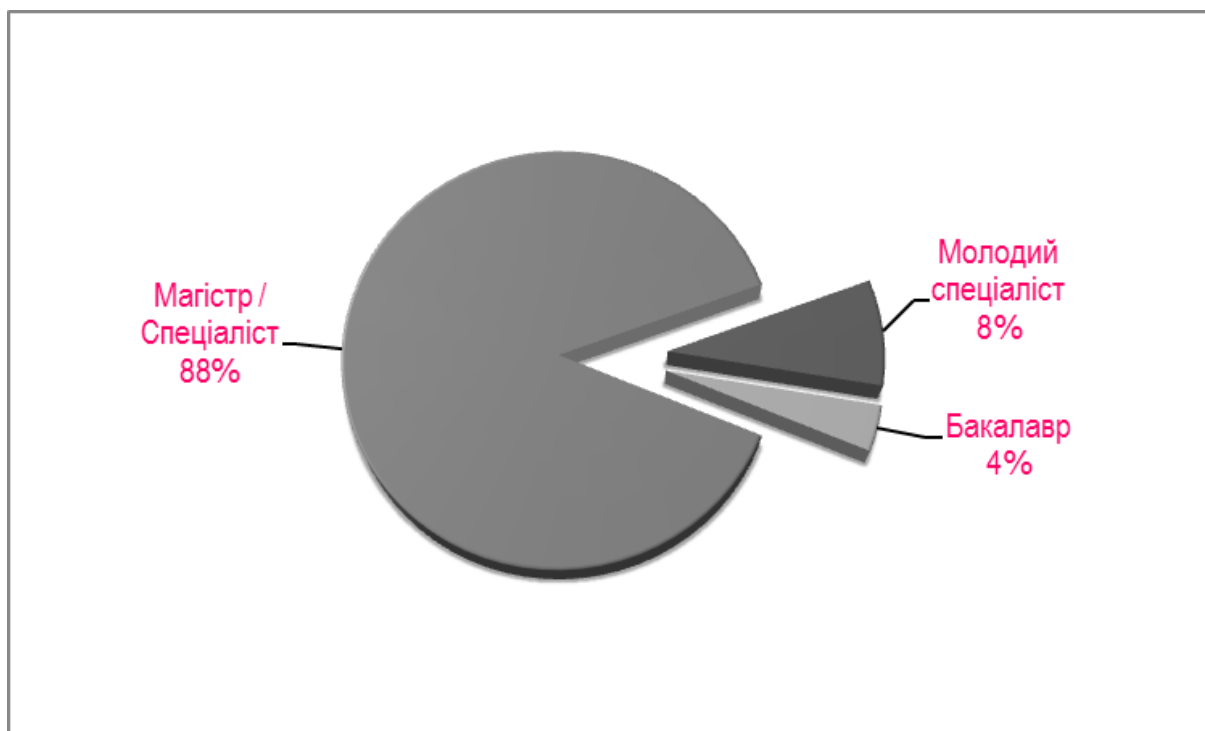

Рисунок 3.8 – Розподіл учителів за ступенем освіти

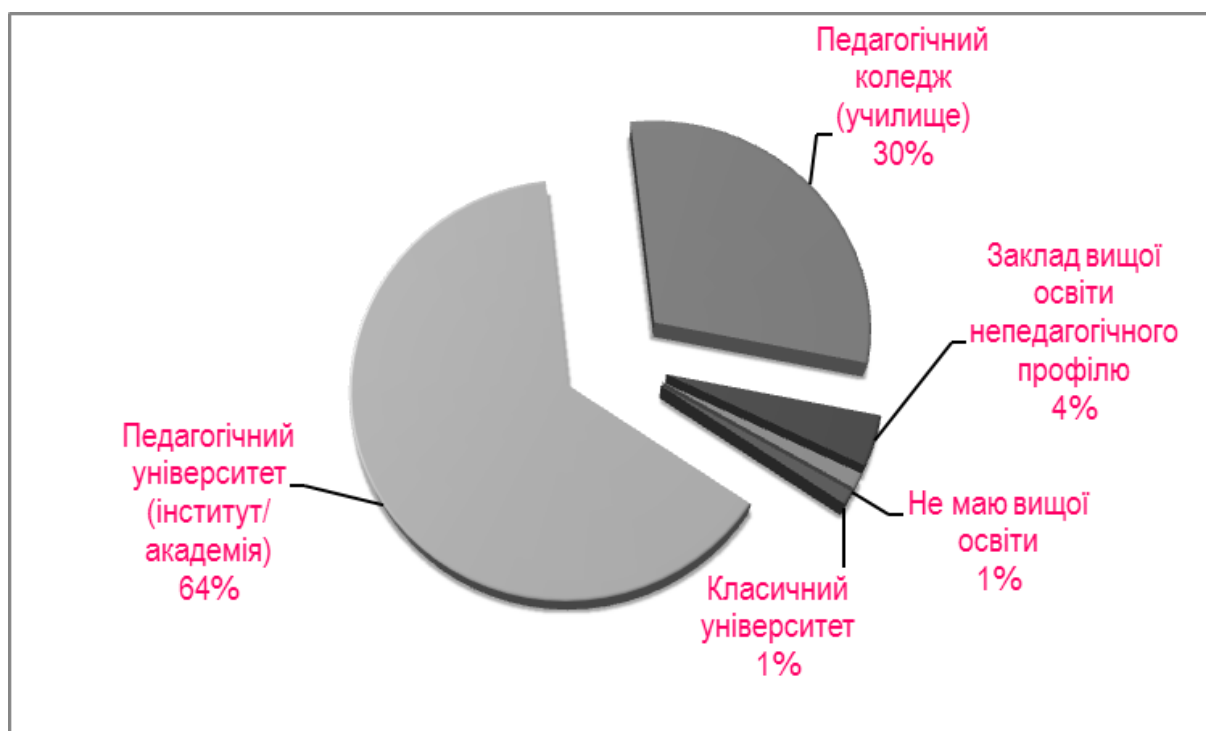

Рисунок 3.9 – Розподіл учителів за типом закінченого закладу вищої освіти

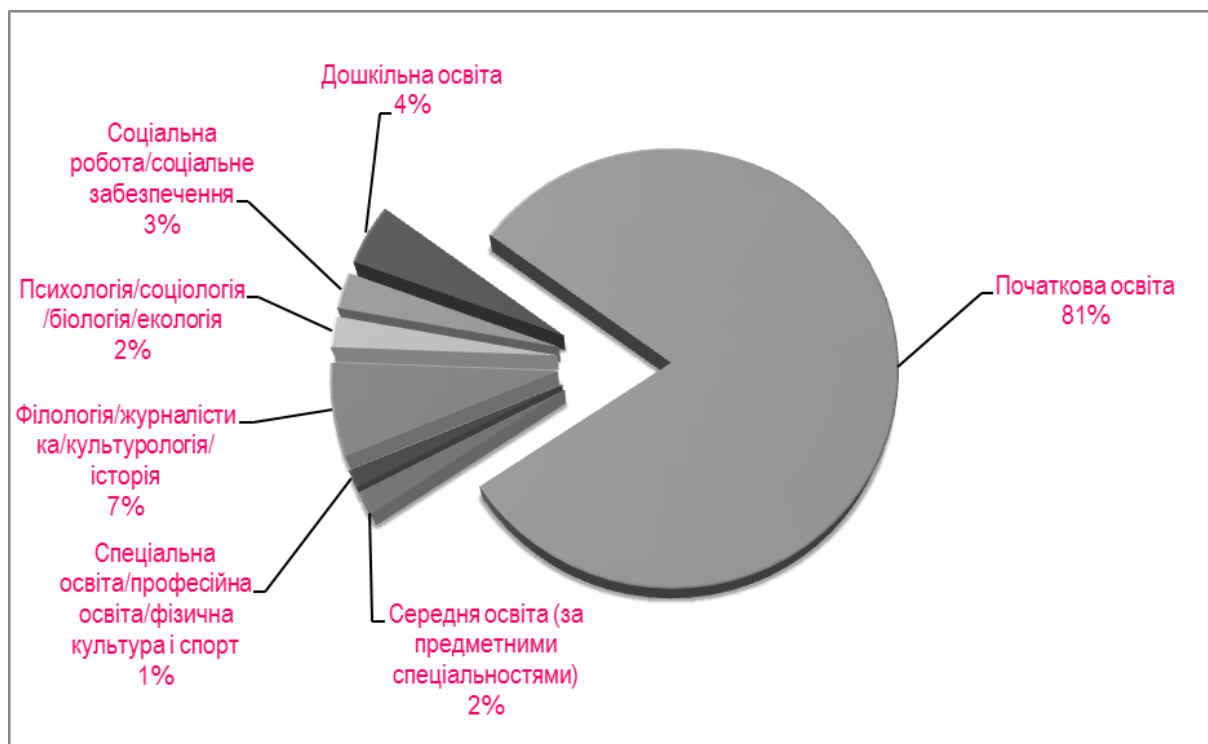

Рисунок 3.10 – Розподіл учителів за спеціальністю

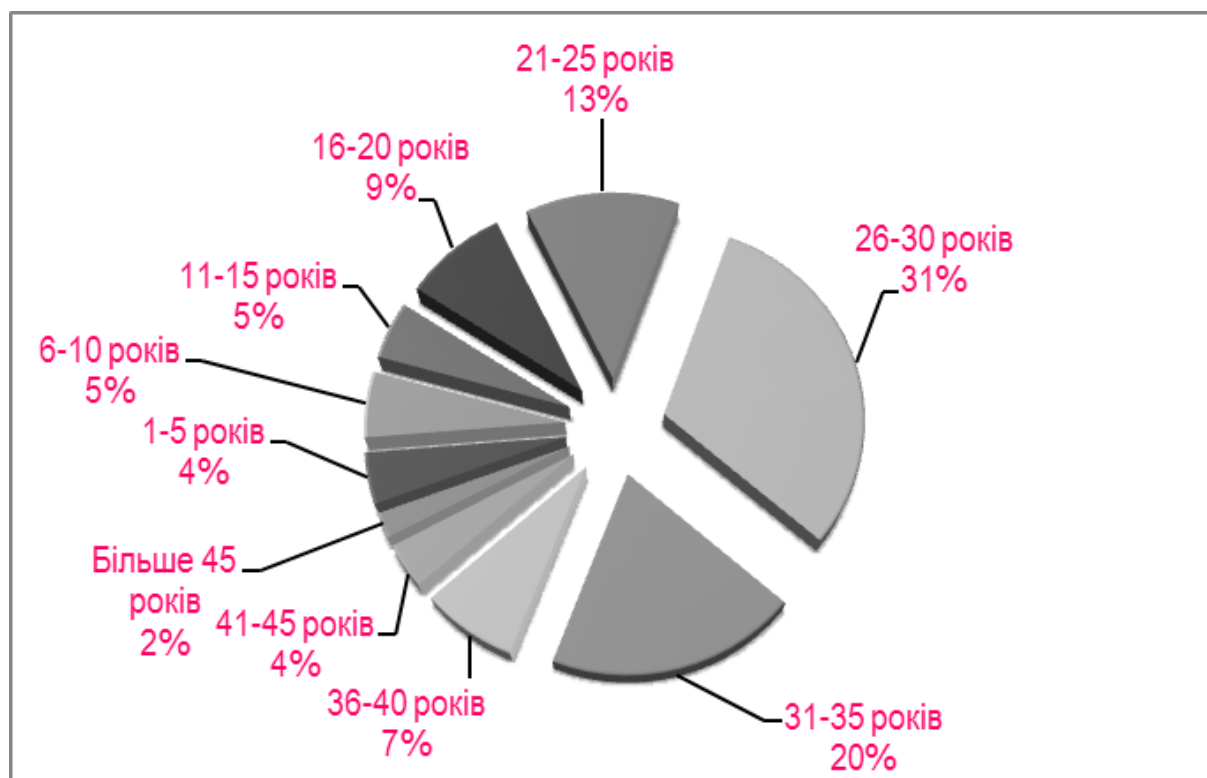

Рисунок 3.11 – Розподіл учителів за стажем роботи в ЗЗСО

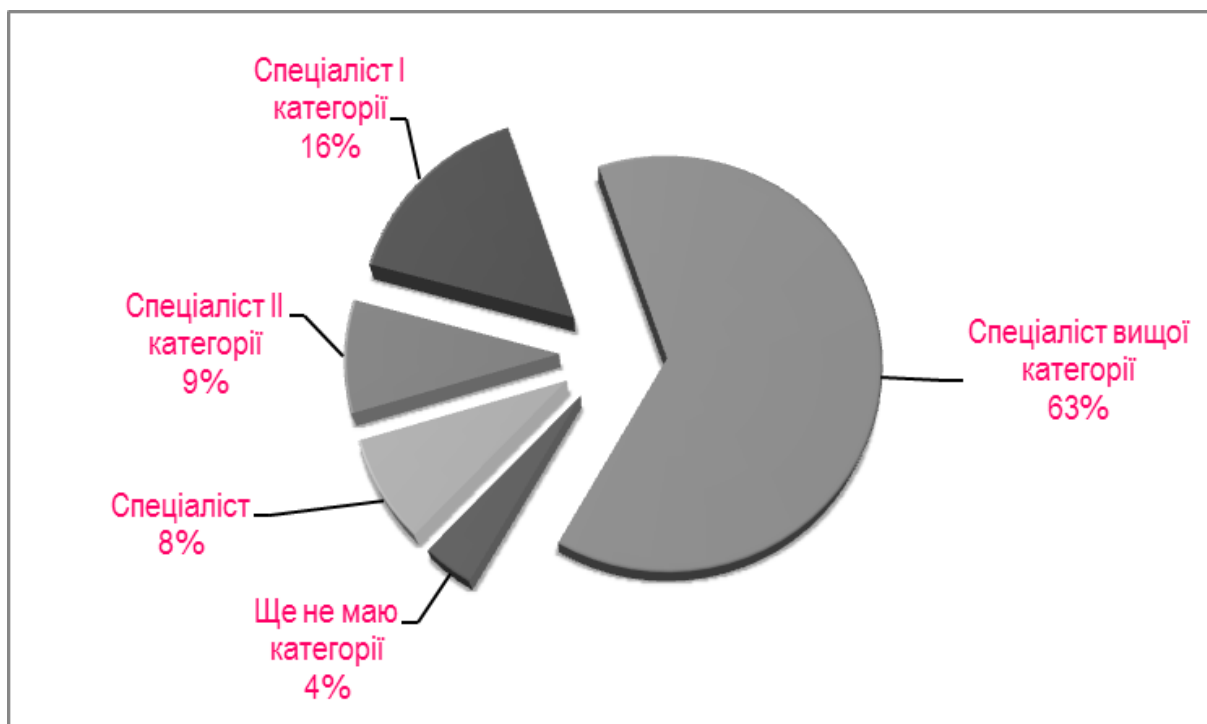

Рисунок 3.12 – Розподіл учителів за кваліфікаційною категорією

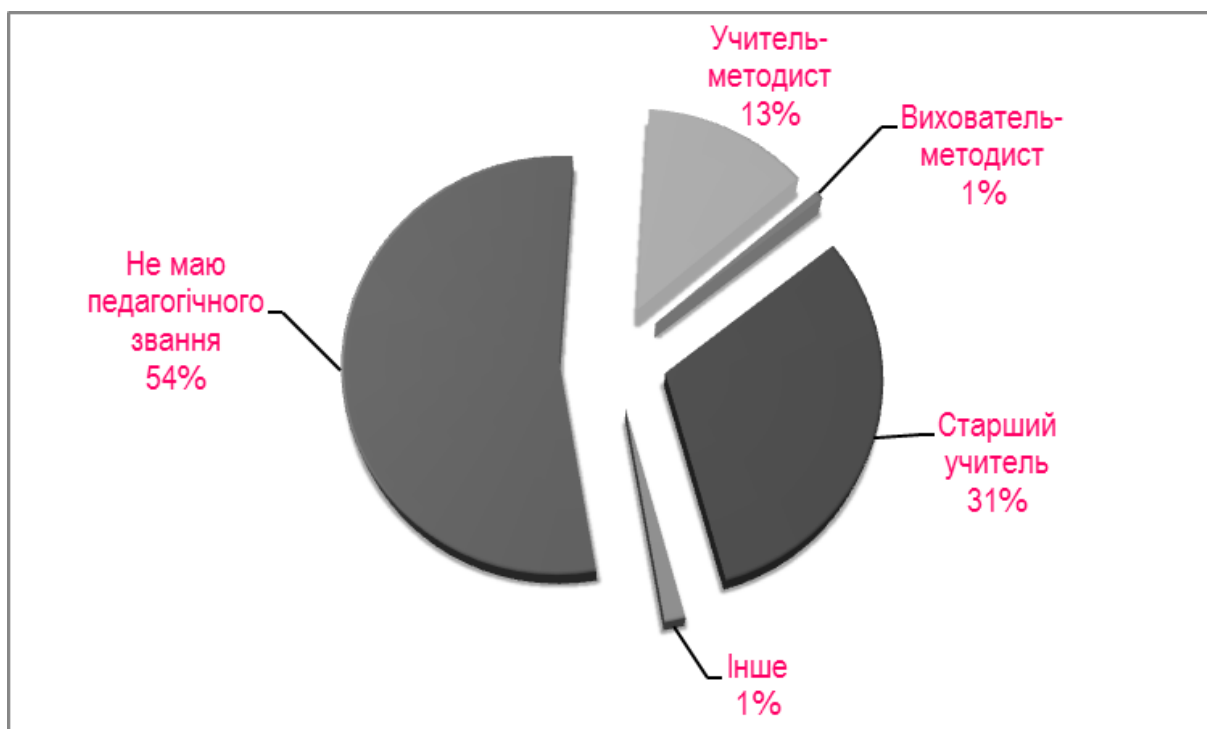

Рисунок 3.13 – Розподіл учителів за педагогічним званням

РОЗДІЛ 4 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ІЗ ЧИТАННЯ

4.1 Який рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи: загальна характеристика

Основні поняття й технологічні аспекти визначення й оцінювання результатів учасників моніторингового дослідження наведено в **Розділі 6 Частини I Звіту**.

Зміст категорій «базовий» і «високий» рівень сформованості математичної компетентності схарактеризовано в **Підрозділі 2.7** цієї Частини Звіту.

читацької компетентності. Стандартна похибка розрахунку середнього бала з математики для зваженої вибірки дорівнює 0,59.

Поріг сформованості читацької компетентності в моніторинговому дослідженні визначено як числовий вимір оволодіння випускником початкової школи набором знань, умінь, ставлень та ін. у межах читацької галузі (мовно-літературної) галузі. Пороги визначені за результатами виконання учасниками тестування тестових завдань тестових частин через установлення експертами відповідної кількості балів на шкалі тестових балів основного тесту, що відповідає мінімальним/значним досягненням учасника в читацькій галузі, шляхом переведення тестових балів у шкальовані (шкала 100–300).

Для потреб моніторингового дослідження визначено два основні пороги – **базовий** і **високий**, які відповідають 170 і 230 балам у шкалі 100–300 відповідно. Ці пороги відображено на графіку розподілу шкальованих балів із читання в шкалі 100–300 за зваженою вибіркою випускників початкової школи в

За підсумками тестування учнів-учасників основного етапу першого циклу моніторингового дослідження із читання виявлено, що високий поріг подолали 16,2 % випускників початкової школи, середній – 54,7 %, а базовий – 86,2 %. Таким чином, 13,8 % учнів, які завершили курс початкової школи у 2018 р., перебувають на передбазовому рівні сформованості

Рівень сформованості читацької компетентності – числовий вимір оволодіння випускником початкової школи набором знань, умінь, ставлень та ін. у межах читацької галузі (як частини мовно-літературної освітньої галузі), що визначається в шкалі 100–300 за результатом виконання учасниками моніторингового дослідження тестових завдань тестових частин із читання.

У межах моніторингового дослідження визначено чотири основні рівні, а саме:

передбазовий рівень – результати від 100 до 170 балів в шкалі 100–300, на цьому рівні знаходяться всі учасники, які не досягли базового порогу;

базовий рівень – результати від 170 до 300 балів в шкалі 100–300, на цьому рівні знаходяться всі учасники, які досягли базового порогу;

середній рівень – результати від 200 до 300 балів на шкалі 100–300, на цьому рівні знаходяться всі учасники, які досягли середнього порогу;

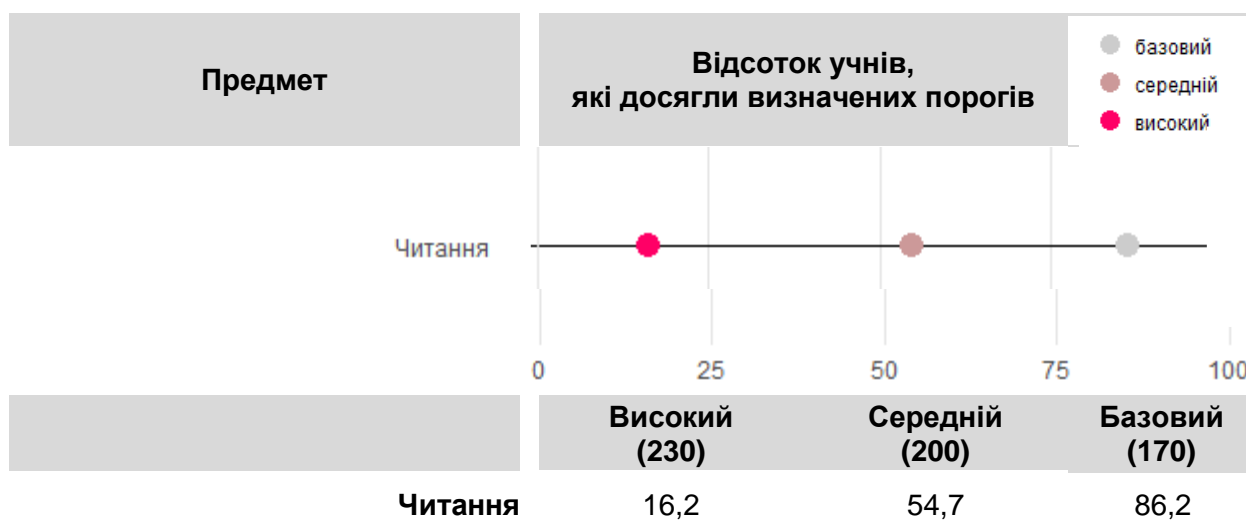
високий рівень – результати від 230 до 300 балів на шкалі 100–300, на цьому рівні знаходяться всі учасники, які досягли високого порогу.

Додатку Е цієї Частини Звіту. Також, як зазначалося вище, на шкалі 100–300 визначено середній поріг (200 балів, однак його значення не можна співвідносити із якимось середнім значенням успішності випускників початкової школи.

Інформацію щодо зчитування інформації з різних видів таблиць і графіків, використаних у Частинах III Звіту наведено в **Додатку Г** цієї Частини.

У **Таблиці 4.1** наведено числові дані щодо досягнення випускниками початкової школи базового, середнього та високого порогів сформованості читацької компетентності й представлено відповідний цим даним графік.

Таблиця 4.1 – Досягнення випускниками початкової школи визначених порогів сформованості читацької компетентності

4.2 Що можуть випускники початкової школи з базовим і високим рівнями сформованості читацької компетентності

Визначення використовуваних під час опису термінів наведено в **Додатку М** Частини I Звіту.

При укладанні тестів із читання, що були використані під час основного етапу першого циклу моніторингового дослідження, експертним шляхом з одночасним відстеженням отриманих за підсумками тестування психометричних характеристик тестових завдань було визначено ті тестові завдання, які відповідають базовому рівню сформованості читацької компетентності (далі – *тестові завдання базового рівня*), та ті, що відповідають високому рівню сформованості цієї компетентності (далі – *тестові завдання високого рівня*).

Загальна картина за результатами аналізу результатів є такою: 67 % випускників початкової школи 2018 р. успішно можуть виконувати тестові завдання базового рівня, а 28 % – високого рівня.

Відповідні середні значення відображені на **Рисунку 4.1**.

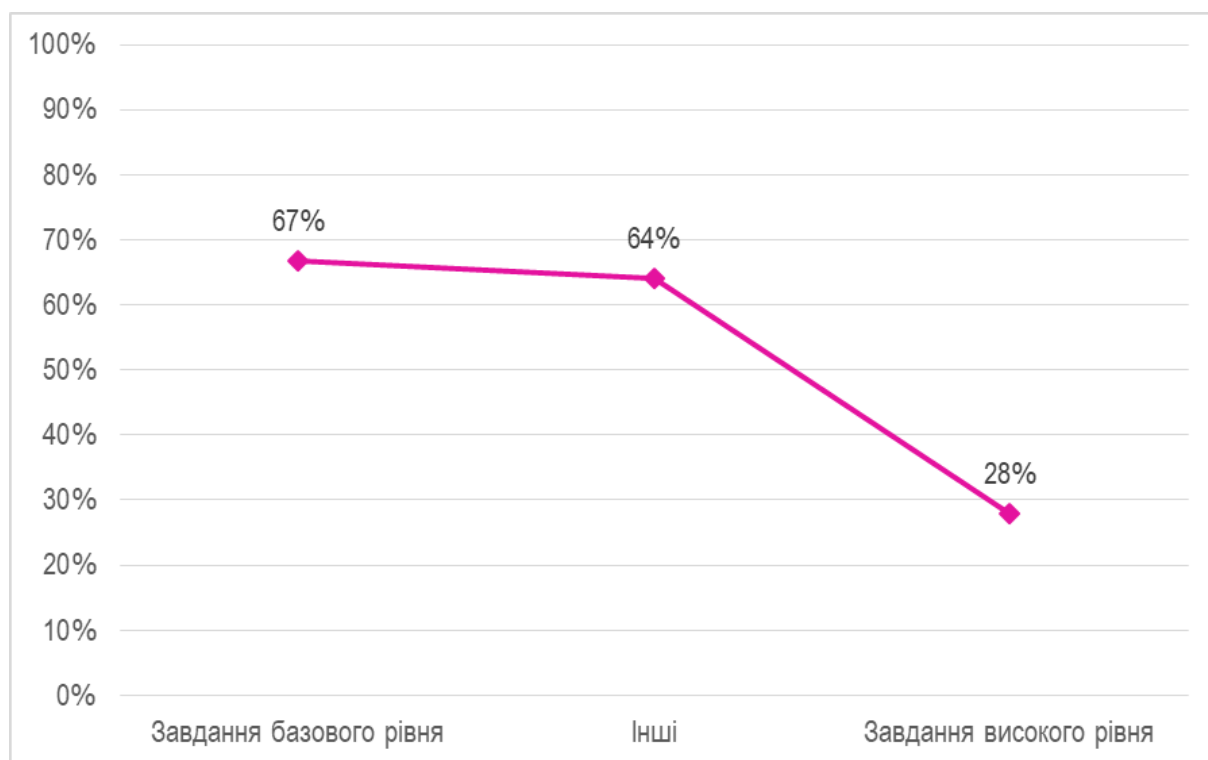

Рисунок 4.1 – Середня складність тестових завдань із читання базового та високого рівнів

У **Розділі 5** цієї Частини репрезентовано детальну характеристику статистичних і психометричних параметрів тестових завдань трьох тестових частин, використаних під час основного етапу моніторингового дослідження. Самі тестові частини (тестові зошити) та книжки для читання до них наведено в **Додатку А** цієї Частини Звіту.

Далі наведено аналіз результатів виконання цих груп тестових завдань із читання випускниками початкової школи, які взяли участь в основному етапі моніторингового дослідження 2018 р. Під час аналізу статистичних характеристик окремих прикладів завдань була залучена інформація з паспортів відповідних тестових

завдань. Звертаючись до цих паспортів, варто мати на увазі, що в зведених таблицях «Психометричні характеристики (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)» наведено показники виконання завдань для груп учасників за інтервалами, а не за рівнями чи порогами сформованості читацької компетентності.

4.2.1 Результати виконання тестових завдань базового рівня

У середньому 67 % випускників початкової школи 2018 р. спроможні виконувати тестові завдання базового рівня. Тобто, працюючи з різними видами текстів (художнім оповіданням, інформаційним науково-пізнавальним текстом або інформаційним рекламним медіатекстом), вони можуть знаходити в них явно наведену інформацію, робити прості висновки на основі інформації, видобутої з невеликого за обсягом фрагмента тексту, інтегрувати незначну частину фактичної, конкретної інформації тексту й забезпечувати її нескладну інтерпретацію, оцінювати тональність тексту, якщо ситуації, події, персонажі, зображені в ньому, більшою або меншою мірою зрозумілі, відомі.

Найбільш складною когнітивною читацькою операцією при виконанні тестових завдань базового рівня виявилось знаходження інформації в тексті (65,8 % правильних відповідей на тестові завдання цього спрямування). Поряд із цим проводити інші, більш, здавалося б, складні когнітивні операції, виконуючи тестові завдання базового рівня, випускникам початкової школи вдавалося краще. Так, формулювати прості висновки з прочитаного здатні 70 %, а інтерпретувати, інтегрувати інформацію, проводити аналіз та оцінювання змісту й форми тексту можуть відповідно 66,2 % та 69,5 % випускників початкової школи. Пояснення такому неочікуваному, на перший погляд, розподілу відсотків виконання тестових завдань базового рівня можна знайти, звернувши увагу на той факт, що показники виконання тестових завдань на знаходження явної інформації та інтегрування й інтерпретацію інформації досить близькі – 65,8 % та 66,2 %. Спільним між обома цими когнітивними операціями при роботі з тестовими завданнями є те, що вони передбачають роботу з текстом, швидке орієнтування в ньому. З огляду на це можна припустити, що саме із цим умінням у молодших школярів є певні проблеми. У свою чергу вища успішність учнів у виконанні тестових завдань базового рівня, які передбачали аналіз та оцінювання форми й змісту тексту, пов'язана з тим, що ці завдання передбачали можливість залучення учнем фонових знань із власного досвіду.

Далі наведено приклади деяких тестових завдань базового рівня та схарактеризовано їх.

Приклад 1

<p>11. Робот-дрон потрібен сьогодні людям усіх професій, ОКРІМ</p> <p>А продавців інтернет-магазинів</p> <p>Б постачальників Інтернету</p> <p>В астронавтів космічних станцій</p> <p>Г дресирувальників у цирку</p>	R17211110A
---	------------

Приклад 1 є типовим тестовим завданням базового рівня. Воно передбачає пошук явно наведеної фактичної, конкретної інформації, представленої в межах трьох сусідніх речень. Ускладненість цього завдання, яка пов'язана з обсягом фрагмента тексту, у якому учень має шукати відповідь, нівелюється тим, що в тексті просто немає інформації про дресирувальників у цирку. Крім того, учень міг би для виконання цього завдання актуалізувати фоновий досвід про цирк. Майже 68 % випускників початкової школи, які подолали базовий поріг, але не досягли середнього (діапазон [170, 200) у шкалі 100–300) успішно впоралися із цим завданням. Поряд із цим для учнів, які мають високий рівень сформованості читацької компетентності, це завдання виявилось надзвичайно легким (97,6 % правильних відповідей), а для учнів, які не досягли навіть базового порогу, складним (близько 37 % правильних відповідей).

Приклад 2

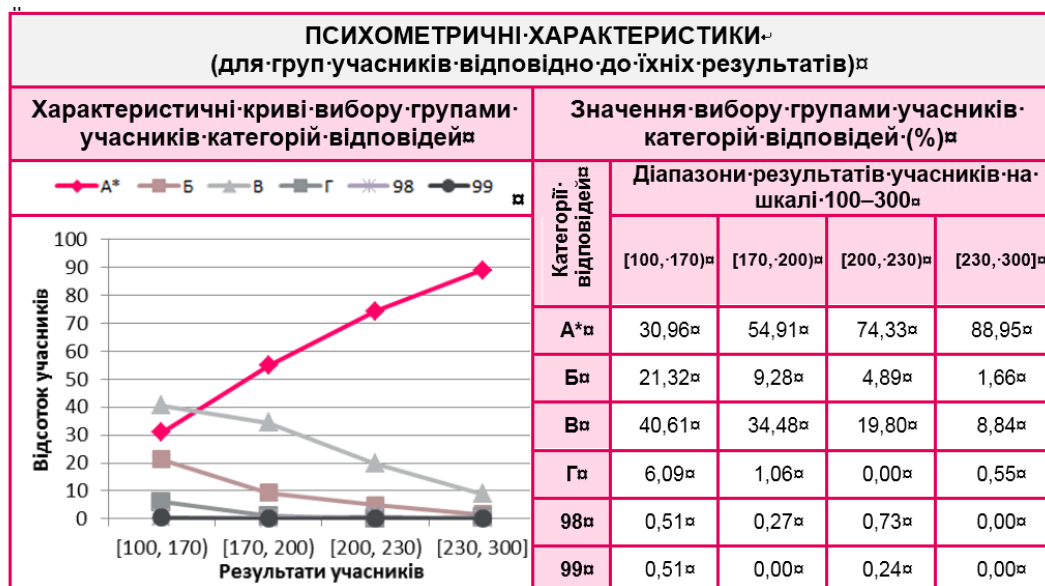
<p>4. Яким велосипедом можна їздити як велодоріжками, так і ґрунтовими дорогами?</p> <p>А дорожнім</p> <p>Б легким дорожнім</p> <p>В гірським</p> <p>Г складаним</p>	R1711040B
--	-----------

Цей Приклад також є ілюстрацією тестового завдання базового рівня на знаходження інформації, явно наведеної в тексті. Це завдання увиразнює висловлену

вище думку про те, що певна складність тестових завдань за категорією «знаходження інформації» зумовлена недостатньою сформованістю випускників початкової школи здійснювати побіжний перегляд тексту для пошуку інформації в кількох фрагментах.

Для виконання цього завдання учні мали переглянути швидко чотири невеликі блоки інформації (по два-чотири речення), які візуально виокремлені в рамках, підписані великим шрифтом, і знайти в межах цих блоків інформацію, яка явно наведена в першому з блоків у другому реченні.

Складність цього тестового завдання для учнів, які його виконували, становить 0,63, тобто 63 % випускників упоралися із ним.

У фрагменті з паспортної інформації до цього завдання з блоку «Психометричні характеристики (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)» (див. вище) засвідчено, що правильно виконують це тестове завдання майже 55 % випускників, результати яких належать діапазону [170, 200), та майже 90 % тих, хто має високу читацьку компетентність. Разом із тим привертає увагу той факт, що майже 10 % учнів, які досягли високого рівня сформованості читацької компетентності, обирають неправильну відповідь, до якої особливо схильні ті учні, які не подолали базовий поріг (40 %). Цей факт для категорії слабких учнів можна пояснити, очевидно, тим, що вони, замість роботи з текстом, активізували свої фонові знання, асоціативно пов'язавши образ гірського велосипеда із ґрунтовими дорогами, проігнорувавши повну інформацію із завдання. Водночас для категорії сильних учнів пояснення можна шукати в тому, що вони не достатньо уважно працювали з інформацією з тексту, звернувши в ньому увагу лише на вказівку «ґрунтові дороги», яка наявна у двох блоках – в опису дорожнього та гірського велосипеда.

4.2.2 Результати виконання тестових завдань високого рівня

Середня складність тестових завдань високого рівня становить, як було зазначено вище, становить 28 %, тобто близько третини випускників початкової школи спроможні ефективно працювати з різними видами текстів (художніми й нехудожніми), шукаючи й відбираючи з них не лише явно репрезентовану інформацію, але й ту, що не є очевидною, формулюючи як прості, так і певною мірою комплексні висновки на основі узагальнення досить значної за обсягом інформації, аналізувати особливості форми й змісту в їх стосунку до функціональної спрямованості тексту тощо. Найкраще учні працюють із тими тестовими завданнями до текстів, які передбачають знаходження інформації (31 %) та формулювання висновків (31 %), дещо складніше їм виконувати завдання на

інтерпретацію й інтеграцію інформації та на її аналіз під різним оглядом (відповідно 26,8 % та 27,5 %). Близькість середніх значень складності тестових завдань різної когнітивної вимоги можна пояснити тим, що знаходження інформації та формулювання висновків є тісно пов'язаними когнітивними операціями, так само як інтерпретація та аналіз й оцінювання тексту. Далі наведено один із прикладів тестових завдань високого рівня.

Приклад 3

1. *Софійка зранку дісталася автобусом до басейну, а після тренування відвідала магазин «Велоспорт».*

Вийшовши з басейну після плавання, Софійка повернула ліворуч, пройшла до вулиці Весела між дитячим садком та спортивною школою.

Перейшовши на протилежний бік вулиці Весела, дівчинка повернула праворуч і рушила пішохідною доріжкою в напрямку Гарного провулка. Пройшла провулком повз спортивний майданчик і дісталася центрального входу магазину «Велоспорт».

Намалюй на мапі маршрут, яким пройшла дівчинка від басейну до магазину.

R17110105

01	02	03
11	12	13
21	22	
96	99	

Приклад 3 є зразком тестового завдання високого рівня до фрагмента з рекламного медіатексту. За когнітивною характеристикою це завдання передбачає формулювання

випускником початкової школи комплексу висновків за текстом із паралельним застосуванням отриманих висновків для роботи з мапою. Таким чином, тестове завдання ускладнене додатковими умовами (текстовим описом маршруту), а це, тобто практична орієнтація тестових завдань, як буде показано в наступному підрозділі, один із факторів, що впливає на успішність учнів у роботі з текстом.

Складність цього тестового завдання дорівнює 0,31, тобто 31 % випускників 2018 р. може прокласти маршрут, спираючись на опис у текстовій формі. З-поміж учнів, які подолали високий поріг, це завдання змогли правильно виконати більше половини учасників, які працювали з ним. Воно послідовно зробили всі правильні висновки з тексту й зафіксували свої результати на мапі. Поряд із цим серед випускників початкової школи, результати яких належать інтервалу [170, 200), тобто які подолали базовий поріг, але не досягли середнього, тих, хто впорався із цим практично важливим для життя завданням усього близько 10 % учнів.

Приклад 4

<p>12. Чому хлопчик поспішив випередити батька і його шкільного товариша, стрімголов шугнувши у воду?</p> <p>Запиши свої міркування.</p> <hr/> <hr/>	R17212120A	
	01	02
	11	
	21	22
	98	99

Приклад 4 є зразком тестового завдання високого рівня. Це тестове завдання стосується художнього тексту й передбачає надання розгорнутої відповіді щодо мотивів поведінки героя на підставі аналізу сукупності характеристик цього героя, розпорошених по тексту у вигляді репрезентації думок і вчинків цього героя. Крім того, тестове завдання передбачає оцінювання самим учнем вірогідності свого пояснення мотиву дій героя з опорою на текст. Відповідно це тестове завдання, когнітивною вимогою якого є аналіз та оцінювання змісту тексту.

Складність цього тестового завдання становить 0,28, тобто лише приблизно кожен четвертий випускник початкової школи зміг його виконати. З-поміж учнів, які потрапили до групи з високим рівнем сформованості читацької компетентності, тобто які подолали поріг 230 балів у шкалі 100–300, надати вичерпну відповідь на це тестове завдання змогли лише близько 7 %, частково ж правильна відповідь була надана 80 % тестованими. У свою чергу в групі учнів, які подолали базовий поріг (170 балів), але не досягли високого, повністю правильно відповісти на відповідне тестове завдання змогли лише приблизно 2,5 % учнів, а частково правильно – 37 %.

4.3 Як випускники початкової школи виконують тестові завдання, що передбачають актуалізацію різних когнітивних читацьких процесів, оперування з інформацією різного ступеня абстракції, різної локалізації в тексті, практичної ускладненості

Важливу інформацію про специфіку читацької компетентності випускників початкової школи дає простеження того, як вони працюють із тестовими завданнями, яким притаманні певні характеристики, означені в Підрозділах 2.2 – 2.4 цієї Частини, зокрема орієнтованість тестового завдання на актуалізацію різних когнітивних читацьких процесів, на необхідність роботи з інформацією різного ступеня абстрактності та локалізованості в тексті та ін.

Як показує аналіз середніх значень результатів за виконання тестових завдань, що були спрямовані на виявлення здатності учнів здійснювати відповідні вимозі того чи того тестового завдання когнітивні читацькі операції (знаходження, висновування, інтерпретація, інтеграція, аналіз, оцінювання), 73 % учнів мають достатньо сформовані вміння локалізувати в тексті інформацію й вилучати її за потреби. Разом із тим здатність проводити більш складні когнітивні операції (як-то інтеграція й інтерпретація інформації з тексту, аналіз та оцінювання форми й змісту тексту) для поглибленого розуміння тексту в його цілісності, функціональній, інтенційній, структурній і мовній складності характеризує менше 50 % випускників початкової школи (**Таблиця 4.2**). На **Рисунку 4.2** чітко простежується різниця між відсотками випускників початкової школи із різною спроможністю ефективно й цілеспрямовано працювати з текстом. Помітним при цьому є близькість середніх показників двох блоків читацьких процесів: з одного боку, знаходження інформації та формулювання прямих висновків на її основі (відповідно 73 % та 69 %), а з іншого, – інтеграція та інтерпретація інформації та аналіз й оцінювання форми й змісту текстів (відповідно 47 % та 45 %). Близькість цих параметрів можна пояснити тим, що ці пари когнітивних читацьких процесів тісно пов'язані. Наприклад, формулювання простих висновків передбачає здатність знаходити відповідну інформацію, яка часто в тексті розташована в межах одного речення чи абзацу. Так само пов'язані вміння інтегрувати й інтерпретувати інформацію зі здатністю робити її глибший аналіз. До речі, саме тому, наприклад, у дослідженні PIRLS звітування про читацьку грамотність четвертокласників відбувається за двома шкалами когнітивних процесів: 1) знаходження й просте висновування; 2) інтерпретація, інтеграція та оцінювання²².

Різниця в успішності учнів простежується й за виконання тестових завдань різних типів (**Таблиця 4.3** та **Рисунок 4.3**). Так, середня складність тестових завдань на вибір відповіді становить 71 %, тобто більше двох третин випускників початкової школи здатні обрати правильну відповідь щодо тексту із-поміж запропонованих у тестовому завданні. Поряд із цим тестові завдання на надання відповіді складніші для виконання: лише половина учнів може запропонувати коротку або розгорнуту відповідь на основі роботи з текстом. Різниця в характері виконання тестових завдань різного типу цілком очікувана, адже тестові завдання на надання відповіді, особливо розгорнутої, часто передбачають актуалізацію складних когнітивних процесів – інтерпретації, інтеграції та оцінювання форми й змісту тексту.

Фактором, який впливає на досягнення випускників початкової школи під час роботи з текстами, є те, де учень має шукати в тексті запитувану в тестовому завданні інформацію. Якщо йдеться про те, щоб локалізувати потрібну відповідь, яка в тексті зосереджена в невеликому фрагменті (в межах одного, кількох сусідніх речень або в межах одного абзацу), то майже 80 % учнів здатні це зробити, однак якщо необхідно працювати з інформацією в кількох абзацах або проводити такий собі «скринінг» усього

²² Mullis Ina V.S., Martin Michael O., and Sainsbury Marian. PIRLS 2016 Reading Framework. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). 2016. 3. 57. https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/downloads/P16_Framework_2ndEd.pdf

тексту, то успішність виконання завдань падає до позначки нижче 60 %. У **Таблиці 4.4** та на **Рисунку 4.4** ця тенденція виразно простежується. Варто наголосити, що отримані дані доводять щонайменше дві важливі позиції. По-перше, випускники початкової школи мають у середньому недостатньо сформовані навички й уміння працювати із текстом як цілісністю, хоча саме ці вміння (сканувати текст, легко орієнтуватися в ньому шляхом застосування, наприклад, методу закладок (позначення важливих позицій текстів, підкреслення ключових слів тощо)) набувають усе більшої значущості для них у подальшому навчанні в базовій школі, коли обсяги текстів збільшуються, ускладнюються їхня структура тощо. По-друге, складність тестових завдань пов'язана з фактором локалізації відповіді в тексті, що мають урахувувати як учителі в практиці оцінювання учнів у молодшій школі, так і інші розробники оцінювальних інструментів для початкової школи.

Значущою є різниця у середніх результатах виконання тестових завдань, у яких учням пропонується працювати з текстовою інформацією різного ступеня конкретності/абстрактності. Так, з'ясовано, що майже 70 % відсотків випускників початкової школи, працюючи з інформацією в тексті, здатні знаходити дані конкретного характеру, наприклад, факти про місце й час події, характеристики об'єкта чи персонажа, що чітко вказані, кількість предметів тощо). Разом із тим щойно виникає потреба оперувати з інформацією абстрактною (причина, наслідок, намір, мотив, почуття, ставлення, важливість, корисність, достовірність інформації тощо) успішність випускників початкової школи у середньому падає до 53 % (див. **Таблицю 4.5** та **Рисунок 4.5**). Подібна тенденція цілком узгоджується зі специфікою мислення молодшого школяра, який ще живе у світі конкретики. Утім з огляду на те, що в подальшому, при переході до базової школи, учневі доведеться все частіше мати справу з усе більшими масивами абстрактної інформації з усіх предметів, питанню формування вмінь працювати з абстрактною інформацією в початковій школі має приділятися більша увага.

Так само більше уваги в початковій школі має приділятися формуванню в учнів більш практично орієнтованого ставлення до різноманітної текстової інформації, із якою вони працюють. Ця теза впливає з результатів аналізу характеру виконання учасниками першого циклу моніторингового дослідження тестових завдань, ускладнених додатковими умовами, на зразок наведеного нижче.

Приклад 1

7. *Марійка мріє купити велосипед, який був би меншим за інші. Батьки можуть витратити на його покупку 4000 грн.*

Який велосипед куплять дівчинці батьки, якщо прийдуть до магазину «Велоспорт» у понеділок?

Запиши назву велосипеда. Напиши, чому батьки куплять Марійці саме його.

R1711030B	
01	
11	12
21	
98	99

У середньому такі тестові завдання виконує 50 % випускників початкової школи, тоді як тестові завдання, що не мають виходу в практику, тобто стосуються винятково текстової інформації й так би мовити відчужені від життя, виконує понад 60 % учнів (**Таблиця 4.6** та **Рисунок 4.6**).

Дані моніторингового дослідження засвідчують, що понад 16 % випускників початкової школи 2018 р. мають високий рівень сформованості читацької компетентності. Це дає їм змогу, працюючи з текстом, знаходити без утруднень інформацію, розпорошену по тексту, робити як прості, так і достатньо комплексні висновки, спираючись як на власний досвід, так і на інформацію з тексту, визначити тему, основну думку, призначення тексту або його частин, оцінювати особливості форми й змісту тексту, зважаючи на особливості його функціонального призначення, авторського задуму.

Базового рівня сформованості читацької компетентності досягли понад 86 % випускників початкової школи. Таким чином, близько 14 % учнів, які завершили здобуття початкової освіти у 2018 р., у роботі з текстами навіть на відому тематику, мають проблеми з виконанням простих дій із пошуку інформації в тексті, формулювання простих висновків на основі прозоро представленої інформації в тексті. Тим більше ця категорія учасників має суттєві проблеми з виконання складних когнітивних операцій, які передбачають формулювання комплексних висновків з різних частин тексту, інтерпретацію як прямих, так прихованих смислів тексту, оцінювання форми й змісту тексту.

Тестові завдання із читання, що відповідають базовому рівню сформованості читацької компетентності, виконують 67 % випускників початкової школи, а тестові завдання, що відповідають високому рівню, – 28 %.

Найскладнішими для випускників початкової школи є завдання, які передбачають при роботі з текстом здійснювати інтегрування, інтерпретацію та оцінювання інформації, що, можливо, пов'язано з недостатньою сформованістю в 40 % випускників стійких навичок одночасно працювати з інформацією, що міститься в кількох абзацах тексту або розпорошена по тексту. Крім того, певні утруднення в майже половини випускників початкової школи виникають тоді, коли постає потреба мати в тексті справу з даними абстрактного характеру або виконувати практичні завдання, спираючись на дані тексту.

Таблиця 4.2 – Середня складність тестових завдань із читання за категоріями когнітивного виміру читацької компетентності

Когнітивні читацькі процес	Кількість тестових завдань	Відсоток тестових завдань	Середня складність тестових завдань (%)
Знаходження інформації	32	30	73
Формулювання прямих висновків	26	25	69
Інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації	30	29	47
Аналіз та оцінювання змісту й форми тексту	17	16	45
За всіма категоріями	105	100	60

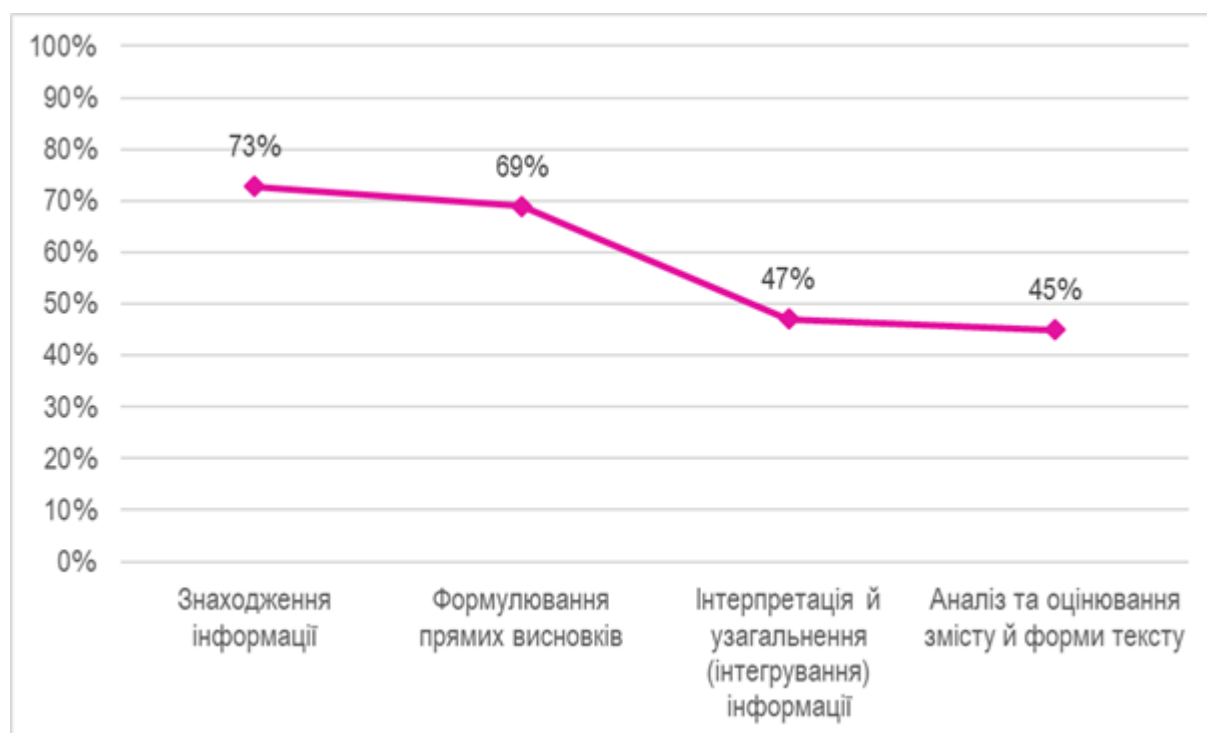

Рисунок 4.2 – Середня складність тестових завдань із читання за категоріями когнітивного виміру читацької компетентності

Таблиця 4.3 – Середня складність тестових завдань із читання за типами завдань

Типи й види тестових завдань	Кількість тестових завдань	Відсоток тестових завдань	Середня складність тестових завдань (%)
Тестове завдання на вибір відповіді	50	48	71
Тестове завдання на надання відповіді. З них:	55	52	50
Тестове завдання на надання короткої відповіді	15	14	60
Тестове завдання на надання розгорнутої відповіді	40	38	46
Загалом	105	100	60

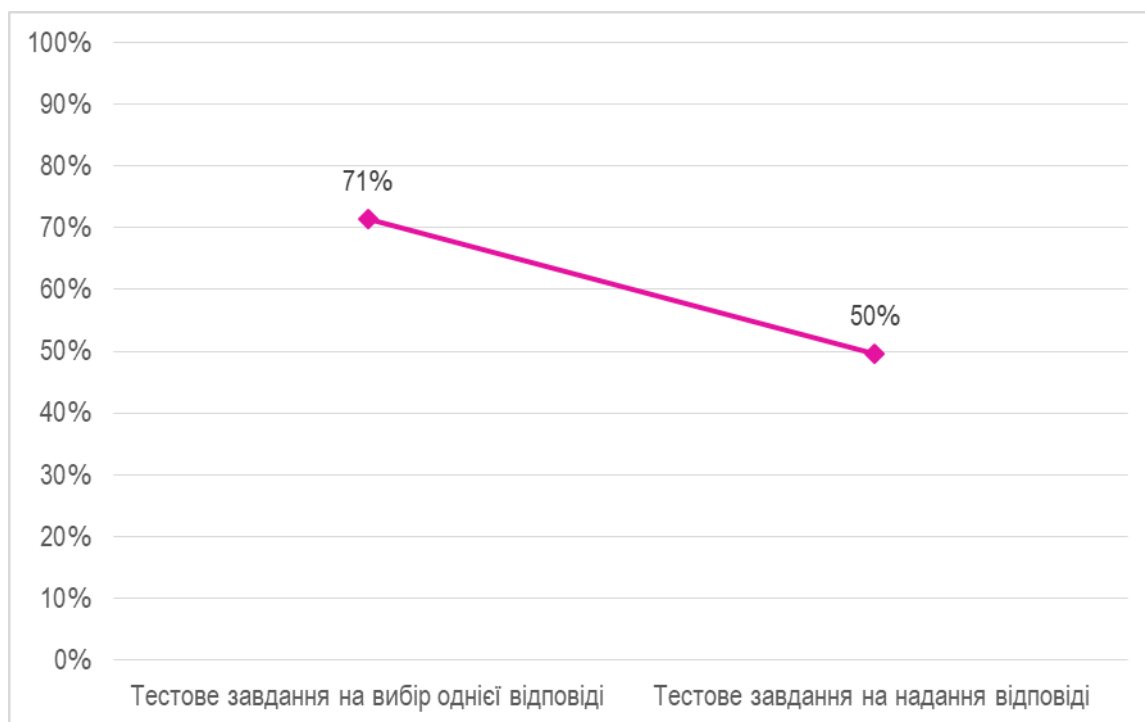

Рисунок 4.3 – Середня складність тестових завдань із читання за типами завдань

Таблиця 4.4 – Середня складність тестових завдань із читання за місцем пошуку відповіді у тексті

Де шукати відповідь у тексті	Кількість тестових завдань	Відсоток тестових завдань	Середня складність тестових завдань (%)
У реченні	13	12	77
У сусідніх реченнях	9	9	63
У нетекстових елементах (таблицях, графіках, рисунках)	6	6	61
У кількох абзацах	33	31	59
В межах одного абзацу	30	29	57
У всьому тексті	14	13	51
Загалом	105	100	60

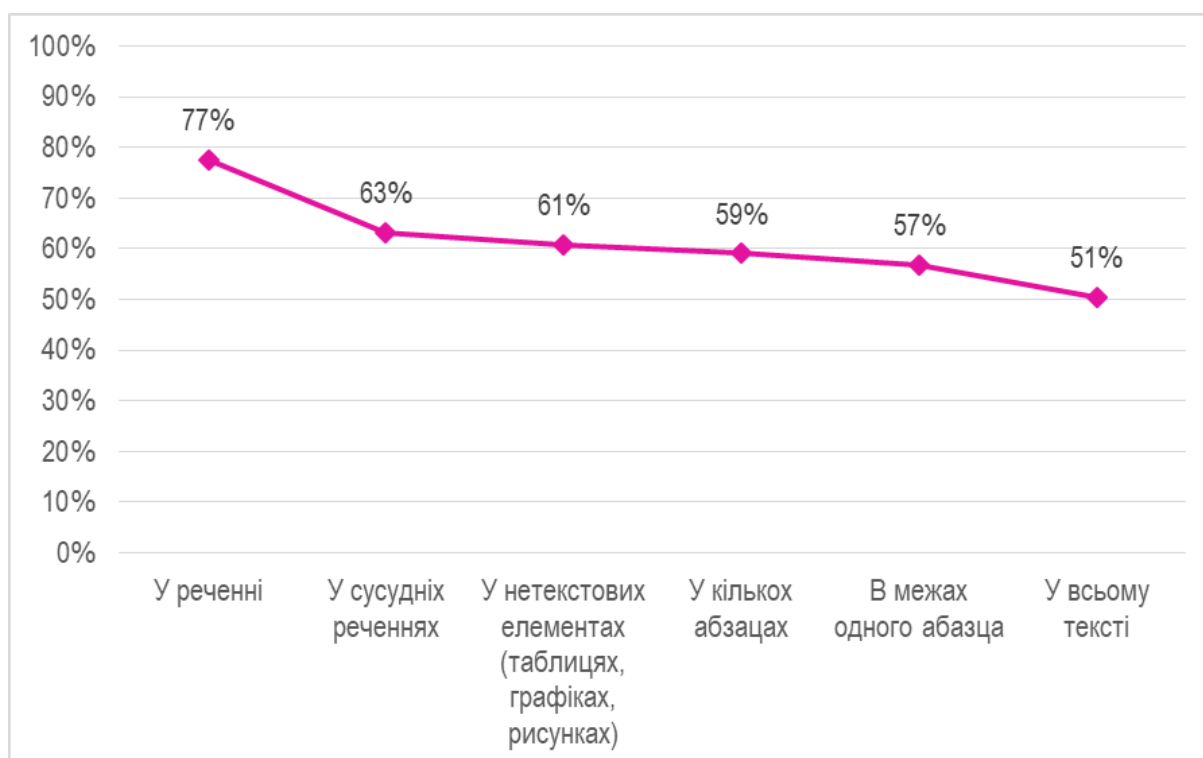

Рисунок 4.4 – Середня складність тестових завдань із читання за місцем пошуку відповіді у тексті

Таблиця 4.5 – Середня складність тестових завдань із читання за типом запитуваної інформації в тестовому завданні

Тип запитуваної інформації в тестовому завданні	Кількість тестових завдань	Відсоток тестових завдань	Середня складність тестових завдань (%)
Конкретна інформація	48	46	68
Абстрактна інформація	57	54	53
Загалом	105	100	60

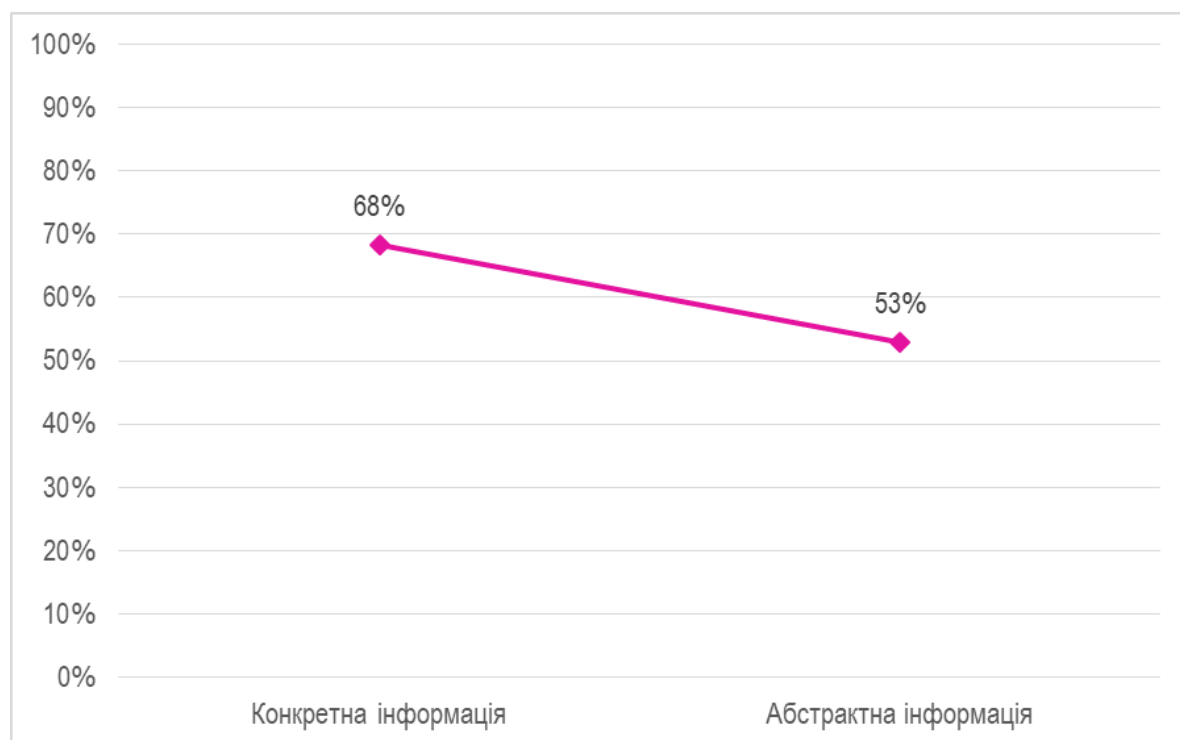

Рисунок 4.5 – Середня складність тестових завдань із читання за типом запитуваної інформації в тестовому завданні

Таблиця 4.6 – Середня складність тестових завдань із читання за ускладненістю тестового завдання додатковими умовами

Ускладненість тестового завдання додатковими умовами	Кількість тестових завдань	Відсоток тестових завдань	Середня складність тестових завдань (%)
Тестове завдання не містить додаткових умов	93	89	61
Тестове завдання містить додаткові умови	12	11	50
Загалом	105	100	60

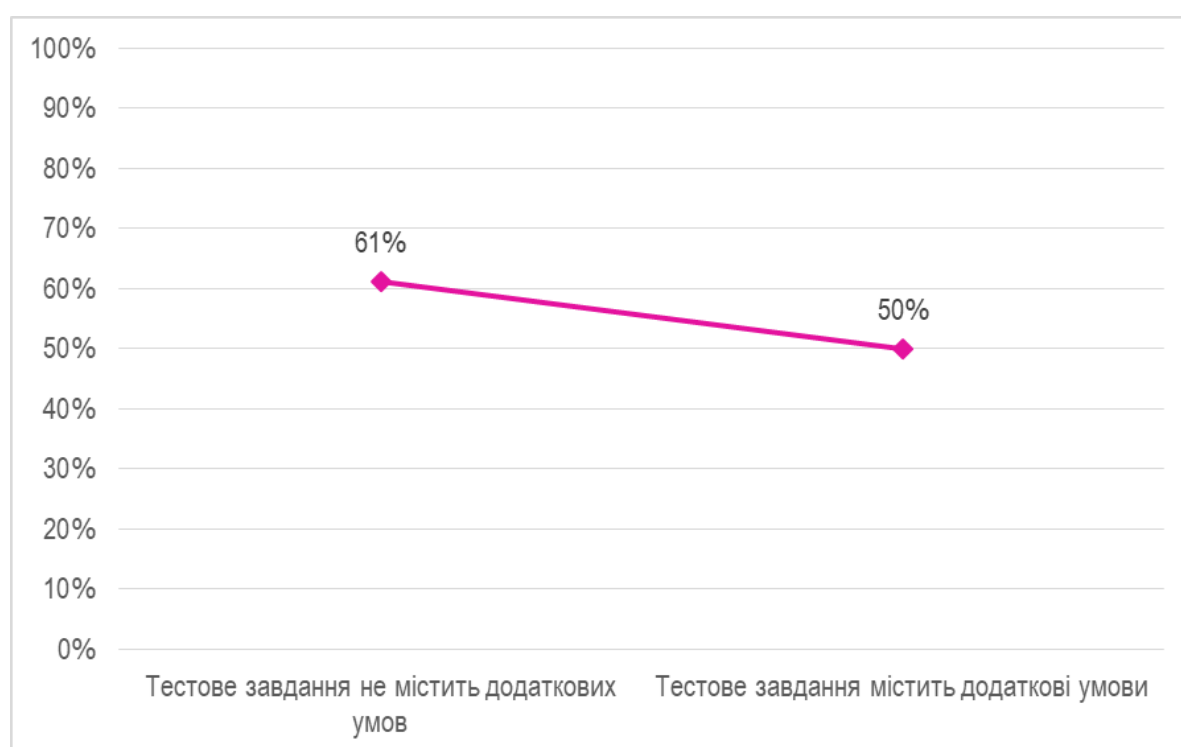

Рисунок 4.6 – Середня складність тестових завдань із читання за ускладненістю тестового завдання додатковими умовами

4.4 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи та їх гендерною належністю, віком та окремими характеристиками ЗЗСО, де вони навчалися

У міжнародних порівняльних моніторингових дослідженнях (PIRLS, PISA та ін.) вивчення зв'язків між різними соціально-економічними, психолого-педагогічними факторами й успішністю учнів, а також пошук латентних факторів впливу на рівень досягнень учнів посідають центральне місце. Це пояснюється багатьма причинами: політичними інтересами, необхідністю знайти обґрунтування застосуванню чи плануванню до застосування методам управління у сфері освіти чи виявити причини негативних наслідків функціонування тієї чи тієї освітньої системи. У кожному конкретному випадку проведення подібних аналітичних процедур дослідники чітко усвідомлюють, що висновки, які, здавалося б на перший погляд, є очевидними або які б із певних причин хотілося зробити на основі отриманих під час моніторингу даних, не завжди є правильними. З огляду на це всі дані за підсумками моніторингових досліджень інтерпретують обережно й виважено з огляду на існування безлічі взаємозв'язків і взаємовпливів між явищами дійсності.

Сказане є принциповим і в стосунку до результатів, репрезентованих у цьому й наступних підрозділах Звіту в межах виконання одного з центральних завдань моніторингового дослідження, визначеного Програмою моніторингового дослідження ([Додаток А.8](#) Частина I Звіту), а саме виявлення впливу психолого-педагогічних і соціально-економічних чинників на рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи.

Для отримання даних щодо факторів соціально-економічного й психолого-педагогічного характеру під час основного етапу моніторингового дослідження було використано метод анкетування. Анкети учня/учениці та вчителя, використані під час моніторингового дослідження із читання, оприлюднено в [Додатку Е](#) Частина I Звіту.

Ті дані, які збирає PISA, не дають відповідей на багато запитань. Ці результати – лише короткий огляд освітніх систем станом на якийсь конкретний момент; однак вони не показують – та й не можуть показувати – як шкільні системи дійшли до цього моменту, і які установи та організації, ймовірно, допомагали їм досягати успіху чи заважали у його досягненні. Окрім того, ці дані взагалі не вказують на причини та наслідки. Співвідношення часто виявляються оманливими: якщо птахи співають на сході сонця, і роблять це з дня в день, з року в рік, при цьому так відбувається у різних частинах світу, то це ще не означає, що сонце сходить власне тому, що співають пташки.

[Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Перекл. з англ. Г. Лелів. Львів, 2018. С. 61.](#)

Наведені далі результати, що показують зв'язок певних соціально-економічних і психолого-педагогічних чинників із рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи, мають тлумачитися відповідно до їхньої статистичної природи. Аналізуючи ці результати, варто мати на увазі, що моніторингове дослідження дає лише зріз «картини світу» в конкретний момент щодо досліджуваних суб'єктів – випускників початкової школи 2018 р. та вчителів, які їх навчали.

Будь-яка гіпотеза, що формулюється стосовно наявності чи відсутності впливу певного фактора на рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи, не може бути на сто відсотків підтверджена чи відкинута. Наявність тих чи тих зв'язків, які спостерігаються на підставі зібраних і опрацьованих даних за підсумками моніторингового дослідження, – це лише припущення. Наприклад, якщо спостерігається зв'язок між успішністю випускників початкової школи і типом ЗЗСО, який вони відвідували, то припущення про те, що тип ЗЗСО впливає на учнівську успішність є настільки ж виправданим, наскільки й хибним, адже в реальності на успішність учнів могло впливати й чимало інших факторів, скажімо, відвідування учнями додаткових занять, підтримка їх батьками, наявність удома електронних засобів для навчання тощо. Іншими словами, передумови й причини тих чи тих наслідків можуть бути набагато складнішими, ніж може видаватися на перший погляд, і становити собою складне переплетіння багатьох різних, часто не очевидних, факторів.

З огляду на це в Частині III Звіту, як і в попередній Частині II, яка репрезентувала подібні результати у стосунку до математичної галузі, наведено лише статистичні результати, отримані за підсумками тестування учнів із читання й анкетування учнів та вчителів у межах основного етапу першого циклу моніторингового дослідження. Щодо цих результатів не робляться статистичні висновки щодо зав'язків і ступеня впливу того чи іншого фактору на рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи. Кожна окрема гіпотеза щодо цих зв'язків і залежностей потребує подальших досліджень, більш глибоких і детальних, щоб можна було робити більшою або меншою мірою достовірні висновки.

4.4.1 Залежність результатів від статі випускників початкової школи

Результати моніторингу показують, що хлопчики й дівчатка, які завершили здобуття початкової освіти у 2018 р., мають істотну різницю в середніх балах із читання – 196,9 і 206,4 бала відповідно, що становить майже 10 балів. Якщо порівняти розподіли балів учнів за статтю (**Рисунок 4.7**)²³, то побачити різницю практично не можливо, але у **Таблиці 4.7** і на **Рисунку 4.8** наведено статистичні показники для груп хлопчиків і дівчаток, які підтверджують, що спостережувана різниця є істотною²⁴.

Варто звернути увагу на той факт, що ситуація, спостережена за підсумками вітчизняного моніторингового дослідження 2018 р. із читання, подібна до тієї, яка зафіксована дослідженням PIRLS-2016, де дівчатка четвертих класів також мають вищі середні результати, ніж хлопчики, у всіх країнах, окрім Макао та Португалії (у цих двох країнах успішність учнів та учениць приблизно однакова). У середньому, за результатами тестування із читання в межах PIRLS, результати дівчаток були на 19 пунктів вищими в 50 країнах²⁵.

4.4.2 Залежність результатів від віку випускників початкової школи

²³ Цей розподіл побудований не за зваженими даними вибіркової сукупності, оскільки відсотки зваженої й незваженої вибірки хлопчиків і дівчаток не відрізнялися, а на діаграмі частот важливим є побачити реальну кількість учнів за категоріями, а не зважені частоти.

²⁴ **Примітка.** Надалі всі описові статистики й характеристик розподілу наведені за зваженою вибіркою.

²⁵ PIRLS 2016 International Results in Reading. Average Reading Achievement by Gender. URL : <http://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/international-results/pirls/student-achievement/reading-achievement-by-gender/>

Крім різниці в результатах із читання, пов'язаної зі статтю учнів, дані першого циклу фіксують істотну різницю й між результатами учнів різного віку. Так, учні, які народилися у 2007 р. і 2008 р., мають істотно різні середні бали із читанням, хоча різниця й становить всього 3 бали (**Таблиця 4.8** і **Рисунок 4.9**).

Ще більша різниця між середніми показниками із читання учнів, які народилися у 2006 р. та 2009 р., і учнів, які народилися у 2007 р. і 2008 р. – більше 10 балів. Щоправда, кількість учнів-учасників тестування із читання, які народилися у 2006 р. і 2009 р. роках, невелика: приблизно 45–50 учнів у кожній категорії. Стандартна похибка середнього для цих груп теж досить висока (див. **Таблиця 4.8**).

Освітню діяльність буде організовано з урахуванням навичок ХХІ століття відповідно до індивідуальних стилів, темпу, складності та навчальних траєкторій учнів: від комунікативних типів завдань (знайти спільну мову з друзями, учителями, однокласниками, батьками, незнайомими людьми) до творчих (креативно-інноваційних).

У навчанні будуть враховані вікові особливості фізичного, психічного і розумового розвитку дітей. Для цього запроваджується двоциклова організація освітнього процесу на рівнях початкової та базової загальної середньої освіти.

Концепція Нової української школи. С. 18.

4.4.3 Залежність результатів від страти за наповненістю ЗЗСО, де учні здобували початкову освіту

Як було зазначено у **Підрозділі 3.1** цієї Частини Звіту, у першому циклі моніторингового дослідження особливу увагу було зосереджено на з'ясуванні залежності результатів випускників початкової школи від того, до якої страти за наповненістю належить ЗЗСО, де відповідні учні здобували початкову освіту, – до страти малих шкіл (де учнів у паралелі 4-х класів у ЗЗСО від 7 до 15 осіб) чи до страти звичайних (де учнів у паралелі 4-х класів у ЗЗСО понад 15 осіб). Аналіз результатів виконання випускниками цих ЗЗСО тестів із читання показує, що середні бали учнів із різних за наповненістю ЗЗСО відрізняються. За результатами розподілу (**Рисунок 4.10**) можна побачити лише різницю за кількістю учнів²⁶, тоді як за статистичними показниками середній бал у звичайних школах становить 202,8, а в малих школах – 189,9, тобто різниця сягає майже 13 балів. У **Таблиці 4.9** і на **Рисунку 4.11** наведено відповідні статистичні показники. Принагідно варто зазначити, що аналіз результатів учнів зі звичайних і малих шкіл із математики показав суттєвіший розрив – майже 15 балів.

²⁶ **Примітка.** Побудовано за незваженими даними. У межах страти вибірка є репрезентативною за основними категоріями (див. розділ 3.1).

4.4.4 Залежність результатів від місця розташування ЗЗСО, де учні здобували початкову освіту

Визначення категорій населених пунктів, де розташовані ЗЗСО, наведено в **Додатку В** цієї Частини Звіту.

Як і у випадку з даними щодо результатів випускників початкової школи з математики, аналіз результатів учнів, які проходили тестування із читання, засвідчив наявність дисбалансу між досягненнями здобувачів освіти, що навчалися в різних типах населених пунктів.

Найбільш різюча різниця між рівнем сформованості читацької компетентності спостерігається між результатами учнів, які здобували початкову освіту в містах обласного підпорядкування, та учнів, які відвідували заклади освіти, розташовані в селах, – майже 20 балів. Так, учні з міст обласного підпорядкування мають середній бал із читання 207,7, а в учнів із сіл – 189,8. Разом із тим варто відзначити, що середні показники із читання в учнів із селищ вищі (198,9), ніж в учнів із міст у районах (193,9). У **Таблиці 4.10** наведено статистичні параметри розподілу результатів учасників тестування із читання за місцем знаходження закладу освіти, який ці учні відвідували, а на **Рисунку 4.12** – графічне відображення цих параметрів, яке дає можливість наочно порівняти групи учнів за рівнями успішності із читання.

4.4.5 Залежність результатів від типу ЗЗСО, де учні здобували початкову освіту

За типом закладу освіти середні бали випускників початкової школи, які виконували тести із читання, розподілилися таким чином.

За останні роки відбулися значні зміни в структурі початкової освіти. З'явилися нові дослідницькі методологічні підходи, нові методи й методики. Значно розширився й поглибився перехід концепції початкової освіти до особистісно орієнтованого навчання, на розвиток мислення, самостійної роботи, тоді як питання підготовки вчителя, і особливо для сільської початкової школи, залишається на старих позиціях, а особистісно орієнтований підхід недооцінюється.

...сільська школа на сучасному етапі піддається змінам. У переважній більшості своїй вона стає малокомплектною у зв'язку з демографічними та іншими соціально-економічними проблемами. Тому назріла гостра необхідність підготувати вчителя, який здатен працювати в нових ускладнених умовах, готового забезпечувати відповідний рівень навчання навіть за недостатньої кількості методичних засобів, дидактичних матеріалів...

...Одна з важливих умов, яку необхідно мати на увазі, вирішуючи проблеми навчання й виховання на селі, відносна стабільність, соціального й національного складу населення, міцність звичаїв і традицій. Усе це позитивно впливає на виховання підростаючого покоління, стримує розвиток негативних явищ... Сільські школярі знаходяться під пильнішим, ніж у містах, соціальним контролем, обмежуються більш жорсткими нормативами поведінки. Хоч за останні роки стала помітнішою тенденція зближення стереотипів поведінки сільських і міських школярів. Це пов'язано насамперед із тими соціальними змінами, які відбуваються в країні, активізацією роботи ЗМІ та зростанням їх впливу. Через це рівень інформованості сільських дітей хоч і нижчий, ніж у міських одноліток, але він постійно зростає. Але проблема полягає в тому, що сільська дитина не завжди спроможна вибрати, що ж саме необхідно дивитися по телевізору чи які газети та журнали необхідно читати. А вчителі не завжди вміють спрямувати інтереси школярів і недостатньо використовують ці канали інформації для підвищення загального культурного рівня своїх вихованців.

Волошина Г. П. *Особливості уроків читання та літературознавча пропедевтика у початковій школі. Посіб. для студентів та учителів почат. кл. Умань, 2011. С. 5–6.*

Найвищі результати в учнів зі спеціалізованих шкіл (209,5). Не значно відрізняються від результатів учнів цієї категорії здобутки з читання учнів гімназій, ліцеїв і колегіумів (206,3). Натомість учні, які навчалися в навчально-виховних комплексах і загальноосвітніх школах показують гірші результати із читання, 201,5 і 199,3 бала відповідно. У **Таблиці 4.11** і на **Рисунку 4.13** унаочнено відповідні відмінності.

Викладене вище засвідчує, що різниця середнього бала для різних категорій учнів-учасників основного етапу першого циклу моніторингового дослідження із читання істотна для учнів:

- різної статі;
- які народилися в різні роки;
- які навчалися в ЗЗСО, що розташовані в різних типах населених пунктів;
- які навчалися в ЗЗСО, що належать до різних страт за наповненістю (малі та звичайні школи);
- які навчалися в ЗЗСО різних типів.

Істотність різниці в результатах для всіх категорій учнів, які виконували тести із читання, перевірялася на рівні 95 %.

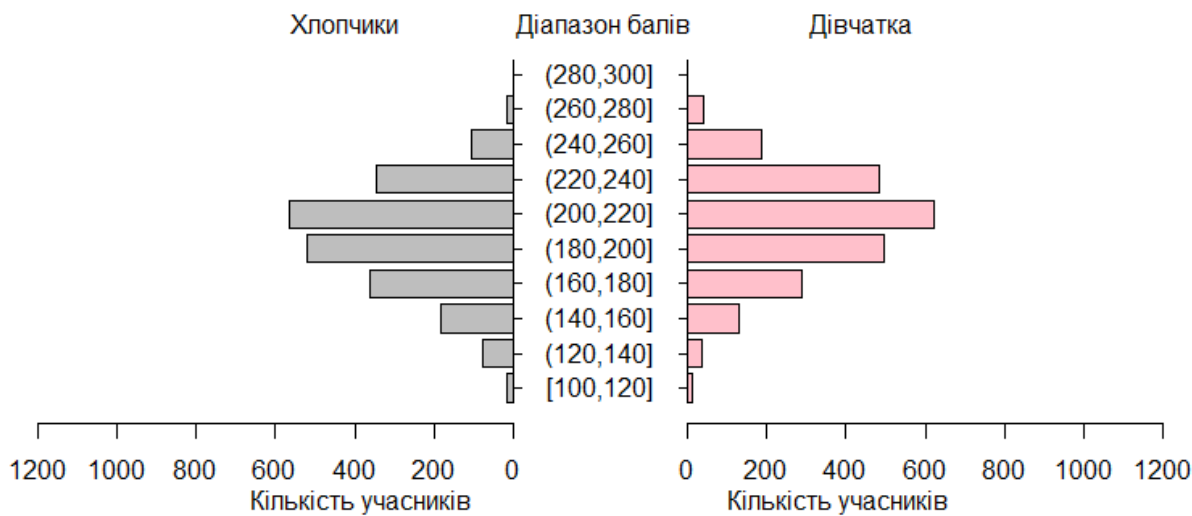

Рисунок 4.7 – Розподіли балів хлопчиків і дівчаток (читання)

Таблиця 4.7 – Статистичні показники розподілу балів учнів за статтю (читання)

Стать	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Дівчинка	50,1	155,6	187,8	206,4	226,2	250,3	0,8
Хлопчик	49,9	146,7	177,9	196,9	216,2	242	0,8

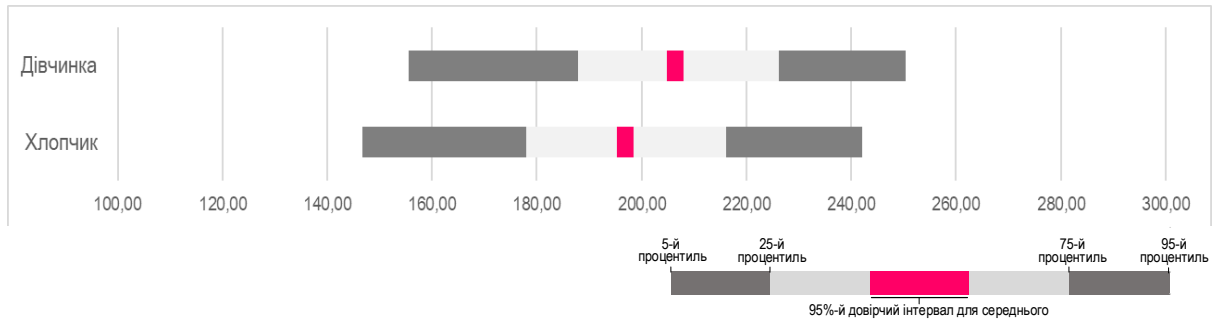

Рисунок 4.8 – Статистичні показники розподілу балів учнів за статтю (читання)

Таблиця 4.8 – Статистичні показники розподілу балів учнів за віком (читання)

Тип населеного пункту	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
2006	0,9	132,9	162,1	179,9	197,0	232,3	6,0
2007	34,3	152,7	186,1	204,3	224,6	250,1	1,1
2008	64,0	151,9	183,4	201,3	221,2	244,4	0,7
2009	0,7	128,7	160,2	182,4	203,2	223,1	4,9

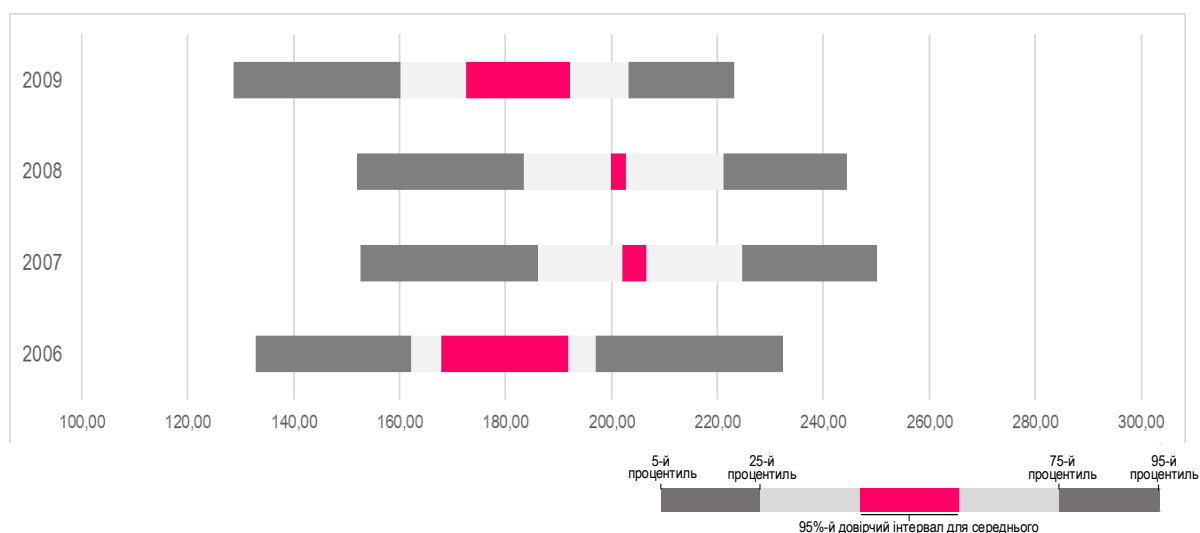

Рисунок 4.9 – Статистичні показники розподілу балів учнів за віком (читання)

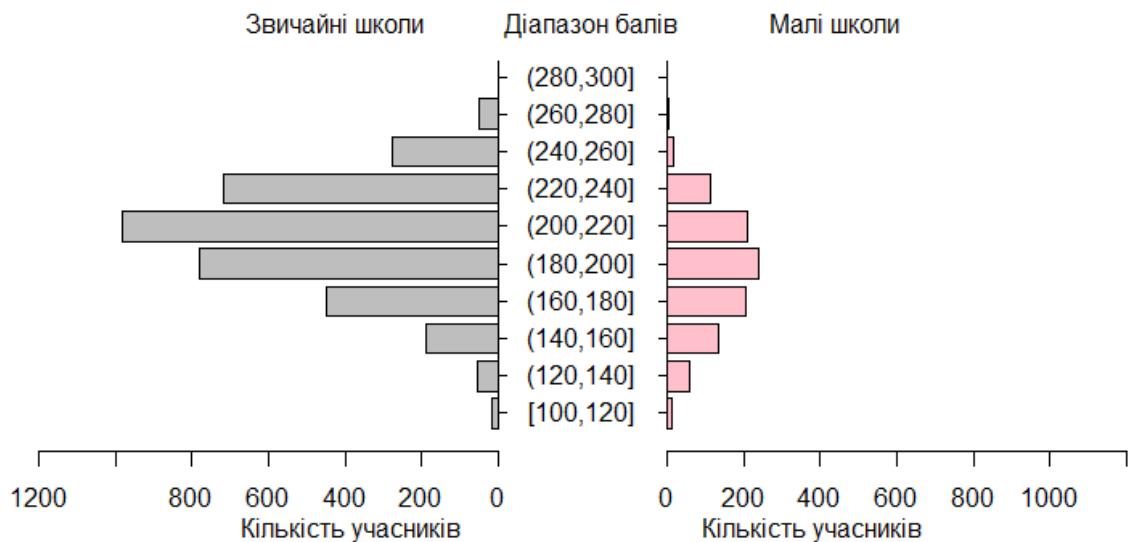

Рисунок 4.10 – Розподіли балів учнів за стратами ЗЗСО за наповненістю (читання)

Таблиця 4.9 – Статистичні показники розподілу балів учнів за стратами ЗЗСО за наповненістю (читання)

Страта	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Звичайні школи	90,3	152,7	184,5	202,8	222,8	247,4	0,6
Малі школи	9,7	137,8	168,8	189,9	211,7	232,8	1,4

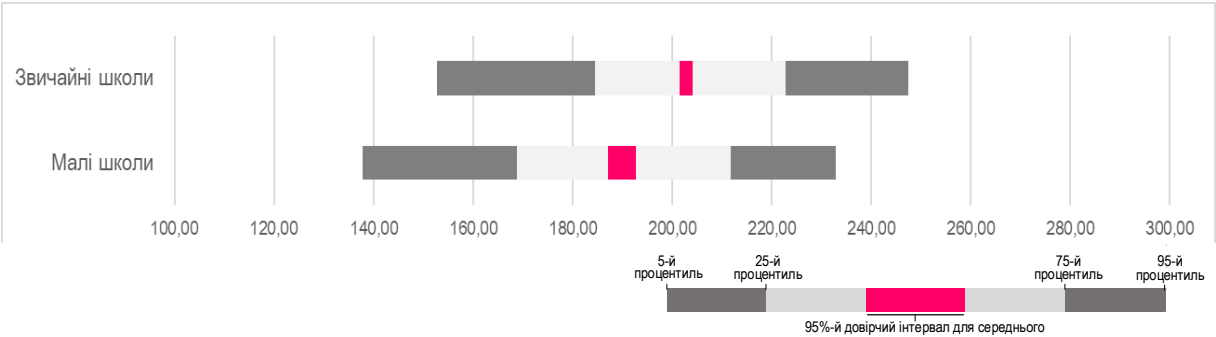

Рисунок 4.11 – Статистичні показники розподілу балів учнів за стратами ЗЗСО за наповненістю (читання)

Таблиця 4.10 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом населеного пункту (читання)

Тип населеного пункту	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Село	21,7	137,8	169,4	189,8	210,4	236,1	1,2
Місто в районі	10,7	143,1	176,0	193,8	212,7	240,7	1,6
Селище	8,8	150,6	180,7	198,9	216,8	237,5	2,4
Місто обласного підпорядкування	58,7	160,1	190,6	207,7	226,1	249,9	0,7

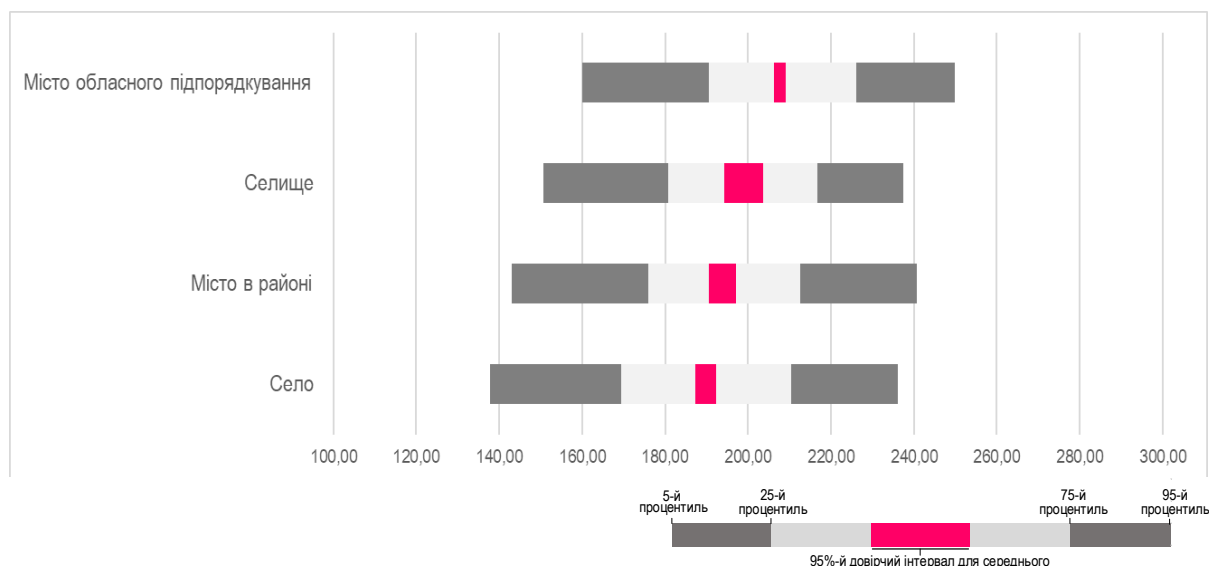

Рисунок 4.12 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом населеного пункту (читання)

Таблиця 4.11 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом ЗЗСО (читання)

Тип ЗЗСО	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Загальноосвітня школа	66,8	149,0	180,6	199,3	218,9	243,6	0,7
Навчально-виховний комплекс (об'єднання)	10,1	149,2	181,1	201,5	223,3	247,5	1,6
Гімназія, ліцей, колегіум	10,4	154,6	185,3	206,3	227,6	253,9	2,1
Спеціалізована школа	12,8	166,6	192,6	209,5	227,3	248,6	1,4

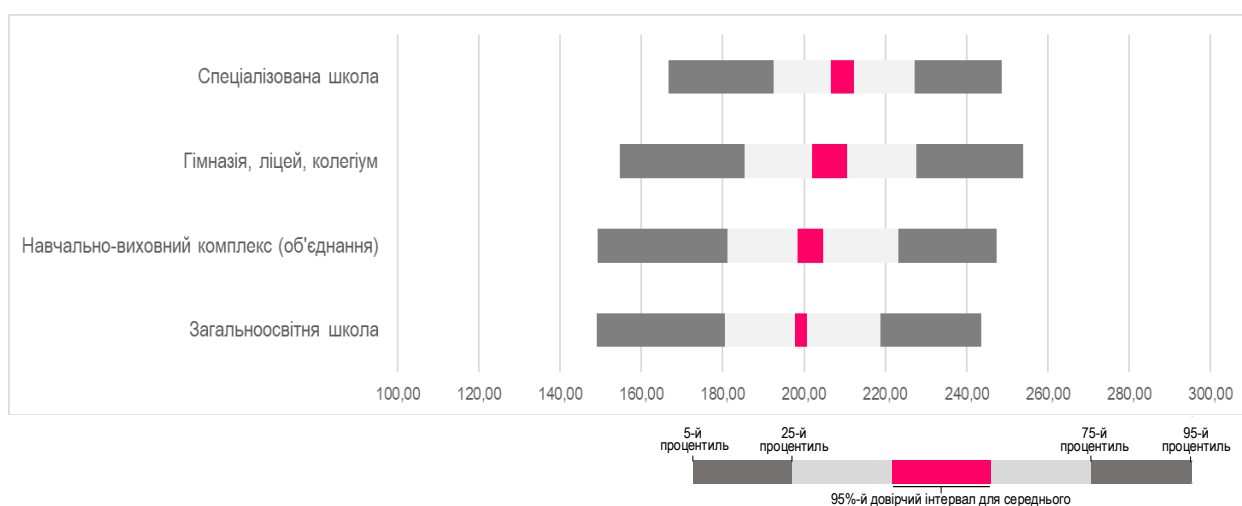

Рисунок 4.13 – Статистичні показники розподілу балів учнів за типом ЗЗСО (читання)

4.4.6 Досягнення випускниками початкової школи визначених порогів сформованості читацької компетентності

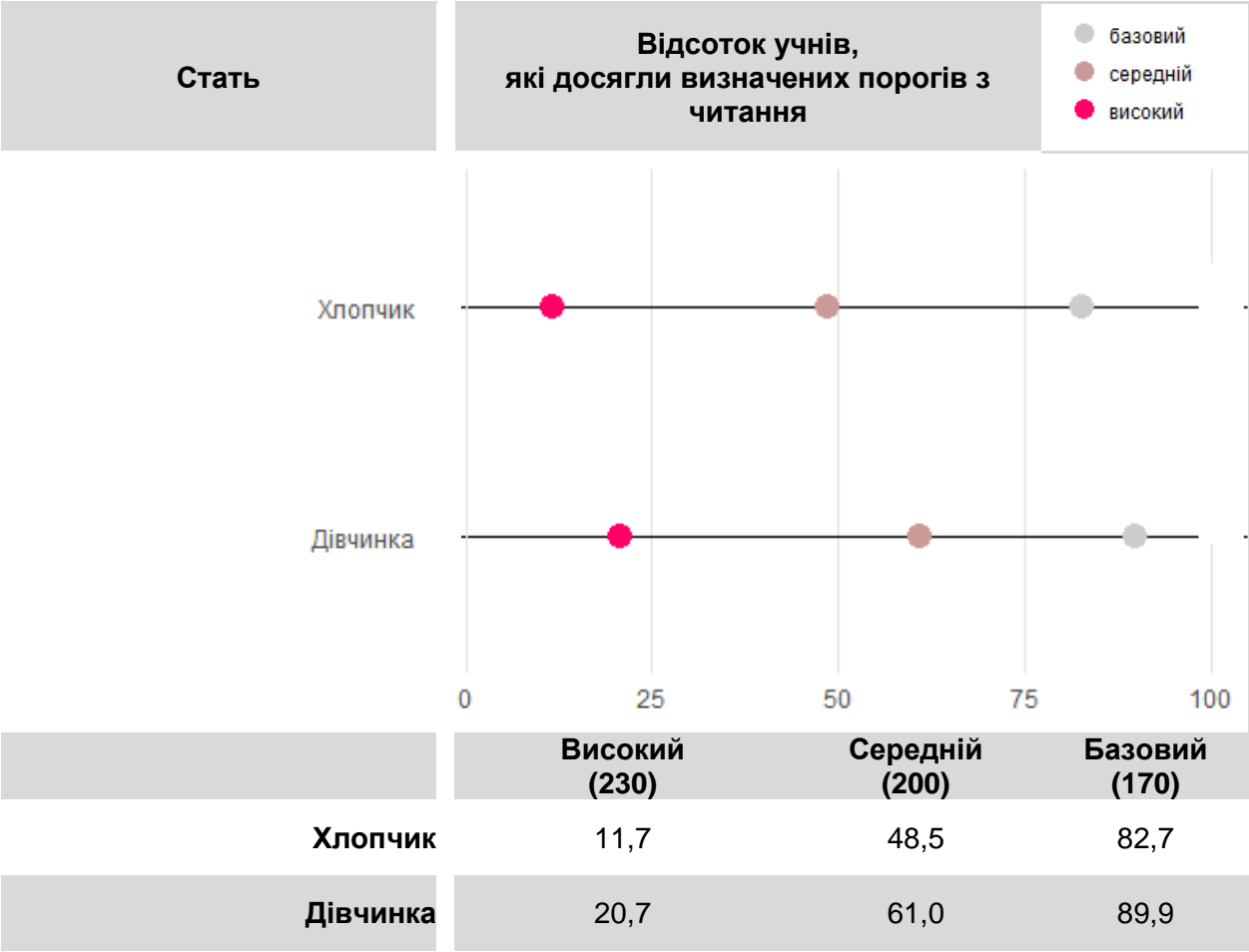
Спостереження й висновки, наведені вище, підтверджують і розподіли відсотків, які відображають подолання випускниками початкової школи порогів сформованості читацької компетентності, установлених для оцінювання результатів учнів, які взяли участь у моніторинговому дослідженні (базовий 170 балів, середній – 200, високий – 230).

Так, у **Таблиці 4.12** показано відсотки подолання визначених у моніторинговому дослідженні порогів сформованості читацької компетентності хлопчиками й дівчатками, у **Таблиці 4.13** – наведено числові значення досягнення порогів учнями із ЗЗСО, що належать до різних страт (за наповнюваністю), у **Таблиці 4.14** можна побачити відсотки подолання порогів учнями, які навчалися в ЗЗСО, що розташовані в різних типах населених пунктів, а в **Таблиці 4.15** – учнями із ЗЗСО різних типів.

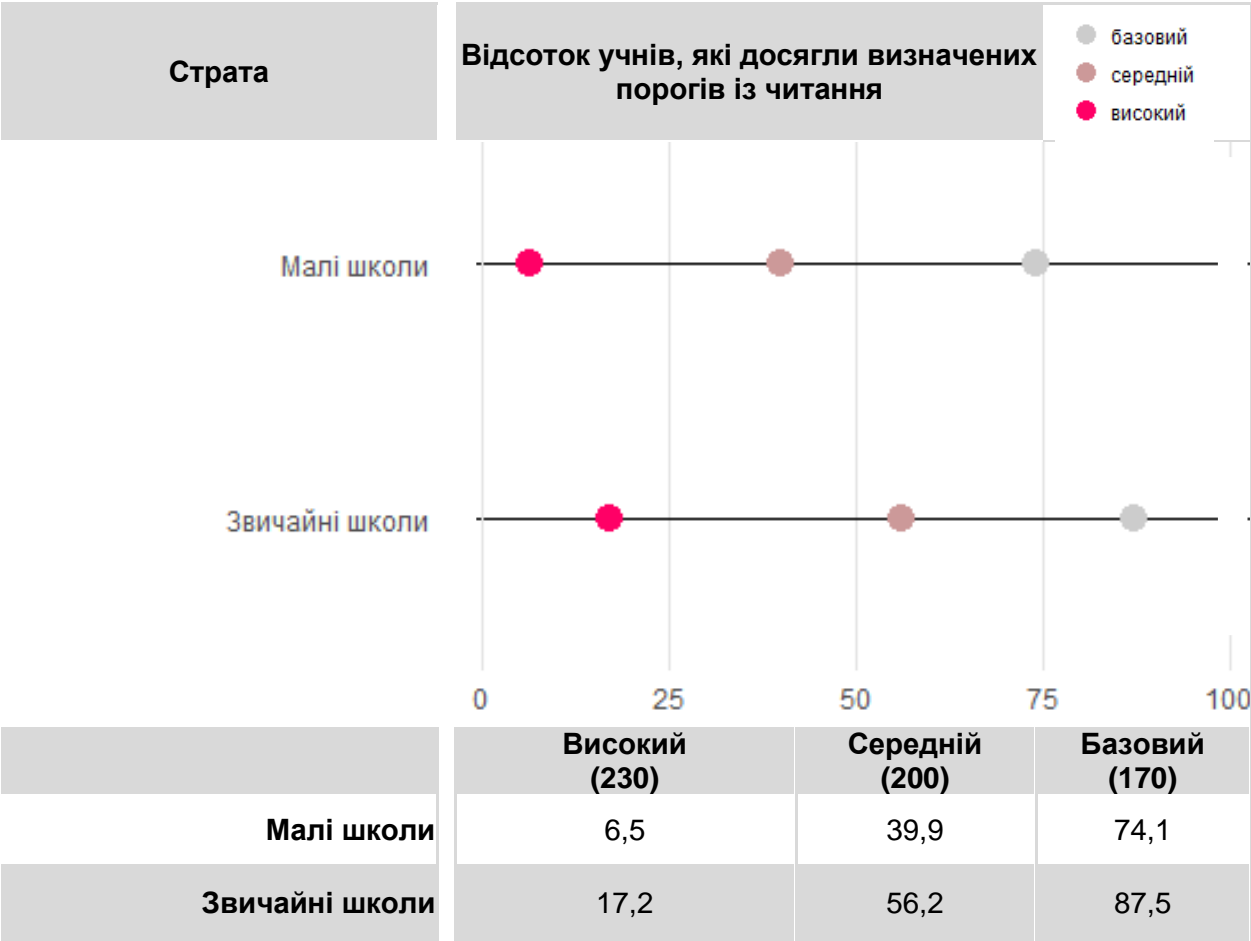
Аналіз показує, що найвищі результати із читання показали дівчата – випускниці початкової школи, які здобували освіту в містах обласного підпорядкування, у гімназіях, ліцеях, колегіумах або спеціалізованих школах, а також у звичайних (за кількістю учнів) ЗЗСО.

Цілком очевидним є те, що ці результати є взаємопов'язаними, оскільки більшість гімназій, ліцеїв і спеціалізованих шкіл розташована в містах обласного підпорядкування, а наприклад, ЗЗСО з класами з малою наповненістю найчастіше розташовані в селах і селищах.

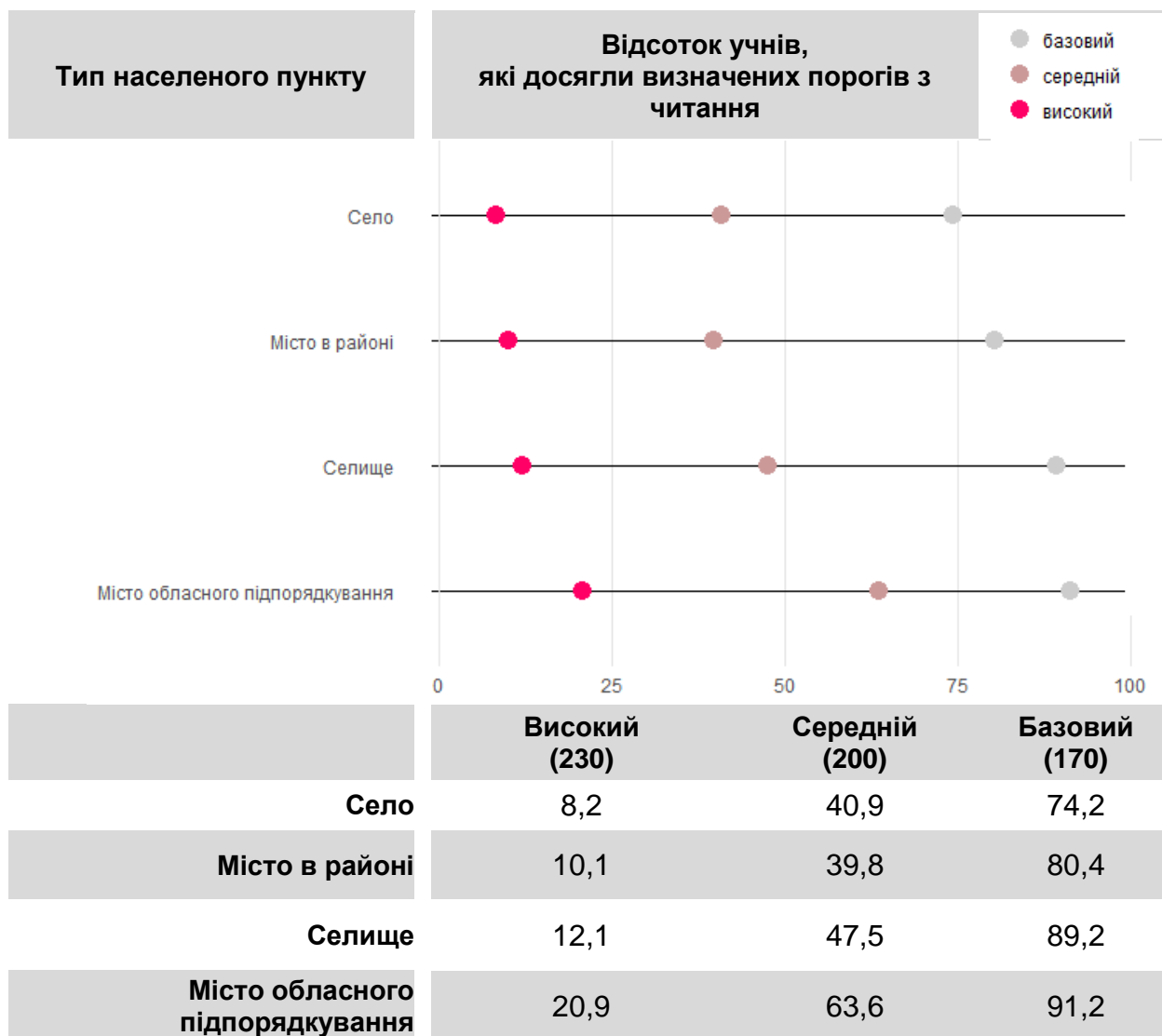
Таблиця 4.12 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від статі учнів

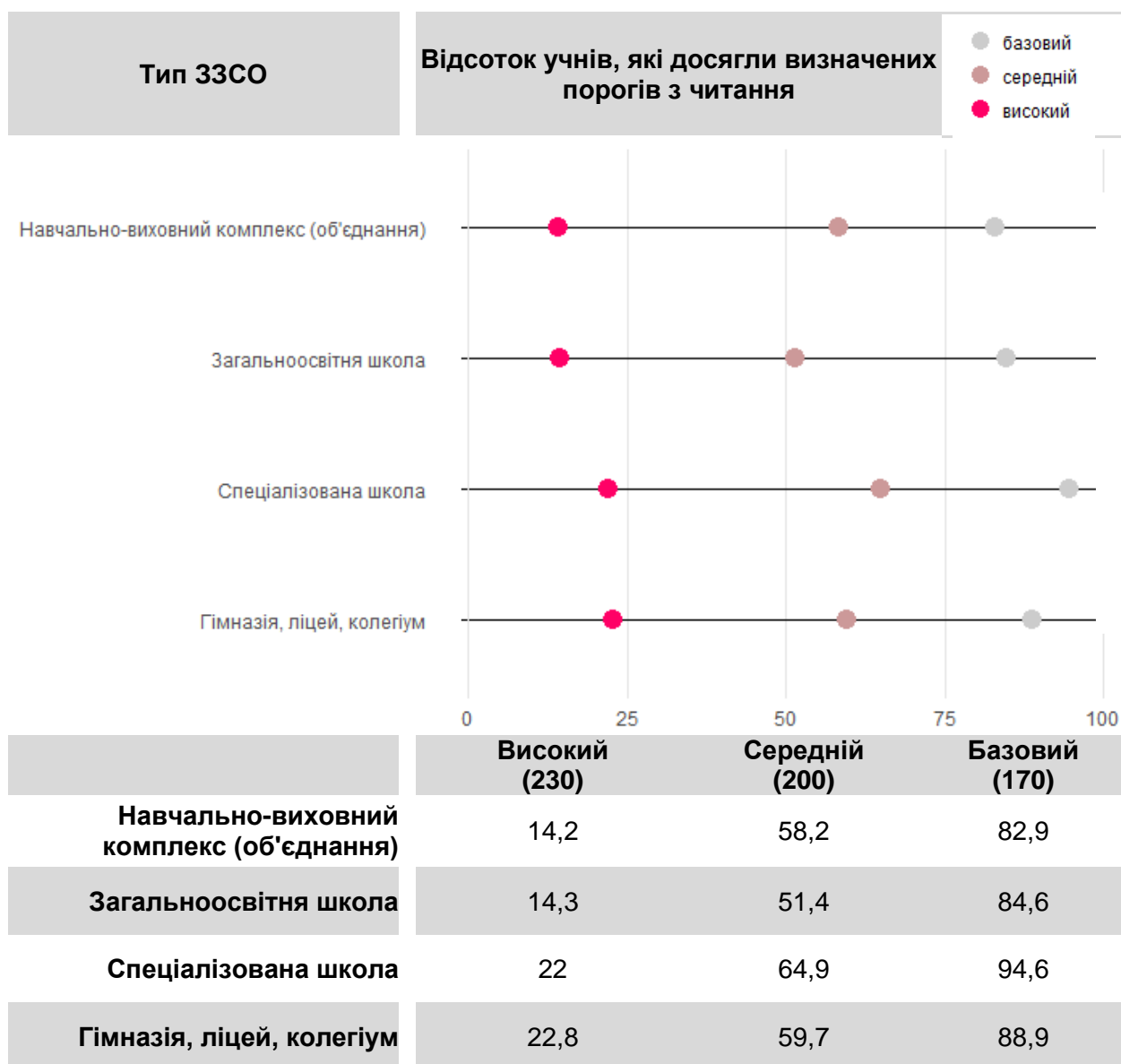
Таблиця 4.13 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від страти ЗЗСО за наповненістю

Таблиця 4.14 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від типу населеного пункту, який відвідували учні

Таблиця 4.15 – Відсотки подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від типу ЗЗСО, у якому навчалися учні

4.5 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи та деякими соціальними чинниками (за даними анкетування учнів)

Інформацію про окремі чинники соціально-економічного характеру, що потенційно можуть впливати на рівень сформованості читацької компетентності випускника початкової школи, у межах основного етапу моніторингового дослідження було отримано за результатами анкетування учнів, які виконували тести із читання.

Під час аналізу потенційності впливу цих чинників на сформованість читацької компетентності було досліджено зв'язки між результатами учнів і такими чинниками, як:

- відвідування учнями дошкільного закладу освіти;
- підготовка учнями до вступу до початкової школи;
- підтримка учнів батьками;
- відвідування учнями гуртків;
- ставлення учнів до читання як предмета та деякі інші.

4.5.1 Залежність результатів учнів від того, чи відвідували вони дитячий садок і готувалися до вступу до ЗЗСО

За даними аналізу було виявлено, що випускники початкової школи, які свого часу відвідували дошкільні заклади освіти, займалися з рідними або відвідували курси підготовки мають із читання кращі результати, ніж ті, хто ніяк не готувався до школи й не відвідував дошкільні заклади освіти.

У **Таблицях 4.16** та **4.17** наведено відсоток учнів, які обрали ту чи ту категорію відповіді на запитання анкети, та відповідні цим категоріям середні бали цих груп учнів у шкалі 100–300. У свою чергу на **Рисунках 4.14** та **4.15** унаочнено розподіл середнього значення балів залежно від категорій обраних учнями відповідей і відсотків учнів, які відповідали на запитання анкети.

На кінець 2017 р. в Україні функціонувало 15 433 закладів дошкільної освіти (за даними Держстату України із них 14 907, що мають статус юридичної особи), кількість дітей у них становила 1335 тисяч осіб. Порівняно з 2016 р. мережа ЗДО збільшилася на 3,2 %. Протягом 2017 р. черга до ЗДО скоротилась на 40,2 % порівняно з 2016 р. і майже удвічі порівняно з 2015 р. Проте необхідна подальша кропітка робота, адже на кінець 2017 р. у черзі все ще перебувало 46 898 дітей.

Освіта в Україні: базові індикатори. Інформаційно-статистичний бюлетень результатів діяльності галузі освіти в 2017/2018 н. р. Київ. 2018. С. 203.

4.5.2 Залежність результатів учнів від того, як вони проводять позашкільний час

Певний вплив на успішність учнів у читанні має те, чи займається дитина спортом, відвідує гуртки поза школою. Так, середній рівень сформованості читацької компетентності вищий у тих випускників початкової школи, які поряд із навчанням у ЗЗСО займалися спортом, танцями, відвідували театральний гурток, ніж у тих, хто не відвідував

ніяких гуртків. Прикметним у цьому сенсі є той факт, що найвищі результати з читання показали учні, які мали справу з творчими заняттями, наприклад, відвідували театральний гурток або займалися музикою.

Середні бали учнів за запитанням учнівської анкети із читання «**Які заняття поза школою ти відвідував / відвідувала протягом цього року?**» репрезентовано в **Таблиці 4.18** і на **Рисунку 4.16**.

4.5.3 Залежність результатів учнів від того, скільки часу вони витрачають на виконання домашнього завдання

Одним із питань, яке було поставлено випускникам початкової школи під час опитування, яке вони проходили після виконання тестів із читання, було питання про те, скільки часу в день вони зазвичай витрачають на виконання домашнього завдання із читання. Результати відповідей учасників опитування відбито в **Таблиці 4.19**, де показано залежність середнього бала учнів із читання від відповіді на запитання «**Скільки часу в день ти зазвичай витрачаєш на виконання домашнього завдання?**», а також на **Рисунку 4.17**, де наочно репрезентовано залежність успішності учнів від вибору ними тієї чи тієї категорії відповідей.

Дані засвідчують, що випускники початкової школи, які не виконували домашні завдання з навчального предмета (у цьому разі із читання) чи витрачали більше години на те, щоб зробити домашнє завдання, мають нижчі середні результати, порівняно з тими учнями, які витрачали на виконання домашніх завдань у середньому менше 30 хвилин чи від 30 хвилин до години.

Водночас варто звернути увагу, що наведені в наступних пунктах дані допомагають більш глибоко зрозуміти те, чому молодший школяр, який не витрачає багато часу на домашнє завдання, успішніший, ніж той, хто скіє над підручником годинами. Можна припустити, що цьому сприяє й атмосфера підтримки в сім'ї, і розуміння користі читання, і підтримка з боку вчителя тощо.

– Чи бачите ви негативи у застосуванні цього інституту домашніх завдань?

– Так, бачу. Хоча я би не робив з цього висновків, як часто роблять, що домашнє завдання – це в цілому щось негативне, і його треба відмінити. Бо це корисний інструмент, який можна використовувати в зовсім інший спосіб.

Так, це негатив, якщо домашнє завдання є способом перевантажити дитину. То це як робота додому, робота на вихідні.

Ми у своїй праці уникаємо брати роботу на вихідні, хоч іноді це не вдається. А тут ми змалку дитину привчаємо до того, що вихідні теж не є її персональним часом. Це є час, коли вона має працювати, працювати і працювати. Причому працювати на чужі завдання, а не на свої.

Другий негативний момент – це коли завдання спрямовані не на підвищення якості спілкування батьків і дітей у родині, а на виконання завдання батьками для дитини.

Ми приходимо до досить парадоксальної ситуації, коли результатом домашніх завдань є змагання батьків, а не робота дітей.

А з іншого боку, якщо ми будемо розглядати домашні завдання як певну дозовану роботу, причому роботу, яка підвищує якість взаємодії батьків і дітей, коли дитина може прийти до батьків з певним запитанням, певною проблемою, і батьки з задоволенням включаються, – це може дати більше точок дотику батьків і дітей (Богдан Олександрук).

Чи потрібні домашні завдання в школі?
Думки 5 освітніх експертів.
Українська правда. Життя. 31 жовт. 2017.

4.5.4 Залежність результатів учнів від того, яку участь у житті, зокрема навчальному, своєї дитини беруть батьки

Сказане вище підтверджується аналізом результатів опитування учнів щодо їхніх стосунків із батьками. Виразною є закономірність, що успішність учня початкової школи в читанні певною мірою залежить від того, чи цікавляться батьки навчанням своєї дитини, чи розмовляють вони з нею про навчання, чи допомагають і як допомагають виконувати її домашні завдання.

Так, випускник початкової школи, чиї батьки практично ніколи не питають його про успіхи в навчанні або не часто цікавляться цим, типово має нижчий середній бал за підсумками тестування із читання, ніж той учень, чиї батьки знаходять час на те, щоб поцікавитися в нього про його навчання в школі (**Таблиця 4.20** та **Рисунок 4.18**).

Водночас частота перевірки батьками домашнього завдання, яке виконала дитина, істотно не впливає на середній бал із читання (**Таблиця 4.21** та **Рисунок 4.19**), так само, як і те, чи роблять батьки домашнє завдання зі своїми дітьми (**Таблиця 4.22** та **Рисунок 4.20**). Навіть можна сказати протилежне: чим вища самостійність учня в роботі з текстом, тим вищі її успіхи. У цьому переконує той факт, що ті учні, які на запитання анкети **«Як часто ти просиш батьків допомогти тобі розібратися з новою темою з літературного читання?»** відповіли, що батьки їм не допомагають майже ніколи, рідко та іноді, показали результати з тестування із читання суттєво вищі, ніж ті, які відповіли, що їм батьки завжди допомагають розібратися із новою темою (**Таблиця 4.23** та **Рисунок 4.21**).

4.5.5 Залежність результатів учнів від того, як вони ставляться до читання

Крім означених вище запитань, в анкеті для учнів, які виконували тести із читання, було запропоновано цілий блок запитань щодо ставлення до читання, оцінки учнями своїх читацьких уподобань тощо. Наприклад, для виявлення ставлення випускників початкової школи до читання як навчального предмета в анкеті учням було запропоновано визначитися (не/погодитися, частково не/погодитися) щодо таких тверджень: **«Читаю за власним бажанням для задоволення чи розваги», «Читаю за власним бажанням, щоб дізнатися про щось корисне», «Читаю, тому що мене змушують батьки або інші дорослі», «Мені цікаве те, що я читаю на уроках літературного читання», «Книжки, які я читаю вдома, цікавіші ніж ті, які ми читаємо на уроках літературного читання», «Я часто нудьгую на уроках літературного читання»**. За результатами опрацювання відповідей випускників початкової школи на цей блок запитань було виявлено, що середній бал із читання залежить від того, чи подобається дітям читання: учні, яким до вподоби працювати з книгою, які читають для задоволення й не нудьгують на уроках літературного читання, мають вищі результати, ніж інші учні. Це можна дослідити за результатами, наведеними в **Таблицях 4.24–4.29** і на **Рисунках 4.22–4.27**.

Ці результати підтверджуються й відповідями учнів, які повністю чи частково погодилися з такими твердженнями **«Читання – це мій улюблений спосіб проводити вільний час», «Читаючи, я дізнаюся багато нового», «Читати важливо, щоб досягти успіху у житті»** та не погодилися з твердженнями **«Я читаю лише тоді, коли мушу це робити», «Зазвичай мені нудно читати», «Літературне читання не настільки важливе, як інші шкільні предмети»**. Це можна дослідити за результатами, наведеними в **Таблицях 4.30–4.35** і **Рисунках 4.28–4.33**.

Ті учні, які відповіли, що **«зазвичай можуть легко впоратися із завданнями з літературного читання», що «літературне читання для них, не складніше, ніж для інших учнів класу»** і **«не складніше, ніж інші предмети»**, також мають вищі

показники із читання, ніж учні, які не погодилися із цими твердженнями (**Таблиці 4.36–4.38** і **Рисунки 4.34–4.36**). Пов'язаним із результатами щодо ставлення до уроків літературного читання можна вважати й відповіді учнів стосовно того, як оцінюють учителі їхні здобутки. Зокрема ті учні, які погодилися з твердженням **«Мій учитель каже мені, що я добре читаю»**, мають вищі результати, ніж ті, хто не погодився із відповідним твердженням (**Таблиця 4.34** і **Рисунок 4.31**).

Насамкінець варто зазначити, що в тих учнів, які зазначили під час анкетування, що їм завдання з тесту із читання видалися нескладними, середній бал вищий, ніж в тих категорій учнів, які зазначили, що для них ті самі тестові завдання видалися складними та дуже складними (**Таблиця 4.39** та **Рисунок 4.37**).

Позаурочна активність у початковій школі, доцільна й виважена підтримка його навчальної й позанавчальної діяльності батьками, зокрема й шляхом забезпечення відвідування дошкільного закладу освіти, та вчителями, які зацікавлюють своїм предметом, сприяють формуванню в молодшого школяра позитивного ставлення як до уроків літературного читання, які він відвідує із задоволенням і з користю, так і до читання загалом, яке учень починає усвідомлювати як один із важливих засобів досягнення успіху в житті.

Разом із тим особливої уваги й осмислення потребують дані, які свідчать, що вже на етапі закінчення початкової школи формується чималий контингент учнів, які недостатньо зацікавлені читанням, можливо, і тому, що не змогли розвинути належним чином свої читацькі вміння та навички, які читають лише з примусу, через зовнішню спонуку, а не з внутрішнього бажання й усталеної звички робити світ ширшим через книгу.

Таблиця 4.16 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Як довго ти ходив/ходила до дитячого садка?»

Як довго ти ходив/ходила до дитячого садка?	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Більше двох років	42,3	205,5	0,9
Від кількох місяців до двох років	9,9	202,1	1,8
Кілька місяців	5,7	197,2	2,9
Не пам'ятаю	31,9	199,3	1,0
Не ходив/не ходила до дитячого садка	9,0	196,1	2,1

Рисунок 4.14 – Середній бал учнів відповідно до категорій відповідей на запитання анкети «Як довго ти ходив/ходила до дитячого садка?»

Таблиця 4.17 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Пригадай, як ти готувався/готувалася до вступу до 1-го класу?»

Пригадай, як ти готувався/ готувалася до вступу до 1-го класу	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Відвідував/відвідувала підготовчі курси	17,4	212,3	1,3
Інше (напиши, що саме)	3,7	203,9	3,3
Ходив/ходила на індивідуальні заняття до репетитора	9,6	200,7	1,7
Ніяк спеціально не готувався/ не готувалася	5,8	199,5	2,6
Готувався/готувалася з рідними	50,7	199,0	0,8

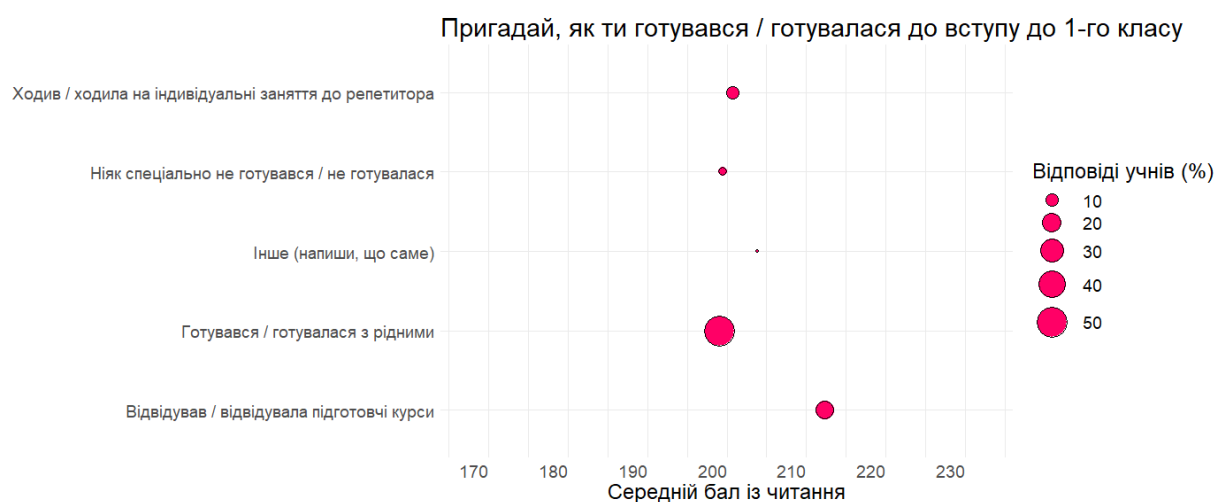

Рисунок 4.15 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Пригадай, як ти готувався/готувалася до вступу до 1-го класу?»

Таблиця 4.18 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Які заняття поза школою ти відвідував/відвідувала протягом року?»

Які заняття поза школою ти відвідував/відвідувала протягом цього року?	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Заняття з танців, театрального мистецтва	14,6	206,5	1,4
Заняття з музики, співів	18,2	203,2	1,4
Заняття з іноземної мови (англійської чи іншої)	10,9	203,1	1,8
Заняття в спортивних гуртках/секціях	27,5	202,6	1,0
Інше (напиши, що саме)	10,7	201,8	1,9
Не відвідував / не відвідувала занять поза школою	16,3	194,8	1,5
Заняття з робототехніки, програмування	1,3	184,5	5,2

Рисунок 4.16 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Які заняття поза школою ти відвідував/відвідувала протягом року?»

Таблиця 4.19 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Скільки часу в день ти зазвичай витрачаєш на виконання домашнього завдання з літературного читання?»

Скільки часу в день ти зазвичай витрачаєш на виконання домашнього завдання з літературного читання?	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Зазвичай не роблю домашні завдання з цього предмета	3,1	195,1	3,5
Більше години	8,9	191,1	1,9
Від 30 хвилин до години	24,7	199,4	1,2
Менше 30 хвилин	61,1	205,4	0,7

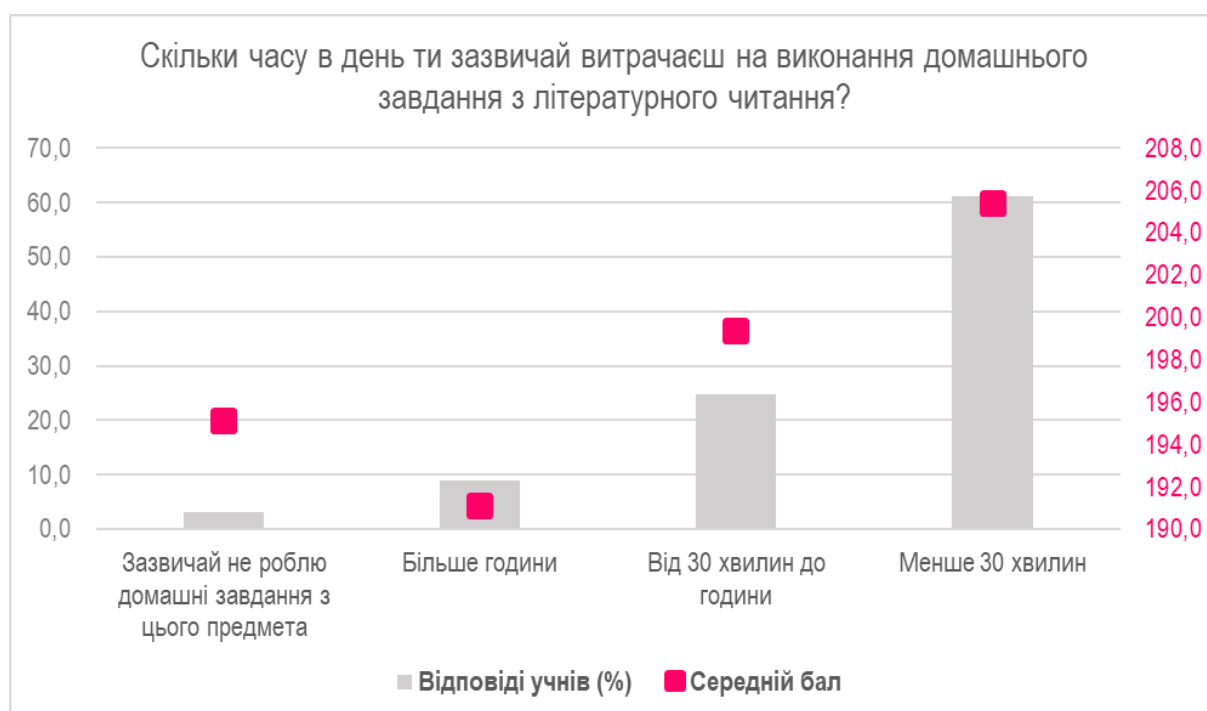

Рисунок 4.17 – Кількість відповідей і середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Скільки часу в день ти зазвичай витрачаєш на виконання домашнього завдання з літературного читання?»

Таблиця 4.20 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Рідні розмовляють із тобою про навчання»

Рідні розмовляють із тобою про навчання	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Кілька разів на місяць	9,2	194,4	2,2
Кілька разів на тиждень	18,5	203,0	1,2
Кожного дня або майже кожного дня	65,7	204,3	0,7
Ніколи або майже ніколи	3,1	187,2	3,3

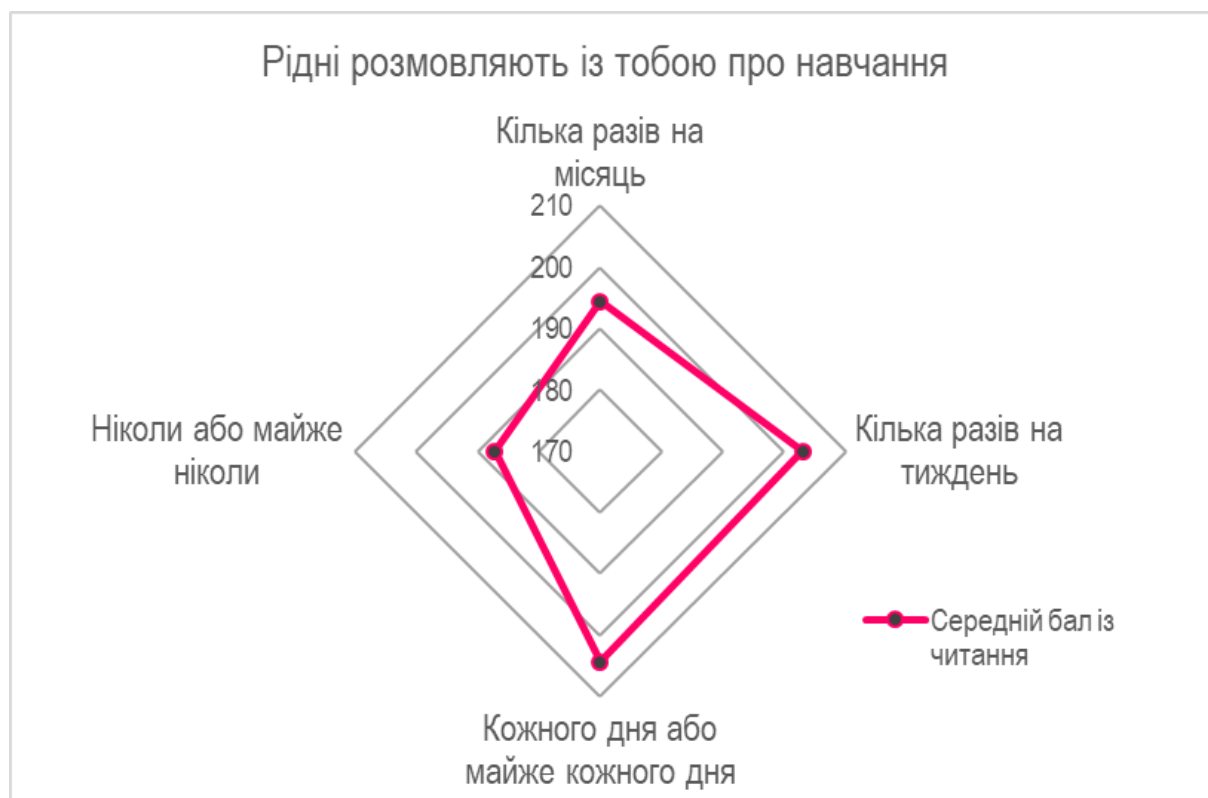

Рисунок 4.18 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Рідні розмовляють із тобою про навчання»

Таблиця 4.21 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Рідні перевіряють, чи ти зробив/зробила домашню роботу»

Рідні перевіряють, чи ти зробив/зробила домашню роботу	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Кілька разів на місяць	4,2	197,0	2,8
Кілька разів на тиждень	10,9	202,6	1,7
Кожного дня або майже кожного дня	73,2	203,4	0,7
Ніколи або майже ніколи	7,3	203,5	2,1

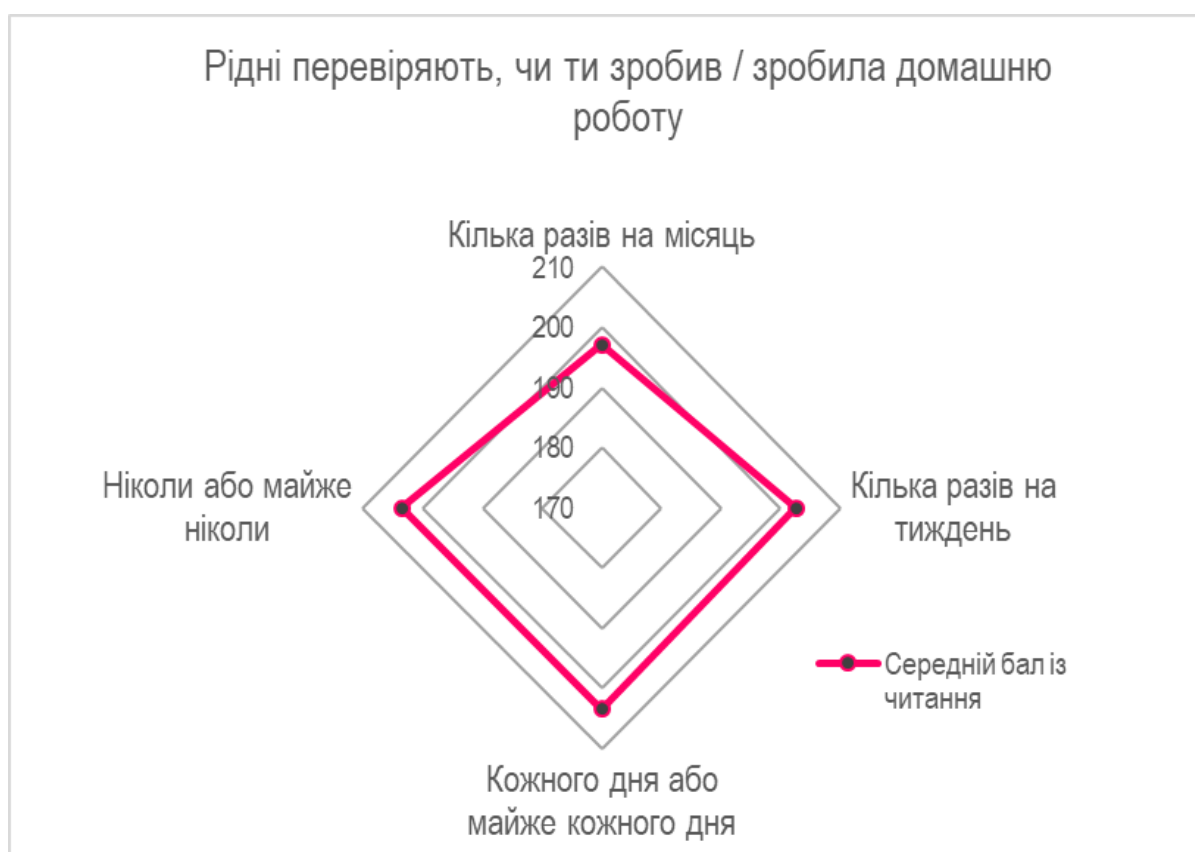

Рисунок 4.19 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Рідні перевіряють, чи ти зробив/зробила домашню роботу»

Таблиця 4.22 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Рідні допомагають тобі виконувати домашнє завдання»

Рідні допомагають тобі виконувати домашнє завдання	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Кілька разів на місяць	4,2	197,0	2,8
Кілька разів на тиждень	10,9	202,6	1,7
Кожного дня або майже кожного дня	73,2	203,4	0,7
Ніколи або майже ніколи	7,3	203,5	2,1

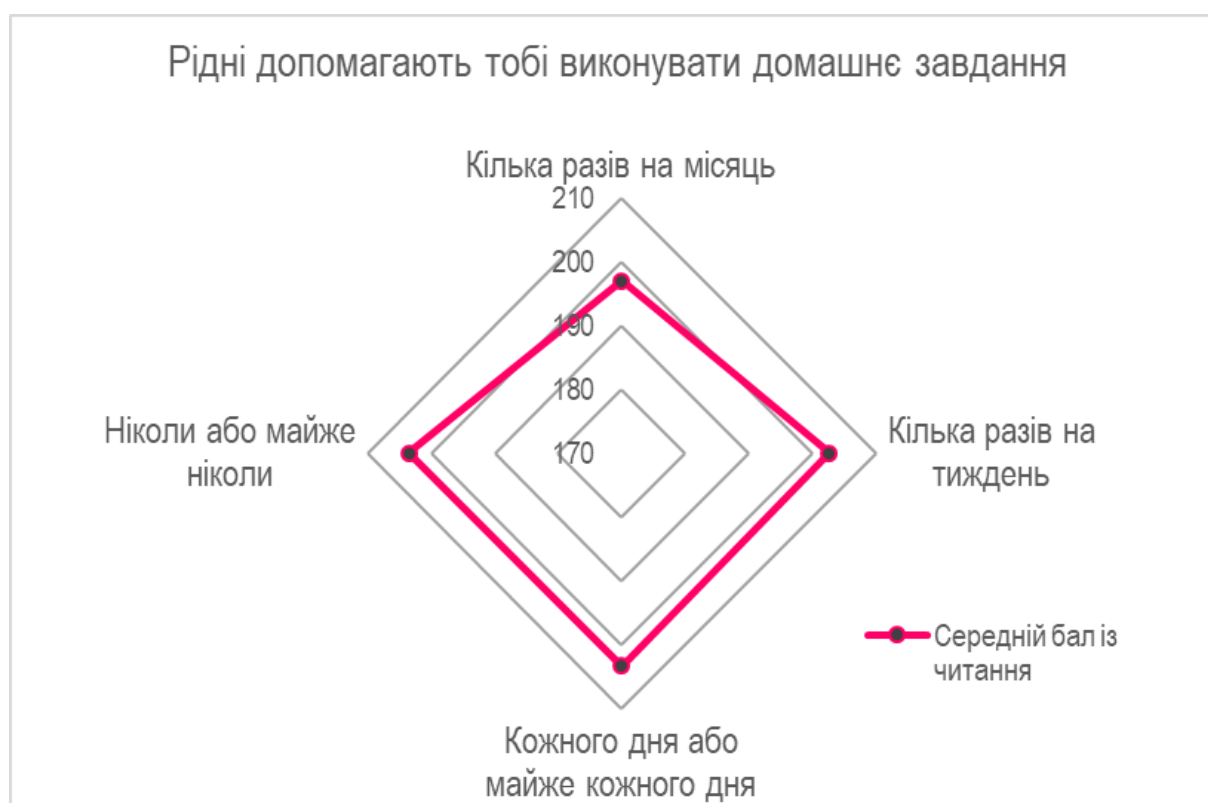

Рисунок 4.20 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Рідні допомагають тобі виконувати домашнє завдання»

Таблиця 4.23 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Як часто ти просиш батьків допомогти тобі розібратися з новою темою з літературного читання?»

Як часто ти просиш батьків допомогти тобі розібратися з новою темою з літературного читання?	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Ніколи або майже ніколи	18,9	212,3	1,3
Іноді	36,4	201,2	0,9
Рідко	29,1	202,5	1,0
Завжди або майже завжди	15,6	191,3	1,6

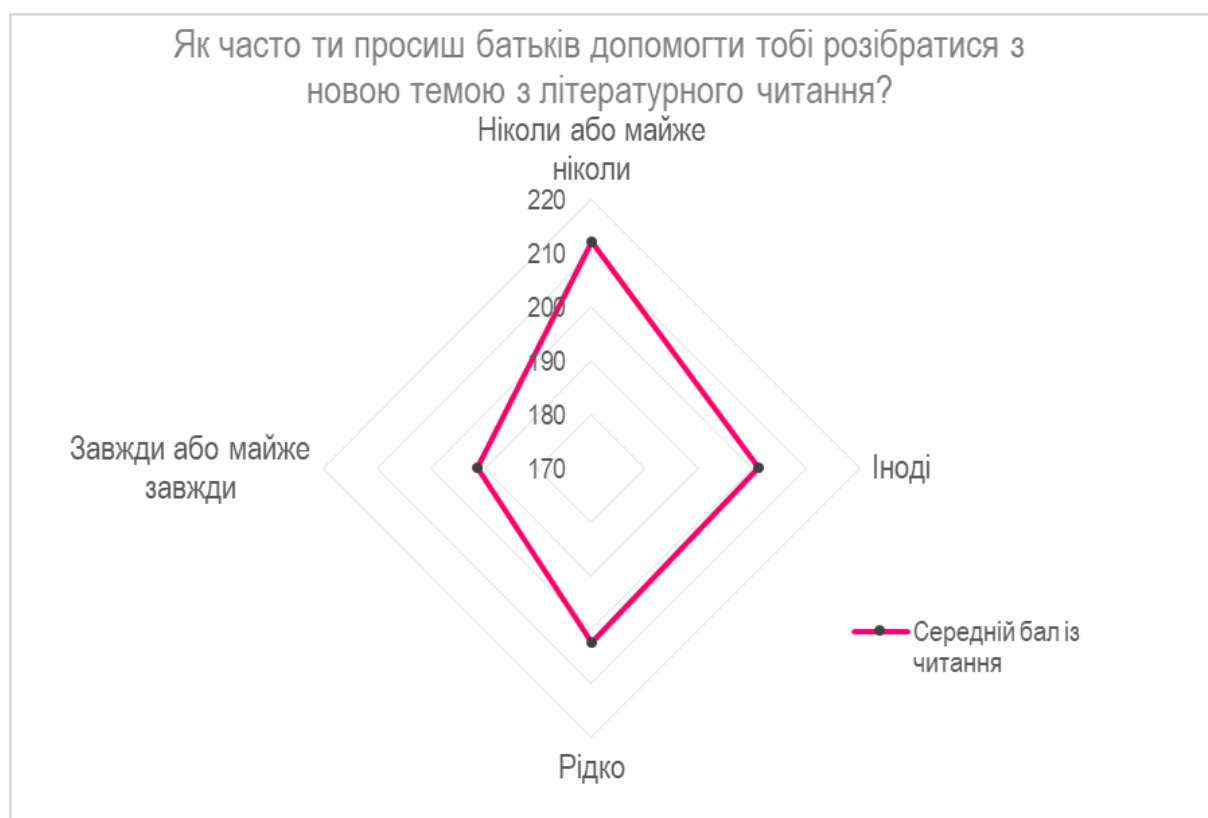

Рисунок 4.21 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Як часто ти просиш батьків допомогти тобі розібратися з новою темою з літературного читання?»

Таблиця 4.24 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читаю за власним бажанням для задоволення чи розваги»

Читаю за власним бажанням для задоволення чи розваги	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Кілька разів на місяць	20,8	202,7	1,3
Кілька разів на тиждень	35,2	205,6	0,9
Кожного дня або майже кожного дня	29,5	201,7	1,2
Ніколи або майже ніколи	11,6	195,1	1,6

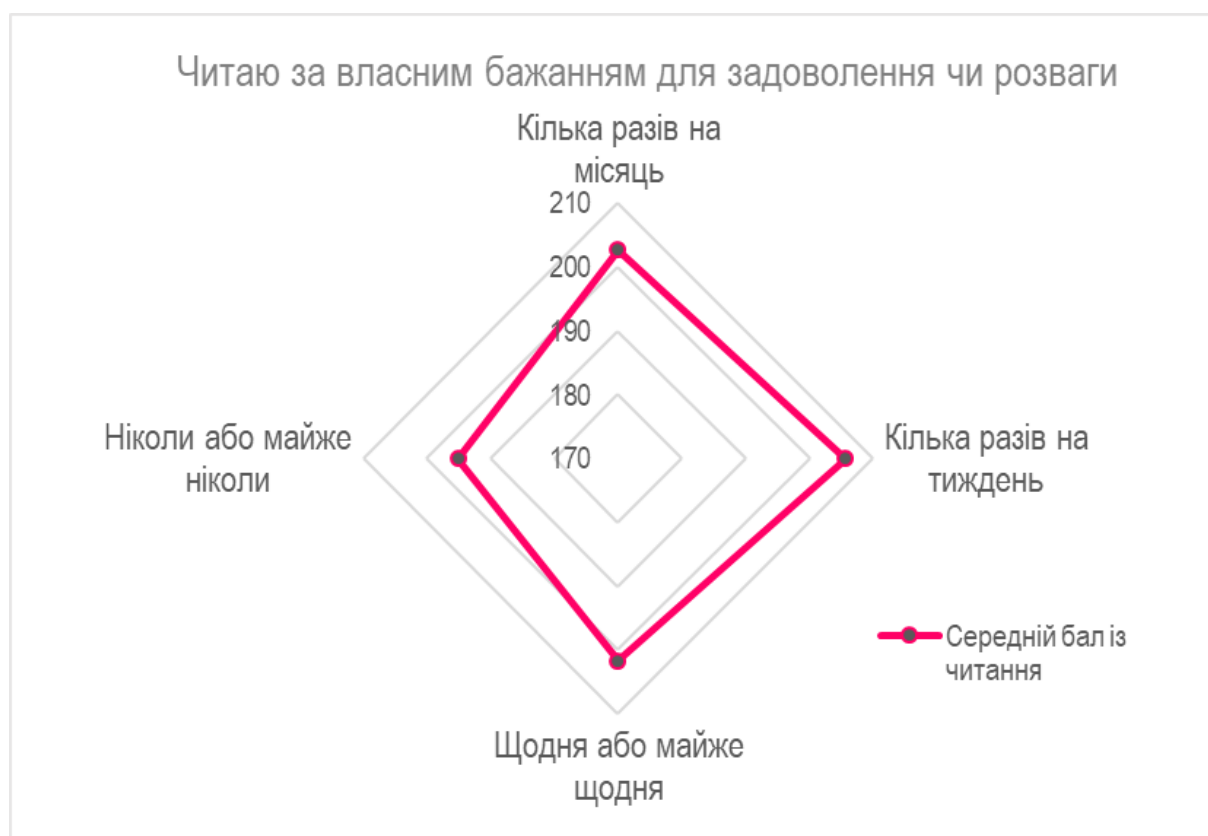

Рисунок 4.22 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаю за власним бажанням для задоволення чи розваги»

Таблиця 4.25 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читаю за власним бажанням, щоб дізнатися про щось корисне»

Читаю за власним бажанням, щоб дізнатися про щось корисне	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Кілька разів на місяць	21,2	203,3	1,2
Кілька разів на тиждень	35,7	206,6	0,9
Кожного дня або майже кожного дня	31,1	199,8	1,1
Ніколи або майже ніколи	8,8	196,0	1,9

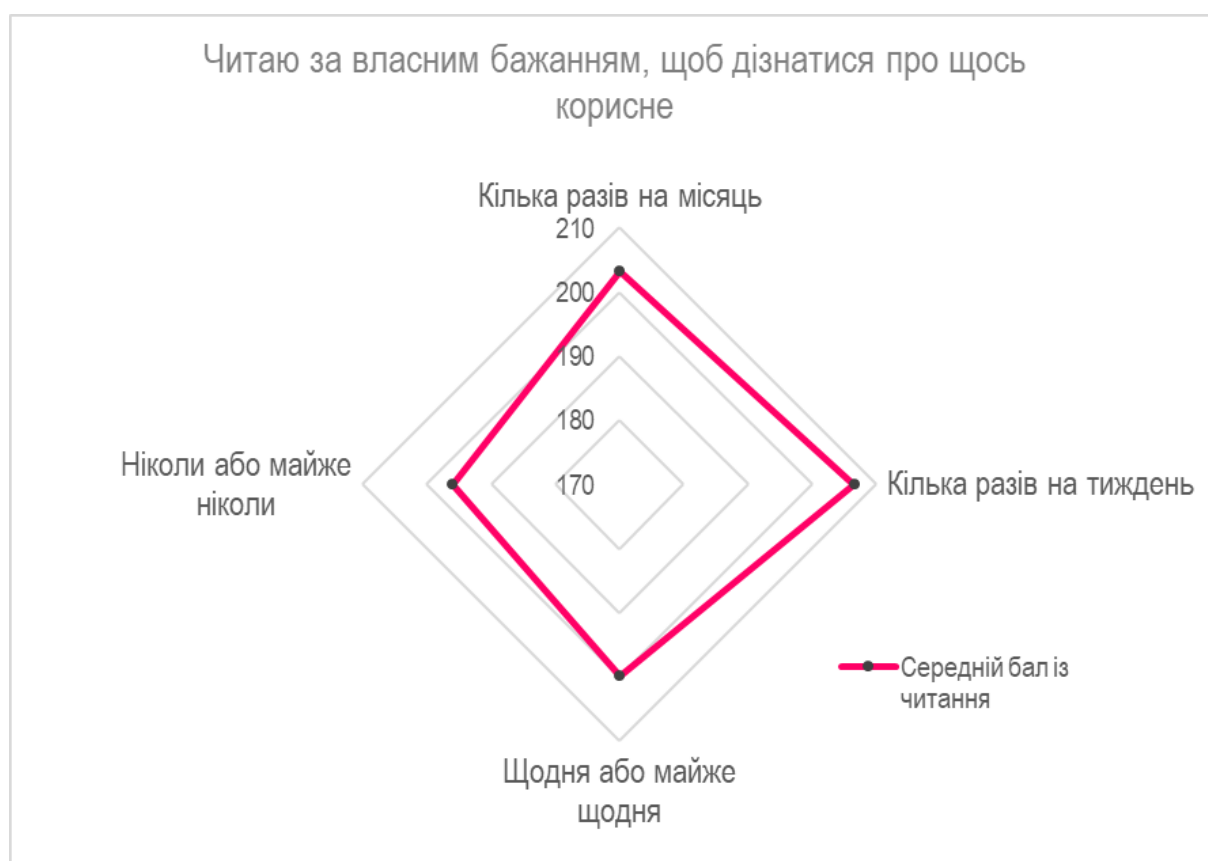

Рисунок 4.23 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаю за власним бажанням, щоб дізнатися про щось корисне»

Таблиця 4.26 – Розподіл відповідей учнів і середнього балу за запитанням анкети «Читаю, тому що мене змушують батьки або інші дорослі»

Читаю, тому що мене змушують батьки або інші дорослі	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Кілька разів на місяць	14,8	202,2	1,5
Кілька разів на тиждень	8,7	197,0	1,9
Кожного дня або майже кожного дня	8,9	188,0	1,9
Ніколи або майже ніколи	63,2	206,1	0,7

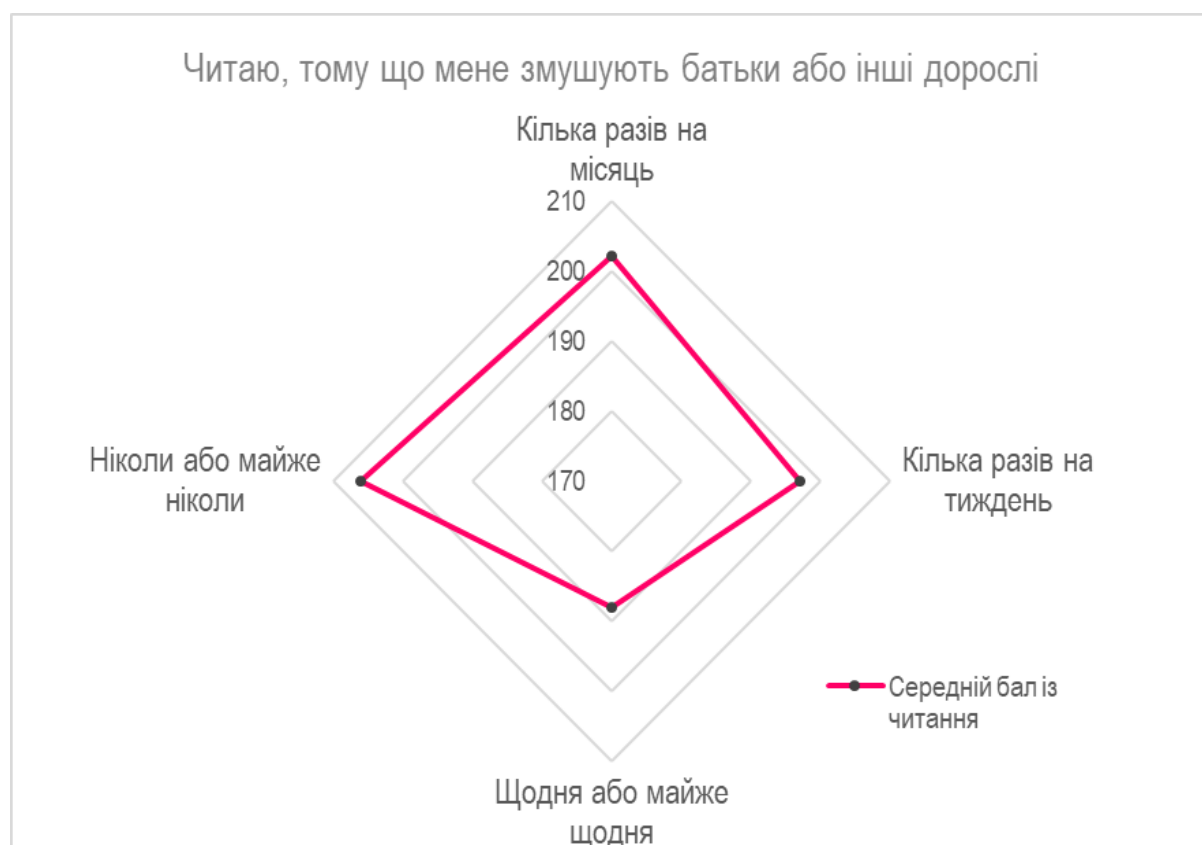

Рисунок 4.24 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаю, тому що мене змушують батьки або інші дорослі»

Таблиця 4.27 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Мені цікаве те, що я читаю на уроках літературного читання»

Мені цікаве те, що я читаю на уроках літературного читання	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	4,8	190,1	2,9
Частково не погоджуюся	7,2	198,6	2,1
Частково погоджуюся	31,6	201,9	1,0
Повністю погоджуюся	53,9	203,8	0,8

Рисунок 4.25 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Мені цікаве те, що я читаю на уроках літературного читання»

Таблиця 4.28 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Книжки, які я читаю вдома, цікавіші ніж ті, які ми читаємо на уроках літературного читання»

Книжки, які я читаю вдома, цікавіші ніж ті, які ми читаємо на уроках літературного читання	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	20,0	194,6	1,2
Частково не погоджуюся	24,6	206,3	1,1
Частково погоджуюся	28,4	207,6	1,0
Повністю погоджуюся	22,2	200,6	1,2

Рисунок 4.26 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Книжки, які я читаю вдома, цікавіші ніж ті, які ми читаємо на уроках літературного читання»

Таблиця 4.29 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Я часто нудьгую на уроках літературного читання»

Я часто нудьгую на уроках літературного читання	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	51,1	204,9	0,8
Частково не погоджуюся	19,4	203,6	1,2
Частково погоджуюся	16,0	201,2	1,4
Повністю погоджуюся	8,5	194,4	1,8

Рисунок 4.27 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Я часто нудьгую на уроках літературного читання»

Таблиця 4.30 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читання – це мій улюблений спосіб проводити вільний час»

Читання - це мій улюблений спосіб проводити вільний час	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	19,1	199,4	1,2
Частково не погоджуюся	22,1	207,1	1,2
Частково погоджуюся	30,0	206,7	1,0
Повністю погоджуюся	24,1	197,1	1,2

Рисунок 4.28 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читання – це мій улюблений спосіб проводити вільний час»

Таблиця 4.31 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читаючи, я дізнаюся багато нового»

Читаючи, я дізнаюся багато нового	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	3,0	182,0	3,5
Частково не погоджуюся	6,1	194,2	2,4
Частково погоджуюся	20,7	203,0	1,3
Повністю погоджуюся	67,0	203,8	0,7

Рисунок 4.29 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читаючи, я дізнаюся багато нового»

Таблиця 4.32 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Читати важливо, щоб досягти успіху в житті»

Читати важливо, щоб досягти успіху у житті	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	3,5	193,8	3,0
Частково не погоджуюся	6,5	202,7	2,3
Частково погоджуюся	18,3	208,2	1,2
Повністю погоджуюся	66,0	202,3	0,7

Рисунок 4.30 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Читати важливо, щоб досягти успіху у житті»

Таблиця 4.33 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Я читаю лише тоді, коли мушу це робити»

Я читаю лише тоді, коли мушу це робити	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	37,2	208,6	0,9
Частково не погоджуюся	17,7	207,1	1,4
Частково погоджуюся	18,4	200,0	1,3
Повністю погоджуюся	22,1	191,8	1,1

Рисунок 4.31 – Середній бал учнів відповідно до обраних ним категорій відповідей на запитання анкети «Я читаю лише тоді, коли мушу це робити»

Таблиця 4.34 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Зазвичай мені нудно читати»

Зазвичай мені нудно читати	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	46,8	204,4	0,9
Частково не погоджуюся	21,3	204,0	1,2
Частково погоджуюся	16,3	204,4	1,3
Повністю погоджуюся	9,8	194,3	1,6

Рисунок 4.32 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Зазвичай мені нудно читати»

Таблиця 4.35 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Літературне читання не настільки важливе, як інші шкільні предмети»

Літературне читання не настільки важливе, як інші шкільні предмети	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	38,4	205,6	0,9
Частково не погоджуюся	22,2	203,3	1,2
Частково погоджуюся	17,5	203,3	1,3
Повністю погоджуюся	15,9	197,0	1,5

Рисунок 4.33– Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Літературне читання не настільки важливе, як інші шкільні предмети»

Таблиця 4.36 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Я зазвичай можу легко впоратися із завданнями з літературного читання»

Я зазвичай можу легко впоратися із завданнями з літературного читання	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	3,1	177,3	3,1
Частково не погоджуюся	7,6	190,9	1,9
Частково погоджуюся	24,8	200,3	1,3
Повністю погоджуюся	61,4	206,0	0,7

Рисунок 4.34 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Я зазвичай можу легко впоратися із завданнями з літературного читання»

Таблиця 4.37 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Мені складніше читати, ніж багатьом іншим учням із мого класу»

Мені складніше читати, ніж багатьом іншим учням із мого класу	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	62,4	207,9	0,7
Частково не погоджуюся	15,5	199,1	1,4
Частково погоджуюся	10,3	191,9	1,5
Повністю погоджуюся	6,2	184,9	2,7

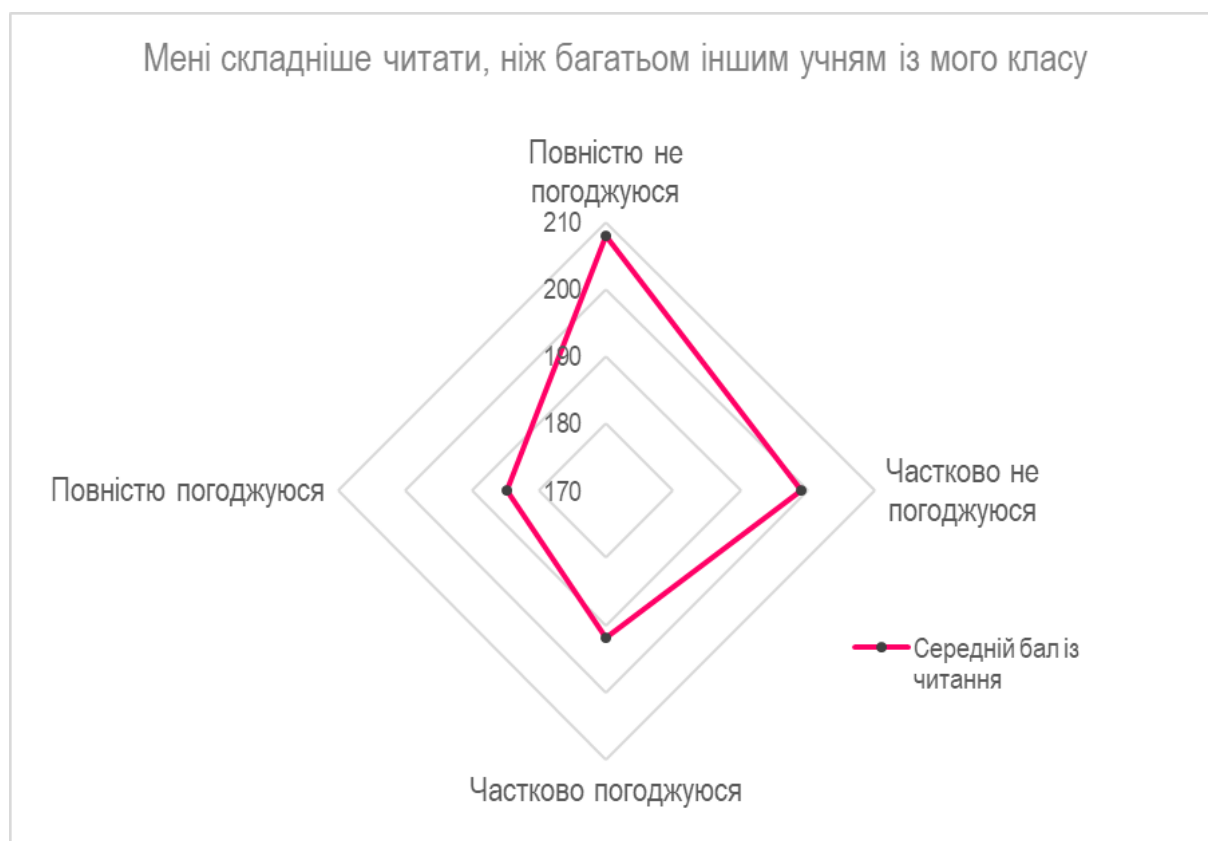

Рисунок 4.35 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Мені складніше читати, ніж багатьом іншим учням із мого класу»

Таблиця 4.38 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Літературне читання для мене складніше, ніж інші шкільні предмети»

Літературне читання для мене складніше, ніж інші шкільні предмети	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	73,6	206,0	0,6
Частково не погоджуюся	9,9	199,3	2,0
Частково погоджуюся	6,2	192,1	2,3
Повністю погоджуюся	4,3	179,6	3,3

Рисунок 4.36 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Літературне читання для мене складніше, ніж інші шкільні предмети»

Таблиця 4.39 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Мій учитель каже мені, що я добре читаю»

Мій учитель каже мені, що я добре читаю	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Повністю не погоджуюся	5,7	184,6	2,4
Частково не погоджуюся	15,0	195,7	1,4
Частково погоджуюся	37,1	202,6	0,9
Повністю погоджуюся	37,4	208,7	1,0

Рисунок 4.37 – Середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Мій учитель каже мені, що я добре читаю»

Таблиця 4.40 – Розподіл відповідей учнів і середнього бала за запитанням анкети «Наскільки складними тобі видалися завдання тесту, який ти виконував/виконувала на попередньому уроці?»

Наскільки складними тобі видалися завдання тесту, який ти виконував / виконувала на попередньому уроці?	Відповіді учнів (%)	Середній бал із читання	Стандартна похибка середнього
Дуже складними	1,1	172,8	5,2
Складними	10,9	195,1	1,8
Дуже легкими	35,5	201,1	0,9
Легкими	49,9	205,4	0,8

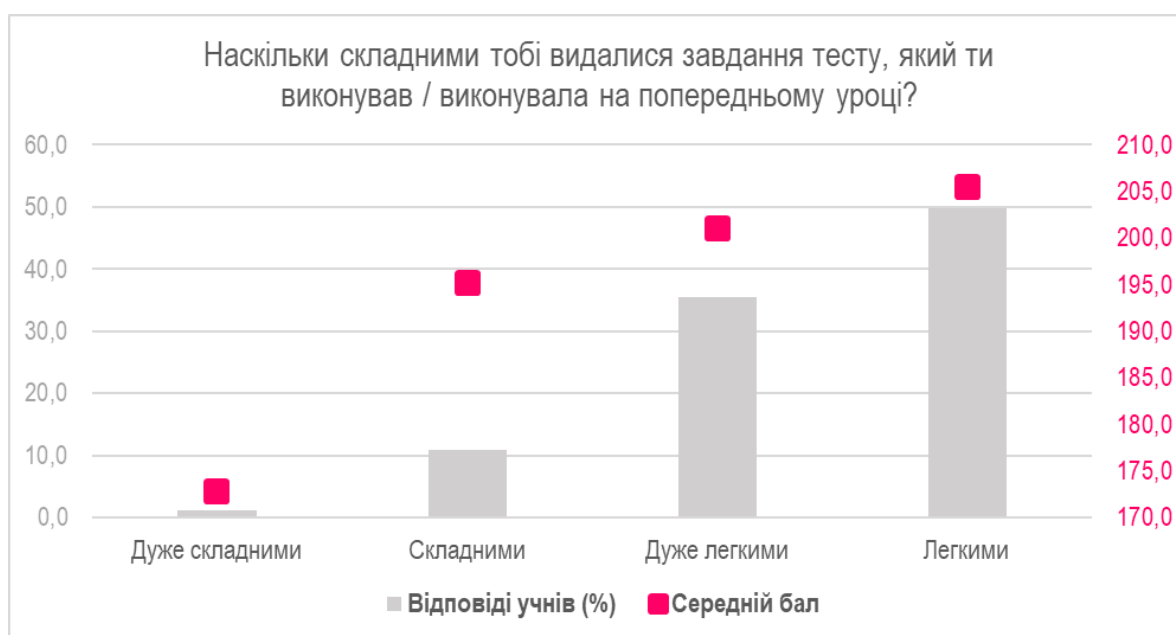

Рисунок 4.38 – Кількість відповідей і середній бал учнів відповідно до обраних ними категорій відповідей на запитання анкети «Наскільки складними тобі видалися завдання тесту, який ти виконував/виконувала на попередньому уроці?»

4.6 Чи є зв'язок між результатами тестування із читання та шкільною оцінкою учнів (за даними анкетування учнів)

Оскільки в межах основного етапу моніторингового дослідження офіційні дані щодо успішності учнів, які брали участь у тестуванні із читання, не збиралися, в анкеті учням було запропоновано самостійно вказати свою оцінку, яку вони отримали в попередньому навчальному семестрі із літературного читання та української мови.

За підсумками аналізу цих даних і результатів виконання учнями тестів із читання виявлено, що шкільні оцінки корелюють із результатами, яких випускники початкової школи досягли під час тестування із читання. Коефіцієнт Пірсона дорівнює 0,53 (рівень значущості встановлений на рівні 0.01). Це доводить, що загалом між цими показниками наявний кореляційний зв'язок. Разом із цим можна зробити висновок, що тести із читання перевіряли не знання з предметів літературного читання й української мови, а вимірювали сформованість читацької компетентності, адже учні з низькими шкільними оцінками змогли отримати досить високі бали за підсумками тестування, подолавши визначений у моніторинговому дослідженні базовий поріг 170 балів, тоді як деякі учні з високими оцінками за шкільною шкалою з літературного читання й української мови не змогли подолати високий поріг у 230 балів.

На **Рисунку 4.33** можна побачити графік розсіювання, який відображає залежність оцінки із читання за перше півріччя 4-го класу учнів-учасників моніторингового дослідження із середнім балом за тестування із читання в межах цього моніторингового дослідження.

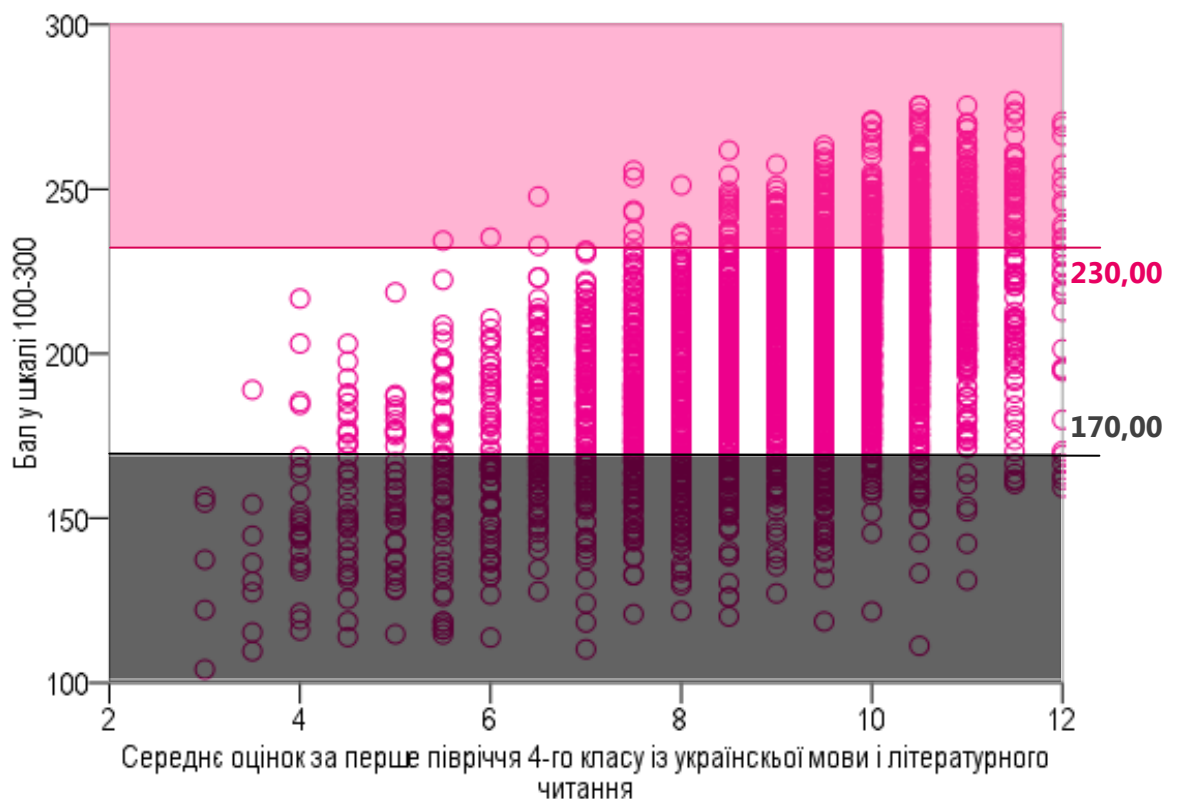

Рисунок 4.39 – Графік розсіювання залежності балу за тестом від середнього значення оцінок за літературне читання й українську мову, вказаних учнями під час анкетування

Результати аналізу засвідчують, що між балами, отриманими випускниками початкової школи із читання за підсумками тестування під час моніторингового дослідження, та оцінками, які мали учні за підсумками навчання з літературного читання та української мови впродовж трьох із половиною років у початковій школі (за даними анкетування учнів), наявний певний зв'язок.

Цей зв'язок є досить сильним, але функціональної залежності не спостерігається, що вказує на те, що за допомогою тестових завдань, використаних під час основного етапу моніторингового дослідження, перевірялася саме сформованість читацької компетентності, а не знання з мови чи літератури за шкільною програмою. Крім того, можна припустити, що на рівень сформованості читацької компетентності в її інтерпретації, прийнятій у межах моніторингового дослідження, впливає не лише навчання в межах мовно-літературних курсів, а й навчання з інших предметів, які передбачають роботу з текстовими матеріалами, зокрема інформаційно-пізнавальними.

4.7 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи й окремими професійно-кваліфікаційними характеристиками вчителя (за даними анкетування вчителів)

У межах аналізу даних, отриманих за підсумками тестування й анкетування учнів та анкетування вчителів, було простежено зв'язок успішності випускників початкової школи в читанні з тим, яку кваліфікацію та педагогічне звання мають їхні вчителі.

Статистичні показники для середнього бала класів, учні яких проходили тестування із читання, у зв'язку з кваліфікацією вчителів наведено в **Таблиці 4.41** і на **Рисунку 4.40**. Із цих даних випливає, що учні класів, які навчалися під орудою вчителів із вищою кваліфікаційною категорією, мають найвищі показники успішності із читання. Разом із тим робити порівняльні висновки щодо успішності учнів тих класів, яких навчали вчителі з різними кваліфікаційними категоріями, у цьому разі не є коректним, оскільки вибірка вчителів не є репрезентативною (як бачимо із **Таблиці 4.41** кількість учителів за деякими категоріями незначна).

Не можна проводити також порівняння середніх балів класів шкіл із різною наповненістю (наприклад, у класі може навчатися 30 учнів, а може навчатися 7 учнів). Таке порівняння не є коректним ані за змістом, ані статистично. З огляду на це більш виваженим підходом є розгляд відсотків учнів, які подолали визначені в моніторинговому дослідженні пороги сформованості читацької компетентності, навчаючись у школах із різною наповненістю, тобто розгляд відсотків учнів, які подолали визначені пороги, окремо для кожної категорії вчителів ЗЗСО із малою наповненістю та ЗЗСО зі звичайною наповненістю²⁷. На **Рисунках 4.41** і **4.42** наведено графіки для малих і звичайних шкіл, де кульками різних кольорів позначено точку відсотків учнів, які подолали високий, середній і базовий пороги, для кожної категорії відповідно до страт малих і звичайних за наповненістю шкіл. На відповідних графіках за горизонтальною віссю зафіксовано відсотки подолання порогів, а з вертикальною – кваліфікаційні категорії вчителів.

Як видно з графіка на **Рисунку 4.41**, відсоток подолання учнями малих шкіл всіх порогів найвищий у тих учителів, які мають вищу кваліфікаційну категорію, тоді як учнями звичайних шкіл – у вчителів, які не мають категорії. Це зумовлено тим, що до цієї групи вчителів потрапило всього 2,9 відсотка вчителів, тобто 7 осіб. По суті, якщо розглядати, скільки класів опинилося на різних стратах, то можна сказати, що наведені відсотки для звичайних шкіл для категорії вчителів, які не мають кваліфікаційного рівня, – це дані лише за одним класом (приблизно 35 учнів). Для малих шкіл – за шістьма класами (приблизно 100 учнів). Тобто робити висновки за отриманими результатами неможливо. Загалом у вчителів вищої кваліфікаційної категорії як середні бали їхніх учнів із читання вищі, так і відсотки учнів, які подолали відповідні пороги сформованості читацької компетентності, більші. Разом із тим на підставі отриманих даних робити якісь висновки за іншими категоріями вчителів як малих за наповненістю шкіл, так звичайних не можна.

Аналогічна ситуація й із даними щодо зв'язку середнього бала учнів із читання та педагогічного звання вчителя (**Таблиця 4.42**, **Рисунки 4.43–4.45**). Найкращі результати мають учні й класи у тих учителів, як мають педагогічне звання учителя-методиста. Нижчі показники – у старших учителів. Якщо більш детально вивчити відсотки подолання рівнів сформованості читацької компетентності, то у звичайних школах показники подолання середнього й високого рівнів у старших вчителів досить високі, у школах же з малою наповненістю – нижчі, але не істотно. У стосунку ж до груп учителів, які не мають педагогічного звання чи потрапили до категорії «Інше» зробити певні однозначні висновки, особливо за стратами, складно.

²⁷ Ці результати було отримано за незваженою вибіркою, оскільки в межах страт ЗЗСО за наповненістю вибірка була репрезентативною (див. Розділ 3.1 цієї Частини Звіту).

Певний зв'язок спостерігається між результатами навчання випускників початкової школи та рівнем кваліфікації й педагогічним званням учителя, але однозначних висновків щодо впливу цих характеристик учителя на середній бал учнів із читання зробити не можна лише на основі прямого аналізу відсотків подолання порогів і середніх балів класів. Потрібен більш глибокий аналіз інших чинників, наприклад, які методики викладання використовує вчитель, які він застосовує форми організації роботи в класах тощо. Впливати на середній бал учнів може кілька факторів одночасно.

Таблиця 4.41 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кваліфікаційної категорії вчителя

Яка ваша кваліфікаційна категорія?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Ще не маю категорії	3,8	172,4	187,1	198,8	204,9	217,7	3,4
Спеціаліст	8,3	162,8	184,5	192,2	212,2	218,6	2,3
Спеціаліст II категорії	8,8	174,4	182,5	192,4	203,1	215,7	3,9
Спеціаліст I категорії	15,6	170,5	185,6	195,8	208,5	213,9	6,1
Спеціаліст вищої категорії	63,5	181,4	193,9	201,8	211,1	220,6	1,2

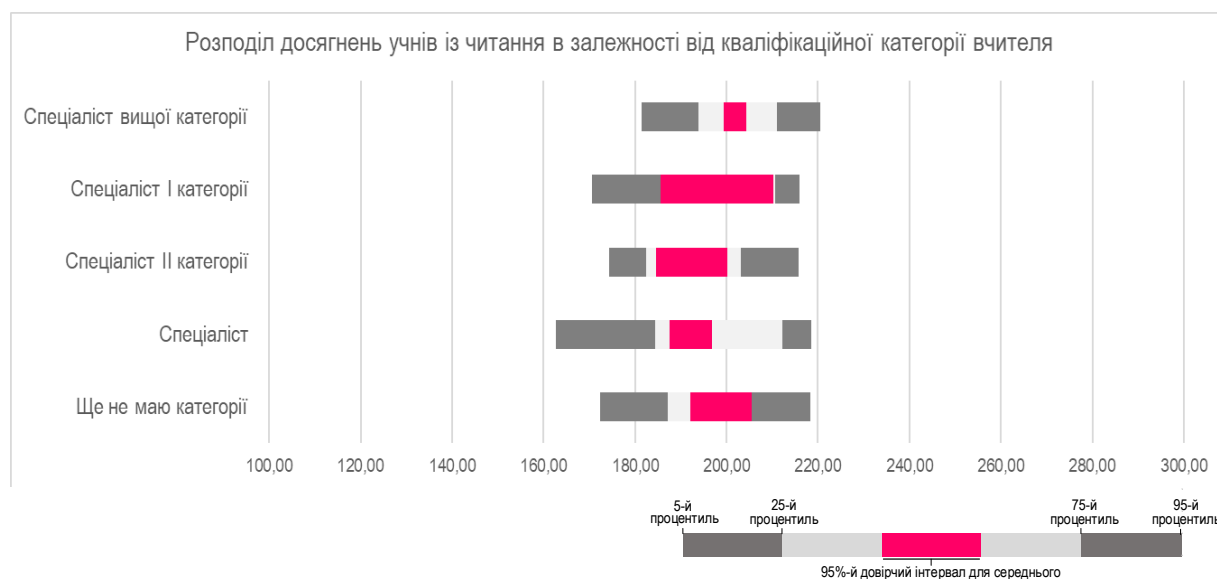

Рисунок 4.40 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кваліфікаційної категорії вчителя

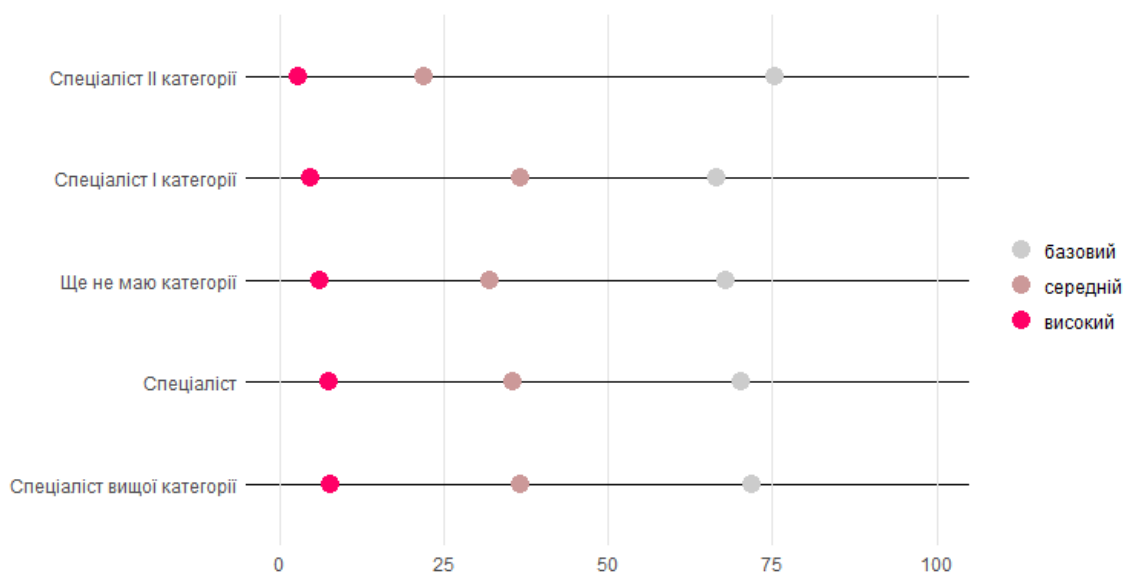

Рисунок 4.41 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від категорії вчителя для страти малих за наповненістю шкіл

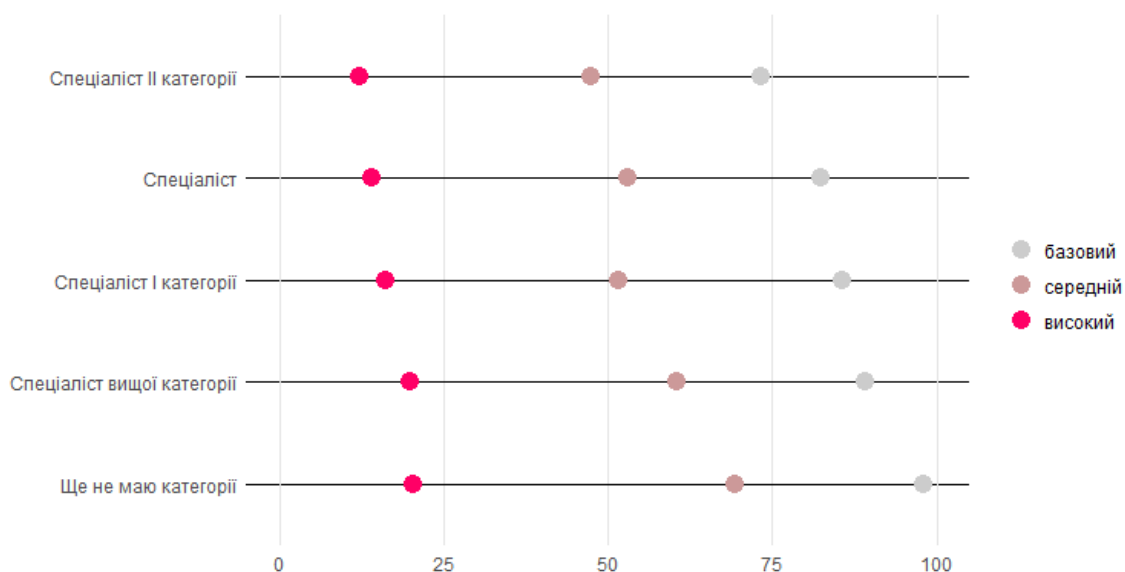

Рисунок 4.42 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від категорії вчителя для страти звичайних за наповненістю шкіл

Таблиця 4.42 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від педагогічного звання вчителя

Яке педагогічне звання Ви маєте?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Інше	2,2	154,5	162,8	182,4	170	176	4,7
Не маю педагогічного звання	53,7	174,4	186,7	195,9	205,4	217,1	1,3
Старший учитель	31,3	178,5	198,1	202,1	210,9	218,6	1,9
Учитель-методист	12,8	187	194,3	208,5	217	236,7	2,5

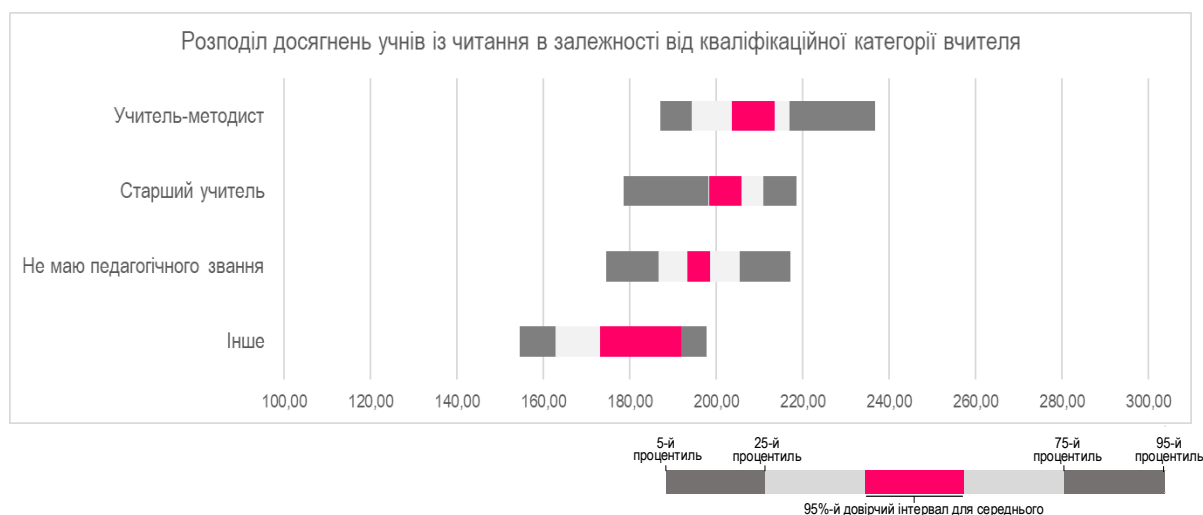

Рисунок 4.43 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від педагогічного звання вчителя

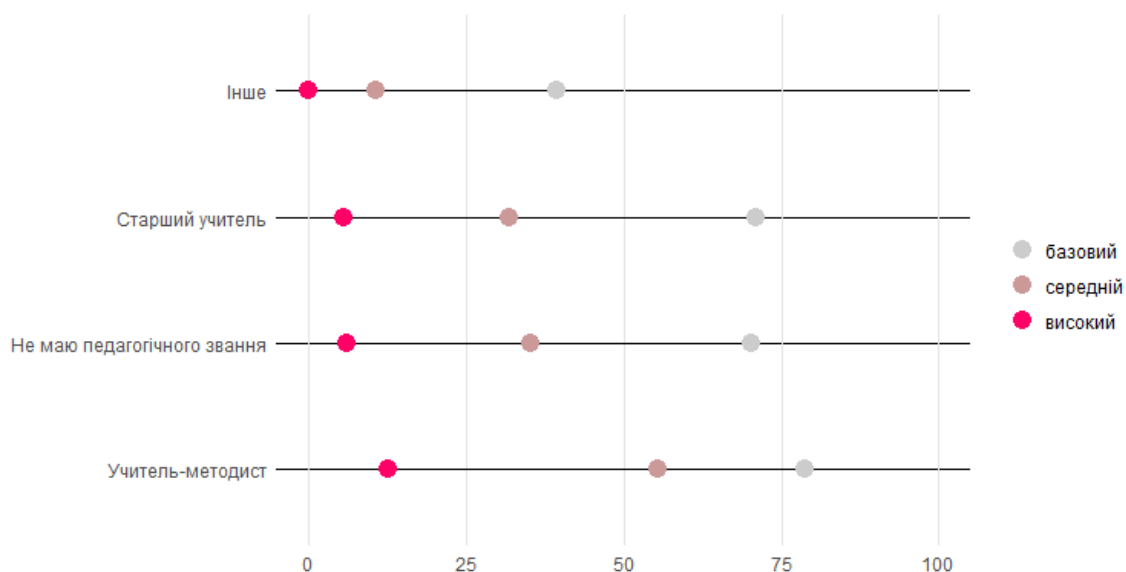

Рисунок 4.44 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від педагогічного звання вчителя для страти малих за наповненістю шкіл

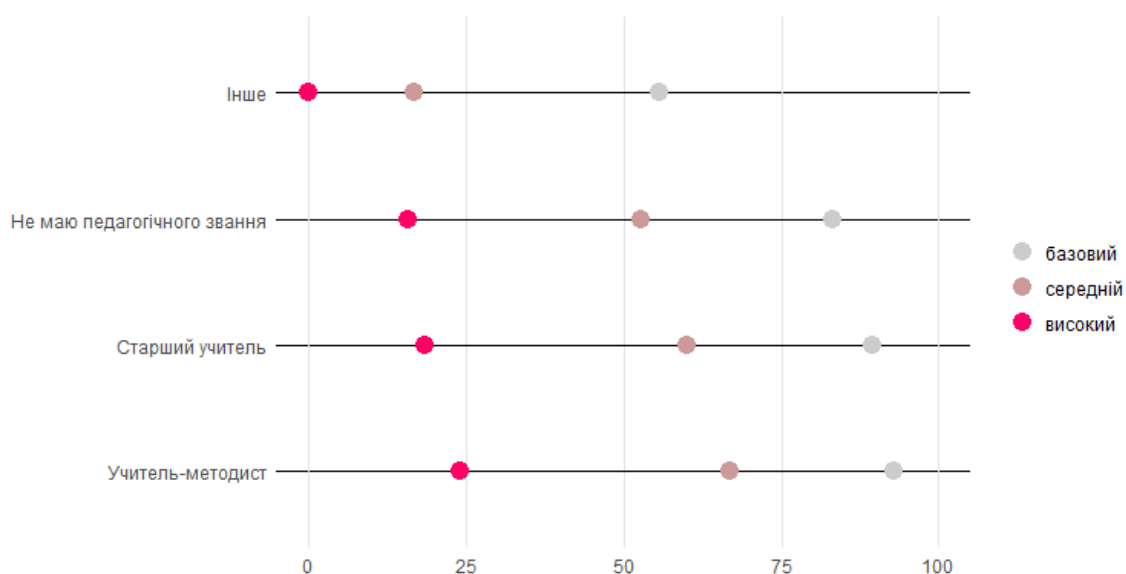

Рисунок 4.45 – Відсоток подолання учнями визначених у моніторинговому дослідженні порогів із читання залежно від педагогічного звання вчителя для страти звичайних за наповненістю шкіл

4.8 Чи є зв'язок між рівнем сформованості читацької компетентності випускників початкової школи та практиками викладання літературного читання в ЗЗСО (за даними анкетування вчителів)

В анкеті вчителя, що була використана на основному етапі моніторингового дослідження, вчителям, учні яких виконували тести із читання, було запропоновано низку питань щодо використовуваних ними у своїй роботі прийомів, форм організації роботи учнів у класі й у позанавчальний час, методів навчання на уроках літературного читання тощо.

У **Таблицях 4.43** та **4.44** наведено основні результати, отримані за відповідями вчителів на ці запитання: відсотки, які відображають частоту застосування тих чи інших прийомів, методів та форм роботи, середній бал класів (стрілка вказує на те, вище, дорівнює чи нижче результат середнього за вибіркою) і похибку середнього. Якщо проаналізувати ці результати, то можна висувати, що практично всі методи навчання (**Таблиця 4.44**) вчителі початкової школи, зокрема на уроках літературного читання й мови, застосовують досить часто. Щоправда, це не впливає значно на середні результати класів із читання. Різні форми організації навчання (**Таблиця 4.43**) вчителі використовують іноді чи часто, що також вагомо не впливає на зміну середнього класів.

У **Таблиці 4.45** наведено інформацію щодо використання вчителями різних засобів навчання як основних або додаткових матеріалів. Більшість учителів відповіла, що підручники на уроках читання вони використовують як основний засіб, тоді як хрестоматії, робочі зошити, різні книжки, журнали, газети, енциклопедії та словники – як додаткові. Цікаво, що мультимедійні засоби навчання (електронні презентації, комп'ютерні тренажери) більше 25 % вчителів застосовують як основний засіб навчання, а 10,5 % – їх зовсім не використовують. Варто відзначити, що статистичні дані показують, що жодна з форм навчання, про які повідомляли вчителі, суттєво не впливає на успішність випускників початкової школи із читання.

Ще одним аспектом, який важливо було дослідити під час аналізу результатів опитування вчителів, було з'ясування того, наскільки впливає використання електронних пристроїв на уроках літературного читання (смартфонів, комп'ютерів) на рівень сформованості читацької компетентності учнів, а також чи впливає організація навчального середовища (наявність бібліотеки в класі, наповненість бібліотеки книжками й періодичними виданнями тощо) на середній бал із тесту із читання. У результаті було з'ясовано, що більшість учителів досить рідко (25 %) використовує під час навчання читання електронні пристрої (**Таблиця 4.46**). Відповідно цей фактор не впливає

Користь від регулярного читання як такого собі способу відпочинку для розвитку читацької компетентності широко визнана, і тому заохочення дітей до постійного читання як до звички на все життя є освітнім імперативом. Учитель, який є зразком людини, що захоплюється читанням у задоволення, може відіграти важливу роль у посиленні любові дітей до читання, щоб вони постійно вправлялися в цьому. Однак невідомо, чи є в усіх учителів час, схильність і спроможність активно показувати свою любов до читання в класах. Ця стаття аналізує дані дослідження 2016 року *Western Australian Study in Children's Book Reading*, простежуючи, які вчительські моделі поведінки й ставлення учні вважають ознаками любові вчителя до читання. Хоча багато учнів не знали, люблять їхні вчителі чи не люблять читати, вони все ж помічали, що ті вчителі, які схожі на тих, хто дійсно залюблений у книгу, говорили про книги в контексті розмов про відпочинок, читали в школі якусь свою книгу й читали в класі книги виразно та емоційно.

Анотація до: Merga M. K. "I don't know if she likes reading": Are teachers perceived to be keen readers, and how is this determined? *English in Education*.

Research Journal of the National Association for the Teaching of English. 2016. Vol. 50, Issue 3. URL:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1111/eie.12126>

істотно на середні бали учнів із читання (**Рисунок 4.46**). Наявність бібліотечки або читацького куточка в класі також безпосередньо не впливає на середній бал класу із читання (**Таблиця 4.47** і **Рисунок 4.47**). Разом із тим кількість книг у класному читацькому куточку, можна сказати, має вплив, хоча й не істотний (**Таблиця 4.48** і **Рисунок 4.48**): чим більше книг – тим вищий середній бал учнів. Тобто можна припустити, що наявність в учнів можливості обирати книжки для читання в класі може мати вплив на формування інтересу до читання і, таким чином, підвищувати рівень сформованості читацької компетентності.

Наявність періодичних видань у класній кімнаті не впливає на середні бали учнів (**Таблиця 4.49** і **Рисунок 4.49**), що може свідчити про те, що в початковій школі вчителі більше уваги приділяють книжкам, а не періодиці як джерелу інформації й потенційному засобу розвитку читацької спроможності учнів.

Так само не справляють впливу на середній бал учнів такі фактори, як частота організації вчителями самостійного читання, а також наявність у дітей можливості брати книжки з класної бібліотеки (**Таблиця 4.50** та **4.51** і **Рисунок 4.50** та **4.51**).

Поряд із цим простежується певний зв'язок між читацької успішністю випускників початкової школи та тим, як часто вчителі задають їм прочитати певний текст як одне з домашніх завдань із літературного читання або з інших предметів (**Таблиця 4.52** і **Рисунок 4.52**). У цьому випадку доцільно порівнювати категорією «Щодня» (20,5 %) з категоріями «Три або чотири рази на тиждень» і «Один або два рази на тиждень». Дані показують, що учням із класів, яким задають читати додому щодня, мають істотно нижчі середні бали (182,7) порівняно з учням, яким задають читати додому один або два чи три або чотири рази на тиждень (193,7 і 189,7 бала відповідно). На графіку на **Рисунку 4.52** можна бачити, як відрізняються середні бали з урахуванням довірчого інтервалу. За іншими категоріями відповідей однозначні висновки зробити не можна, оскільки кількість таких класів у вибірці дуже мала.

Останні запитання анкети, яка була використана на основному етапі моніторингового дослідження ставили

Як ми можемо допомогти їм [дітям – *Прим.*] знайти свій власний м'який і тихий голос? З аналізу досліджень, довгих розмов із колегами в позаурочний час і пізніми вечорами, із десятилітнього власного досвіду як читача, який свідомо рефлексує процес свого читання, і як вчитель я переконалася, що я найбільш успішна в навчанні своїх дітей бути активними, вдумливими, просунутими читачами й «мислителями», коли я

- маю глибоке розуміння стратегії читання, якої збираюся їх навчати, і бачення того, коли і як вона допомагає мені самій як читачці;

- роздумую вголос після прочитання високоякісної літератури та добре написаних нехудожніх текстів;

- поступово даю свободу учням у використанні кожної стратегії читання;

- раджуся постійно з дітьми й пропоную їм чесний зворотний зв'язок, який рухає кожну дитину вперед відповідно до того, як я розумію те, як просунутий читач використовує читацьке стратегію, що була засвоєна;

- використовую мову, яка є науковою й точною, тим самим забезпечуючи спільну мову для обговорення книжок та ідей як у класі, так і поза ним;

- навчаю кожної стратегії читання окремо й поглиблено, але показую, як кожна стратегію надбудовується над іншою;

- навчаю читачів, а не читання;

- спонукаю думати аудиторію, створюючи опорні стенди, до яких учні можуть звертатися, додавати в них щось або змінювати в них щось упродовж всього курсу навчання протягом року;

- показую, як стратегії читання можуть бути застосовані під час вивчення інших дисциплін;

- створюю середовище, де читання цінується й розглядається як цілком практичний засіб.

Miller D. *Reading with Meaning: Teaching Comprehension in the Primary Grades.* Portland, Maine., 2006. 209 p.

<https://www.stenhouse.com/content/reading-meaning-second-edition>

на меті з'ясування того, які підручники та хрестоматії із читання для 4-го класу популярні в середовищі вчителів початкової школи станом на 2017/2018 навчальний рік. Як показали результати опитування більшість учителів навчала дітей за підручниками авторів О. Савченко чи В. Науменко (89,8 %) і хрестоматіями укладачів Т. Стуса й І. Агаркової (85,1%). У 27 % випадків у процесі викладання вчителі, окрім основного, використовують також підручники інших авторів, і у 24 % – хрестоматії інших укладачів. Дані за іншими відповідями наведені в **Таблицях 4.53** та **4.54**. У таблицях відображено як відсоток тих учителів, які відповіли на запитання, так і відсоток безпосередньо відповідей, який говорить про те, що незначна кількість учителів використовує більше одного підручника чи більше однієї хрестоматії в процесі навчання.

Попри те, що в анкеті для вчителя, яка була використана на основному етапі моніторингового дослідження, учителям було запропоновано дати відповіді на значну кількість запитань щодо їхніх педагогічних практик, форм організації навчання, методів навчання читання та ресурсного забезпечення освітнього процесу в початковій школі, отримані за підсумками опитування дані є недостатньо інформативними. Це пов'язано з тим, що значна кількість опитаних учителів здійснює навчання за однаковими підручниками, в основному використовує схожі методи організації навчання в класах і схожі педагогічні прийоми, що дають у середньому схожі результати класів за середнім балом.

Разом із тим отримані за результатами анкетування вчителів дані та висновки, зроблені за підсумками дослідження цих даних у зв'язку з успішністю учнів у читанні, надалі стануть тлом для простеження змін у сфері навчання читання в початковій школі, які, можливо, матимуть місце в майбутньому.

Таблиця 4.43 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від форм організації учнівської роботи, які використовував учитель у процесі викладання літературного читання в класі, який брав участь у тестуванні

Форми організації роботи учнів	Відповіді вчителів	Відсоток відповідей	Середній бал класу із тесту	Стандартна похибка
Фронтальна робота	Рідко або ніколи	0.7	↓ 185	0.7
	Іноді	12.4	↑ 203.4	2.7
	Часто	58.8	→ 198.3	1.7
	Дуже часто	28	→ 198.2	1.9
Групова робота, коли учні об'єднуються в групи за рівнем навчальних досягнень	Рідко або ніколи	18.6	↑ 208.9	2.6
	Іноді	27.8	→ 199.2	1.8
	Часто	40.5	→ 197.3	1.9
	Дуже часто	13	↓ 190.1	2.2
Групова робота, коли учні об'єднуються в групи за певними критеріями	Рідко або ніколи	0.9	↑ 211.5	0.8
	Іноді	17.7	→ 201.1	2.1
	Часто	54.6	→ 197.8	1.7
	Дуже часто	26.8	→ 200.2	2.4
Самостійне навчання	Рідко або ніколи	5.4	→ 200	3.8
	Іноді	36.9	→ 200	1.9
	Часто	43.4	→ 201.3	1.7
	Дуже часто	14.3	↓ 190	3.3
Індивідуальна робота учнів за наданим учителем планом	Рідко або ніколи	4	↑ 205.4	2.9
	Іноді	38.5	→ 198.1	1.8
	Часто	50.8	→ 199.4	1.7
	Дуже часто	6.7	↓ 193.4	3.4
Індивідуальна робота учнів, яка передбачає самостійне планування учнем своєї діяльності	Рідко або ніколи	10.1	→ 199.9	4.2
	Іноді	50.7	→ 200.4	1.7
	Часто	32.1	→ 197.9	1.9
	Дуже часто	7.2	→ 194.1	4.5

Таблиця 4.44 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від методів навчання, які використовував учитель у процесі викладання літературного читання в класі, що брав участь у тестуванні

Методи навчання в читанні	Відповіді вчителів	Відсоток відповідей	Середній бал класу із тесту	Стандартна похибка	
Пояснювально-ілюстративний (повідомлення вчителем інформації; сприйняття, усвідомлення і фіксація поданої інформації учнями)	Рідко або ніколи	1.6	↑	202.8	6.4
	Іноді	16.6	↑	198.4	2.8
	Часто	55.6	↑	200.6	1.7
	Дуже часто	26.3	➡	196.1	1.9
Репродуктивний (організація вчителем діяльності, спрямованої на відтворення учнем способів діяльності, а також певної інформації)	Рідко або ніколи	3.1	➡	196.5	5.1
	Іноді	17.4	↑	201.2	2.3
	Часто	66.5	↑	198.7	1.6
	Дуже часто	13	↑	199	2.4
Проблемний виклад (постановка вчителем певної пізнавальної проблеми для учнів, її вирішення учнями з допомогою / без допомоги вчителя)	Рідко або ніколи	1.1	↑	203.1	1.2
	Іноді	16.7	↑	199.1	4.1
	Часто	61.6	↑	198.8	1.3
	Дуже часто	20.6	↑	200	2.8
Частково-пошуковий (організація вчителем пошукової діяльності учнів, при цьому окремі етапи такої діяльності учні реалізують самостійно)	Рідко або ніколи	0.1	↓	184.4	0.0
	Іноді	28.7	↑	198.3	2.5
	Часто	48.1	↑	200.4	1.6
	Дуже часто	23.1	↑	197.6	2.3
Дослідницький (організація вчителем самостійної діяльності учнів, спрямованої на науковий пошук, творче застосування отриманих знань й умінь)	Рідко або ніколи	3	➡	196	8.5
	Іноді	36	↑	202.7	2.1
	Часто	44.4	↑	197.8	1.6
	Дуже часто	16.6	➡	195.5	3.1

Таблиця 4.45 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від специфіки засобів, які використовував учитель у процесі викладання літературного читання в класі, який брав участь у тестуванні

Використання на уроках літературного читання засобів навчання	Відповіді вчителів	Відсоток відповідей		Середній бал класу із тесту	Стандартна похибка
Підручники	Як основний	92.7	↑	198.9	1.2
	Як додатковий	6	↑	202	5.9
	Не використовую	1.3	↑	203.4	0.0
Хрестоматії	Як основний	8.8	↑	199	3.7
	Як додатковий	91	↑	199.2	1.3
	Не використовую	0.2	↓	186	0.0
Робочі зошити або роздруковки з текстами та завданнями до них	Як основний	14.4	⇒	195.7	3.5
	Як додатковий	69.1	↑	199.6	1.4
	Не використовую	16.4	↑	200.5	2.7
Різні дитячі книжки (наприклад, розповіді, збірки оповідань)	Як основний	3.3	⇒	191.8	4.8
	Як додатковий	96.7	↑	199.4	1.2
	Не використовую	0		.	.
Дитячі журнали та/або газети	Як основний	0.7	↓	184.5	0.0
	Як додатковий	96.2	↑	199.3	1.2
	Не використовую	3.1	⇒	195.3	8.1
Мультимедійні засоби навчання (електронні презентації, комп'ютерні тренажери, тощо)	Як основний	25.4	↑	199	2.4
	Як додатковий	64.1	↑	200	1.4
	Не використовую	10.5	⇒	194.2	4.4
Довідкові матеріали (наприклад, енциклопедії, словники)	Як основний	5.8	↑	197.6	3.7
	Як додатковий	94.1	↑	199.2	1.3
	Не використовую	0.1	↓	187.4	0.0

Таблиця 4.46 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від використання комп'ютерів або смартфонів на уроках літературного читання

Чи мають учні, можливість використовувати комп'ютери або смартфони на уроках літературного читання з навчальною метою?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Так	25	178,5	188,2	200,5	210,9	218,6	2,3
Ні	75	172,4	189,7	198,7	209,3	218,2	1,4

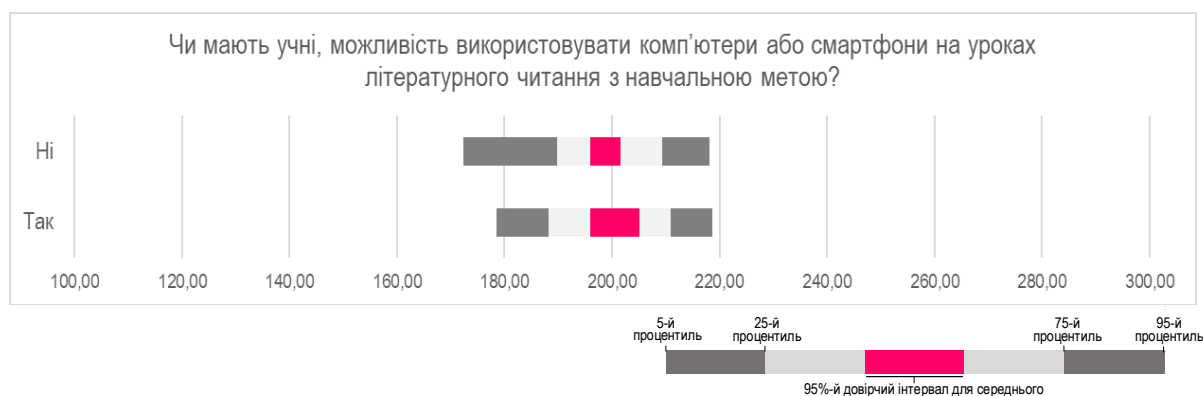

Рисунок 4.46 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від використання комп'ютерів або смартфонів на уроках літературного читання

Таблиця 4.47 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від наявності бібліотеки або куточка читача в класі

Чи є у Вашій класній кімнаті бібліотека або куточок читача?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Так	82,3	172,4	188,5	199	210,7	220	2,4
Ні	17,7	184,8	193,9	199,5	210,1	215,7	1,4

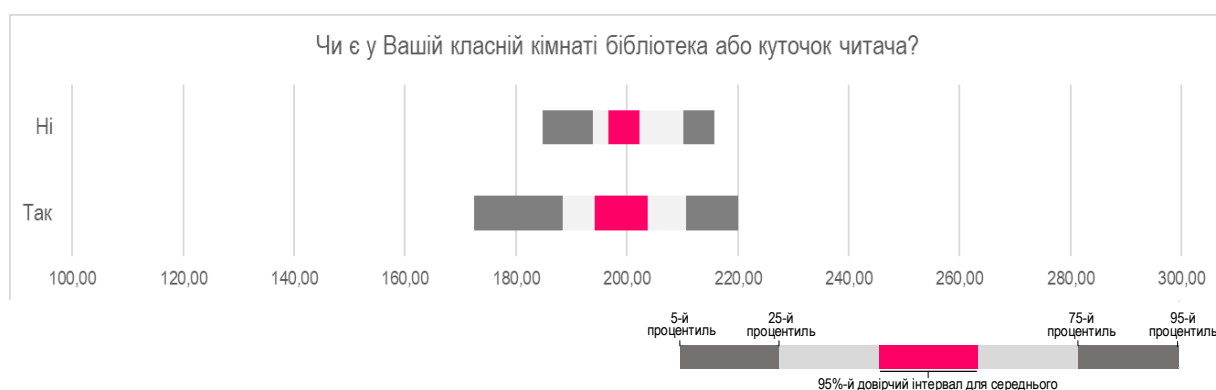

Рисунок 4.71 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від наявності бібліотеки або куточка читача в класі

Таблиця 4.48 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості книг у бібліотеці або в читацькому куточку в класі

Скільки приблизно книг у бібліотеці / читацькому куточку Вашого класу?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
0-25	5,1	166,5	188,9	191,7	198,6	212,1	2,0
26-50	30	183,9	193,4	201,3	210,3	219,4	2,0
51-100	43,6	174,4	186,4	197,1	208,5	214,3	3,3
Більше 100	21,4	162,8	187	200,8	217	236,7	5,9

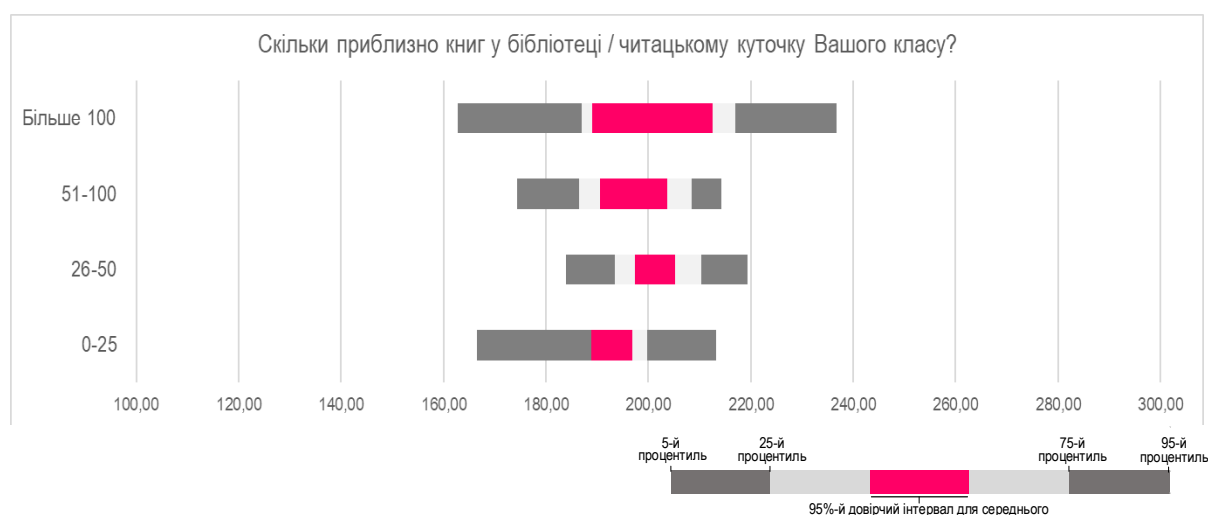

Рисунок 4.48 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості книг у бібліотеці або в читацькому куточку в класі

Таблиця 4.49 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості періодичних видань у бібліотеці або в читацькому куточку в класі

Скільки приблизно найменувань різних періодичних видань (журналів, часописів) є в бібліотеці / читацькому куточку Вашого класу?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
0	6,3	150,8	178,4	190,3	210,6	218,7	3,8
1-2	26,6	162,8	187,9	196,3	207,9	217,7	2,0
3-5	45,4	170,3	183,8	194,4	207,8	217,1	1,7
Більше ніж 5	21,7	168,1	186,7	197,9	209,2	224,6	4,1

Рисунок 4.49 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від кількості періодичних видань у бібліотеці або в читацькому куточку в класі

Таблиця 4.50 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від частоти організації вчителем самостійного читання учнями матеріалів із бібліотеки або читацького куточка в класі

Як часто Ви організовуєте самостійне читання учнями матеріалів із бібліотеки / читацького куточка Вашого класу?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Ніколи або майже ніколи	1,8	187,4	194,3	193,8	194,3	194,3	0,6
Один або два рази на місяць	37,1	173,7	192,7	200,1	211,5	220,6	2,2
Один або два рази на тиждень	46	172	186,4	197	208,5	218,2	1,8
Щодня або майже щодня	15	175,9	187	201,5	211,3	236,7	4,4

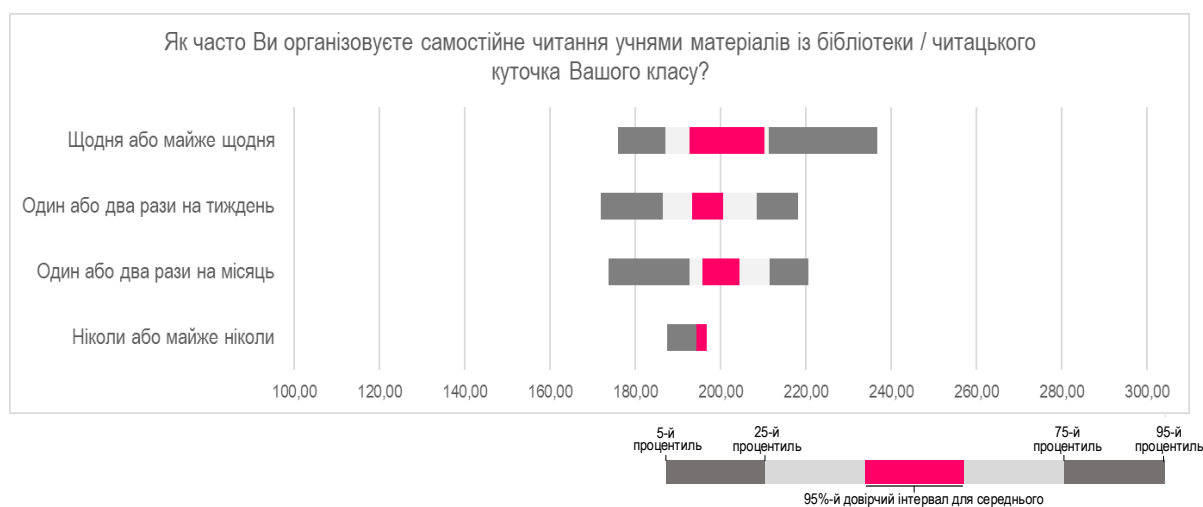

Рисунок 4.50 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від частоти організації учителем самостійного читання учнями матеріалів із бібліотеки або читацького куточка у класі

Таблиця 4.51 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, чи мали учні можливість брати матеріали з бібліотеки або читацького куточка

Чи мають можливість учні брати книги з бібліотеки/ читацького куточка Вашого класу додому?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Так	94,9	172,4	188,5	198,8	210,3	219,4	1,4
Ні	5,1	178,5	192,7	199,8	205,4	210,7	3,5

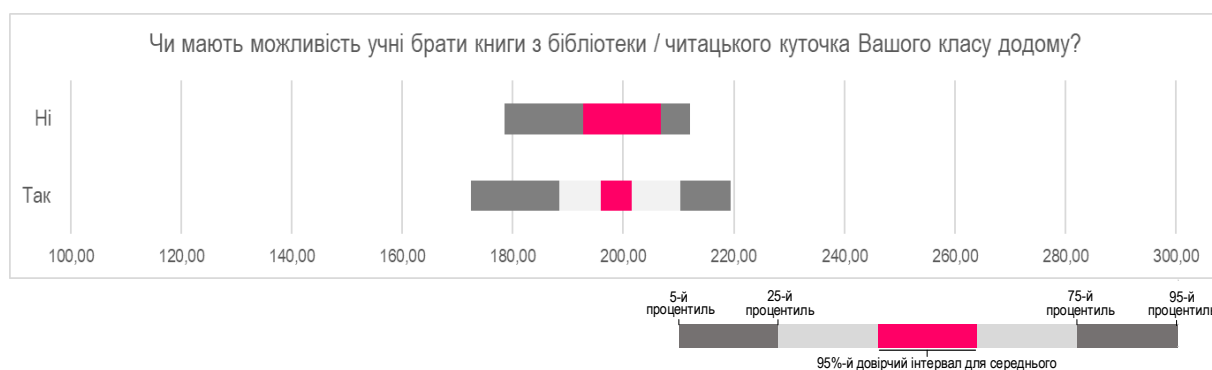

Рисунок 4.51 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, чи мали учні можливість брати матеріали з бібліотеки або читацького куточка

Таблиця 4.52 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, наскільки часто учням задавали прочитати текст із літературного читання додому

Як часто Ви задаєте учням прочитати певний текст як одне з домашніх завдань із літературного читання або з інших предметів?	Відсоток	Процентиль					Стандартна похибка середнього
		05	25	Середнє	75	95	
Я не задаю читати додому	0,8	211,1	211,1	211,1	211,1	211,1	0,0
Менше одного разу на тиждень	6,7	180,7	194,1	200,3	204	220	2,7
Один або два рази на тиждень	20,7	170	189,7	198,5	208,5	222,6	2,3
Три або чотири рази на тиждень	51,4	175,9	193,7	201	211,3	218,6	1,7
Щодня	20,5	162,8	182,7	192,7	206,3	215,7	3,2

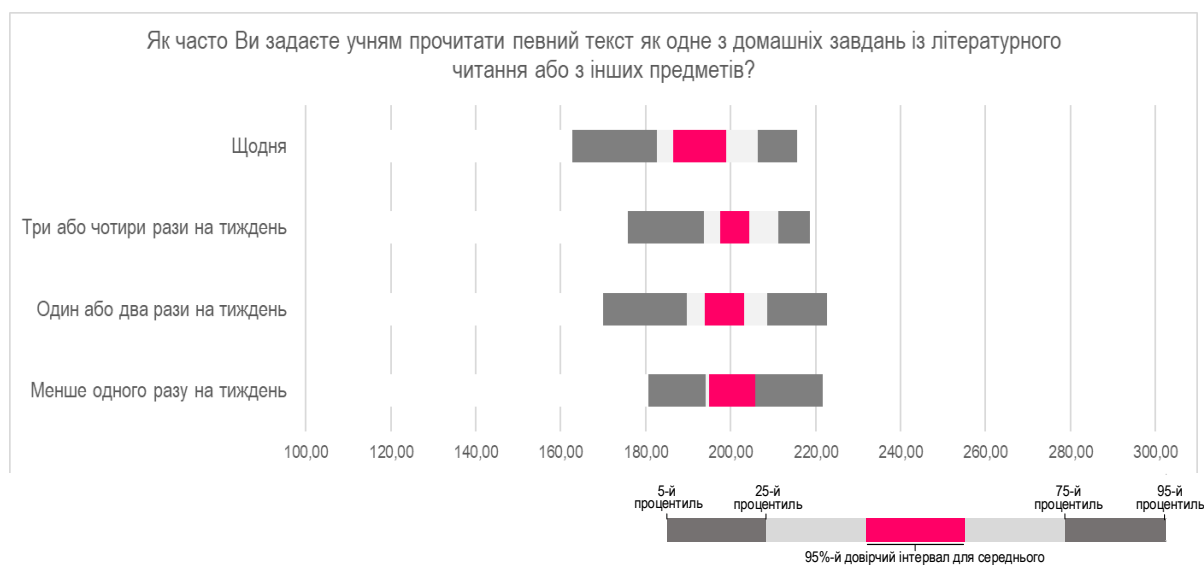

Рисунок 4.52 – Статистичні показники розподілу середніх балів із читання для класів залежно від того, наскільки часто учням задавали прочитати текст із літературного читання додому

Таблиця 4.53 – Розподіл відсотків відповідей учителів щодо підручників із літературного читання, за якими навчалися учні

Підручники яких авторів Ви використовуєте для навчання літературного читання учнів, які проходять це тестування?	Відсоток тих, хто відповів	Відсоток наданих відповідей
М. І. Зоряна, Н. І. Богданець-Білокаленко	1,80	2,30
В. О. Науменко	28,00	35,50
О. Я. Савченко	61,80	78,40
М. І. Чумарна	4,80	6,10
О. Н. Хорошковська, Н.О. Воскресенська, К. О. Воскресенська	3,60	4,60
Загалом	100,00	127,00

Таблиця 4.54 – Розподіл відсотків відповідей учителів щодо хрестоматій із літературного читання, які використовували учні

Які хрестоматії Ви використовуєте для навчання літературного читання учнів, які проходять це тестування?	Відсоток тих, хто відповів	Відсоток наданих відповідей
Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання / укладач Т. Стус	70,10	86,90
Коло читання. Хрестоматія української літератури. 4 клас / укладач І. Єфімова	5,80	7,20
Золотий віночок. Хрестоматія. 4 клас. Для додаткового читання / укладач І. Агаркова	15,00	18,60
Барвисте коромисло / укладачі Л. Вашків, О. Онишків	9,10	11,30
Загалом	100,00	124,00

РОЗДІЛ 5 ХАРАКТЕРИСТИКА ОПРИЛЮДНЕНИХ ТЕСТОВИХ ЧАСТИН ІЗ ЧИТАННЯ («ТВІЙ НОВИЙ ВЕЛОСИПЕД», «РОБОТ-ФОТОГРАФ», «ЯК Я ВПЕРШЕ СТРИБНУВ У ВОДУ»)

Для потреб основного етапу першого циклу моніторингового дослідження було розроблено вісім текстів із читання (уміщених у так званих книжках для читання) та вісім тестових зошитів із завданнями до відповідних текстів.

Кожен тестовий зошит містив від 11 до 15 тестових завдань різного виду (тестові завдання на вибір відповіді та тестові завдання на надання короткої та розгорнутої відповіді) та різної когнітивної спрямованості (в аспекті актуалізованих читацьких процесів), що дало можливість якнайповніше та якісно оцінити сформованість читацької компетентності випускників початкової школи.

Оприлюднення текстів, тестових завдань до них, а також даних щодо їх якості зумовлене важливістю ознайомлення широкого кола зацікавлених осіб зі змістовими, статистичними та психометричними параметрами застосованого під час моніторингового дослідження інструмента.

Варто зауважити, що тестові частини, що не оприлюднені в цьому Звіті, у наступних циклах моніторингового дослідження будуть використані як «якірні» для забезпечення порівнюваності результатів різних циклів.

Тексти та тестові частини з читання, оприлюднені в межах звітування про результати першого циклу моніторингового дослідження наведено у **Додатку А** цієї Частини Звіту.

У цьому Розділі наведено характеристики трьох тестових зошитів (тестових частин) із читання (трьох текстів і тестових завдань до них), що були використані під час основного етапу моніторингового дослідження.

Кожна з тестових частин містить тестові завдання до різних видів текстів, а саме рекламного медіатексту, науково-пізнавального та художнього (див. **Таблицю 5.1**).

Таблиця 5.1 – Оприлюднені тексти та тестові частини із читання

Технічний № тесту ²⁸	№ частини тесту (зошита)	Назва тексту	Спрямування тексту
Тест II	Частина 1	Твій новий велосипед	Рекламний медіатекст
Тест VI	Частина 2		
Тест IV	Частина 2	Робот-фотограф	Науково-пізнавальний текст
Тест VII	Частина 1		
Тест III	Частина 2	Як я стрибнув у воду	Художній текст
Тест VI	Частина 1		

²⁸ У межах першого циклу моніторингового дослідження поняття «тест» було використано для позначення сукупності тестових завдань, розміщених у двох окремих зошитах – у **Частині 1** та **Частині 2**. Кожна із цих Частин у свою чергу становила сукупність тестових завдань, що стосувалася якогось одного тексту. Таким чином, той самий текст використовувався двічі: в одному випадку він був текстом, завдання до якого були подані в одному з варіантів тесту в **Частині 1**, а в іншому – текстом, завдання до якого (ті самі) були подані в іншому з варіантів тесту в **Частині 2**.

Оприлюднення саме таких тестових частин разом із їхньою всебічною характеристикою було зумовлене важливістю репрезентації інформації як про специфіку інструмента, так і про особливості виконання учасниками тестових завдань до різних за спрямованістю текстів (як художніх, так й інформаційних).

Опис кожної тестової частини в Розділі 5 складається з таких блоків інформації:

- статистичні характеристики тестової частини за результатами виконання учасниками тестових завдань відповідної тестової частини;
- психометричні характеристики тестових завдань відповідної тестової частини на основі показників складності, розподільної здатності та кореляції;
- паспорти тестових завдань, що містять відомості про специфіку окремих тестових завдань та їхні статистичні й психометричні характеристики.

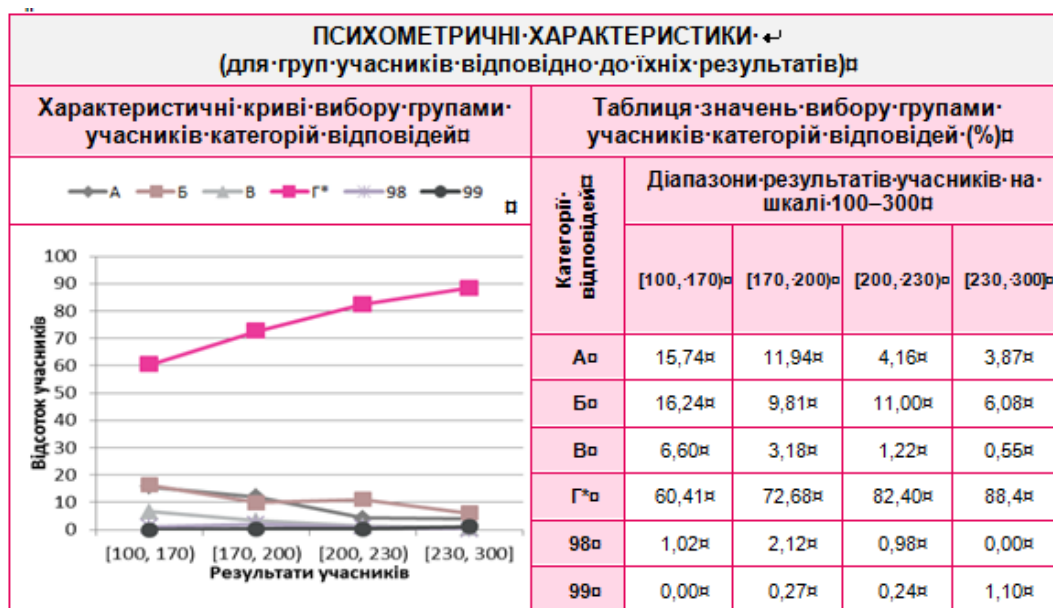
Паспорти тестових завдань створені з метою всебічного опису застосованого інструментарію за низкою релевантних характеристик. Це дає можливість для використання наведених даних у методичній роботі педагогічних працівників, а також розробників тестових завдань для початкової школи. Паспорт тестового завдання складається з двох блоків інформації – описової та статистично-психометричної (*Рисунок 5.1*).

Опис порогів і рівнів сформованості читацької компетентності в межах моніторингового дослідження наведено в **пункті 6.4.5** та **Додатку М** Частини I Звіту.

Відповідно до визначених у моніторинговому дослідженні порогів, у паспортах тестових завдань результати виконання тестового завдання розподілені на чотири групи за такими діапазонами балів: **[100; 170)** – результати групи учнів, які не подолали базового порогу; **[170; 200)** – результати групи учнів, які подолали базовий поріг, проте не досягли середнього порогу; **[200; 230)** – результати групи учнів,

які подолали середній поріг, проте не досягли високого порогу; **[230; 300]** – результати групи учнів, які подолали високий поріг. Це означає, що відсотки, указані на графіках характеристичних кривих і в таблицях вибору групами учасників категорій відповідей у статистично-психометричному блоці паспортів (див. приклад нижче), стосуються лише учасників, результати яких потрапили до відповідного діапазону.

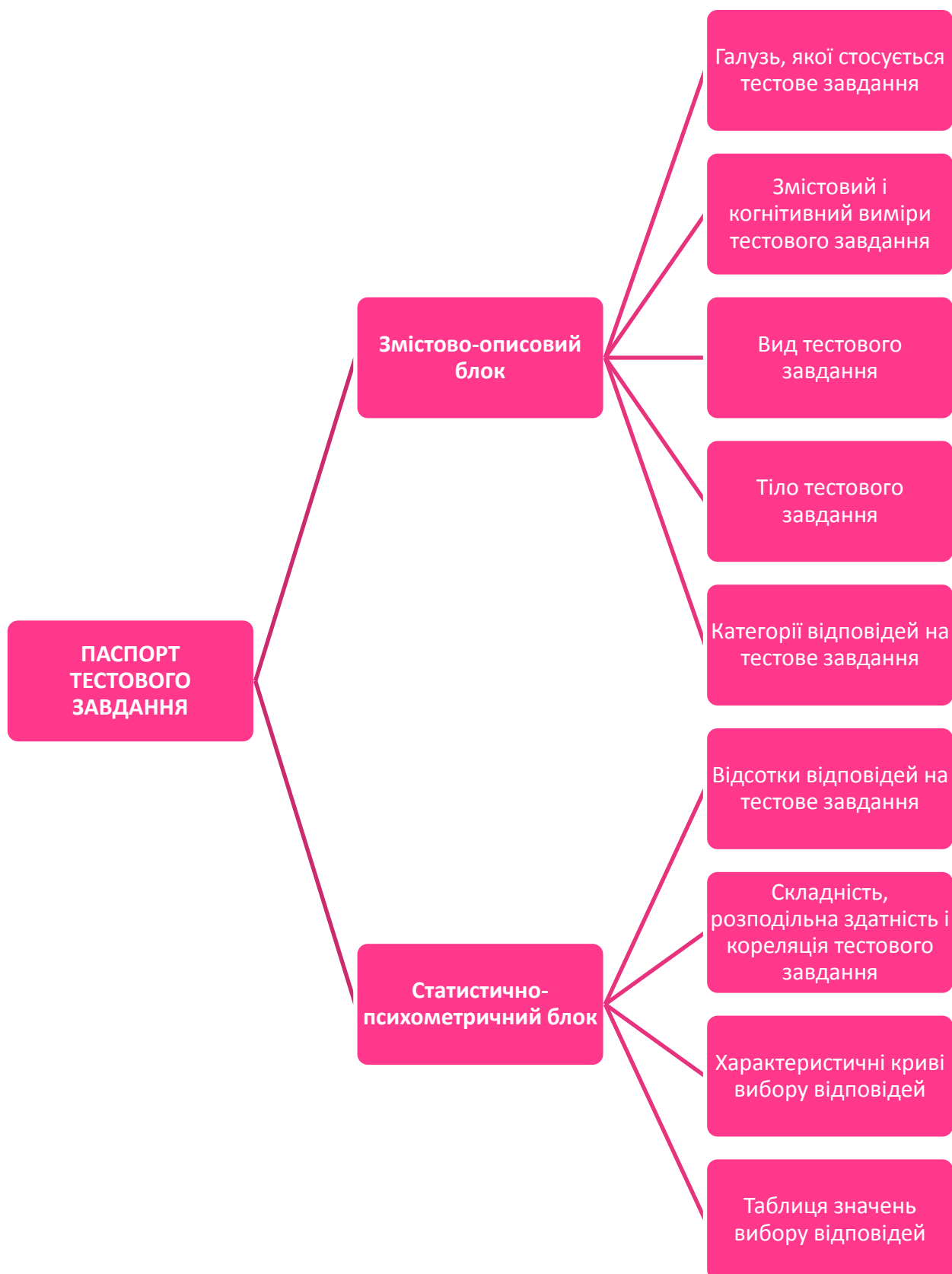

Рисунок 5.1 – Структура паспорта тестового завдання

5.1 Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Твій новий велосипед»

У межах основного етапу першого циклу моніторингового дослідження було використано аж чотири інформаційні тексти рекламного спрямування (рекламні медіатексти), що зумовлено актуальністю заміру в межах першого циклу рівня сформованості читацької компетентності в читанні саме цих текстів, на які звернуто особливу увагу в Державному стандарті початкової освіти 2018 р. Тож текст «Твій новий велосипед» та тестові завдання до нього можуть дати загальне уявлення про специфіку всіх відповідних текстів і тестових завдань до них.

Основні статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Твій новий велосипед» наведено в **Таблиці 5.2**.

Здатність вибирати інформацію з нових та традиційних медіа, уміння відрізнити нейтральну інформацію від повідомлень, основне завдання яких переконати тебе в чомусь, необхідна умова свідомої участі в житті інформаційного суспільства..

Важливо усвідомлювати в яких випадках ми маємо справу з рекламою. Зокрема, це стосується дітей та підлітків, оскільки маркетинг для дітей – це галузь рекламної індустрії з найбільшим доходом.

Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г. А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О., Янкович О. І. / За ред. Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ, 2018. С. 145.

Таблиця 5.2 – Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Твій новий велосипед»

Назва характеристики	Значення
Кількість учасників	1178
Кількість тестових завдань	14
Максимально можливий тестовий бал	22
Максимально набраний тестовий бал	19
Мінімально набраний тестовий бал	0
Середнє	9,45
Стандартне відхилення	3,58
Асиметрія	-0,03
Екссес	-0,41
Складність тестової частини	0,48
Розподільна здатність тестової частини	0,36

Із наведених у **Таблиці 5.2** даних можна зробити певні висновки про якість тестової частини «Твій новий велосипед».

Визначення та інтервали значень статистичних і психометричних показників для тестових частин (тестів) наведено в [Додатку М](#) Частини I Звіту.

Так, складність цієї тестової частини дорівнює 0,48, що свідчить про її оптимальну складність для тестованої групи учнів-учасників, а розподільна здатність – 0,36, що також свідчить про те, що ця тестова частина має оптимальну розподільну здатність.

Інші психометричні характеристики (асиметрія та ексцес), представлені в попередній

таблиці, описують графік розподілу учнів-учасників, які виконували тестові завдання цієї тестової частини, за кількістю набраних тестових балів (**Рисунок 5.2**).

Показник асиметрії дорівнює -0,03, що говорить про те, що розподіл балів учасників наближений до нормального (гауссівського) розподілу, оскільки помітним відхиленням значення асиметрії від 0 вважають $\pm 0,1$ і більше.

Ексцес (показник «гостроверхості» кривої розподілу) має від'ємне значення, що означає, що крива розподілу має нижчу та «плоскішу» вершину, ніж крива нормального розподілу.

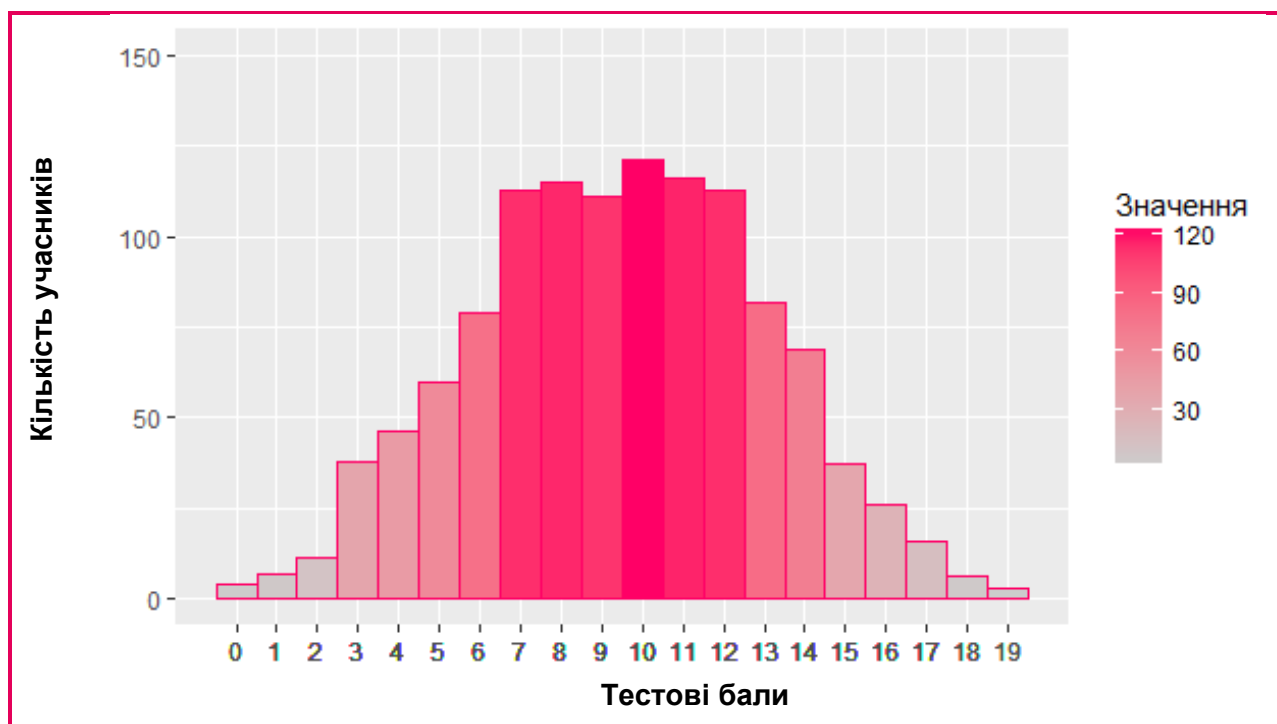

Рисунок 5.2 – Розподіл учнів, які виконували тестову частину «Твій новий велосипед», за кількістю набраних ними тестових балів

Означені характеристики дають підстави стверджувати, що тестова частина загалом є якісним елементом інструмента, використаного під час основного етапу моніторингового дослідження для вимірювання рівнів сформованості читацької компетентності випускників початкової школи.

5.2 Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Твій новий велосипед»

Визначення та інтервали значень статистичних і психометричних показників тестових завдань наведено в [Додатку М](#) Частини I Звіту.

У свою чергу в [Додатку Д](#) цієї Частини Звіту наведено психометричні характеристики всіх тестових завдань із читання, що були використані під час основного етапу першого циклу моніторингового дослідження. Ця інформація може дати більш повне уявлення про якість інструмента першого циклу.

Аналіз якості окремих тестових завдань було проведено на основі психометричних показників їхньої складності, розподільної здатності та кореляції ([Таблиця 5.3](#)). Кожен із визначених показників характеризує певні властивості тестового завдання та дає змогу зробити висновки про його якість і валідність.

Варто зауважити, що показники складності, розподільної здатності та кореляції тестових завдань розраховувалися після кожного етапу пілотування та слугували одним із критеріїв для прийняття групою розробників

тестового інструментарію рішення про включення того чи того тестового завдання до тестової частини під час підготовки до основного етапу.

Таблиця 5.3 – Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Твій новий велосипед»

Номер тестового завдання в тестовій частині	Технічний номер тестового завдання	Складність	Розподільна здатність	Кореляція з результатом виконання всіх завдань тесту
1	R1711010B	0,31	0,53	0,55
2	R1721020A	0,77	0,27	0,29
3	R1711020A	0,74	0,45	0,47
4	R1711040B	0,63	0,48	0,44
5	R1721050A	0,44	0,30	0,28
6	R1711050B	0,50	0,34	0,38
7	R1711030B	0,21	0,33	0,49
8	R1711060A	0,39	0,43	0,56
9	R1711070A	0,50	0,23	0,42
10	R1711080A	0,84	0,23	0,30
11	R1711090A	0,26	0,36	0,45
12	R1711100B	0,55	0,51	0,46
13	R1711110B	0,27	0,35	0,49
14	R1711120A	0,29	0,26	0,49

Табличні дані засвідчують, що за показником складності (тобто за успішністю виконання учнями тестових завдань) шість тестових завдань (43 %) виявилися складними для тестованої аудиторії, чотири (29 %) – оптимальними, три (21 %) – легкими, а одне (7 %) – дуже легким. Інший показник – розподільна здатність – інформує про здатність тестового завдання розподіляти учнів-учасників із різним рівнем сформованості компетентності. За цим показником п'ять тестових завдань (36 %) мали дуже хорошу розподільну здатність, стільки ж – середню, а чотири завдання (29%) – низьку. За параметром кореляції всі тестові завдання мали високу кореляцію, що вказує на сильний зв'язок результатів виконання учасником певного тестового завдання та загального тестового бала.

При розробці тесту враховується не тільки коректність змісту тестового завдання, але і статистичні вимоги до нього. Не всі завдання в тестовій формі можуть стати тестовими завданнями.

Тестове завдання – складова одиниця тесту, яка відповідає не тільки формальним вимогам до завдань у тестовій формі, але й певним статистичним вимогам. Кожне завдання є невід'ємною частиною цілого – **тесту**, який становить собою систему завдань. Видалення хоча б одного системного завдання неминуче призведе до виникнення прогалин на континуумі знань, що перевіряються, відповідно – до погіршення якості вимірювання.

*Вимірювання в освіті: Підручник / За редакцією
О.В. Авраменко. – Кіровоград: Лисенко В.Ф., 2011. С. 84*

Графіки розподілу тестових завдань за складністю, розподільною здатністю та кореляцією представлено на **Рисунках 5.3–5.5**.

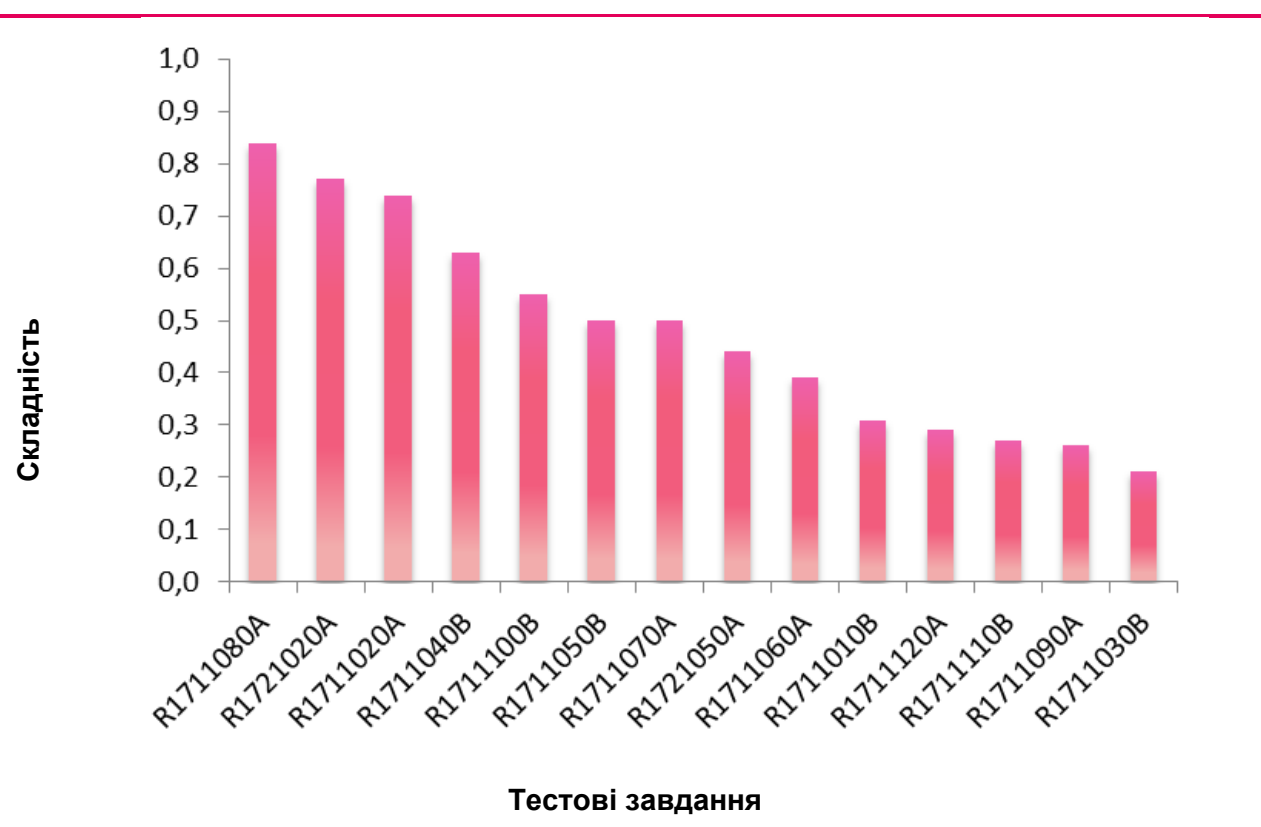

Рисунок 5.3 – Розподіл тестових завдань за складністю

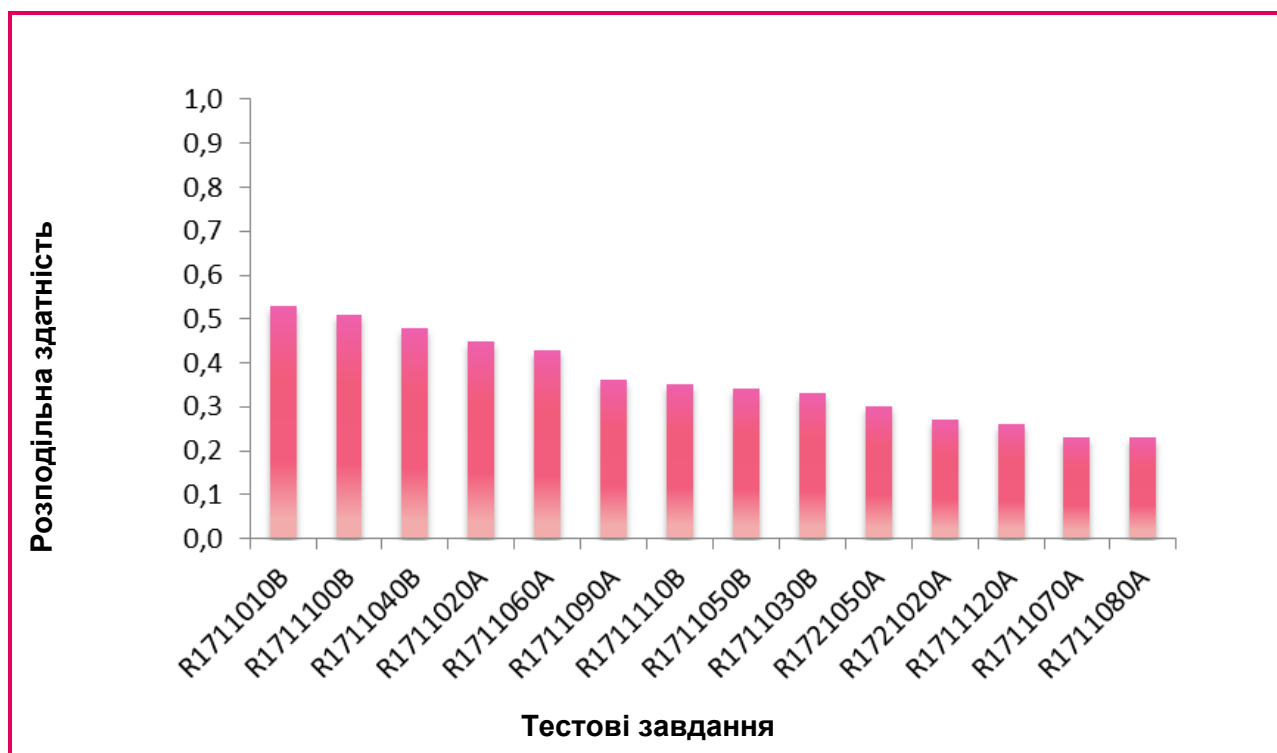

Рисунок 5.4 – Розподіл тестових завдань за розподільною здатністю

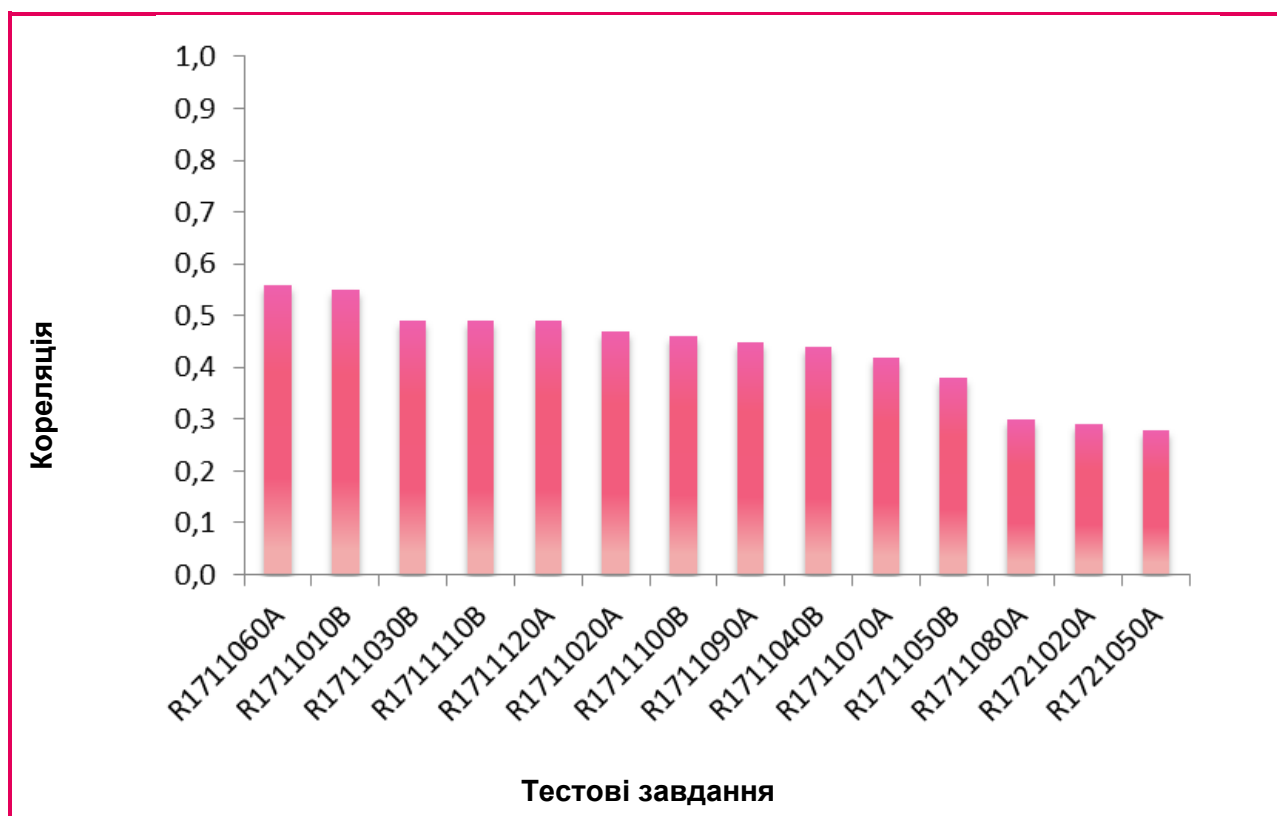

Рисунок 5.5 – Розподіл тестових завдань за їх кореляцією із загальною кількістю балів, набраних учнями за виконання тестової частини «Твій новий велосипед»

Наведені вище статистичні та психометричні характеристики виконання учнями-учасниками основного етапу моніторингового дослідження тестової частини «Твій новий велосипед» загалом та її окремих тестових завдань дають підстави стверджувати, що відповідний фрагмент інструмента моніторингового дослідження є якісним, забезпечуючи можливість вимірювання рівня сформованості читацької компетентності випускників початкової школи в аспекті їх спроможності працювати з рекламними медіатекстами.

Варто зауважити, що цей вид текстів не поширений у практиці викладання читання або інших предметів у початковій школі, хоча безперечним є те, що сучасна дитина постійно стикається в буденному житті саме з такими текстами, а отже, включення відповідних текстів було вкрай важливим для всебічної призматички читацької компетентності сучасного випускника початкової школи.

5.3 Паспорти тестових завдань тестової частини «Твій новий велосипед»

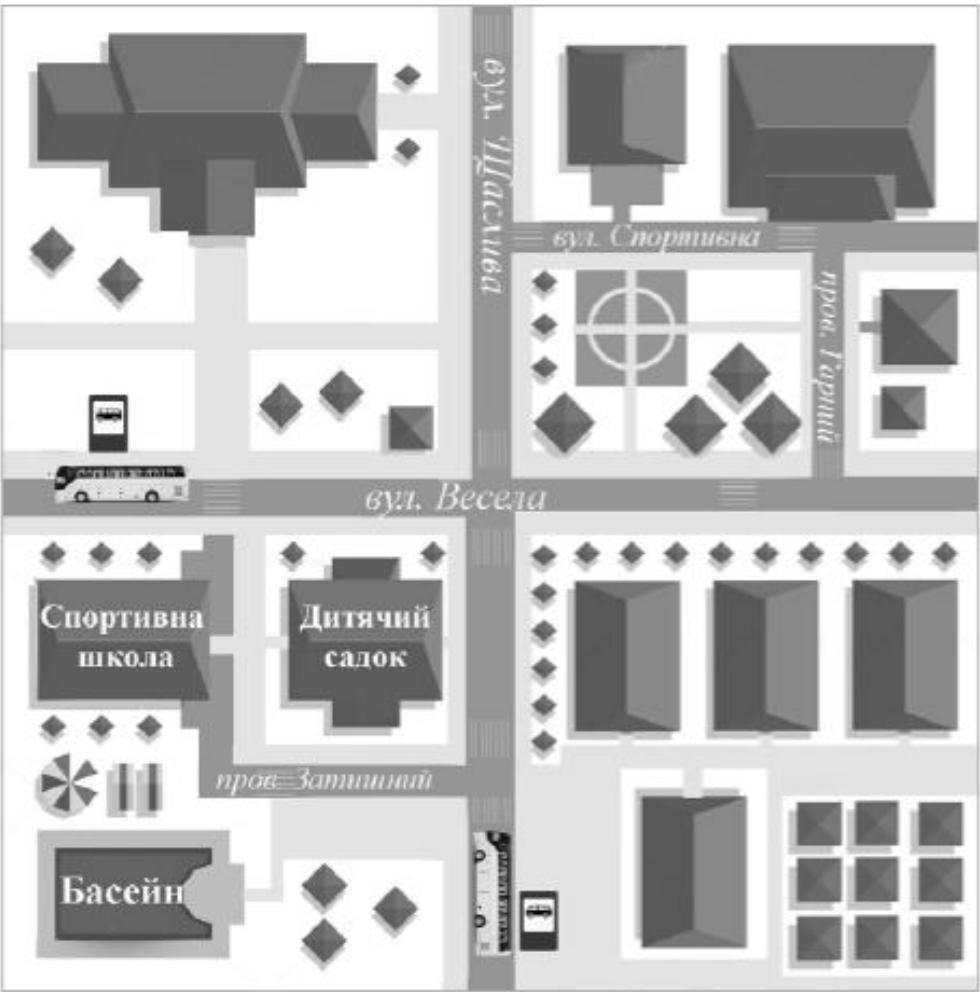
ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R1711010B)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	на надання короткої відповіді

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R1711010B)
(продовження)

1. Софійка зранку дісталася автобусом до басейну, а після тренування відвідала магазин «Велоспорт».
- Вийшовши з басейну після плавання, Софійка повернула ліворуч, пройшла до вулиці Весела між дитячим садком та спортивною школою.
- Перейшовши на протилежний бік вулиці Весела, дівчинка повернула праворуч і рушила пішохідною доріжкою в напрямку Гарного провулка. Пройшла провулком повз спортивний майданчик і дісталася центрального входу магазину «Велоспорт».

Намалюй на мапі маршрут, яким пройшла дівчинка від басейну до магазину.

R1711010B

01	02	03
11	12	13
21	22	
98	99	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R1711010B) (продовження)

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** на мапі правильно позначено маршрут: він бере початок від басейну і, перетинаючи провулок Затишний, досягає вул. Веселої. Перетинає проїзну частину по пішохідному переходу (зебрі). Продовжується вул. Веселою до Гарного провулку і цим провулком досягає кінцевої точки – входу до магазину «Велоспорт»
- Код 22** на мапі маршрут прокладено правильно. Крім цього, на мапі відображено одну чи більше спроб неправильного прокладання маршруту, однак неправильні ходи учнем закреслені

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** маршрут на мапі позначено з незначною похибкою: не враховано те, що дівчинка, дійшовши до вул. Веселої, перетнула проїзну частину по пішохідному переходу (зебрі). Натомість маршрут проходить нижньою стороною вулиці Веселої і перетинає її на іншому пішохідному переході (зебрі), досягаючи пров. Гарного
- Код 12** маршрут на мапі має той недолік, що досягає вулиці Веселої провулком Затишним і вулицею Щасливою. Через це його прокладено нижньою стороною вулиці Веселої, далі через пішохідний перехід (зебру) в напрямку провулку Гарного
- Код 13** на мапі прокладено правильний маршрут, але, крім нього, на ній є одне чи більше неправильних прокладань маршруту, які учень не закреслив

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** маршрут прокладено неправильно, оскільки не враховано, що від вулиці Веселої до магазину «Велоспорт» треба було дістатися провулком Гарним
- Код 02** маршрут прокладено неправильно, оскільки не враховано, що від вулиці Веселої до магазину «Велоспорт» треба було дістатися провулком Гарним. Також прокладений маршрут має той недолік, що досягає вулиці Веселої провулком Затишним і вулицею Щасливою
- Код 03** інші неправильні відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R1711010B) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)										Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	22	11	12	13	01	02	03	98	99			
18,93	4,16	7,47	6,20	1,53	7,13	2,38	39,73	0,76	11,71	0,31	0,53	0,55
12,47												

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей	Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
	Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
		[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
	21	2,54	6,90	22,98	50,28
	22	0,00	3,45	5,38	7,18
	11	2,54	6,37	11,00	7,18
	12	1,52	7,69	6,36	7,73
	13	1,02	2,39	1,71	0,00
	01	8,63	7,43	8,31	2,76
	02	4,57	3,18	1,22	1,10
	03	46,70	48,28	37,65	21,55
	98	0,51	1,06	0,49	1,10
	99	31,98	13,26	4,89	1,10

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 2 (R1721020A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

2. Люди віддають перевагу велосипеду як виду транспорту, тому що він
- А абсолютно безпечний і надійний
 - Б може долати будь-які відстані
 - В однаково зручний і влітку, і взимку
 - Г корисний для здоров'я людини

R1721020A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

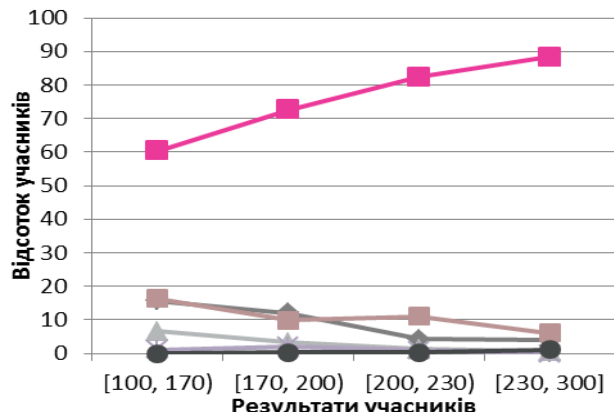
Ключ	Г
Дистрактори	А, Б, В
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 2 (R1721020A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В	Г*	98	99			
8,57	10,61	2,63	76,66	1,19	0,34	0,77	0,27	0,29
				1,53				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			А	15,74	11,94	4,16	3,87
			Б	16,24	9,81	11,00	6,08
			В	6,60	3,18	1,22	0,55
			Г*	60,41	72,68	82,40	88,4
			98	1,02	2,12	0,98	0,00
		99	0,00	0,27	0,24	1,10	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 3 (R1711020A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

3. Який з велосипедів у магазині «Велоспорт» потребує постійного обслуговування в майстерні?

R1711020A

- А дорожній
- Б легкий дорожній
- В гірський
- Г складаний

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

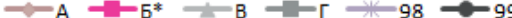
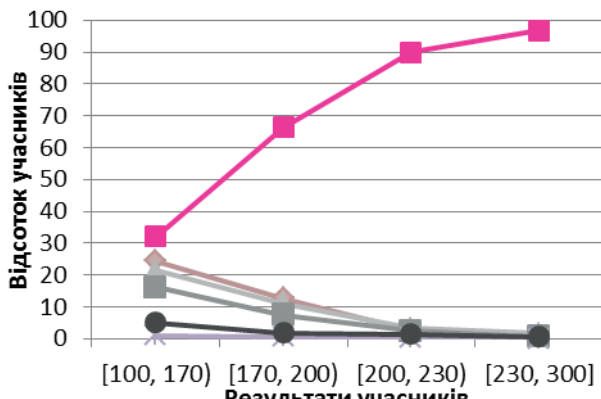
Ключ	Б
Дистрактори	А, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 3 (R1711020A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б*	В	Г	98	99			
9,25	73,68	8,57	6,03	0,42	2,04	0,74	0,45	0,47
					2,46			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Значення вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		A	24,37	12,73	2,69	0,55
		Б*	31,98	66,31	89,98	96,69
		В	21,32	11,14	3,18	1,66
		Г	16,24	7,43	2,44	0,55
		98	1,02	0,53	0,24	0,00
		99	5,08	1,86	1,47	0,55

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 4 (R1711040B)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

4. Яким велосипедом можна їздити як велодоріжками, так і ґрунтовими дорогами?
- А дорожнім
 - Б легким дорожнім
 - В гірським
 - Г складаним

R1711040B

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	А
Дистрактори	Б, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 4 (R1711040B) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A*	Б	В	Г	98	99			
62,99	8,49	26,4	1,53	0,42	0,17	0,63	0,48	0,44
					0,59			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Значення вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div> ◆ A* ■ Б ▲ В ■ Г ✱ 98 ● 99 </div>		Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				Категорії відповідей
		[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
		A*	30,96	54,91	74,33	88,95
		Б	21,32	9,28	4,89	1,66
		В	40,61	34,48	19,80	8,84
		Г	6,09	1,06	0,00	0,55
		98	0,51	0,27	0,73	0,00
		99	0,51	0,00	0,24	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 5 (R1721050A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

5. Деталі дорожнього велосипеда мають бути добре захищеними від бруду, тому що він
- А має лише одну швидкість
 - Б регулярно обслуговується
 - В пересувається по асфальту
 - Г їздить ґрунтовими дорогами

R1721050A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

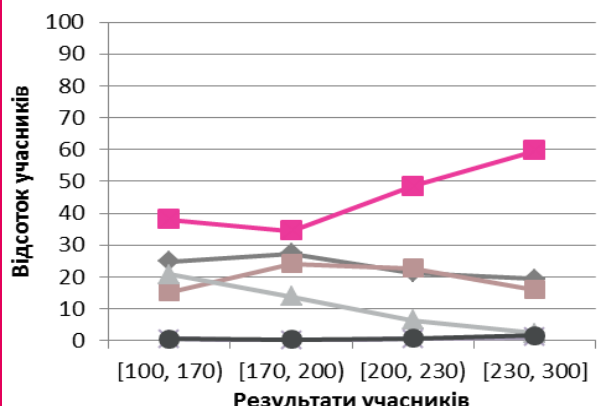
Ключ	Г
Дистрактори	А, Б, В
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 5 (R1721050A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В	Г*	98	99			
23,51	20,8	10,44	44,14	0,42	0,68	0,44	0,30	0,28
				1,10				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Значення вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		А	24,87	27,32	21,27	19,34
		Б	15,23	24,14	22,74	16,02
		В	20,81	13,79	6,36	2,21
		Г*	38,07	34,48	48,41	59,67
		98	0,51	0,00	0,49	1,10
		99	0,51	0,27	0,73	1,66

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 6 (R1711050B)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

6. Прочитай опис складаного велосипеда.
Чим він відрізняється від усіх інших велосипедів?
Знайди відповідь і запиши її.

R1711050B

01 02

11

21

98 99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді вписано (переказано своїми словами) речення з тексту, що описує особливість конструкції складаного велосипеда: згадано 1) раму з двох рухливих частин, 2) те, що його можна легко й швидко скласти й розкласти

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** учень вписує (переказує) лише першу частину речення, у якій ідеться про особливість рами складаного велосипеда

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

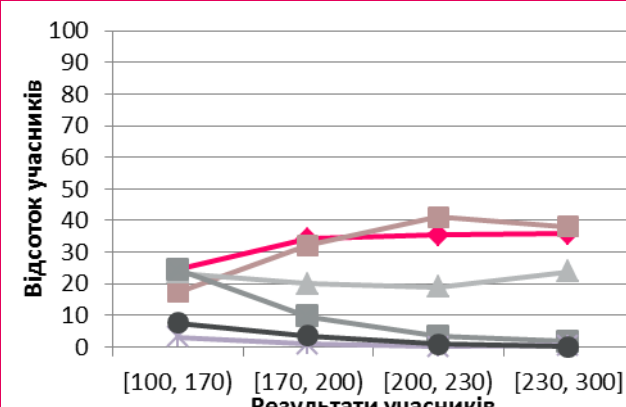
- Код 01** у відповіді записано або переказано інші речення з тексту
- Код 02** інша відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 6 (R1711050B) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	01	02	98	99			
33,53	33,53	20,71	8,57	0,85	2,80	0,50	0,34	0,38
				3,65				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Значення вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			21	24,37	34,22	35,45	35,91
			11	17,26	32,10	41,08	38,12
			01	23,35	19,89	19,07	23,76
			02	24,37	9,55	3,42	1,66
			98	3,05	0,80	0,00	0,55
		99	7,61	3,45	0,98	0,00	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 7 (R1711030B)

Галузь	читання
Вид тексту	рекламний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на наданням розгорнутої відповіді

7. *Марійка мріє купити велосипед, який був би меншим за інші. Батьки можуть витратити на його покупку 4000 грн.*

Який велосипед куплять дівчинці батьки, якщо прийдуть до магазину «Велоспорт» у понеділок?

Запиши назву велосипеда. Напиши, чому батьки куплять Марійці саме його.

R1711030B	
01	
11	12
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді названо легкий дорожній велосипед. В обґрунтуванні є посилання на обидві умови, згадані в завданні: 1) малі габарити велосипеда; 2) прийнятну для Марійки ціну велосипеда

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** у відповіді названо легкий дорожній велосипед. В обґрунтуванні є посилання на одну з умов, згаданих у завданні: малі габарити велосипеда АБО прийнятну для Марійки ціну велосипеда
- Код 12** у відповіді названо легкий дорожній велосипед, однак обґрунтування відповіді не надано

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** у відповіді подано назви інших велосипедів з обґрунтуванням або без нього. Надане обґрунтування показує невміння враховувати жодну з умов для визначення відповіді, або є недоречним чи неправдоподібним
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 7 (R1711030B) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	12	01	98	99			
8,74	16,98	6,79	62,48	2,21	2,80	0,21	0,33	0,49
				5,01				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)																																							
<div><div><div><div></div><div>21</div></div><div><div></div><div>11</div></div><div><div></div><div>12</div></div><div><div></div><div>01</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div></div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300																																						
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]																																			
			21	0,00	1,86	5,13	37,02																																		
			11	3,05	11,67	20,54	35,91																																		
			12	8,12	6,90	7,33	3,87																																		
			01	71,07	76,13	64,79	23,20																																		
<div><div><div><div></div><div>21</div></div><div><div></div><div>11</div></div><div><div></div><div>12</div></div><div><div></div><div>01</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div><div><table><thead><tr><th>Результати учасників</th><th>21</th><th>11</th><th>12</th><th>01</th><th>98</th><th>99</th></tr></thead><tbody><tr><td>[100, 170)</td><td>0</td><td>3</td><td>8</td><td>71</td><td>9</td><td>9</td></tr><tr><td>[170, 200)</td><td>2</td><td>12</td><td>7</td><td>76</td><td>1</td><td>2</td></tr><tr><td>[200, 230)</td><td>5</td><td>21</td><td>6</td><td>65</td><td>1</td><td>1</td></tr><tr><td>[230, 300]</td><td>37</td><td>36</td><td>4</td><td>23</td><td>0</td><td>0</td></tr></tbody></table></div></div>		Результати учасників	21	11	12	01	98	99	[100, 170)	0	3	8	71	9	9	[170, 200)	2	12	7	76	1	2	[200, 230)	5	21	6	65	1	1	[230, 300]	37	36	4	23	0	0	98	9,14	1,06	0,98	0,00
		Результати учасників	21	11	12	01	98	99																																	
		[100, 170)	0	3	8	71	9	9																																	
[170, 200)	2	12	7	76	1	2																																			
[200, 230)	5	21	6	65	1	1																																			
[230, 300]	37	36	4	23	0	0																																			
		99	8,63	2,39	1,22	0,00																																			

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 8 (R1711060A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	завдання на надання розгорнутої відповіді

8. Чому для велосипедиста так важливо відрегулювати висоту сидла? Знайди відповідь у тексті. Запиши її.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 8 (R1711060A) (продовження)

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді записано (переказано) два речення з тексту, у яких пояснено, що відрегульована висота сидла дозволяє будь-якої миті торкнутися ногою землі і що так велосипедисту зручно сидіти під час їзди. Може додатково пояснюватися, чому для велосипедиста важливо торкатися ногами землі
- Код 22** учень виписує (переказує) три речення з тексту, перше з яких містить указівку відрегулювати висоту сидла, а в двох наступних пояснено, що це дозволяє будь-якої миті торкнутися ногою землі і що так велосипедисту зручно сидіти під час їзди. Може додатково пояснюватися, чому для велосипедиста важливо торкатися ногами землі

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** У відповіді пояснення з тексту наведено не в повному обсязі. Виписано (переказано) одне речення: «Тобі має бути зручно!», також може пояснюватися, що так легко зупинити велосипед. але НЕ згадано про те, що тепер можна будь-якої миті торкнутися ногою землі

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** учень наводить фрагмент з тексту, який не відповідає на поставлене в завданні питання
- Код 02** інша відповідь
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 8 (R1711060A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)							Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	22	11	01	02	98	99			
12,56	1,78	49,66	19,52	9,42	1,78	5,26	0,39	0,43	0,56
					7,04				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
		Категорії відповідей				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	1,02	7,96	13,45	28,73
		22	0,51	1,86	2,44	1,66
		11	20,30	45,89	62,59	62,43
		01	34,52	27,59	11,98	4,97
		02	18,78	10,34	7,82	1,10
		98	7,61	1,06	0,49	0,00
		99	17,26	5,31	1,22	1,10

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 9 (R1711070A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

9. Чому налокiтники й наколінники потрібні більше новачкам, ніж іншим велосипедистам?
Пояснення запиши.

R1711070A	
01	02
11	12
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді враховано заувагу з тексту «Подбай про свою безпеку!» й уточнено, що йдеться про захист ліктів і колін. Пояснено, чому такі засоби захисту потрібні передусім велосипедистам-новачкам

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** у відповіді зосереджено увагу на безпеці велосипедиста відповідно до заклику в тексті «Подбай про свою безпеку!». Також уточнено, що йдеться про захист ліктів і колін. Разом із тим не пояснено, чому такі засоби захисту потрібні передусім велосипедистам-новачкам
- Код 12** у відповіді пояснено, що велосипедисти-новачки не мають досвіду їзди на велосипеді і тому налокiтники й наколінники потрібні передусім їм. Разом із тим не згадано про те, що йдеться про безпеку велосипедиста, а саме про захист ліктів і колін при падінні

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

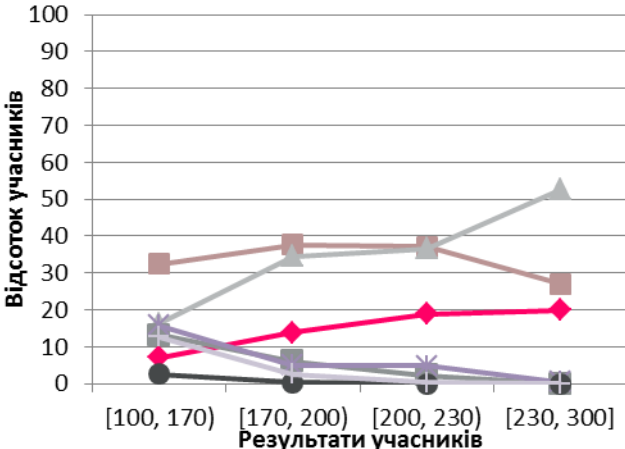
- Код 01** у відповіді не згадано про безпеку велосипедиста й про призначення налокiтників і наколінників для захисту ліктів і колін при падінні, а також про те, що це особливо важливо для новачків
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 9 (R1711070A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)							Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	12	01	02	98	99			
15,53	34,97	34,72	4,92	6,11	0,51	3,23	0,50	0,23	0,42
					3,74				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
21	7,11	13,79	18,83	19,89		
11	32,49	37,67	37,16	27,07		
12	16,24	34,48	36,67	52,49		
01	13,20	6,10	2,20	0,00		
02	15,74	5,04	4,89	0,55		
98	2,54	0,27	0,00	0,00		
99	12,69	2,65	0,24	0,00		

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 10 (R1711080A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї правильної відповіді

10. Що обов'язково має надягнути кожен велосипедист для свого захисту?

- А шолом
- Б рукавички
- В наколінники
- Г налокітники

R1711080A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	А
Дистрактори	Б, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 10 (R1711080A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A*	Б	В	Г	98	99			
83,7	0,85	4,50	0,68	9,17	1,10	0,84	0,23	0,30
				10,27				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<p>—◆— A* —■— Б —▲— В —■— Г —*— 98 —●— 99</p>		<p>Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300</p>				
Відсоток учасників		Категорії відповідей	[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		A*	65,99	81,43	89,49	94,48
		Б	2,03	1,06	0,24	0,55
		В	11,17	5,31	2,20	0,55
		Г	1,52	1,06	0,24	0,00
		98	14,72	10,08	7,82	4,42
		99	4,57	1,06	0,00	0,00
Результати учасників						

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 11 (R1711090A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

11. Чи корисна для новачків порада згадати їзду на самокаті, щоб скоріше опанувати велосипед?
Напиши, якої ти думки.

R1711090A

01	02
11	12
21	22
98	99

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 11 (R1711090A) (продовження)

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21	відповідь стверджувальна. Учень пояснює, що порада корисна, оскільки засвоєне вміння тримати рівновагу на самокаті допомагає навчитися тримати рівновагу на велосипеді
Код 22	відповідь заперечна. Учень посилається на те, що самокат інший за будовою, тому вміння їздити на самокаті не може допомогти велосипедисту-новачку навчитися тримати рівновагу й не падати

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

Код 11	відповідь стверджувальна. З неї видно, що учень має на увазі вміння тримати рівновагу, хоча прямо про це не говорить. Він зауважує: рух на велосипеді, як на самокаті, допоможе швидше опанувати його
Код 12	відповідь заперечна. Учень посилається на те, що самокат за своєю будовою відрізняється від велосипеда, тому вміння їздити на самокаті не може допомогти велосипедисту-новачку. Він не згадує про спільне для їзди на самокаті й на велосипеді вміння тримати рівновагу, хоча й має це на увазі

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01	відповідь стверджувальна, але думку стосовно цього не висловлено АБО надане учнем пояснення є недоречним
Код 02	відповідь стверджувальна, але думку стосовно цього не висловлено АБО надане учнем пояснення є недоречним. Відповідь заперечна, однак учень не пояснює, чому він такої думки АБО його пояснення недоречне чи неправдоподібне
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 11 (R1711090A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)								Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	22	11	12	01	02	98	99			
8,83	0,93	26,32	7,05	31,15	11,8	7,72	6,20	0,26	0,36	0,45
						13,92				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей	Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<p> ◆ 21 ■ 22 ▲ 11 ■ 12 ✱ 01 ● 02 + 98 — 99 </p>	Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
		[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
	21	1,52	5,31	11,00	16,57
	22	0,00	0,8	0,98	2,21
	11	7,61	22,81	29,34	47,51
	12	1,52	5,84	11,25	6,63
	01	35,53	35,01	30,32	21,55
	02	13,2	14,59	12,47	2,76
	98	20,3	8,75	3,42	2,21
	99	20,3	6,9	1,22	0,55

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 12 (R1711100B)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

12. Де дозволено їздити на велосипеді дитині 11 років?

- А автомобільною дорогою
- Б міськими тротуарами
- В лісовими стежками
- Г швидкісною трасою

R1711100B

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

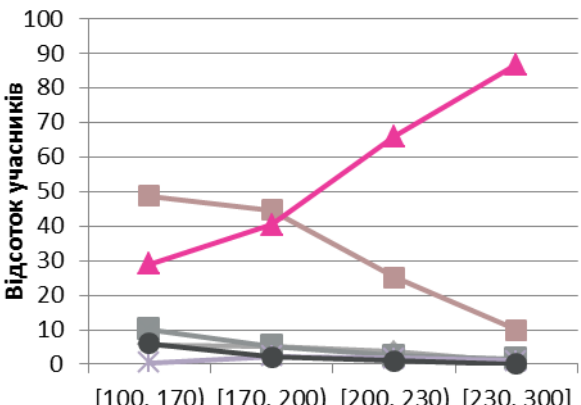
Ключ	В
Дистрактори	А, Б, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 12 (R1711100B) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В*	Г	98	99			
3,99	32,77	55,01	4,58	1,61	2,04	0,55	0,51	0,46
3,65								

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div><div><div></div><div>A</div></div><div><div></div><div>Б</div></div><div><div></div><div>В*</div></div><div><div></div><div>Г</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		A	5,58	5,31	3,67	0,55
		Б	48,73	44,56	25,18	9,94
		В*	28,93	40,32	66,01	86,74
		Г	10,15	5,31	2,44	1,66
		98	0,51	2,39	1,71	1,10
		99	6,09	2,12	0,98	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 13 (R1711110B)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

13. Які з порад потрібні велосипедисту, щоб навчитися тримати рівновагу під час їзди?
Напиши про це.

R1711110B		
01	02	
11	12	13
21		
98	99	

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді наведено такі поради: на педалі слід поставити обидві ноги, обидві руки слід тримати на кермі. Обов'язково згадано, що не можна дивитися під колеса, а тільки вперед, АБО щось одне із цього: не дивитися під колеса або дивитися тільки вперед

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** у відповіді наведено лише ту з порад (повністю, або її окремі фрагменти), яку подано в тексті із заувагою: «Це допоможе тобі тримати рівновагу», а саме «Не дивися під колеса – тільки вперед!»
- Код 12** у відповіді наведено одну з порад із заувагою: «Це допоможе тобі тримати рівновагу»
- Код 13** у відповіді наведено поради із заувагою з тексту про необхідність при цьому плавно рухати ногами, хоча й не згадано про рівновагу

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** у відповіді не згадано пораду «Не дивися під колеса – тільки вперед!» ні цілком, ні окрему з двох її частин
- Код 02** відповідь недоречна
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 13 (R1711110B) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)								Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	12	13	01	02	98	99			
8,15	27,59	4,24	6,45	36,76	6,79	2,46	7,56	0,27	0,35	0,49
						10,02				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Значення вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	1,52	3,71	8,07	23,76
		11	7,61	19,10	36,43	47,51
		12	3,55	5,04	4,16	3,31
		13	4,06	6,37	6,85	7,73
		01	45,18	49,07	31,3	16,02
		02	11,17	6,63	7,58	1,10
		98	6,09	2,12	1,71	0,55
		99	20,81	7,96	3,91	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 14 (R1711120A)

Галузь	читання
Вид тексту	реklamний медіатекст
Назва тексту	«Твій новий велосипед»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

14. Для чого в рекламному проспекті магазину «Велоспорт» використали кілька кольорів і букви різної величини? Свої міркування запиши.

R1711120A		
01	02	
11	12	13
21		
98	99	

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21	у відповіді пояснено, що: 1) з кольоровим зошитом приємно працювати, його цікаво розглядати, кольорове зображення велосипедів допомагає уявити, якими вони є насправді; 2) завдяки кольорам легше зрозуміти мапу й правильно прокласти маршрут дівчинки; 3) буквами різної величини виділено заголовки, і тому можна швидко знайти потрібний текст
--------	--

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

Код 11	у відповіді пояснено потребу в малих і великих буквах, а також значення кольорів – естетичне й, зокрема, кольорових зображень велосипедів. Однак не згадано про користь кольорової мапи
Код 12	у відповіді пояснено використання АБО лише кольорів, АБО лише різних за розміром букв
Код 13	у відповіді пояснено мету використання кольорів і великих та малих букв загалом

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01	у відповіді не пояснено функції кольорів та потребу у різних за величиною букв
Код 02	відповідь недоречна або неправдоподібна
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 14 (R1711120A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)								Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	12	13	01	02	98	99			
0,08	1,10	3,06	54,33	8,57	14,01	4,84	14,01	0,29	0,26	0,49
						18,85				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Значення вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	0,00	0,27	0,00	0,00
		11	0,00	0,27	0,98	3,87
		12	0,00	2,12	4,16	6,08
		13	17,26	46,68	67,48	80,11
		01	9,14	11,41	7,82	3,87
		02	27,41	19,10	8,31	2,76
		98	12,69	5,31	2,69	0,55
		99	33,50	14,85	8,56	2,76

5.4 Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Робот-фотограф»

У межах основного етапу моніторингового дослідження було використано два тексти науково-пізнавального характеру для забезпечення цілісного бачення рівня сформованості читацької компетентності випускників початкової школи.

«Робот-фотограф» є зразком саме цього виду інформаційних текстів, тобто тестові завдання, запропоновані до нього, значною мірою орієнтовані на виявлення здатності випускників початкової школи працювати з новою, можливо, раніше не відомою їм інформацією наукового характеру, викладеною простою мовою, з метою освоєння відповідного матеріалу, зокрема виявлення фактів, логічних зв'язків тощо. Певною мірою формування цих умінь відбувається як на уроках літературного читання, так і на інших заняттях у початковій школі.

Основні статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Робот-фотограф» наведено в **Таблиці 5.1**.

Ще одним важливим аспектом навчання учнів того, як читати інформаційні тексти, є забезпечення усвідомлення ними різниці між інформаційним текстом і текстами інших видів, особливо художніми. Наприклад, ми типово читає художню оповідь повністю – від початку до кінця з якимось постійним темпом. І навпаки, ми зазвичай читаємо інформаційні тексти вибірково – лише ті частини, які відповідають нашим запитам або цікавлять нас. Ми можемо почати зі змісту, потім переглянути частину на стор. 38, а потім прочитати цілий розділ на стор. 15. Ми можемо змінювати темп читання від розділу до розділу, читати деякі частини детально, а інші – лише побіжно. Учні мають навчитися бачити різницю між різними видами текстів і залежність читацьких процесів від цієї різниці.

Nell K. Duke. The Case for Informational Text. Educational Leadership. March 2004. Vol. 61. # 6. What Research Says About Reading P. 40–44

Таблиця 5.4 – Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Робот-фотограф»

Назва характеристики	Значення
Кількість учасників	1095
Кількість тестових завдань	14
Максимально можливий тестовий бал	21
Максимально набраний тестовий бал	21
Мінімально набраний тестовий бал	0
Середнє	11,61
Стандартне відхилення	5,04
Асиметрія	-0,30
Екссес	-0,70
Складність тестової частини	0,60
Розподільна здатність тестової частини	0,51

Визначення та інтервали значень статистичних і психометричних показників для тестів наведено в [Додатку М](#) Частини I Звіту.

Складність тестової частини «Робот-фотограф» дорівнює 0,60, що характеризує цю частину як легку. Такий високий кількісний показник може бути пояснений тим, що основна кількість тестових завдань орієнтовані на виявлення здатності учнів орієнтуватися в цілісному тексті й знаходити потрібні фрагменти інформації, явно

наведеної в реченні, абзаці або суміжних абзацах (вісім із чотирнадцяти тестових завдань).

Значення розподільної здатності цієї тестової частини, яке становить 0,51, указує на те, що загалом запропоновані тестові завдання мали хорошу розподільну здатність, тобто забезпечили можливість якісного розмежування добре та слабо підготовлених груп учнів-учасників.

Показники асиметрії та ексцесу вказують на те, що серед відповідей учасників найчастіше траплялися значення більші за середнє, а крива розподілу має нижчу та «плоскішу» вершину, ніж крива нормального розподілу, причому сам розподіл зміщений праворуч від центру (див. **Рисунок 5.6**).

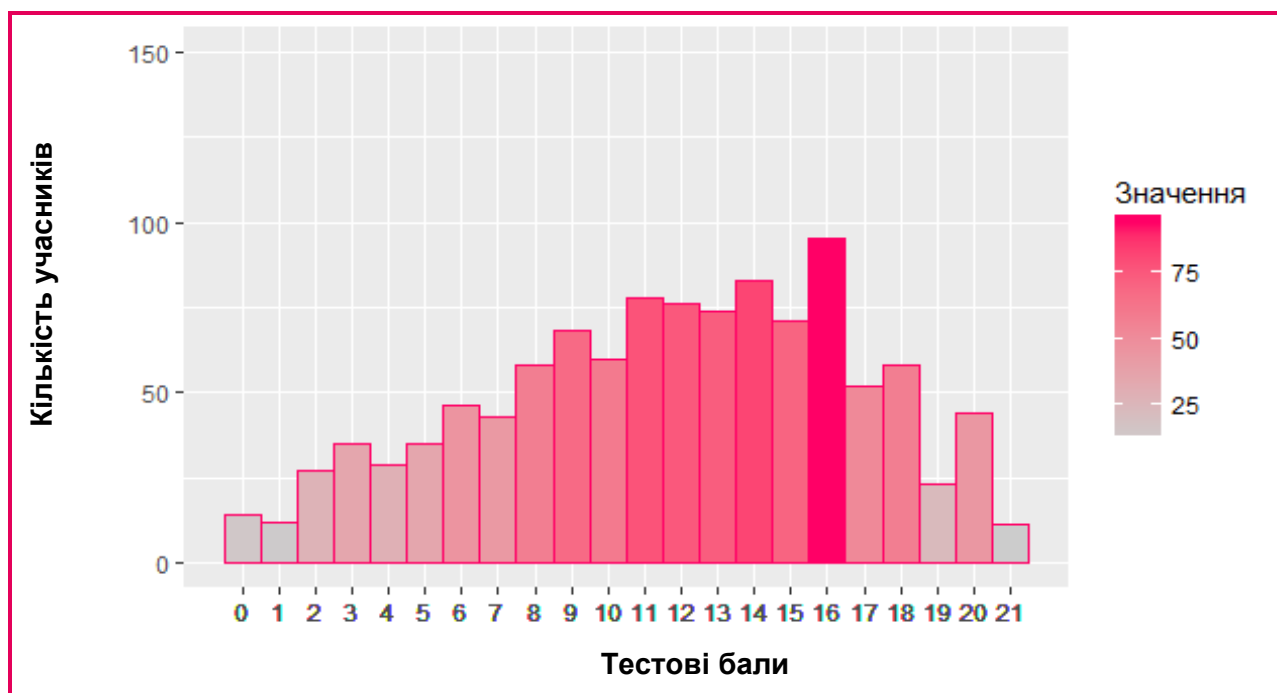

Рисунок 5.6 – Розподіл учнів, які виконували тестову частину «Робот-фотограф», за кількістю набраних ними тестових балів

Варто зазначити, що попри певну «легкість» ця тестова частина в контексті всього інструмента, використаного під час основного етапу моніторингового дослідження (а це вісім текстів і тестових завдань до них), надзвичайно важлива, оскільки саме тестові завдання цієї частини дали можливість, зокрема, диференціювати сильну й слабку групи учнів-учасників, простежити, як учні працюють із фактографічною інформацією тексту тощо.

5.5 Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Робот-фотограф»

Визначення та інтервали значень статистичних і психометричних показників тестових завдань наведено в [Додатку М](#) Частини I Звіту.

У свою чергу в [Додатку Д](#) цієї Частини Звіту наведено психометричні характеристики усіх тестових завдань із читання основного етапу першого циклу моніторингового дослідження.

Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Робот-фотограф» наведено в **Таблиці 5.5**. За показником складності в тестовій частині «Робот-фотограф» чотири тестові завдання (29 %) – були легкими та стільки ж – складними; три тестові завдання (21 %) виявилися оптимальними та стільки ж – дуже легкими. За показником розподільної здатності одинадцять тестових завдань, що становить 79% від усієї кількості тестових завдань у тестовій частині, мають дуже хорошу розподільну

здатність, два (14 %) – хорошу та одне завдання (7 %) – середню. За параметром корелятивності, так само, як і завдання тестової частини «Твій новий велосипед», усі тестові завдання тестової частини «Робот-фотограф» мають високу кореляцію із загальним тестовим балом за виконання учасниками всіх завдань відповідної тестової частини.

Таблиця 5.5 – Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Робот-фотограф»

Номер тестового завдання в тестовій частині	Технічний номер тестового завдання	Складність	Розподільна здатність	Кореляція з результатом виконання всіх завдань тесту
1	R17211010A	0,86	0,27	0,40
2	R17211020A	0,85	0,34	0,49
3	R17211030A	0,57	0,69	0,60
4	R17211040A	0,78	0,45	0,54
5	R17211050A	0,35	0,58	0,51
6	R17211060A	0,33	0,58	0,52
7	R17211070A	0,81	0,42	0,51
8	R17211080A	0,28	0,34	0,56
9	R17211090A	0,76	0,52	0,57
10	R17211100A	0,57	0,63	0,56
11	R17211110A	0,76	0,42	0,48
12	R17211120A	0,67	0,49	0,48
13	R17211130A	0,53	0,81	0,67
14	R17211140A	0,32	0,65	0,60

Графіки розподілу тестових завдань за складністю, розподільною здатністю та кореляцією представлено на **Рисунках 5.7–5.9**.

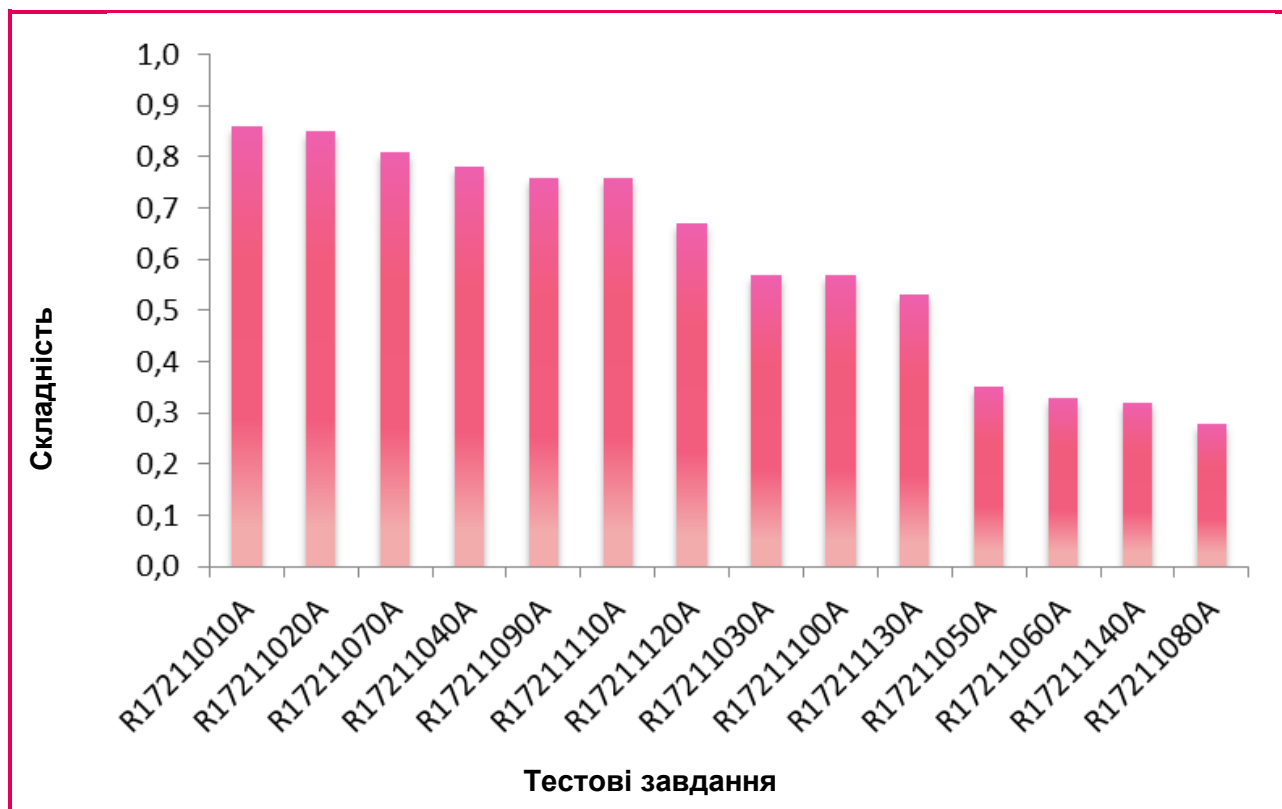

Рисунок 5.7 – Розподіл тестових завдань за складністю

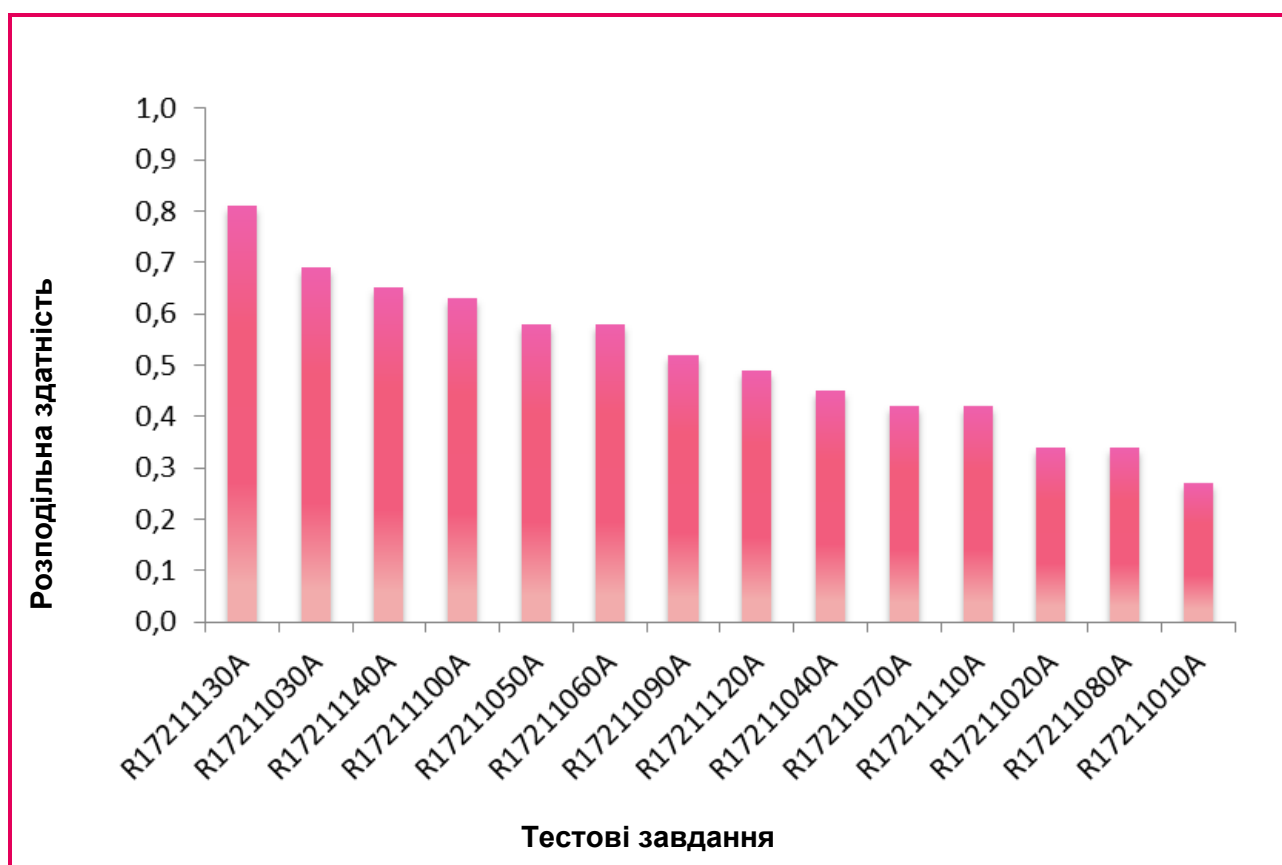

Рисунок 5.8 – Розподіл тестових завдань за розподільною здатністю

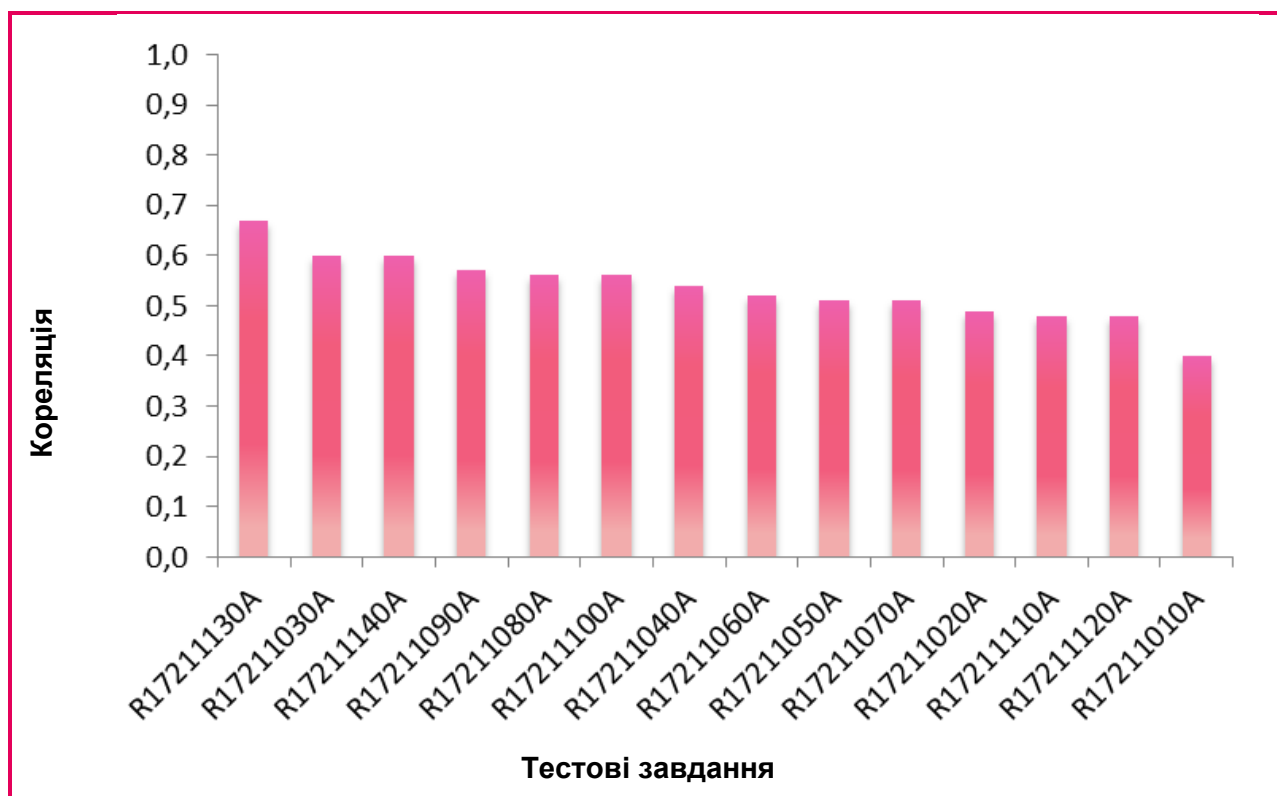

Рисунок 5.9 – Розподіл тестових завдань за їх кореляцією із загальною кількістю балів, набраних учнями за виконання тестової частини «Робот-фотограф»

Включення до тестового інструмента першого циклу моніторингового дослідження текстів науково-популярного спрямування важливе для вимірювання читацької компетентності випускників початкової школи в її комплексності, адже саме здатність працювати з такими текстами свідчить про те, наскільки учень у подальшому зможе опрацьовувати інформацію про результати наукового пізнання навколишньої соціальної та природної дійсності.

Як свідчать результати виконання учнями-учасниками тестової частини до науково-пізнавального тексту «Робот-фотограф», випускники початкової школи мають достатньою мірою сформовані навички пошуку інформації в тексті.

5.6 Паспорти тестових завдань тестової частини «Робото-фотограф»

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R17211010A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

1. Учені якої країни запустили в космос робота-фотографа?

R17211010A

- А Америки
- Б Китаю
- В Японії
- Г Німеччини

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	В
Дистрактори	А, Б, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R17211010A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В*	Г	98	99			
8,31	4,75	85,94	0,46	0,37	0,18	0,86	0,27	0,40
				0,55				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
		<div>Категорії відповідей</div>	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			А	28,09	8,92	2,36	1,20
			Б	10,11	5,85	2,84	1,81
			В*	56,18	84,92	94,80	96,99
			Г	2,81	0,00	0,00	0,00
			98	1,69	0,31	0,00	0,00
			99	1,12	0,00	0,00	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 2 (R17211020A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

2. Робот-фотограф уміє все, ОКРІМ

- А підніматися вгору
- Б котитися підлогою
- В фотографувати
- Г надсилати відеосигнал

R17211020A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	Б
Дистрактори	А, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 2 (R17211020A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A	Б*	В	Г	98	99			
4,02	85,48	3,11	6,30	0,37	0,73	0,85	0,34	0,49
				1,10				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей	Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<p>Відсоток учасників</p> <p>Результати учасників</p> <p>Легенда: A (коричневий квадрат), Б* (червоний квадрат), В (сірий трикутник), Г (чорний квадрат), 98 (фіолетовий хрест), 99 (блакитний круг)</p>	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				Категорії відповідей
	[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
	17,42	3,69	0,24	0,00	A
	45,51	86,15	96,22	100,00	Б*
	15,17	1,54	0,47	0,00	В
	19,66	7,38	2,36	0,00	Г
	1,12	0,00	0,47	0,00	98
	1,12	1,23	0,24	0,00	99

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 3 (R17211030A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

3. Чому робота-фотографа можна називати безпілотником?
Знайди відповідь у тексті. Запиши її.

R17211030A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді поєднано різну інформацію з тексту й продемонстровано розуміння того, чому робот-фотограф можна віднести до апаратів, які називають безпілотниками

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** у відповіді НЕ надано інформацію з тексту, із якої впливав би висновок про те, чому робота-фотографа можна називати безпілотником
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 3 (R17211030A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	01	02	98	99			
56,71	35,34	3,38	1,10	3,47	0,57	0,69	0,60
			4,57				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
<div><div><div><div></div><div>21</div></div><div><div></div><div>01</div></div><div><div></div><div>02</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div></div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			21	15,17	43,38	69,27	95,18
			01	57,87	47,69	28,37	4,82
			02	8,99	4,62	1,42	0,00
		98	3,93	1,23	0,24	0,00	
		99	14,04	3,08	0,71	0,00	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 4 (R17211040A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

4. Як робот-фотограф потрапив на Міжнародну космічну станцію?

Знайди відповідь у тексті. Запиши її.

R17211040A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21 у відповіді поєднано різну інформацію з тексту й продемонстровано розуміння того, чому робот-фотограф можна віднести до апаратів, які називають безпілотниками

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01 у відповіді НЕ надано інформацію з тексту, із якої впливав би висновок про те, чому робота-фотографа можна називати безпілотником

Код 02 інші відповіді

Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо

Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 4 (R17211040A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	01	02	98	99			
78,26	12,15	4,02	0,55	5,02	0,78	0,45	0,54
			5,57				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
◆ 21 ■ 01 ▲ 02 ■ 98 ✱ 99		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
<p>Відсоток учасників</p> <p>Результати учасників</p>		21	37,64	74,15	90,78	98,19
		01	32,58	14,46	5,67	1,81
		02	7,87	6,46	2,13	0,00
		98	2,25	0,31	0,24	0,00
		99	19,66	4,62	1,18	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 5 (R17211050A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

5. У тексті про робота-фотографа написано: *«Завдяки вбудованій камері він стане «очима» дослідників космосу, які залишилися на Землі»*.

Чому, на твою думку, автор узяв слово «очима» в лапки?

R17211050A

01	02
21	22
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** учень формулює власну відповідь, яка пояснює, чому автор узяв слово «очима» в лапки
- Код 22** учень формулює власну відповідь, яка пояснює, чому автор узяв слово «очима» в лапки, НЕ згадуючи, що його значення переносне АБО не пряме

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** учень у своїй відповіді НЕ пояснює, чому автор узяв одне зі слів у лапки
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 5 (R17211050A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	22	01	02	98	99			
8,86	26,58	50,59	3,93	1,37	8,68	0,35	0,58	0,51
10,05								

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
		Категорії відповідей				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	0,56	4,62	10,40	22,29
		22	6,74	19,69	31,91	47,59
		01	54,49	62,46	49,17	27,71
		02	9,55	3,69	2,84	0,60
		98	3,37	1,23	0,95	0,00
		99	25,28	8,31	4,73	1,81

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 6 (R17211060A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

6. Поясни, яким чином намальовані очі допомагають астронавтам стежити за поглядом робота-фотографа.
Запиши свої міркування.

R17211060A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді учень надає пояснення того, як саме намальовані очі допомагають астронавтам стежити за поглядом робота, спираючись на зміст речення із тексту, із якого цей висновок випливає: «Оскільки астронавтам важливо розуміти, куди спрямований «погляд» маленького помічника-літуна, конструктори намалювали на кулі очі, між якими розташована камера»

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

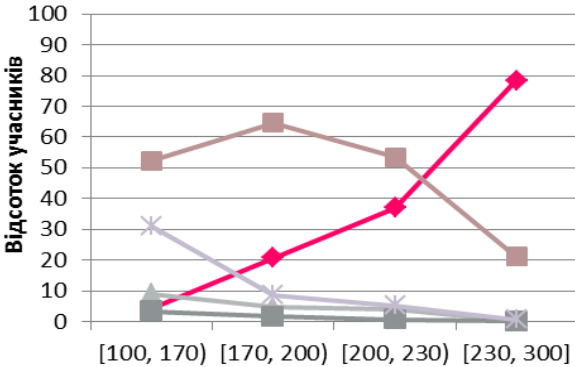
- Код 01** у відповіді надано неприйнятне пояснення того, як саме намальовані очі допомагають астронавтам стежити за поглядом робота, відсутній зв'язок зі змістом речення із тексту, із якого це пояснення випливає: «Оскільки астронавтам важливо розуміти, куди спрямований «погляд» маленького помічника-літуна, конструктори намалювали на кулі очі, між якими розташована камера»
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 6 (R17211060A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	01	02	98	99			
33,15	51,51	4,29	1,28	9,77	0,33	0,58	0,52
				11,05			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
◆ 21 ■ 01 ▲ 02 ■ 98 ✱ 99		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
	[100, 170)		[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
	21		4,49	20,62	36,88	78,31
	01		52,25	64,62	53,43	21,08
	02		8,99	4,62	3,78	0,00
98	3,37	1,54	0,71	0,00		
99	30,90	8,62	5,20	0,60		

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 7 (R17211070A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

7. Переміщуватися в просторі робот-фотограф може завдяки

R17211070A

- А батарейкам
- Б мотору
- В пропелерам
- Г гвинту

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

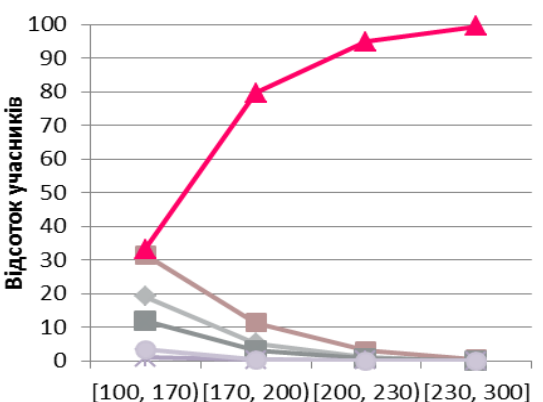
Ключ	В
Дистрактори	А, Б, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 7 (R17211070A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В*	Г	98	99			
5,11	9,95	80,82	3,11	0,37	0,64	0,81	0,42	0,51
				1,01				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div><div><div></div><div>A</div></div><div><div></div><div>Б</div></div><div><div></div><div>В*</div></div><div><div></div><div>Г</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		A	19,10	5,23	1,18	0,00
		Б	31,46	11,38	3,07	0,60
		В*	33,15	79,69	94,80	99,40
		Г	11,80	3,08	0,71	0,00
		98	1,12	0,31	0,24	0,00
		99	3,37	0,31	0,00	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 8 (R17211080A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

8. Як, на думку вчених, робот-фотограф може заощадити час астронавтів?

Знайди відповідь у тексті. Запиши її.

R17211080A

01	02
11	
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21 у відповіді подано речення з тексту, які відповідають на питання завдання

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

Код 11 у відповіді подано одне речення з тексту, яке відповідає на питання завдання

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01 у відповіді НЕ подано жодного речення з тексту, яке відповідає на питання завдання; АБО: наведено невідповідне речення

Код 02 інші відповіді

Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо

Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 8 (R17211080A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	01	02	98	99			
3,29	49,13	33,24	2,92	1,37	10,05	0,28	0,34	0,56
				11,42				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	0,00	1,23	2,13	13,86
		11	6,74	32,92	68,09	77,71
		01	45,51	49,85	26,00	6,63
		02	7,30	2,77	1,89	1,20
		98	4,49	1,54	0,47	0,00
		99	35,96	11,69	1,42	0,60

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 9 (R17211090A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

9. Першого у світі робота-адвоката створив

- А учений
- Б студент
- В викладач
- Г учень

R17211090A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	Б
Дистрактори	А, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 9 (R17211090A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A	Б*	В	Г	98	99			
18,54	76,35	2,01	2,10	0,09	0,91	0,76	0,52	0,57
1,00								

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div> —◆— A —■— Б* —▲— В —■— Г —*— 98 —●— 99 </div>		Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
		Категорії відповідей				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		A	51,69	27,08	5,44	0,00
		Б*	23,03	69,85	94,33	100,00
		В	11,24	0,62	0,00	0,00
		Г	8,43	2,15	0,24	0,00
		98	0,56	0,00	0,00	0,00
		99	5,06	0,31	0,00	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 10 (R17211100A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

10. Робот-адвокат допоміг багатьом людям у всіх указаних справах, ОКРІМ

R17211100A

- А видача компенсації за погане опалення квартири
- Б виплата пасажиром грошей за затримку авіарейсів
- В скасування несправедливих штрафів за паркування
- Г отримання грошей за повернений магазину неякісний товар

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	А
Дистрактори	Б, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 10 (R17211100A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A*	Б	В	Г	98	99			
56,89	12,88	13,42	11,78	1,28	3,74	0,57	0,63	0,56
					5,02			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div><div><div><div></div><div>A*</div></div><div><div></div><div>Б</div></div><div><div></div><div>В</div></div><div><div></div><div>Г</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div></div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
<p>Відсоток учасників</p> <p>Результати учасників</p>		A*	11,80	37,23	75,65	96,39
		Б	26,97	17,54	7,80	1,81
		В	23,60	20,62	8,75	0,60
		Г	24,16	18,77	5,20	0,60
		98	2,25	0,92	1,42	0,60
		99	11,24	4,92	1,18	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 11 (R17211110A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

11. Робот-дрон потрібен сьогодні людям усіх професій, ОКРІМ

R17211110A

- А продавців інтернет-магазинів
- Б постачальників Інтернету
- В астронавтів космічних станцій
- Г дресирувальників у цирку

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

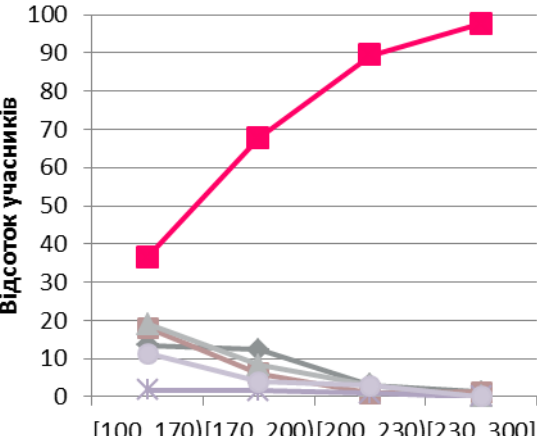
Ключ	Г
Дистрактори	А, Б, В
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 11 (R17211110A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В	Г*	98	99			
7,21	5,30	6,67	75,62	1,10	4,11	0,76	0,42	0,48
				5.21				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		А	13,48	12,31	3,07	1,20
		Б	17,98	6,15	0,95	1,20
		В	19,10	8,31	2,84	0,00
		Г*	36,52	67,69	89,36	97,59
		98	1,69	1,54	0,95	0,00
		99	11,24	4,00	2,84	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 12 (R17211120A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

12. Автор тексту вважає, що роботи можуть із часом замінити людей такої професії, як

- А артист
- Б художник
- В вихователь
- Г продавець

R17211120A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

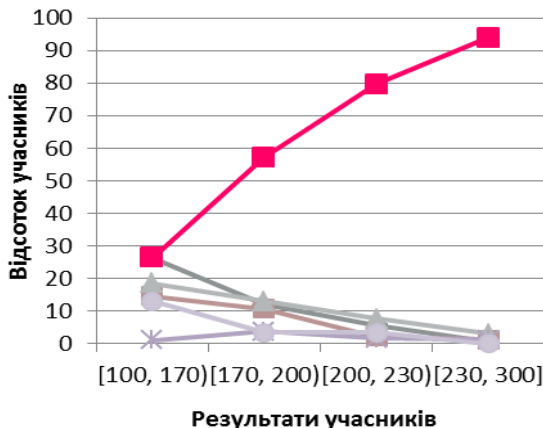
Ключ	Г
Дистрактори	А, Б, В
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 12 (R17211120A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В	Г*	98	99			
10,14	6,58	10,23	66,58	2,10	4,38	0,67	0,49	0,48
6.48								

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			А	26,40	12,00	5,67	0,60
			Б	14,61	10,77	2,13	1,20
			В	18,54	12,92	7,57	3,01
		Г*	26,40	57,23	79,67	93,98	
		98	1,12	3,69	1,65	1,20	
		99	12,92	3,38	3,31	0,00	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 13 (R17211130A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

13. Чому не варто думати, що професій для людей значно поменшає з появою роботів-помічників?
Знайди відповідь у тексті. Запиши її.

R17211130A

01	02
21	22
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді подано ОДНЕ речення з тексту, яке містить правильну відповідь на завдання
- Код 22** у відповіді подано ДВА речення із тексту, які разом становлять правильну відповідь на завдання

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

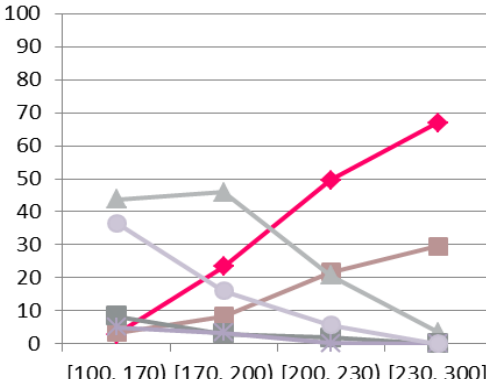
- Код 01** виписано речення з тексту, яке є неправильною відповіддю.
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 13 (R17211130A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	22	01	02	98	99			
36,80	15,98	29,32	3,01	1,92	12,97	0,53	0,81	0,67
				14,89				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
◆ 21 ■ 22 ▲ 01 ■ 02 ✱ 98 ● 99		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	2,81	23,38	49,65	66,87
		22	3,37	8,31	21,75	29,52
		01	43,82	45,85	20,80	3,61
		02	8,43	3,08	1,89	0,00
		98	5,06	3,38	0,24	0,00
		99	36,52	16,00	5,67	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 14 (R17211140A)

Галузь	читання
Вид тексту	науково-пізнавальний
Назва тексту	«Робот-фотограф»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання короткої відповіді

14. Про яку нову професію, потрібну для обслуговування роботів-дронів, розповів автор тексту?
Запиши назву професії.

R17211140A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21 у відповіді надано правильну коротку відповідь, яка узгоджується з описом професії в завданні

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01 у відповіді надано коротку відповідь, яка є неправильною, оскільки вона не узгоджується з описом професії в завданні

Код 02 Інші відповіді

Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо

Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 14 (R17211140A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)							
Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	01	02	98	99			
32,24	50,41	2,10	1,19	14,06	0,32	0,65	0,60
				15,25			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)							
Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей			Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div>◆ 21 ■ 01 ▲ 02 ■ 98 ✖ 99</div>			Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
<p>Відсоток учасників</p> <p>Результати учасників</p>				[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
				21	2,81	11,69	40,90
			01	52,81	65,54	50,59	18,07
			02	5,06	2,15	1,65	0,00
			98	2,25	2,77	0,00	0,00
99	37,08	17,85	6,86	0,00			

5.7 Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»

Як зазначено в Розділі 1 цієї Частини, на сьогодні навчання читання в початковій школі в першу чергу зосереджено на формуванні здатності учнів працювати з художніми текстами. У межах основного етапу першого циклу моніторингового дослідження було використано два художні тексти. Текст «Як я вперше стрибнув у воду» є типовим прикладом цієї групи текстів.

Основні статистичні та психометричні показники тестової частини до тексту «Як я вперше стрибнув у воду» наведено в **Таблиці 5.6**.

Таблиця 5.6 – Статистичні та психометричні характеристики тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»

Назва характеристики	Значення
Кількість учасників	1155
Кількість тестових завдань	15
Максимально можливий тестовий бал	23
Максимально набраний тестовий бал	21
Мінімально набраний тестовий бал	0
Середнє	10,90
Стандартне відхилення	4,53
Асиметрія	-0,21
Екссес	-0,59
Складність тестової частини	0,51
Розподільна здатність тестової частини	0,42

Визначення та інтервали значень статистичних і психометричних показників для тестів наведено в [Додатку М](#) Частини I Звіту.

Значення наведених характеристик вказує на задовільну якість тестової частини. Зокрема значення складності тестової частини (0,51) можна визначити як оптимальне, а розподільної здатності (0,42) – як дуже хороше.

Як й у випадку з тестовою частиною «Робот-фотограф», схарактеризованою в попередньому підрозділі, показники асиметрії та екссесу є від'ємними, що вказує на те, що крива розподілу балів учасників є правобічною (оскільки на розподілі більшість значень більші за середнє) та плоскішою за нормальний розподіл.

Розподіл балів учасників, що виконували тестову частину «Як я вперше тебе знайшов» зображено на **Рисунку 5.10**.

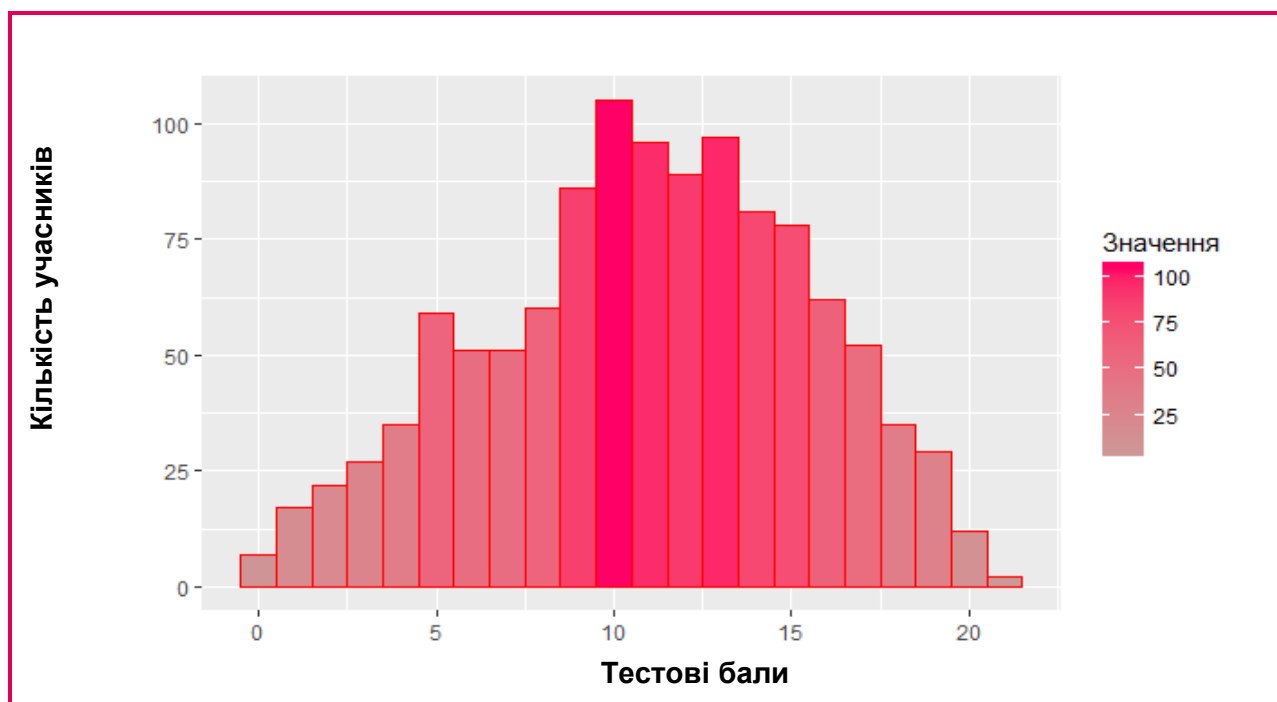

Рисунок 5.10 – Розподіл учнів, які виконували тестову частину «Як я вперше стрибнув у воду», за кількістю набраних ними тестових балів

5.8 Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»

Визначення та інтервали значень статистичних і психометричних показників тестових завдань наведено в [Додатку М](#) Частини I Звіту.

У свою чергу в [Додатку Д](#) цієї Частини Звіту наведено психометричні характеристики усіх тестових завдань із читання основного етапу першого циклу моніторингового дослідження. Відповідна інформація доповнює уявлення про якісні характеристики інструментарію із читання, використаного під час моніторингового дослідження.

У [Таблиці 5.7](#) наведено показники складності, розподільної здатності та кореляції окремих тестових завдань тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду».

За показником складності вісім тестових завдань (53 %) є оптимальними. Чотири завдання (27 %) виявилися складними для учасників, два (13 %) – дуже легкими та одне (7 %) – легким. За показником розподільної здатності завдання тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду» розподілилися так: вісім завдань (53 %) мають дуже хорошу розподільну здатність, три (20 %) – хорошу, два (13 %) середню й стільки

ж – низьку. Показник кореляції свідчить про те, що чотирнадцять тестових завдань (93 %) мають сильний зв'язок із загальним тестовим балом та одне (7 %) – прийнятний.

Графіки розподілу тестових завдань тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду» за складністю, розподільною здатністю та кореляцією представлено на [Рисунках 5.11–5.13](#).

Таблиця 5.7 – Психометричні характеристики тестових завдань тестової частини

Номер тестового завдання в тестовій частині	Технічний номер тестового завдання	Складність	Розподільна здатність	Кореляція з результатом виконання всіх завдань тесту
1	R17212010A	0,44	0,35	0,32
2	R17212020A	0,72	0,48	0,50
3	R17212030A	0,58	0,58	0,52
4	R17212040A	0,34	0,58	0,52
5	R17212050A	0,22	0,13	0,24
6	R17212060A	0,93	0,18	0,38
7	R17212070A	0,39	0,57	0,52
8	R17212080A	0,86	0,29	0,43
9	R17212090A	0,51	0,59	0,52
10	R17212100A	0,57	0,66	0,60
11	R17212110A	0,41	0,32	0,52
12	R17212120A	0,28	0,29	0,47
13	R17212130A	0,47	0,33	0,29
14	R17212140A	0,45	0,54	0,47
15	R17212150A	0,42	0,44	0,40

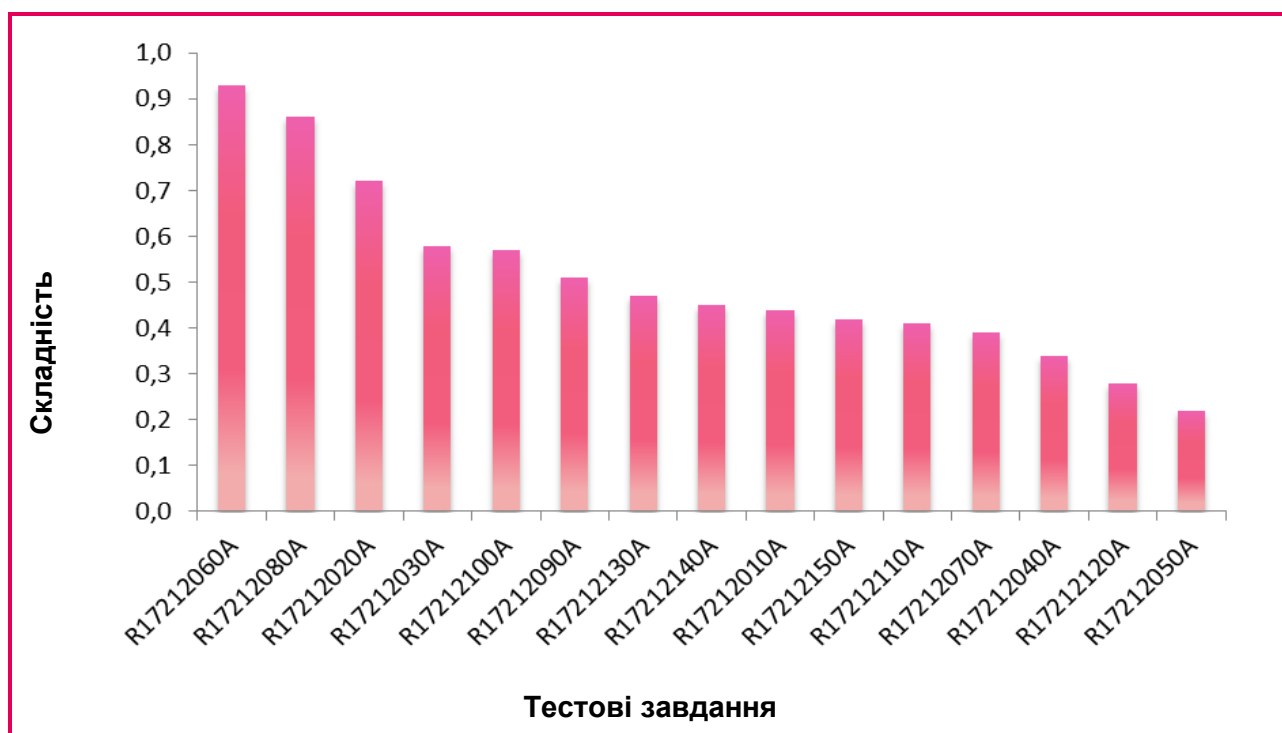

Рисунок 5.11 – Розподіл тестових завдань за складністю

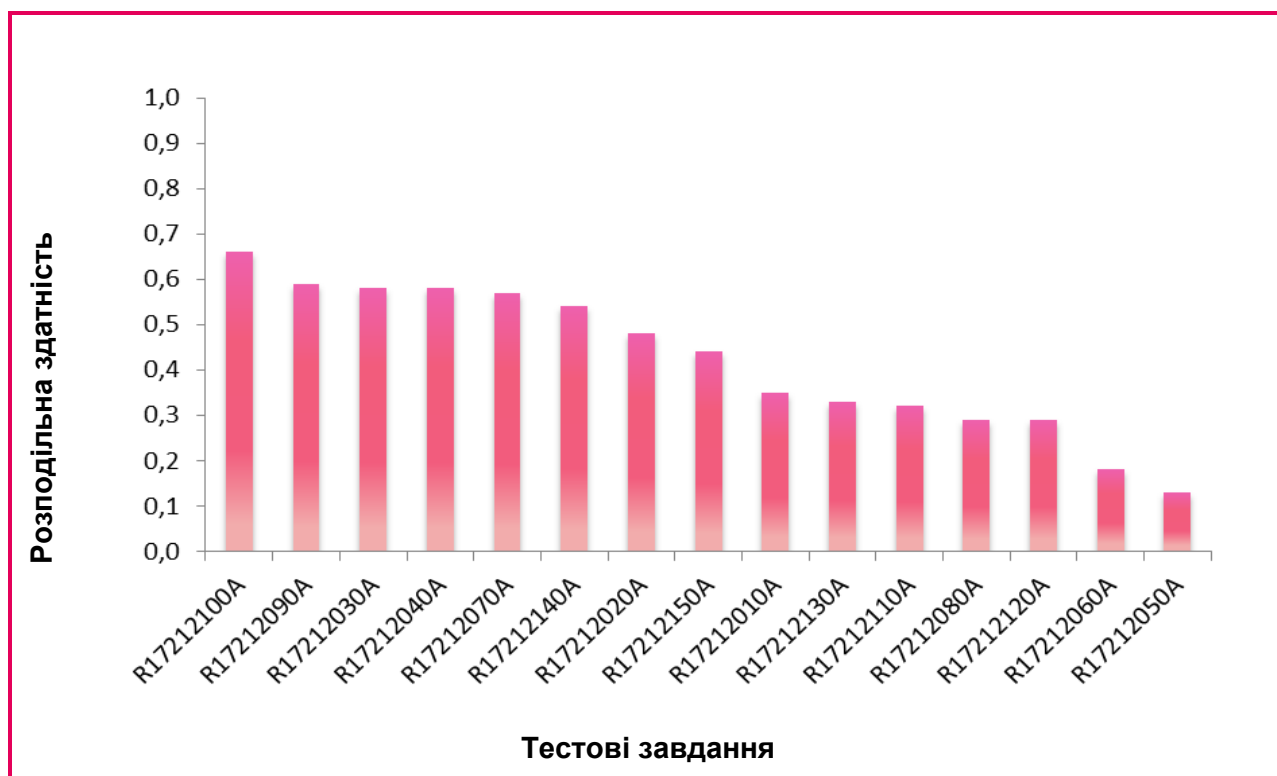

Рисунок 5.12 – Розподіл тестових завдань за розподільною здатністю

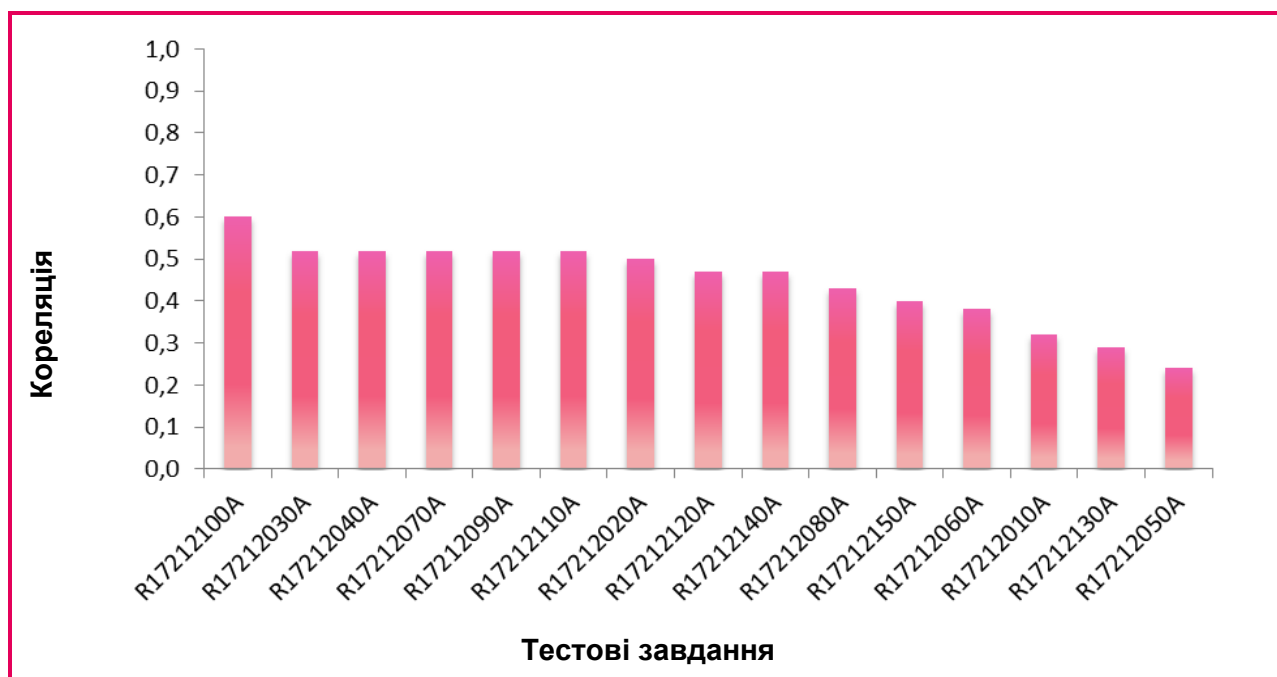

Рисунок 5.13 – Розподіл тестових завдань за їх кореляцією із загальною кількістю балів, набраних учнями за виконання тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»

У Розділі 5 було репрезентовано розгорнутий опис фрагменту тестового інструментарію із читання, використаного на основному етапі першого циклу моніторингового дослідження, та проаналізовано особливості виконання учнями-учасниками – випускниками початкової школи 2017/2018 навчального року різних видів тестових завдань, що стосувалися різних за функціональністю текстів (рекламного медіатексту, науково-пізнавального та художнього текстів) й передбачали активізацію різних видів когнітивних процесів читання. Аналіз статистичних і психометричних характеристик тестових частин та окремих тестових завдань, зокрема й до останнього зі схарактеризованих текстів «Як я вперше стрибнув у воду», засвідчив високу якість застосованого інструмента. І хоча частина тестових завдань виявилася занадто легкою для тестованої аудиторії, абсолютна більшість завдань виявили хорошу або дуже хорошу розподільну здатність та високу кореляцію із балом, отриманим учасником за виконання всієї тестової частини, що дає підстави стверджувати про можливість формулювання висновків щодо рівнів сформованості читацької компетентності випускників початкової школи за підсумками використання відповідного інструментарію.

5.9 Паспорти тестових завдань тестової частини «Як я вперше стрибнув у воду»

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R17212010A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

1. Заголовок до оповідання відображає
 - А основну думку автора тексту
 - Б висновок, якого доходить автор
 - В причину того, що він узявся за перо
 - Г тему написаного ним оповідання

R17212010A

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 1 (R17212010A) (продовження)

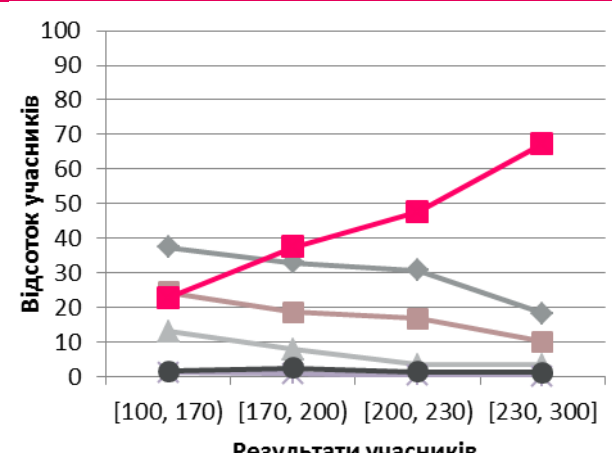
КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	Г
Дистрактори	А, Б, В
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В	Г*	98	99			
30,48	17,49	6,23	43,55	0,52	1,73	0,44	0,35	0,32
				2,25				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
А			37,30	32,96	30,73	18,33	
Б			24,32	18,56	16,78	10,00	
В			12,97	7,76	3,31	3,33	
Г*			22,70	37,40	47,52	67,22	
98			1,08	0,83	0,24	0,00	
99			1,62	2,49	1,42	1,11	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 2 (R17212020A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

2. Як зізнався татові хлопчик, він ще жодного разу не стрибав у воду, тому що боявся

R17212020A

- А батьків
- Б води
- В висоти
- Г насмішок

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

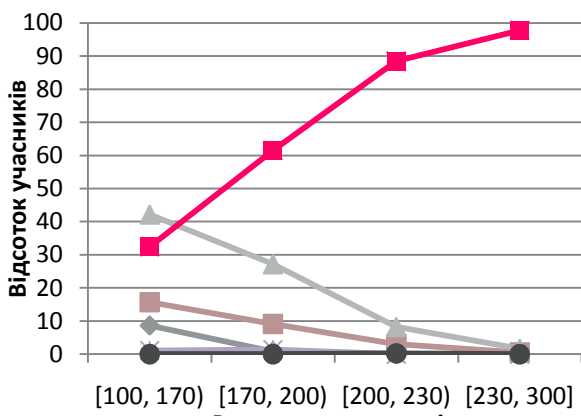
Ключ	Г
Дистрактори	А, Б, В
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 2 (R17212020A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В	Г*	98	99			
1,65	6,58	18,61	72,47	0,61	0,09	0,72	0,48	0,50
0,70								

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
		Категорії відповідей	[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		А	8,65	0,83	0,00	0,00
		Б	15,68	9,14	3,07	0,56
		В	42,16	27,15	8,27	1,67
		Г*	32,43	61,50	88,42	97,78
		98	1,08	1,39	0,00	0,00
		99	0,00	0,00	0,24	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 3 (R17212030A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

3. Як син пояснив, чому батько вибрав для тренування зі стрибків хатній килим?
Знайди відповідь у тексті й запиши її.

R17212030A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21 у відповіді точно, як у тексті, указано АБО переказано своїми словами, чому батько обрав для тренувань саме хатній килим

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01 у відповіді надано або переказано інформацію з тексту, яка НЕ пояснює, чому батько обрав для тренувань саме хатній килим

Код 02 інші відповіді

Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо

Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 3 (R17212030A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	01	02	98	99			
57,92	31,95	3,64	0,61	5,89	0,58	0,58	0,52
			6.50				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div> ◆ 21 ■ 01 ▲ 02 ■ 98 ✱ 99 </div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	25,95	47,92	69,74	82,22
		01	48,65	41,00	24,82	13,89
		02	10,81	3,05	1,89	1,67
		98	2,70	0,28	0,24	0,00
		99	11,89	7,76	3,31	2,22

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 4 (R17212040A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

4. Коли хлопчик здавався собі одним із найкращих стрибунів у воду?
Знайди відповідь у тексті й запиши її.
-

R17212040A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21 у відповіді точно, як у тексті, указано АБО переказано своїми словами, коли хлопчик здавався собі одним з найкращих стрибунів у воду

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01 У відповіді надано або переказано інформацію з тексту, яка НЕ пояснює, коли саме хлопчик здавався собі одним з найкращих стрибунів у воду

Код 02 інші відповіді

Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо

Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 4 (R17212040A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)								
Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)	
21	01	02	98	99				
34,37	36,45	22,94	0,61	5,63	0,34	0,58	0,52	
			6,24					

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)								
Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей			Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
<div>● 21 ■ 01 ▲ 02 ■ 98 * 99</div> <div>Відсоток учасників</div> <div>[100, 170) [170, 200) [200, 230) [230, 300]</div> <div>Результати учасників</div>			Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
				[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
21				9,19	20,78	41,13	70,56	
01				31,89	41,55	40,66	22,22	
02				42,16	28,25	16,55	7,22	
98				2,70	0,28	0,24	0,00	
99				14,05	9,14	1,42	0,00	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 5 (R17212050A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

5. Під час тренувань із татом у хлопчика «все йшло блискуче». Чому ж наступного дня він не зміг стрибнути в басейн? Напиши, якої ти думки.

R17212050A

01	02
11	12
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді надано прийнятне тлумачення того, чому хлопчик не міг стрибнути у воду в басейні, хоча під час тренувань із батьком у нього все виходило

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** у відповіді продемонстровано обмежене розуміння причини невдач хлопчика в басейні попри успішні тренування з батьком удома
- Код 12** у відповіді продемонстровано обмежене розуміння причини невдач хлопчика в басейні попри успішні тренування із батьком удома

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** У відповіді не демонструється правильного розуміння причин невдач хлопчика в басейні
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 5 (R17212050A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)							Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	12	01	02	98	99			
0,95	37,14	5,37	49,87	1,99	0,95	3,72	0,22	0,13	0,24
						4,67			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
<div>◆ 21 ■ 11 ▲ 12 ■ 01</div> <div>✱ 02 ● 98 + 99</div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
<p>Відсоток учасників</p> <p>Результати учасників</p>			21	0,00	0,28	0,95	2,78
			11	29,19	41,00	37,35	37,78
			12	1,62	3,32	7,33	8,89
			01	44,32	49,86	52,48	48,89
			02	8,65	1,11	0,47	0,56
		98	4,32	0,83	0,00	0,00	
		99	11,89	3,60	1,42	1,11	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 6 (R17212060A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

6. За вечерею хлопчик напхав повен рот картоплі, щоб

- А швидше її з'їсти
- Б утамувати голод
- В не відповідати татові
- Г не засмучувати маму

R17212060A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

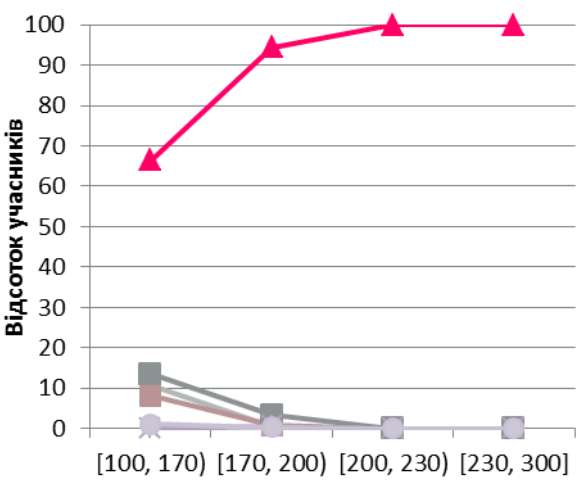
Ключ	В
Дистрактори	А, Б, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 6 (R17212060A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В*	Г	98	99			
1,90	1,56	92,90	3,20	0,17	0,26	0,93	0,18	0,38
				0,43				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			A	10,81	0,55	0,00	0,00
			Б	8,11	0,83	0,00	0,00
			В*	66,49	94,46	100,00	100,00
			Г	13,51	3,32	0,00	0,00
			98	0,00	0,55	0,00	0,00
			99	1,08	0,28	0,00	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 7 (R17212070A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання короткої відповіді

7. Скільки років додав тато синові, докоряючи йому за нерішучість?
Запиши відповідь (словом або числом).

R17212070A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21 учень надає відповідь «1 рік», або «один рік», або «1», або «один»

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01 учень надає будь-які відповіді, окрім відповіді «1 рік»

Код 02 інші відповіді

Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо

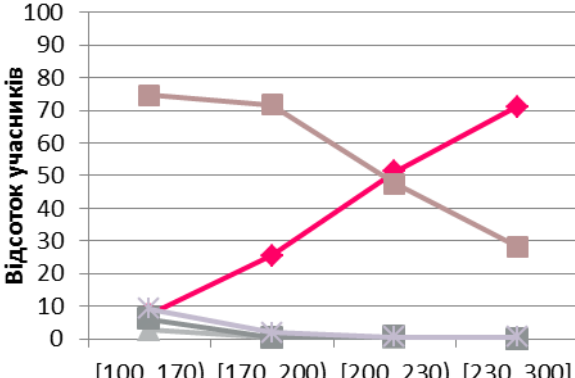
Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 7 (R17212070A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	01	02	98	99			
39,48	56,19	0,78	1,21	2,34	0,39	0,57	0,52
			3,55				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div>◆ 21 ■ 01 ▲ 02 ■ 98 ✱ 99</div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
	[100, 170)		[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
	21		7,57	25,48	51,30	71,11
	01		74,59	71,75	47,52	28,33
	02		2,70	0,55	0,24	0,00
	98		5,95	0,28	0,47	0,00
99	9,19	1,94	0,47	0,56		

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 8 (R17212080A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	формулювання висновків
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

8. Те, що хлопчик мріяв, щоб пішов дощ або в липні випав сніг, говорить про його

R17212080A

- А дотепність
- Б боязкість
- В сміливість
- Г веселу вдачу

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

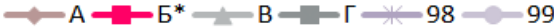
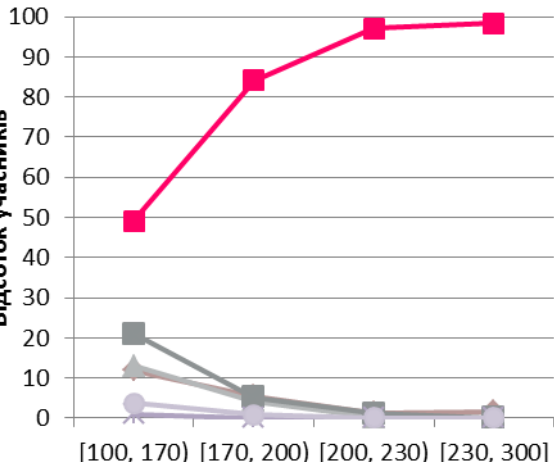
Ключ	Б
Дистрактори	А, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 8 (R17212080A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A	Б*	В	Г	98	99			
4,42	85,54	3,55	5,45	0,17	0,87	0,86	0,29	0,43
				1,04				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300			
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
A	11,89		5,54	1,42	1,67	
Б*	49,19		84,21	97,16	98,33	
В	12,97		4,16	0,24	0,00	
Г	21,08		5,26	1,18	0,00	
98	1,08		0,00	0,00	0,00	
99	3,78		0,83	0,00	0,00	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 9 (R17212090A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	знаходження інформації
Вид тестового завдання	на надання короткої відповіді

9. Що відчув батько, перемігши сина в плаванні?
Знайди відповідь у тексті (шоста частина). Запиши її.

R17212090A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

Код 21 із тексту виписано речення із тексту, про яке йдеться в завданні

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

Код 01 учень надає будь-які відповіді, окрім описаної вище як правильна

Код 02 інші відповіді

Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо

Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 9 (R17212090A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)								
Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)	
21	01	02	98	99				
50,56	31,34	14,72	1,04	2,34	0,51	0,59	0,52	
			3.38					

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)							
Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей			Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div>● 21 ■ 01 ▲ 02 ■ 98 ✖ 99</div>			Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
<div>Відсоток учасників</div> <div>Результати учасників</div>			Категорії відповідей	[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
	21			19,46	41,83	61,23	73,89
	01			27,03	35,73	32,62	25,00
	02			38,92	19,94	5,44	1,11
	98			3,24	0,83	0,71	0,00
	99			11,35	1,66	0,00	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 10 (R17212100A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання короткої відповіді

10. Що відчував хлопчик, готуючись стрибнути у воду під пильним поглядом тата?
Знайди в шостій частині тексту порівняння, яке описує відчуття хлопчика. Запиши це порівняння.
-

R17212100A

01	02
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді наведено речення, що містить порівняння, на основі якого можна зробити висновок про те, що саме відчував хлопчик перед стрибком у воду

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

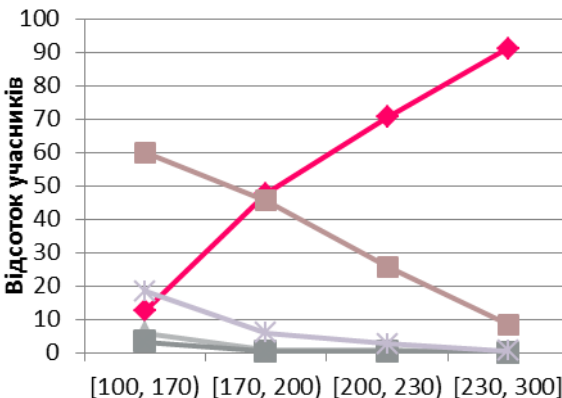
- Код 01** у відповіді НЕ наведене речення з тексту: «Та мене немов тримала рука чарівника» АБО фрагменти цього речення із порівнянням, на основі чого можна було б зробити висновок про те, що саме відчував хлопчик перед стрибком у воду
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 10 (R17212100A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)					Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	01	02	98	99			
57,32	34,55	1,56	0,69	5,89	0,57	0,66	0,60
			6,58				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
Категорії відповідей	[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]		
	21	12,43	47,65	70,45	91,11	
	01	60,00	45,43	25,77	8,33	
	02	5,95	0,83	0,95	0,00	
	98	3,24	0,28	0,24	0,00	
	99	18,38	5,82	2,60	0,56	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 11 (R17212110A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

11. Як змінився настрій хлопчика після того, як він несподівано для себе виконав чудовий стрибок?
Напиши про це. Знайди в тексті підтвердження своїм думкам.

R17212110A	
01	02
11	
21	
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21 відповідь свідчить про цілком правильне розуміння учнем того, як змінився настрій хлопчика після успішного стрибка

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11 у відповіді продемонстровано достатнє розуміння учнем того, як змінився настрій хлопчика після успішного стрибка

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01 у відповіді продемонстровано недостатнє розуміння учнем того, як змінився настрій хлопчика після успішного стрибка
- Код 02 інші відповіді
- Код 98 відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99 відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 11 (R17212110A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)								
Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	11	01	02	98	99			
9,70	62,86	15,50	1,65	1,04	9,26	0,41	0,32	0,52
				10,30				

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)							
Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
<div><div><div><div></div><div>21</div></div><div><div></div><div>11</div></div><div><div></div><div>01</div></div><div><div></div><div>02</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div></div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			21	1,08	4,99	11,58	22,78
			11	24,32	62,60	74,94	75,56
			01	34,59	18,84	10,17	1,67
<div><div><div><div></div><div>21</div></div><div><div></div><div>11</div></div><div><div></div><div>01</div></div><div><div></div><div>02</div></div><div><div></div><div>98</div></div><div><div></div><div>99</div></div></div><div><div><div><div></div><div>Відсоток учасників</div></div><div><div></div><div>100</div></div><div><div></div><div>90</div></div><div><div></div><div>80</div></div><div><div></div><div>70</div></div><div><div></div><div>60</div></div><div><div></div><div>50</div></div><div><div></div><div>40</div></div><div><div></div><div>30</div></div><div><div></div><div>20</div></div><div><div></div><div>10</div></div><div><div></div><div>0</div></div></div><div><div><div></div><div>[100, 170)</div></div><div><div></div><div>[170, 200)</div></div><div><div></div><div>[200, 230)</div></div><div><div></div><div>[230, 300]</div></div></div><div><div></div><div>Результати учасників</div></div></div></div>		02	4,32	2,22	0,71	0,00	
		98	5,41	0,55	0,00	0,00	
		99	30,27	10,80	2,60	0,00	

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 12 (R17212120A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на надання розгорнутої відповіді

12. Чому хлопчик поспішив випередити батька і його шкільного товариша, стрімголов шугнувши у воду?
Запиши свої міркування.

R17212120A

01	02
11	
21	22
98	99

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ

- Код 21** у відповіді демонструється глибоко правильне розуміння характеру хлопчика й подано прийнятний опис його поведінки
- Код 22** відповідь демонструє достатньо правильне розуміння характеру хлопчика й подано прийнятний опис його поведінки

ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ЧАСТКОВО

- Код 11** у відповіді продемонстровано обмежене розуміння характеру хлопчика

ВІДПОВІДЬ НЕ ЗАРАХОВАНО

- Код 01** у відповідях не демонструється правильне розуміння характеру хлопчика
- Код 02** інші відповіді
- Код 98** відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
- Код 99** відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 12 (R17212120A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)							Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
21	22	11	01	02	98	99			
0,35	2,86	48,83	34,63	1,39	1,47	10,48	0,28	0,29	0,47
						11,95			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до рівнів сформованості компетентності)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
<div style="display: flex; flex-wrap: wrap; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;">◆ 21</div> <div style="text-align: center;">■ 22</div> <div style="text-align: center;">▲ 11</div> <div style="text-align: center;">■ 01</div> <div style="text-align: center;">✱ 02</div> <div style="text-align: center;">● 98</div> <div style="text-align: center;">+ 99</div> </div>		Категорії відповідей				Діапазони результатів учасників на шкалі 100–300
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		21	0,54	0,28	0,24	0,56
		22	0,00	2,22	2,84	6,67
		11	10,81	37,12	61,70	80,56
		01	45,95	45,71	31,21	10,00
		02	4,32	1,39	0,24	1,11
		98	5,95	1,11	0,47	0,00
		99	32,43	12,19	3,31	1,11

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 13 (R1729130A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

13. Про те, що відбувалося з героями оповідання, автор розповідає

- А з гумором
- Б з осудом
- В із глузуванням
- Г із сумом

R17212130A

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	А
Дистрактори	Б, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 13 (R1729130A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A*	Б	В	Г	98	99			
47,01	29,44	7,79	10,91	1,04	3,81	0,47	0,33	0,29
					4,85			

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				Категорії відповідей
		[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
		A*	34,59	38,78	50,59	67,78
		Б	20,54	29,36	34,28	27,22
		В	11,89	11,91	5,44	1,11
		Г	17,84	14,68	8,04	3,33
		98	1,08	1,39	0,95	0,56
		99	14,05	3,88	0,71	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 14 (R17212140A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	інтерпретація й узагальнення (інтегрування) інформації
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

14. Із тексту випливає, що новачку в стрибках у воду для успіху потрібно все вказане, ОКРІМ

R17212140A

- А добре тренуватися
- Б покладатися на везіння
- В дослухатися порад
- Г бути наполегливим

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

Ключ	Б
Дистрактори	А, В, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 14 (R17212140A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
A	Б*	В	Г	98	99			
15,41	45,45	12,03	21,47	1,04	4,59	0,45	0,54	0,47
5.63								

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)				
		Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
		Категорії відповідей	[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]
		A	29,73	22,16	9,22	2,22
		Б*	9,73	28,53	58,39	85,00
		В	25,41	15,79	7,57	1,67
		Г	20,00	26,59	22,46	10,56
		98	0,54	1,11	1,42	0,56
		99	14,59	5,82	0,95	0,00

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 15 (R17212150A)

Галузь	читання
Вид тексту	художній
Назва тексту	«Як я вперше стрибнув у воду»
Процес читання (компетентність)	аналіз та оцінювання змісту й форми тексту
Вид тестового завдання	на вибір однієї відповіді

15. Як ти вважаєш, від чийого імені автор веде свою оповідь?
Від імені

R17212150A

- А батька, який навчав сина стрибати
- Б хлопчика, який став дорослим
- В хлопчика, якому десять років
- Г іншої людини, свідка тих подій

КАТЕГОРІЇ ВІДПОВІДЕЙ

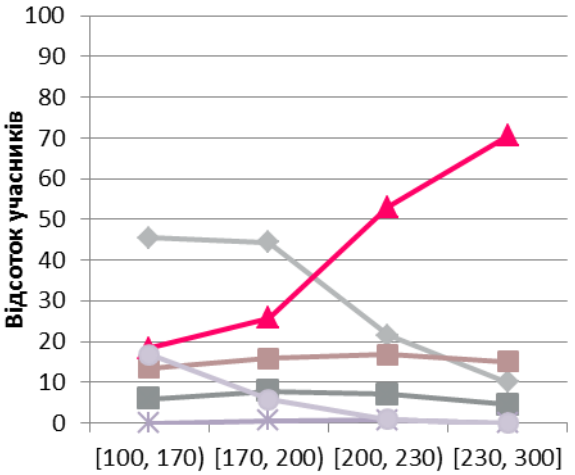
Ключ	В
Дистрактори	А, Б, Г
Код 98	відповідь недоречна, не відповідає змісту запитання або написана нерозбірливо
Код 99	відповіді не надано

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ № 15 (R17212150A) (продовження)

СТАТИСТИЧНІ Й ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для всієї групи учасників, які виконували це завдання)

Відповіді учасників за категоріями (%)						Складність (P-value)	Розподільна здатність (D-index)	Кореляція (Rit)
А	Б	В*	Г	98	99			
30,65	15,67	41,65	6,67	0,43	4,94	0,42	0,44	0,40
5,37								

ПСИХОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (для груп учасників відповідно до їхніх результатів)

Характеристичні криві вибору групами учасників категорій відповідей		Таблиця значень вибору групами учасників категорій відповідей (%)					
<div><div><div>A</div><div>Б</div><div>В*</div><div>Г</div><div>98</div><div>99</div></div></div>		Категорії відповідей	Діапазони результатів учасників на шкалі 100-300				
			[100, 170)	[170, 200)	[200, 230)	[230, 300]	
			А	45,41	44,32	21,51	10,00
			Б	13,51	15,79	16,78	15,00
			В*	18,38	25,76	52,96	70,56
		Г	5,95	7,76	7,09	4,44	
		98	0,00	0,55	0,71	0,00	
		99	16,76	5,82	0,95	0,00	

ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ

У результаті проведення першого циклу моніторингового дослідження було розроблено належної якості тестовий інструментарій для вимірювання читацької компетентності й отримано валідні, надійні й об'єктивні дані щодо рівня сформованості читацької компетентності випускників початкової школи станом на 2018 р. Ця інформація може слугувати базою для простеження тенденцій розвитку вітчизняної читацької освіти на рівні початкової школи під час проведення наступних циклів моніторингового дослідження.

Дані основного етапу першого циклу моніторингового дослідження свідчать про те, що понад 86 % випускників початкової школи досягли базового рівня сформованості читацької компетентності, тобто їхні результати за підсумками тестування не нижчі 170 балів у шкалі 100–300, прийнятій у моніторинговому дослідженні для звітування про рівні сформованості математичної та читацької компетентностей випускників початкової школи.

У понад 16 % четвертокласників на етапі закінчення здобуття початкової освіти читацька компетентність сформована на високому рівні (їхні результати не нижчі 230 балів у шкалі 100–300). Ці учні можуть знаходити по тексту інформацію як у сусідніх реченнях, в одному абзаці, у сусідніх абзацах, так і ту інформацію, що розосереджена по тексту. Окрім формулювання прямих висновків, учні на високому рівні добре справляються із завданнями на аналізування й оцінювання тексту, можуть інтерпретувати й узагальнювати інформацію, що може бути розосереджена в окремих фрагментах тексту, рисунках, таблицях, переліках, а також мати не конкретний, а абстрактний характер. Учні на високому рівні добре відповідають на завдання на надання відповіді. Водночас близько 14 % учнів, які завершили здобуття початкової освіти у 2018 р., не володіють базовими читацькими вміннями (їхні результати нижчі 170 балів у шкалі 100–300), тобто ця категорія випускників початкової школи має суттєві проблеми із читанням і розумінням текстів як художнього, так й інформаційного характеру.

Отримані результати переконують у важливості посилення роботи в початковій школі в напрямі підвищення якості викладання читання, пошуку шляхів, методів, прийомів зацікавлення учнів читанням різноманітної літератури – як художньої, так й інформаційної. Хоча в межах моніторингового дослідження питання відмінності в успішності роботи випускників початкової школи з текстами різної функціональної спрямованості не було досліджене (унаслідок специфіки використаної процедури вирівнювання тестових частин), проте опосередковані дані, наприклад, недостатня сформованість умінь працювати з абстрактною інформацією, утруднення з пов'язуванням текстової інформації з інформацією, поданою в інших форматах (мапах, таблицях тощо), указують на те, що в молодшій школі варто роботу з інформаційними текстами поставити на більш ґрунтовну й регулярну основу, бо поза цим молодший школяр, опинившись у базовій школі, стикатиметься із ще більшими проблемами, не маючи належної бази для роботи з інформаційними текстами.

Не спостерігається значимої різниці в середніх балах випускників початкової школи, які народилися у 2007 і 2008 роках, які навчалися в гімназіях, колегіумах, ліцеях, спеціалізованих школах і навчально-виховних комплексах, а також які відвідували ЗЗСО, розташовані в селищах і містах у районах. Водночас істотна статистична різниця наявна між середніми балами із читання учнів, які навчалися в загальноосвітніх школах, та учнів, які здобували початкову освіту в гімназіях, колегіумах, ліцеях, спеціалізованих школах і навчально-виховних комплексах; учнів, які навчалися в містах обласного підпорядкування, та учнів, які відвідували ЗЗСО в інших типах населених пунктів; учнів, які опанували українську мову і літературне читання у звичайних школах (із наповненістю паралелі 4-х

класів у ЗЗСО понад 15 осіб), та учнів із малих шкіл. Також істотно відрізняються середні результати з читання хлопчиків і дівчаток, тобто дівчатка в середньому мають вищі бали з читання, ніж хлопці. Цей факт, очевидно, можна пояснити більшою ретельністю, відповідальністю дівчаток на етапі навчання в початковій школі.

Таким чином, за підсумками моніторингового дослідження можна стверджувати, що найвищу результативність із читання показали випускники початкової школи, які здобували освіту в містах обласного підпорядкування, у гімназіях, ліцеях, колегіумах, навчально-виховних комплексах або спеціалізованих школах, а також у звичайних за наповненістю ЗЗСО. Ці результати певною мірою є взаємопов'язаними, оскільки більшість гімназій, ліцеїв, навчально-виховних комплексів і спеціалізованих шкіл розташовані в містах обласного підпорядкування, тоді як, наприклад, ЗЗСО з малою наповненістю найчастіше розташовані в селах і селищах. З цього випливає, що великі міста мають більш високий освітній потенціал для розвитку читацької компетентності учнів початкової школи, ніж інші населені пункти України.

Рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи пов'язаний із деякими соціально-економічними чинниками. Так, учні, які відвідували дошкільні заклади, готувалися до вступу до початкової школи, під час навчання в початковій школі відвідували різноманітні позашкільні гуртки й мали підтримку з боку батьків, які цікавилися їхнім навчанням та іноді допомагали, мають вищі середні бали, ніж ті здобувачі початкової освіти, у яких означені фактори виявилися актуалізованими меншою мірою або взагалі не були актуалізовані. Хоча питання того, як пов'язані між собою перелічені вище фактори, чи є якісь інші передумови існування виявленого зв'язку, ще потребують глибшого дослідження, але впевнено можна стверджувати, що більша соціальна активність батьків щодо освіти своїх дітей неабияк сприяє підвищенню учнівських результатів із читання в початковій школі.

Крім означених чинників, рівень сформованості читацької компетентності випускників початкової школи пов'язаний частково з фактором педагога: можна говорити, хоча й із певними застереженнями (зважаючи на характеристики вибірки вчителів у межах моніторингового дослідження), що в учнів тих класів, де вчителі мають вищу кваліфікацію, показники загалом більш високі. Водночас вплив навчальних практик учителя, організації ним роботи в класі, обраних ним програм навчання й підручників на рівень сформованості читацької компетентності за підсумками аналізу даних першого циклу моніторингового дослідження не вдалося дослідити, оскільки більшість учителів, згідно з даними анкетування, у роботі зі своїми учнями використовувала схожі навчальні практики, навчала за єдиною стандартною навчальною програмою, одним підручником і мала схожі навчальні середовища.

Наведена інформація може бути в пригоді особам, задіяним у процесах удосконалення державного стандарту початкової освіти, освітніх програм, навчальних планів, авторам підручників і методичних посібників, а також учителям у їхній практичній діяльності. Разом із тим є підстави стверджувати, що результати першого циклу моніторингового дослідження щодо стану мовно-літературної освіти в початковій школі потребують подальшого наукового осмислення. З огляду на це Національній академії педагогічних наук України, зокрема відділу початкової освіти Інституту педагогіки, Державній науковій установі «Інститут модернізації змісту освіти» важливо долучитися до вивчення відповідних результатів із метою розроблення стратегії й технологій удосконалення якості початкової мовно-літературної освіти, зокрема в галузі читання.

Зважаючи на положення Програми моніторингового дослідження, отримані за підсумками проведення моніторингового дослідження дані можуть бути використані відповідно до їхнього змісту: 1) МОНУ – для прийняття управлінських рішень щодо коригування освітніх стандартів, навчальних програм для початкової школи; розроблення та впровадження програм цільової діяльності щодо посилення/усунення впливу окремих факторів на початкову мовно-літературну освіту; 2) обласними та місцевими органами управління освітою – для прийняття управлінських рішень щодо стратегії підвищення якості початкової навчання читання шляхом активізації роботи методичних об'єднань,

шкіл передового досвіду тощо; 3) закладами вищої педагогічної освіти – для оптимізації навчальних програм із курсу методики викладання мови та читання в початковій школі; 4) ЗЗСО – для вироблення тактики вдосконалення практики викладання читання в початкових класах; 5) учителями-практиками з мережі початкової школи – для коригування методики викладання читання у своїх класах. Для забезпечення реалізації останніх двох позицій системі інститутів післядипломної педагогічної освіти варто в найближчій перспективі забезпечити умови для актуалізації матеріалів і результатів моніторингового дослідження з читання під час провадження діяльності з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів на рівні початкової освіти. У свою чергу адміністраціям ЗЗСО варто сприяти ознайомленню вчителів початкових шкіл із результатами моніторингового дослідження з читання й удосконаленню педагогічних практик на рівні своїх ЗЗСО з огляду на отримані дані по країні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

- Acquisition** of reading skills. Cultural Constraints and Cognitive Universals. Edited by Barbara R. Foorman, Alexander W. Siegel. University of Houston. Hillsdale, New Jersey; London, 1986. 168 p.
- Binkley**, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., & Rumble, M. (2010). Draft white paper 1: Defining 21st century skills. The University of Melbourne: Assessment and Teaching of 21st Century Skills. http://oei.org.ar/ibertic/evaluacion/sites/default/files/biblioteca/24_defining-21st-century-skills.pdf
- Formative** Assessment: Improving Learning in Secondary Classrooms / OECD. November 2005. URL: <http://www.oecd.org/education/ceri/35661078.pdf>
- Gehrer** K., Zimmermann S., Artelt C., Weinert S. NEPS framework for assessing reading competence and results from an adult pilot study. Journal for educational research online. 2013. Vol. 5, # 2. P. 50-79. URL : <https://www.google.com/search?q=reading+as+a+crucial+skill&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab>
- International** Literacy Association. URL: <https://www.literacyworldwide.org/>
- Lamb** S., Maire Q., Doecke E. Key Skills for the 21st Century: an evidence-based review. Future frontiers analytical report. A report prepared for the NSW Department of Education / Centre For International Research On Education Systems (CIRES). State of New South Wales (Department of Education), 2017. 71 p. URL : <https://education.nsw.gov.au/our-priorities/innovate-for-the-future/education-for-a-changing-world/research-findings/future-frontiers-analytical-report-key-skills-for-the-21st-century/Key-Skills-for-the-21st-Century-Analytical-Report.pdf>
- Looney** J. Integrating Formative and Summative Assessment: Progress Toward a Seamless System? *OECD Education Working Papers*. 2011. № 58. OECD Publishing, Paris. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/5kghx3kbl734-en>
- McClellan** C. A. Constructed-Response Scoring – Doing It Right. *R&D Connections*. № 13. February, 2010. 7 p.
- Miller** D. Reading with Meaning: Teaching Comprehension in the Primary Grades. Portland, Maine. Stenhouse Publishers, 2006. 209 p. <https://www.stenhouse.com/content/reading-meaning-second-edition>
- Mullis** Ina V.S., Martin Michael O., and Sainsbury Marian. PIRLS 2016 Reading Framework. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). 2016. 200 p. https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/downloads/P16_Framework_2ndEd.pdf
- Nell** K. Duke. The Case for Informational Text. *Educational Leadership*. March 2004. Vol. 61. # 6. What Research Says About Reading P. 40–44. URL: <http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/mar04/vol61/num06/The-Case-for-Informational-Text.aspx>
- Pardo** Laura S. What every teacher needs to know about comprehension. *The Reading Teacher*. Vol. 58, No. 3. November 2004. URL: https://ftp.learner.org/workshops/teachreading35/pdf/teachers_know_comprehension.pdf
PIRLS	2016	FRAMEWORK	REFERENCES.	URL:

https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/downloads/P16_FW_References.pdf

- PISA:** читацька грамотність / Уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, В. П. Горох. Київ, 2017. 123 с. URL: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Math_PISA_Framework.pdf
- PourhoseinGilakjani** Abbas. How Can Students Improve Their Reading Comprehension Skill? *Journal of Studies in Education*. 2016, Vol. 6, No. 2. P. 229–240. URL: https://www.researchgate.net/publication/303742915_How_Can_Students_Improve_Their_Reading_Comprehension_Skill
- Programme** for International Student Assessment (PISA) (2018). URL: <http://www.oecd.org/pisa/>.
- Standards** for the Assessment of Reading and Writing. Revised Edition. Prepared by the Joint Task Force on Assessment of the International Reading Association and the National Council of Teachers of English. URL: <https://www.literacyworldwide.org/docs/default-source/resource-documents/standards-for-the-assessment-of-reading-and-writing.pdf>
- TALIS** 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. OECD 2014. URL : <http://www.oecd.org/education/school/talis-2013-results.htm>
- TIMSS & PIRLS** International Study Center (2018). URL: <https://timssandpirls.bc.edu/>.
- Барна** М., Волощенко О., Козак О. Читання світ захопливий, чарівний. Поринем з радістю в його глибини. *Учитель початкової школи*. 2015. № 8. С. 13–15.
- Бобак** Н. В., Мартинюк О. В., Марочко Н. В. Моніторинг якості освіти: міжнародний досвід. URL: <https://www.ippo.if.ua/files/%D0%86%D0%9C/MON/Bobak.pdf>. 13 с.
- Вашуленко** О. В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2011. № 1. С. 48–50.
- Вашуленко** О. Емоційно-ціннісна складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2013. № 1. С. 13–17.
- Вербещук** С. В. Формування мовленнєвої культури учнів початкової школи в процесі літературного читання : дис. на здобуття наук. ступеня к. пед. н. за спец. 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова). Івано-Франківськ, 2016. 243.
- Волошина** Г. П. Особливості уроків читання та літературознавча пропедевтика у початковій школі. Посіб. для студентів та учителів почат. кл. Умань, 2011. 126 с.
- Грини** В., Келлаген Т. Оценка образовательных достижений на национальном уровне / пер. с англ. Т. Н. Леоновой, научн. ред. М. Б. Челышковой. Москва, 2011. 208 с.
- Грини** В., Келлаген Т. Проведение национальной оценки учебных достижений / пер. с англ. А. Мусина, научн. ред. М. Б. Челышковой. Москва, 2014. 327 с.
- Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу:** монографія / Савченко О. Я., Бібік Н. М., Байбара Т. М., Вашуленко О. В., Коваль Н. С., Онопрієнко О. В., Пономарьова К. І., Прищепя О. Ю. Київ : Педагогічна думка, 2012. 192 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/6983/4/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf>
- Дидактичне моделювання організаційних форм компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі.** Звіт про науково-дослідну роботу 2014–2016 рр. (заключний). Державний реєстраційний № 0114U003129 / Національна академія педагогічних наук України. Інститут педагогіки. Відділ початкової освіти. Київ, 2016. 69 с. URL: [http://undip.org.ua/upload/naukovo-doslidna/2016_Zvit/Zvit%20za%20NDR%20\(2014-2016\)%20Tsumbalary.PDF](http://undip.org.ua/upload/naukovo-doslidna/2016_Zvit/Zvit%20za%20NDR%20(2014-2016)%20Tsumbalary.PDF)
- Дорошенко** С. І. Методика викладання української мови. *Наукові простори: вибрані праці*. Харків, 2009. С. 308–388.

- Електронні** версії підручників. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>
- Смець А. А.** Методика роботи з науково-пізнавальними творами в початкових класах. Навчальний посібник. Харків, 2009. 160 с.
- Смець А. А.** Методика роботи з науково-художніми творами в початковій школі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. пед. н. за спец. 13.00.02 – теорія і методика навчання (російська мова) / Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2001. 21 с.
- Ігнатенко Н. В.** Дидактичне забезпечення розуміння навчальних текстів учнями початкових класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. пед. н. за спец. 13.00.09 – теорія навчання / Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2001. 21 с.
- Ільяна В. М.** Сучасний стан вивчення читання як процесу (психолого-педагогічний аспект) Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2012. Вип. 3(1). С. 36–40. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2012_3%281%29_10
- Інформаційно-комунікативні технології для якісної сучасної освіти.** Методичний посібник: Українсько-польський досвід у програмі «Класна школа» / Ред. Вербицька П., Лучинська А., Магєрський І., Педан-Слепухіна О. Львів, 2016. 178 с. URL: <https://www.szkolazklasa.org.pl/wp-content/uploads/2017/01/d0bfd180d0bed0b5d0bad182-d0bad0bbd0b0d181d0bdd0b0-d188d0bad0bed0bbd0b0.pdf>
- Коваль Г. П., Деркач Н. І., Наумчук М. М.** Методика викладання української мови : Навч. посіб. для студ. педінститутів, гуманітарних ун-тів, пед. коледжів. Тернопіль, 2008. 287 с.
- Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б.** Методика читання : навч. посіб. для студ. пед. ін-тів, гуманіт. ун-тів, пед. коледжів спец. «Педагогіка і методика почат. Навчання». Тернопіль, 2010. 280 с.
- Когут І., Самохін І.** Соціально-економічні фактори у нерівності результатів навчання у середній школі. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/sotsialno-ekonomichni-factory-u-nerivnosti-rezultativ-navchannia-u-serednii-shkoli>
- Колганова Н. Е.** Педагогическая модель формирования основ читательской компетентности младших школьников. *Вестник ТГУ*. 2013. № 2(118). С. 67–71.
- Колганова Н. Е.** Педагогические условия формирования основ читательской компетентности младших школьников : автореф. дис. на соискание уч. степени к. пед. н. Тамбов, 2013. 24 с.
- Колганова Н. Е.** Технология продуктивного чтения в системе формирования основ читательской компетентности младших школьников. URL: <https://interactive-plus.ru/e-articles/monography-20131007-1/monography-20131007-1-417.pdf>
- Компаній О.В.** Формування читацьких інтересів молодших школярів у теорії та практиці навчання. Педагогічний альманах. 2013. № 19. С. 65–71.
- Концепція** Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
- Концепція** реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>.
- Короткий** тестологічний словник-довідник. Київ, 2008. 160 с. (Серія «Словник»). Також доступний за URL: <http://www.znannya.org/?view=testology>.
- Котик Т. М.** Методика навчання української мови в початковій школі : Навч.-метод. посіб. для студ. дистанц. форми навч. спец. «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2015. 295 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/3252.pdf>

- Кузьменко Н. М.** Національна спрямованість змісту українських шкільних підручників з читання для молодших школярів (1857-1997) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. пед. н. за спеціальністю 13.00.01 – теорія та історія педагогіки / Київський університет імені Тараса Шевченка. Київ, 1998. – 14 с.
- Ломакович С. В., Панченков А. О., Терещенко В. М.** Міжнародне порівняльне дослідження освітніх досягнень учнів PISA: виклики для України. *Виховна година*. 2015. № 11–12. С. 19–23.
- Львов М. Р., Рамзаева Т. Г., Светловская Н. Н.** Методика обучения русскому языку в начальных классах : Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. 2-е изд., перераб. Москва, 1987. 415 с.
- Львов М. Р., Горецкий В. Г., Сосновская О. В.** Методика преподавания русского языка в начальных классах : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. 3-е изд., стер. Москва, 2007. 464 с. URL : <http://klex.ru/mgb>
- Мазорчук М. С., Бондаренко Е. О., Добряк В. С.** Оценка качества тестов на основе анализа дистракторов по методу пороговых групп. *Радіоелектронні і комп'ютерні системи*. 2013. № 3. С. 39–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/recs_2013_3_8.
- Мали Л. Д.** Методика обучения русскому языку и литературе в начальных классах. Введение. Методика обучения грамоте. Методика литературного чтения: учебное пособие. Пенза, 2014. 220 с. URL : https://dep_mpmnk.pnzgu.ru/files/dep_mpmnk.pnzgu.ru/posobiya/maly_metodika.pdf
- Мартиненко В. О.** Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць*. Вип. XV. Кам'янець-Подільський, 2013. С. 145–151. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32307655.pdf>
- Мартиненко В.** Сутнісні характеристики читацької компетентності молодших школярів. *Початкова школа*. 2013. № 12. С. 3–7.
- Мартиненко В.О.** Формування змісту літературного читання молодших школярів: сучасний вимір. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2011. № 9. С. 5–9.
- Мацько Л.** Формування зразкового читача як проблема лінгводидактики і методики. *Українська мова в освітньому просторі: навчальний посібник для студентів-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»*. Київ, 2009. С. 94–100.
- Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя** / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г. А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О., Янкович О. І. / За ред. Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ, 2018. 234 с. URL : http://www.aup.com.ua/uploads/Pochatkova_school_2018.pdf
- Мельник С. Г., Мосіюк В. В.** Радість читання – радість пізнання. Практичні матеріали для формування та розвитку читацької компетентності молодших школярів. *Початкове навчання та виховання*. 2016. № 1–2. С. 8–21.
- Моніторингове дослідження 2013 р. у 5-х класах.** URL: http://loippo-monitoring.edukit.lg.ua/vseukrainsjki_monitoringovi_doslidzhennya/
- Навчальні програми для 1–4 класів.** URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
- Навчати і навчатися: як і куди зростати українському вчителю?** Результати дослідження сфери підвищення кваліфікації й сертифікації у рамках спільної ініціативи руху EdCamp Ukraine і Міністерства освіти і науки України / О. Елькін, О. Марущенко, О. Масалітіна, І. Мінковська. Харків, 2019. 120 с. URL : https://docs.wixstatic.com/ugd/df4ebb_efe324089d574e64af64918b415015cd.pdf
- Нова українська школа: порадник для вчителя** / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ, 2017. 206 с.

URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>

Одегова В. Ф. Педагогические условия формирования читательской компетентности младших школьников. *Нижегородское образование*. 2015. № 1. С. 110–118. URL : <http://www.niro.nnov.ru/?id=31091>

Оновлені програми для початкової школи 1-4 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pochatkova-shkola/onovleni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli-1-4-klasiv>

Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти: Монографія / За ред. Ляшенка О. І. Київ, 2013. 160 с.

Освіта в Україні: базові індикатори. Інформаційно-статистичний бюлетень результатів діяльності галузі освіти у 2017/2018 н. р. / Підготовлено Державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2018. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/1serpkonf-informatsiyniy-byuleten.pdf>

Переліки програм. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>

Перова Г. М. Задачи обучения чтению на современном этапе развития школы. Начальная школа. 2014. № 3. С. 17–19.

Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: постанова КМУ від 20.04.2011 р. № 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>

Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: постанова КМУ від 21.02.2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>

Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти: наказ МОНУ від 13.04.2011 № 329. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 р. за N 566/19304. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-11/print>

Савченко О. Упровадження компетентнісного підходу в початкову освіту: здобутки і нерозв'язані проблеми *Рідна школа*. 2014. № 4–5 (квітень–травень). С. 12–16.

Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : Підручн. для студ. пед. факультетів. Київ, 2002. 368 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk644883.pdf>

Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах : Посіб. для вчителя. Київ, 2007. 334 с. URL : <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/SAVChENKO.pdf>

Самохін І. Демографічна криза та нерівність в українській шкільній системі: аналіз нової бази даних «Шкільна карта України». URL : <https://cedos.org.ua/edustat/graph>

Сборник программ для начальной общеобразовательной школы. (Система Д. Б. Эльконина – В. В. Давыдова) / Сост. Л. А. Вохмянина. Москва, 2001. 263 с.

ТІМО. Тестування і моніторинг в освіті. 2013. № 1–2. 92 с.

Український центр оцінювання якості освіти. URL: <http://testportal.gov.ua/>

Чепелєва Н. В. Технології читання. Київ, 2004. 95 с.

Чи потрібні домашні завдання в школі? Думки 5 освітніх експертів. *Українська правда. Життя*. 31 жовт. 2017. URL : <https://life.pravda.com.ua/projects/maibutnje-shkoly/2017/10/31/227230/>

Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів, 2018. 296 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/yakist-osviti/shlyaykher-naykrashchiy-klas-u-sviti-yak-stvoriti-sistemu-osviti-21-go-stolittya.pdf>

Щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів

загальноосвітніх навчальних закладів : лист МОНУ від 28.01.2014 № 1/9-74. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v9-74729-14>

Щудло С., Заболотна О., Лісова Т. Українські вчителі та навчальне середовище. За результатами Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS). Дрогобич, 2018. 300 с. URL:
<https://drive.google.com/file/d/15atmQJZAynSllwshrcgJmM0nuNorba-J/view>

ДОДАТКИ

Додаток А Тестові зошити та книжки з читання

Додаток А.1 Тестовий зошит «Твій новий велосипед»

Додаток А.2 Книжка з читання «Твій новий велосипед»

Додаток А.3 Тестовий зошит «Робот-фотограф»

Додаток А.4 Книжка з читання «Робот-фотограф»

Додаток А.5 Тестовий зошит «Як я вперше стрибнув у воду»

Додаток А.6 Книжка з читання «Як я вперше стрибнув у воду»

Додаток Б Інструктивні матеріали для кодування тестових зошитів з читання

Додаток Б.1 Інструкція для кодування відповідей тестового зошиту "Твій новий велосипед"

Додаток Б.2 Інструкція для кодування відповідей тестового зошиту "Робот-фотограф"

Додаток Б.3 Інструкція для кодування відповідей тестового зошиту "Як я вперше стрибнув у воду"

Додаток В Класифікація населених пунктів, де розташовані ЗЗСО, що використана в моніторинговому дослідженні

Додаток Г Пояснювальні матеріали щодо читання інформації в таблицях і на рисунках Частини III Звіту

Додаток Д Психометричні характеристики усіх (оприлюднених і неоприлюднених) тестових завдань з читання основного етапу першого циклу моніторингового дослідження

Додаток Е Розподіл балів читання в шкалі 100–300

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ
ЦЕНТР
ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

ІНСТИТУТ
РОЗВИТКУ ОСВІТИ

